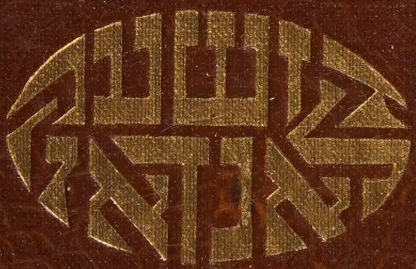

Digitized by the Internet Archive
in 2026

https://archive.org/details/derveg0000jack

דזשעק לאנדאן

דער וועג

פארלאג אינזעל ניו יארק
1925

דער וועג

איבערזעצט פון

ה. רַאָזענפעלד

Copyright, 1903,
by Jack London.

Yiddish Copy.
Copyright, 1920,
by Lewis Cahan.

אינהאלט:

זיים

ודוי — — — — — — — — — — — — — — 5
זיד אנהענגען — — — — — — — — — — 29
בילדער — — — — — — — — — — — — 57
אריינגעפאלען — — — — — — — — — — 77
די קאזע — — — — — — — — — — — — 101
צווישען טרעמפס — — — — — — — — — — 123
וואנדער יאטען און פרעהליכע קעצלאך — — 153
צוויי טויזענט טרעמפס — — — — — — — 175
ביקעס — — — — — — — — — — — — 197

ודוי.

אינ׳ם שטאט נעוואדא האב איך אמאל אפגעליגנערט א פרוי. צוויי שעה נאכאנאנד האב איך געוועבט דעם ליגען, איינמאל זיך ניט פארהיקעט, ניט רויט געווארעז. איך וויל זיך פאר איהר ניט פארענטפערען. דאס ניט, איך וויל אבער די זאך ערקלערען. צום אומגליק וויים איך ניט וויי מען רופט איהר אזן האב ניט איהר אדרעס. אויב זי וועט לייענען אט די שורות וועט זי מיר זיכער צושרייבען א בריף.

געווען איז דאס רענע נעוואדא אינ׳ם זומער פון 1892. עס איז געווען יריד־צייט. קליינע גנבים, אלערליי שווינדלער אזן א גאנצע מחנה הונגעריגע טרעמפס האבען באלאגערט דאס שטעטל ווי די היישעריקען. אט די הונגעריגע טרעמפס האבען טאקע געמאכט דאס שטעטל פאר א „הונגעריג" שטעטל. זיי האבען אזוי אפט „געהאקט" אין די חינטער־טירען פון די שטאטינע בא־לעבאטים בין מען האט זיי גאר אויפגעהערט צו ענטפערן.

א ביטער שטעטל מיט „לצים", — פלעגען די טרעמפס אין יענער צייט דאס רופען. ניט איינמאל האב איך א מאלצייט פאר־פעהלט, הגם איך האב געקאנט גלייך ווי אלע אנדערע „פארקאט־שען די פים אויף די פלייצעם" און קלאפען אין די טויערן, זוכען עפעם א „נתינה", אז „עק־טיש" אדער גאר צונויפקלאפען א פאר מטבעות אין גאס. מיר איז איינמאל אזוי שלעכט געווארען אין אט דעם שטעטל, אז איך בין אוועק צום וואקזאל אזן זיך שטילערהייט ארייגעכאפט אינ׳ם פריוואטען וואגאן פון א דייזענדען מילימאנער. דער צוג האט זיך געריהרט. דער שווייצער

פים דעם שטויב פון רענא. ראשית, האָב איך יענע נאכט זיך גע־
מוזט ארויפכאָפּען אויף א בלינדער פּלאַטפֿאָרם פון א צוג, וואָס
לויפט אין דער וועסט. צווייטענס — קריגען עפּעס צו עסען.
אפילו די יוגענד אליין וואָלט ניט געוואגט הונגעריגערהייט זיך
ארויסלאָזען אויף א נאַנצער נאכט צו פּאַרען אויף א פּלאַטפֿאָרם
פון א צוג, וואָס לויפט דורך טונעלען, און אייבינע שנעען פון די
הימעל־הויכע בערג.

צו קריגען עפּעס אין מויל אריין איז אָבער געווען א גאַנץ
שווערער עסק. אין א צענדלינג הייזער האָט מען מיר געוויזען
די טיר. טיילמאָל האָט מען מיך גאָר אָנגעזידעלט און מיר מודיע
געווען וועגען דער צוגעריגעלטער דירה, וואָס וואָרט אויף מיר און
וועלכע איך האָב זיך כשר פארדינט. די צרה איז, וואָס אָט די
באהויפטונגען זענען טאקע געווען אמת. אָט דערפאר טאקע האָב
איך זיך געוואָלט אוועקלאָזען יענע נאכט אין דער וועסט. דאָס גע־
זעץ איז געווען וואָר און האָט נענישטערט די הונגעריגע און הייס־
לאָזע, פאר וועמען אייגענטליך די דירה מיט די גראָטעס איז גע־
וועז צוגעגרייט.

אין אנדערע הייזער האָט מען די טיר פארהאָקט מיר אין
פּנים, פארקירצט מיין העפליך־ און הכנעה'דיג־אויסגעשטעלטע
בקשה מיר געבען עפּעס צו עסען. אין איין הויז האָט מען די טיר ניט
געעפענט. שטעה איך אויפ'ן גאניקל אוו קלאָפּ אוו פון אינווייניג
קוקט מען צו מיר ארויס דורכ'ן פענסטער. אָט טוען זיי א הויב
א קליין געוונט אינגעלע: זאָל ער אויך זעהען דעם טרעמפּ, וואָס
וועט ביי זיי אין הויז קיין עסען ניט באקומען.

ווי עס שיינט, וועל איך זיך שוין מוזען ארָאָפּכאָפּען צו די
גאָר אָרימע נאָך שפּיין. די ארעמסטע זענען די לעצטע זיכערע
רעטונג פון דעם הונגעריגען טרעמפּ. אויף זיי קען מען זיך שטענ־
דיג פארלאָזען. זיי קעהרען זיך קיינמאָל ניט אָפּ פון דעם הונגעריגען.
אומעטום, איבער אלע פאראייניגטע שטאָטען האָט מען מיר ווי־
פיל מאָל אָפּגעזאָגט צו געבען עסען אין דעם גרויסען הויז אויפ'ן
בארג; און שטענדיג האָב איך געקראָגען עסען אין דעם קליינעם

האט זיך גלייך א לאז געטאן נאר מיר, אט־אט כאפט ער מיך אן ביים קאלנער. עס איז געווארען זודינ־היים, נור איך בין שוין געשטאנען נעבען מיליאנער. פאר הכנות איז שוין קיין צייט ניט געבליבען. „גי' מיר א קוואדער אויף עכען", האב איך זיך ארויסגעכאפט. און ווי איהר זעהט מיך לעבען, דער מיליאנער האט ארייננעלעגט די האנט אין קעשענע און האט מיר נעגעבען... פונקט... א קוואדער. איך וואלט נעמענט שוועדען, ער איז אזוי פארטומעלט נעווארען, אז ער האט מיך געפאלגט אוטאמאטיש. נאכדעם האב איך זיך אויסגעגעסען די גאל. פארוואס איך האב איהם ניט נעבעטען קיין דאלאר. איך וואלט איהם זיכער נעווען נעקראגען. איצטער האב איך נעמוזט ארופ פונ'ם לויפענדען צוג אוו, מיט א קונציגען מאנעווער אויסמיידען דעם שווייצאר, וואס האט מיר רק נעווואלט ארייננפארען אין באק. ער האט מיר דוקא ניט נעטראפען. עס ווערט שלים ביז גאר, ווען מען דארף ארופ־שפרינגען פונ'ם נידעריגסטען פלאטפארם־טרעפעל פון א וואגאן. וואו מען קען אויפ'ן ארט ברעכען האלז־אוו נאקען, ניט אויפשטעהן שוין קיין לעבעדיגער, אוו דא, אויבען, אויף דער פלאטפארם, שטעהט א צויאשעטער עטיאפיער אוו ווייל אייך ארויסנפארען מיט א נומער עלף. אבער א קוואדער האב איך! איך האב איהם!

נאר לאמיר זיך צוריקקערען צו דער פרוי, וואס איך האב אזוי מיאוס אפגעלייגנערט. געווען איז דאס אין אוועגט פונ'ם לעצטען מאל, וואס איך האב פארבראכט אין רענא. יענעם טאג בין איך נעווען אויפ'ן וועט־לויף פלאץ. געקוקט ווי די פערדלאך לויפען אוו פארפעלט עסען מיטאג. איך בין נעווען טויט־הונגעריג. אוו צו די צרות האט מען נאר־וואס אינ'ם שטעטעל נעהאט ארגאניזירט א קאמיטעט פון געזעלשאפטליכער זיכערהייט, כדי דאס צו באפרייען פון אזעלכע הונגעריגע מה־יעשה'ניקעם ווי איך. דאס נעזעץ האט שוין נעהאט צוגויפגעקליבען א מענגע פון מיינע ברידער־טרעמפס, אוו איך האב דערהערט די זוניגע טאלען פון קאליפארניע מיך רופען דורך די קאלטע שפיצען פון די סירראס. צוויי זאכען האב איך געמוזט אפטאן איידער איך האב געקענט אפטרייסלען פון מיינע

איך זעה אז איך מוז איהם איבערבעטען, אויב איך וויל נאר כאר־קומען א חלק. טו איך א זיפץ און נעם אן זיין ארבייט־מאראל.

— פארשטעהט זיך, איך וויל ארבייטען — נאר איך איהם.

— כ'גלויב דאס נישט, — הירזשעט ער ארויס.

— פרואוו מיד אויס, — ענטפער איך, צופאסענדיג זיך צום לינעז.

— גוט, — זאגט ער, — קום צוגעהן מארגען אינדערפריה צום ראג פון דער אוז דער גאס (איך האב פארגעסען דעם אדרעס) — דו ווייסט דאך וואו די אפגעברענטע געבוידע איז, אוז איך וועל דיך שטעלען צו דער ארבייט, ארויפווארפען ציגעל.

— גוט, מיין הער; איכ'ל דאנקען זיין.

ער טוט א ווארטשע אוז עסט ווייטער. ווארט איך. אין א פאר מינוט ארום טוט ער אויף מיר א קוק מיט אן „א י ד־ח א ב־נ ע מ י י נ ט, ־א ז־ד ו־ב י ס ט־ש ו י ן־נ י ט א" — אויסדרוק אויף זיין פנים אוז פרעגט:

— נו?

— איך... איך ווארט, כ'וויל עפעס עסען, — טו איך אייר־דעל א זאג.

— איך האב אבער געוואוסט, דו וועסט ניט ארבייטען! ברומט ער ארויס.

ער איז, פארשטעהט זיך, געווען גערעכט; נאר צו דעם שלום איז ער אבער געקומען דורך לייענען מיינע געדאנקען, וויל זיין לאגיק האט דאס באין אופן ניט געקענט אויסדרינגען. נאר דער בעטלער ביי דער טיר מוז שטעהן מיט הכנעה, נעהם איך אן זיין לאגיק, ווי איך האב אנגענומען זיין מארעל.

— איהר פארשטעהט, איך בין איצט הונגעריג, — זאג איך נאר איידעלער. — מארגען אינדערפריה וועל איך זיין נאר מעהר הונגעריג. בארעכענט נאר, ווי הונגעריג איך וועל זיין, וועז איך וועל ווארפען ציגעל א גאנצען מאג אהן עסען. אויב איהר וועט מיר איצט געבען עפעס צו עסען, וועל איך נאר אנדערש קענען ארבייטען מארגען ביי די ציגעל. —

שטיבעל נעבען טייכל אדער זומפ, מיט זיינע צעבראכענע פענסטער, פארשטעקטע מיט שמאטעס, מיט זיין אויסגעמאטערטער מוטער. אה, איהר צדקה־העגדלער! געהט צו די ארעמע זיך לערנען, ווייל נאר די ארעמע אליין זענען אמת'ע בעלי־צדקה. זיי גיבען ניט און קארגען ניט פון זייער איבערפלום. זיי האבען גארניט קיין איבערפלום. זיי גיבען שטענדיג דערפון, וואס זיי דארפען פאר זיך, און נאנץ אפט דערפון, וואס זיי דארפען דרינגליך־נויטיג פאר זיך אליין. צואווארפען דעם הונט א ביין — איז ניט קיין צדקה. צדקה איז — טייל־ען דעם ביין מיט'ן הונט, בעת איהר זייט אזוי הונגעריג ווי דער הונט.

איין הויז, וואו מען האט מיר גארניט געגעבען האט זיך מיר באזאנדערס איינגעקריצט אין מיין זכרון. די פענסטער פון דער ווערקסטע זענען ארויס צום עס־צימער, דורך וועלכע איך האב געזעהען א מאן זיצען און עסען א קוכען — א גרויסען פלייש־קוכען. איך שטעה אזוי אין דער אפענער טיר, ער רעדט מיט מיר און עסט דערווייל ווייטער. ער איז געווען א פארמעגליכער און צוליב זיין הצלחה האט ער, געווען־הנליך, געקוקט פון אויבען אראפ אויף זיינע וועניגער גלויקליבע ברידער.

האקט ער מיר גלייך איבער מיין בקשה צו געבען עסען און שיסט ארויס:

„איך גלויב נאר ניט, דו זאלסט וועלען ארבייטען".

דאס האט זיך נאר ניט אנגעקערט צום ענין. איך האב אפילו קיין ווארט ניט דערמאנט וועגען ארבייט. די טעמע פון דעם גע־שפרעך, וואס איך האב פארפירט איז נאר געווען: „שפייז". אר־בייטען האב איך טאקע ניט געוואלט. איך האב נאר יענע נאכט זיך געוואלט ארויפכאפען אויפ'ן צוג, וואס געהט אין דער וועסט.

— דו וועסט ניט ארבייטען וועז דו האסט אפילו א געלע־גענהייט, — רייצט ער מיך ווייטער.

איך כאפ א קוק אויף זיין מילדער פרוי און זעה, אז וועז ניט אט דער צערבערוס, וואלט איך שוין געקראנגען א חלק פון דעם פלייש־קוכען. אבער צערבערוס איז איינגעטונקען אינ'ם קוכען, און

פֿאַרמירטער מעגלעכקייט, וואו ער וועט ניט קענען קריגען קיין צו־
געלאָזפער, צו מיין חוצפה — דאָס וועל איך שוין קיינמאָל ניט
וויסען.

— וואָס וועל איך מיט דיר טענה'ן, — האָט ער א ברום
געטאָן: — פֿאַרנעם זיך פון דאָנעו, דו אומדאָנקבאַרער יונג!

טו איך א שאָר מיט די פּים צו צייגען, אַז איך האָב בדעה
אוועקצוגעהן און פֿרעג: — און קיין עסען קריג איך ניט?

פֿלוצלונג שטעלט ער זיך אויף. א מענש איז ער געווען א
גרויסער און איך בין דאָך א פֿרעמדער אין א פֿרעמד לאַנד און דער־
צו זוכט מיר קהל. איך טראָג זיך האָסטיג אָפּ. „אָבער פֿאַרוואָס
אומדאָנקבאַר", פֿרעג איך זיך אַליין, א קלאָפּ טוענדיג מיט'ן טויער
„וואָס אזוינס, צום טייוועל, האָט ער מיר געגעבען, איך זאָל איהם
דאָנקבאַר זיין?" איך כאָפּ א קוק הינטערווייליעכס. אָט זעה איך
איהם דורכ'ן פֿענסטער. ער נעהמט זיך ווידער צום קוכען.

אָט איצטער האָב איך שוין גאָר פֿאַרלאָרען מיין מוט. א סך
הייזער בין איך פֿארבייגעגאַנגען און ניט געוואָגט אפילו צוגעהן.
אלע הייזער האָבען געהאט אויף פֿנים און קיין איינם האָט ניט אויס־
געזעהן „גוט". געה איך אזוי דורך עטליכע קווארטאלען, טרייי־
סעל אביסעל אָפּ פֿון זיך די פֿארצווייפלונג און נעהם זיך אַן מיט
מוט. בעטלען שפּייז איז סך הכל געווען א מין שפּיל, און גע־
פֿעלען מיר ניט די קאָרטען, האָב איך שטענדיג די ברירה אַנ־
פֿאנגען איבערנייס א קאָן. באַשלים איך זיך א נעהם טאָן צום נעקס־
טען הויז. געה איך צו דעם צו, ס'איז שוין געווען היפשלאך פינס־
טער, און טו זיך א לאָז צו דער קיך־טיר.

איך קלאָפּ שטיל אָן אין טיר און דערוזה א ליעב נעזיכט פון
א מיטעליעהריגער פרוי אריסקומען מיר צו ענטפערן. אין דער רגע
איז ווי דורך רוח־הקודש אריין צו מיר די „מעשה", וואָס איך האָב
באַדאַרפט דערצעהלען. איהר דאַרפט וויסען, אַז דער ערפֿאָלג פון
א בעטלער הענגט אָפּ פון זיין פעהיגקייט צו דערצעהלען א שעהנע
מעשה. קודם כל און מאָקע אין איין רגע מוז דער בעטלער „תופס
זיין" זיין קרבן. נאָכדעם דאַרף ער דערצעהלען א מעשה, וואָס זאָל

פּאַרטראַכט ער זיך אזוי ערענסט איבער מיין ענטפער, און דערווייל עסט ער וויטער, און זיין פּרוי ציטערט אזש. אַט־אַט מישט זי זיך אריין און בעט אונז איבער, אַבער זי האַלט זיך אפּ.

— הער וואַס איכ׳ל דיר זאַגען — מאַכט ער צו מיר און קייעט אלץ, — דו קום צו דער ארבייט מאָרגען און ארום מיטאג־צייט וועל איך דיר געבען נענוג געלט אויף א מאַלצייט. און לאַמיר זעהען צו דו ביסט טאקע ערענסט צו גיין.

— אין דער זעלביגער צייט — פּאַנג איך אָן ; נאָר ער שלאָגט מיר גלייך איבער.

— אויב איכ׳ל דיר איצטער עפּעס געבען צו עסען — וועל איך דיך שוין קיינמאל מעהר אין די אויגען ניט זעהען. יא, איך קען אייער חברה. טו א קוק אויף מיר. איך בין קיינעם ניט שולדיג. איך האָב זיך נאָר קיינמאל ניט אראָפּגעלאָזט אזוי נידעריג צו בעטען ביי עמיצען שפּייז. אויף מיין עסען האָב איך שטענדיג פּארדינט. די צרה מיט דיר איז, וואַס דו ביסט פּויל און צעלאָזען. איך זעה דאַס אויף דיין פּנים. איך האָב געארבייט און בין געווען ארעמליך. וואַס איך בין איצטער האָב איך פּון זיך אליין נעמאכט. דו קענסט אויך טאָן דאַס זעלביגע, וועז דו ארבייטסט נאָר און ביסט ארעמליך.

— ווי איהר? פּרעג איך.

אך! קיין איין שטראל פּון הומאָר האָט נאָר קיינמאל ניט דורכגעדרונגען די טונקעלע, אין ארבייט צואווייקטע נשמה פּון אַט דעם מענשען.

— יא, ווי איך, — ענטפּערט ער.

— מיר אלע? פּרעג איך.

— יא, איהר אלע, — ענטפּערט ער איבערצייגענד.

— אַבער, — זאַג איך : — וועז מיר אלע וועלען ווי איהר, וועל וואַלט פּאר אייך געשלעפּט ציגעל?

איך מעג שווערען, אז א שמייכעל האָט א פינקעל געטאָן אין זיין פּרוי׳ס אויגען. ער אַבער איז פּארצויטערט געוואָרען — ציהאָט אויף איהם געווירקט די שרעקליכע מעגליכקייט פּון א רע־

געהאט געלאזט אין דער וועלט, פארענדיג מיט א „קאנאדא־פאסי־פישען צוג. פארשטעהט זיך, די פאליציי וויל וויסען מיין געשיכ־טע. נו, האב איך זיי דערצעהלט די געשיכטע, געיאגט פונ׳ם מא־מענט. אויפ׳ן קאנטינענט זענען זיי גוואלדיג אומרפארענע מא־טראזען, און וואס קען זיין בעסער פאר זיי, ווי די געשיכטע פון א ים־רייזע? אין א ליגען קענען זיי דאך קיינמאל מיר ניט כאפען. און איך האב זיי דערביבער דערצעהלט א ווינענדיגע מעשה וועגען מיין לעבען אויף דער נהינום־שיף ג ל ע נ מ א ר. (איך האב איינמאל געזעהען די שיף ג ל ע נ מ א ר געאנקערט אין דעם סאן־פראנציסקא אויסנום.)

איך בין געווען אן ענגלישער לערנאינגעל, זאג איך. זאגען זיי, אז איך רייד ניט ווי אן ענגלישער אינגעל. אין דער רגע האב איך שוין געמוזט שאפען. געבארען און ערצויגען געוואָרען בין איך אין די פאראיניגטע שטאטען. נאר׳ן טוידט פון מיינע עלטערן, האט מען מיר אפגעשיקט קיין ענגלאנד צו מיין זיידען. ער האט עס מיר אפגענעבען אלס לערנאינגעל אויף דער שיף ג ל ע נ מ א ר. איך האף, אז דער קאפיטאן פון דער ג ל ע נ מ א ר וועט מיר מוחל זיין פאר דעם כאראקטער וואס איך האב איהם אין יענער נאכט צוגענעבען אין דעם וויניפענער פאליציי־צירקעל. אזא גרו־זאמקייט! אזא ברוטאליטעט! אזא טייוועלשע געניאליטעט צו פייניגען מענשען. דאס האט ערקלערט, פארוואס איך בין אין מאנטריאל אנטלאפען פון דער שיף גלענמאר.

ווי אזוי קום איך אין דער סאמע מיט פון קאנאדא און פאהר איצטער אין דער וועלט, וועו מיין זיידע האט געלעבט אין ענגלאנד? שנעל האב איך באשאפען א פארהייראטע שוועסטער, וועלכע וואוינט אין קאליפארניע. זי וועט שוין אויף מיר אויפפאסען. ברייטלאך האב איך אפגעמאהלט איהר ליבליכע נאטור. נאר די הארצלאזע פאליציי איז אבער נאך ניט אזוי שנעל פארטיג געוואָרען מיט מיר. אויף דער שיף בין איך ארויף אין ענגלאנד, צוויי יאהר האב איך אויף איהר געארבייט אויידער איך בין אנטלאפען. וואס חאט די שיף געטאן און וואו איז זי געווען אט די צוויי יאהר?

אפעלירען צו דער ספעציעלער פערזענליכקייט און טעמפעראמענט פון אט דעם קרבן. און טאקע דא ליגט די גרויסע שווערigקייט: אין דעם מאמענט וועו ער איז תופס זיין קרבן מוז ער גלייך אנפאנגען זיין געשיכטע. קיין איין מינוט קען מען ניט אפשפארען אויף זיך צוגרייטען. מיט דער שנעלקייט פון א בליץ מוז ער באגרייפען די נאטור פון דעם קרבן און אויפפאסען א געשיכטע, וואס זאל מאכען א רושם. דער ערפאלרייכער טרעמפ מוז זיין א קינסטלער. ער מוז שאפען ספאנטאן און מאמענטאל — און ניט אויף א טעמע, וועלכע ער קלייבט זיך אוים פון זיין רייכער פאנטאזיע, נאר אויף דער טעמא, וועלכע ער לייענט ארויס פונ'ם פנים פון דער פערזאן, וואס עפענט איהם די טיר, מעג דאס זיין א ותרן אדער א קארגער, א גוטמוטיגער אדער א בייזער, א מאן, א פרוי אדער א קינד, א צוגעלאזטער אדער א ברוגז'ער, א איד אדער א קריסט, א שווארצער אדער א ווייסער, מעג ער האבען ראסען-פאראורטיילען אדער זיין בריידערליך געשטימט, א קלייג-שטעטלדיגער אדער א גרויס-שטאטיגער, אדער וואס ער זאל ניט זיין. אפט טראכט איד, או פאר א נרויסען טייל פון מיין ער-פאלג אלם דערצעהלונגס-שרייבער האב איך צו פארדאנקען אט דער איבונג אין מיינע טרעמפ-יאהרען. כדי צו קריגען שפייז פאר זיך האב איך געמוזט דערצעהלען מעשיות, וואס האבען גע-קלונגען ווי אמת'דיגע. ביי דער הינטער טיר וועלט צולויב דער דרינגענדער נויט אנטוויקעלט די איבערצייגונגס-קראפט און די אויפריכטיגקייט, וואס אלע אויטאריטעטען האלטען אלם יסוד אין דער קונסט פון דער קורצער ערצעהלונג. אויך גלויב איך, אז מיין טרעמפ-לעבען האט מיך געמאכט פאר א רעאליסט. רעאליזם איז די איינציגע סחורה, וועלכע מען קאן ביי דער קיך-טיר אוים-טוישען אויף עסענווארג.

נאר אלעמען איז קונסט מעהר ניט ווי די העכסטע מדרגה פון געשיקטקייט, און געשיקטקייט ראטעוועט ניט איינמאל אף א „מעשה". איינמאל, נעדענק איך, בין איך אין ווינעפיג, מיני-מאבא, געלעגען איז א פאליציי-צירקעל. איך האב זיך דעמאלט

האַרטעווּעטען פון געוויטער און מיט גאַלדענע אוירינגלאַך באַציר־
טען זוהן פון ים. וועך איז ער געווען? וואָס איז ער געווען? איך
איך האָב געמוזט אויפסניי זיך אַריענטירען אין מיין לאַנע, אַ־ניט
וואַלטען די דאָזיגע בייזע פאַליציי־לייט מיך פאַרנומען אין א צעל,
דערנאָך אין פאַליציי־נעריכט, אוו דערנאָך אין אַנדערע געפענגע־
נישׂ־צעלען. וועך ער וואָלט דער ערשטער מיך אויסגעפרעגט, אייי־
דער איך וואָלט געוואוסט, וויפיעל ער האָט געוואוסט, וואָלט איך
געווען פאַרלאַרען. צי האָב איך אַבער אַרויסגענעבען מיין פאַרצווייי־
פעלטע לאַנע פאַר די דאָזיגע שאַרפזיכטיגע היטער פון געזעלשאַפט־
ליכער זיכערקייט אין וויניפּעג? נישט איך. איך האָב באַגעגנט
דעם דאָזיגען עלטערען מאַטראָז מיט א צופרידענער אוו שטראַלענ־
דינער מינע, מיט דער גאַנצער כלומר'שטער דערלייכטערונג, וואָס
איינער, וואָס טרינקט זיך, וואָלט אַרויסגעוויזען, געפינענדיג אין
זיין לעצטען פאַרצווייפעלטען צאַפלען זיך א שווים־גאַרטל. אט־
דאָס איז א מענש, וואָס פאַרשטעהט, אוו ער וועט באַשטעטיגען
מיין אמת'דיגע מעשה פאַר די אויגען פון די דאָזיגע שפיר־הינט,
וועלכע פאַרשטעהען נישט, — אַזוי צום וועניגסטען האָב איך גע־
שטרעבט דורכצופיהרען מיין ראָל. איך האָב זיך אַן איהם אַנגע־
כאַפט; איך האָב געוומען באַוואַרפען איהם מיט פראַגעס וועגען
איהם גופא. אין אַנגעזיכט פון מיינע ריכטער האָב איך געוואָלט
אויספּראוועז דעם כאַראַקטער פון מיין רעטער נאָר איידער ער
האָט מיך גאַראַטעוועט.

ער איז געווען א גוטמוטיגער מאַטראָז — נישט קיין איבער־
נעשפּיצטער. די פאַליציי־לייט זיינען געוואָרען אומגעדולדיג, בעת
איך האָב איהם אויסגעפרעגט. צום סוף האָט איינער פון זיי מיר
געהייסען פאַרמאַכען דאָס מויל. איך בין אַנטשוויגען געוואָרען:
אַבער בעת איך האָב געשוויגען, האָב איך דערווייל געהאַלטען אין
אויסטראַכטען אוו אַנציכענען דאָס סצענאַריום פון דעם קומע־
דיגען אקט. איך האָב נענוג געלערנט צו קענען איהם דורכפיהרען.
ער איז געווען א פראַנצויז. ער איז אלע מאל געשוואומען אויף
פראַנצויזישע האַנדעלס־שיפען, מיט דער אויסציגער אויסנאַם פון

אט איצטער האב איך אט די אומערערפארענע מאטראזען א נעהם נעטאן מיט זיך אויף א רייזע ארום דער וועלט. געשליידערט פון די ברוויזענד ים־וואסערז, געקוועלט פונ׳ם שטעכיגען וואסער־שטויב האבען זיי צוזאמען מיט מיר געקעמפט מיט א טיפון ארום די ברעגען פון יאפאן. זיי האבען צוזאמען מיט מיר געלאדען און אויסגעלאדען שיפען אין אלע פארטען פון די זיבען ימים. איך האב זיי מיטגענומען קיין אינדיען, ראנגון און כינא, און האב זיי געלאזט ברעבען צוזאמען מיט מיר דעם אייז ארום דעם פארגעבירג הארן, ביז וואנען מיר האבען לסוף געאנקערט אין מאנטרעאל.

און דאמאלסט האבען זיי מיר געהייסען ווארטען א וויל, אוז איין פאליציי־מאן איז ערגעץ אוועק אין דער נאכט ארויס, בעת איך האב זיך געווארימט ביים אויוועז, ברעכענדיג זיך דעם קאפ צו טרעפען, אין וואם פאר א פאסטקע זיי וועלען מיך דאם פאלד אריינגארען.

עס האט זיך מיר אפגעריסען אין הארצען, וועז איך האב איהם דערוזהען ביי דער טיר, פאלגענדיג נאך דעם פאליציי־מאז. ניט קיין ציגייגערישער קאפריז האט עם דורכגעשטאכען די דאזיגע קליינטשינקע נאלדענע רינגעלאך דורך זיינע אויערען; ניט קיין פרעירי־ווינטען האבען די דאזיגע הויט פארוואנדעלט אין גענייטשטען לעדער; און ניט קיין שנעי־שטורעמס און משפע׳דיגע בערג האבען איהם צוגעגעבען דעם דאזיגען וואקלענדיגען גאנג. וועז ער האט א קוק געטאן אויף מיר, האב איך דערוזהען אין זיינע אויגען דעם אומצוויפעלהאפטען שטעמפעל פון דער זון אויב׳ן ים. דאם איז געווען א טעמע, וואם איך האב באדארפט איבערלייענען אונטער די אויפמערקזאמע בליקען פון א האלבען טוץ פאליציי־לייט — איך, וועלכער איז קיינמאל נישט געשטואומעז איבער די כינעזישע ים׳ען, נישט געווען ארום דעם פארגעבירג האדן און נישט אנגעקוקט פאר די אויגען ניט אינדיען אין ניט ראנגון.

איך בין געווען אין פארצווייפלונג. וואם אומגליק איז צוגעטראטען צו מיר, פארקערפערט אין דער פארם פון אט דעם פאר־

קען האָס צו א טעמפּעל. איך האָב איהם אַבער צורעכט געמאַכט, דעם דאָזיגען טעמפּעל פון ראַנגון.

— איהר קאָנט איהם נישט זעהן פון דעם האָפען, — האָב איך אַפּגעלייקענט זייגע ווערטער. — איהר קאָנט איהם נישט זעהן פּי שטאָט. איהר קאָנט איהם נישט זעהן אין דער הויך, פון די טרעפּ. ווייל... — איך האָב זיך אַפּגעשטעלט צוליעב'ן עפּעקט — ווייל עס איז דאָרט נישט פּאַראַן קיין שום טעמפּעל.

— אַבער איך האָב איהם דאָך אַליין געזעהען מיט מיינע אייגענע אויגען! — האָט ער אויסגערופען.

— דאָס איז געווען אין...? — האָב איך געפרעגט.

— אין איין־און־זיבעציגסטען יאָהר.

— ער איז פאַרניכטעט געוואָרען אין דער גרויסער ערד־צי־טערניש פון 1877 — האָב איך איהם דערקלערט. — עס איז גע־ווען א זעהר אַלטער טעמפּעל.

מיר זיינען ביידע שטיל געבליבען. ער האָט זיך באַמיהט פאַרצושטעלען זיך פאַר זיינע אַלטע אויגען דאָס ווייטע בילד פון דעם שעהנעם טעמפּעל ביים ים.

— די טרעפּ זיינען נאָך אַלץ דאָרט, — האָב איך איהם ארויס־געהאָלפען. — איהר קאָנט זיי זעהן אומעטום פון דעם האָפען. און איהר געדענקט יענעם קליין אינזעל ביי דער רעכטער זייט, וואָס קומט אריין אין האָפען? — איך רעכען, אז דאָרט האָט טאָקע געמוזט זיין אַן אינזעל (איך בין געווען גרייט אריבערצוציהען עס אויף דער לינקער זייט), ווייל ער האָט צוגעשאָקעלט מיט'ן קאָפּ. — נישטאָ מעהר, — האָב איך צוגעגעבען. — זיבען קלאָפּטער וואַ־סער דעקען איהם איצטער צו.

איך האָב געוואָונען א מאָמענט אָפּצוכאָפּען דעם אָטעם. בעת ער האָט זיך פאַרטראַכט איבער די ענדערונגען פון דער צייט, האָב איך דערווייל צוגעגרייט די לעצטע שטריכען פון מיין מעשה.

— איהר געדענקט דאָס צאַל־הויז אין באָמבעי?

ער האָט עס געדענקט.

—אָפּגעבראָכענע ווינט, — האָב איך געמעלדעט.

א רייזע אויף א בריטישער שיף אוז צום סוף — א נגיקליכער פאקט! — ער איז שוין צוואנציג יאהר נישט געווען אויפ'ן ים.

דער פאליציי־מאן האט איהם אונטערגעטריבען צו נעמען מיד אויפ'ן פארהער.

— איהר האט באזוכט ראנגון? — האט ער געפרעגט.

איד האב צוגעשאקעלט מיט'ן קאפ.

— מיר האבען דארטען אונזער דריטען שטייערמאן אראפגע־לאזט אויפ'ן ברעג. פיבער.

וועז ער וואלט מיך געפרעגט, וואם פאר אן מין פיבער, וואלט איך געווען ענטפערען — „אנטצינדונג פון די נעדערים". כאטש פרעגט מיד בחרם וואם דאם איז אזוינס פאר א קרענק. ער האט מיך אבער דאם נישט געפרעגט. זיין צווייטע פראגע איז נאר גע־וועז:

— אוז ווי איז עפעס ראנגון?

— גאנץ פיין. ס'האט זעהר פיעל גערעגענט, וועז מיר זיינען דארט געווען.

— האט איהר געקראנען אורלויב?

— זיכער, — האב איך געענטפערט. — דריי פון אונז, לער־יונגען, זיינען צוזאמען אראפ אויפ'ן ברעג.

— נעדענקסטו דעם טעמפעל?

— וועלכען טעמפעל? — האב איך געפרואווט זיך ארויסצו־דרעהען.

— דעם גרויסען, אויבען, אויף די טרעפ.

איך האב געוואוסט, אז וועז איך וואלט געדענקט דעם טעמ־פעל, וואלט איך איהם באדארפט באשרייבען. עס האט זיך פאר מיר געעפענט א תהום.

איך האב א שאקעל געטאן מיט'ן קאפ אויף „נייז".

— מען קאן איהם זעהן אומעטום פון דעם האפען, — האט ער מיר געלאזט ווייסען. — מען מוז נישט דוקא אראפגעהן אויפ'ן ברעג צו זעהן דעם דאזיגען טעמפעל.

איך האב קיינמאל אין מיין לעבען נישט געפיהלט אזא שמאר־

קיינמאל אין לעבען נישט געבעטען ביי קיינעם קיין עסען. מיין פאר־לעגענהייט איז געווען א שמערצליכע, אן אויסערגעווענליכע. איך האב זיך געשעמט. איך, וואס האב געקוקט אויף בעטלערס. ווי אויף אן אינטערעסאנטען שפיל, בין מגולגל געווארען איז אן עכטען זוהן פון א חשוב'ער באלעבאסטע, איבערגעלאדען מיט איהר גאנצער בורזשואזער מאראל. נאר די שווערע הונגער־לידען האבען מיך געקאנט צווינגען צו טאן אזא נידעריגע אוז נעמיינע זאך, ווי בעטלען עסען. אוז איך האב דערביי נעשטרעבט צוצונעבען צו מיין פנים דעם אויסדרוק פון אנגעכמורעטער צעטראגענקייט פון אן אויסגעהונגערטען אוז נאאיווען בחור'ל, וואס איז נישט געווואוינט צו בעטלערס.

— דו ביסט הונגעריג, מיין ארים איינגעל, — האט זי ארוים־געזאגט.

איך האב איהר געלאזט רעדען די ערשטע.

איך האב צוגעשאקעלט מיט'ן קאפ אוז האב א שלוק געטאן.

— דאס קומט מיר אויס דאס ערשטע מאל... צו בעטען, — האב איך ארויסגעשטאמעלט.

— קום אריין. — די טיר האט זיך בריים פאנאנדערגעעפענט.

— מיר האבען שוין גראד אפגענעסען, נאר דער אויוועז ברענט אוז איך קאן עפעס צוגרייטען פאר דיר.

זי האט מיך נעהענטער באטראכט, ווען איך בין אריינגעקומען אין דעם ליכט.

— הלואי וואלט מיין איינגעל געווען אזוי גענוגט אוז שטארק. ווי דו, — האט זי געזאגט. — ער איז אבער נישט שטארק. ער פאלט צייטענווייז. ער איז ערשט היינט בייטאג געפאלען אוז האט זיך זעהר שטארק צעקלאפט, מיין טייער ארים איינגעל.

זי האט איהם מוטערליך געצערטעלט מיט איהר קול אוז איך האב געהאלט'ט צוגעהמעז אט די צערטליכקייט. איך האב א קוק געטאן אויף איהם. ער איז געזעסען אויף יענער זייט טיש, א שוואכער אוז א בלאסער. זיין קאפ ארומגעוויקעלט מיט באנדא־שען. ער האט זיך נישט באוועגט, אבער זיינע אויגען ליכטינע אין

— נעדענקסטו דושים וואן? — האָט ער זיך ווידער אמאל געזומען צו מיר.

— נעשטאַרבען, — האָב איך געזאָגט.

איך האָב אבער נישט געהאט דעם קלענסטען באגריף, ווער עס איז, צום טייוול, געווען אָט דער דושים וואן.

איך האָב זיך ווידער געפונען אויף דינעם אייגן.

— נעדענקט איהר בילי הארפער אין שאנגאי? — האָב איך איהם שנאל צוריקגעפרעגט.

דער אלטער מאטראז האָט זיך פיעל אנגעשטרענגט צו דערמאנען זיך, אבער דער בילי הארפער פון מיין פאנטאזיע איז נעווען אויסער זיין שוואכען זכרון.

— זיכער נעדענקט איהר בילי הארפער, — בין איך צו איהם צוגעשטאנען. — יעדער אייגער קען איהם. ער איז דאָרט געווען גאנצע פערציג יאָהר. ער איז נאָך איצט אויך דאָרט.

און דאמאלסט איז געשעהען דער נס. דער מאטראז האָט נעדענקט בילי הארפער. אפשר האָט טאקע געלעבט א בילי הארפער, און אפשר איז ער טאקע געווען איז שאנגאי פערציג יאָהר און איז נאָך איצט אויך דאָרט; פאר מיר איז דאָס אבער געווען א נייס.

נאָר א האלבע שטונדע לענגער האָב איך אויף אזא אופן זיך דורכגערעדט מיט'ן מאטראז. צום סוף האָט ער געזאגט די פאלגענדע, אז איך בין געווען דער, פאר וועמען איך האָב זיך פאר־געשטעלט, און נאכדעם, ווי איך האָב אין דעם פאליציי־צירקעל איבערגענעבטינט אוז האָב דאָרט אפגעגעסען אבייסען, האָט מען מיך אפגעלאזט פריי צו וואנדערען צו דער וועסט צו מיין פארהייראטער שוועסטער אין סאן פראנציסקא.

איך וועל זיך צוריקקערען צו דער פרוי איז רענא, וועלכע האָט אין א שפעטער פארנאכט־שטונדע געעפענט פאר מיר איהר טיר. ביים ערשטען אנבליק פון איהר גוט־מוטיגען געזיכט בין איך שוין אריין אין מיין ראָל. איך בין געווארען א ליבליד, אומשולדיג און אומגליקליד בחור'ל. איך האָב נישט געקאנט רעדען. איך האָב נאָר געעפענט דאָס מויל און עס צוריק צוגעמאכט. איך האָב נאָר

וויים, אז צייטענווייז האבען אין מיין שטים זיך טאקע געפיהלט טרערען. עס איז נעווען זעהר ריהרענד.

ווירקליך, ביי יעדען שטריך, וואס איך האב צוגעגעבען צום בילד, האט די דאזיגע גוטע נשמה מיר עפען דערלאננט. זי האט געמאכט א פעקעל עסען מיר מיטצוגעבען. זי האט אהין אריינגעלייגט א סך געקאכטע אייער, פעפער און זאלץ, און אנדערע זאכען, און א גרויסען עפעל. זי האט מיר געשענקט דריי פאר גראבע רויטע וואלענע זאקען. זי האט מיר געגעבען ריינע טיכעלער און נאך אנדערע זאכען, וואס איך האב שוין פארגעסען. זי האט די גאנצע צייט געהאלטען אין איין קאכען, און איך האב געהאלטען אין איין עסען. איך האב זיך געשטאפט, ווי א ווילדער; אבער דער וועג איבער די סיערראס אויף א בלינדען פראכט־וואגען איז געווען א וווייטער, און איך האב נישט געוואוסט וועז און וואו איך וועל קריגען מיין צווייטען מאלצייט. און בעת מעשה איז איהר אייגען אומגליקליך אינגעל געזעסען ביים טיש, ווי א סקעלעט. שווייגענדיג און אומבאוועגליך, און האט געקוקט אויף מיר מיט א פאר אויסגעגלאצטע אויגען. איך שטעל זיך פאר, אז ער האט אין מיר נעזעהען א מענשען, וועמענס לעבען איז פול געווען מיט מיסטעריעס, ראמאנטיק און אוואנטורעז — מיט אלץ, וואס איז נישט געווען דערגרייכבאר פאר זיינע שוואכע כוחות. און דאך האט זיך מיר איינמאל אדער צוויימאל נישט ווילענדיג אויסגעדאכט, אז ער זעהט מיך דורך און דורך, ביז'ן סאמע גרונט פון מיין בעטלערישען הארצען.

— וואוהין פארסטו איצט? — האט זי מיך געפרעגט.

— קיין סאלט לייק סיטי, — האב איך געזאגט. — איך האב דארט א שוועסטער, א פארהיראטע שוועסטער. (איך האב זיך געוואקעלט, צי זאל איך נישט מאכען פון איהר א מארמאן, אין האב באשלאסען, אז ניין.) — איהר מאן איז א בלי־גיסער, א קאנטראקטאר.

איך האב זיך דערמאנט, אז די קאנטראקטארס־בלייגיסעד ווערען געווענליך פארעכענט פאר מענשען, וואס פארדינען א סך

דער שיין פון לאמפ, זיינען געווען אנגעשטעלט אויף מיר מיט אן אומבאוועגליכען און פארוואונדערטען בליק.

— פונקט ווי מיין ארימער פאטער, — האב איך געזאגט. — ער האט געהאט די פאלענדיגע קראנקהייט. עפעס א מין שווינד־לענוש אין קאפ. דאס האט געבראכט אלע דאקטוירים אין פאר־ווירונג. זיי האבען קיינמאל נישט געקאנט אויסגעפינען, וואס עס איז מיט איהם אזוינס געווען.

— איז ער טויט? — האט זי אייידעל געפרעגט, אוועקשטע־לענדיג פאר מיר א האלבען טוץ לויזע אייער.

— טויט, — האב איך א שלוק געטאן — ערשט פאר־צוויי־וואכען. איך בין געווען נעבען איהם, ווען דאס האט נעטראפען. מיר געהאן בוידע אריבער די גאס, טוט ער א פאל, און קען שוין מעהר צו זיך נישט קומען. מען האט איהם אריינגעפיהרט אין אן אפטייק. דארטען איז ער אויסגענאנגען.

און איך האב דערביי דערצעהלט מיט אלע פרטים די טרויי־ערינג געשיכטע וועגען מיין פאטער — ווי אזוי איך בין מיט איהם, נאך מיין מוטער'ס טויט, אוועקגעפארען פון דער פערם קיין סאן פראנציסקא; ווי אזוי זיין פענסיע (ער איז געווען אן אלטער סאלדאט) און דאס ביסעל גלט, וואס ער האט געהאט, איז נישט גענוג; און ווי אזוי ער האט נעפרואווט פאר־קויפען ביכער. איך האב אויך דערצעהלט וועגען מיינע אייגענע צרות פאר די עטליכע טעג נאך זיין טויט, וואס איך האב אייזאם און עלענד פארבראכט אויף די גאסען פון סאן פראנציסקא.

בעת די גוטע פרוי האט אנגעווארימט צוויבאק, געפרעגעלט פלייש און געקאכט נאך אייער, און בעת איך האב זיך אונטער־נאייילט צורעכט מאכען אלץ, וואס זי האט פאר מיר אוועקגע־שטעלט, האב איך אויסגעבריטערט דאס בילד וועגען דעם ארימען יתום און האב איבערגענעבען אלע אייגצעלהייטען. איך בין גע־וואהרן דאס ארימע אינגעל. איך האב געגלויבט אין איהם, פונקט ווי איך האב געגלויבט אין די פיינע אייער, וועלכע איך האב פאר־שלונגען. איך וואלט געקאנט ווייניגע איבער זיך אליין. איך

ליבט מיטעל פֿטור צו ווערען פון מיין מוטער, כאָטש כיי א געלע־
נענהייט האָב איך זי אַוועקגעמאַכט מיט דער הילף פון שווינד־
זוכט, לונגען־אנטצינדונג און טיפוס. עס איז אמת, ווי די
וויניפּעגער פּאָליציי־לייט וועלען דאָס באשטעטיגען, אז איך האָב
עלטער־עלטערען, וועלכע לעבען אין ענגלאנד; אבער דאָס איז
נעווען א לאַנגע צייט צוריק, און מען קאָן זיך נאָכּ גוט משער
זיין, אז זיי זיינען שוין איצט טויט, אלענפאלס האָבען זיי מיר
קיינמאל נישט געשריבען.

איך האָף, אז די פרוי אין רענא וועט לייענען די דאָזיגע
שורות און וועט מיר מוחל זיין מיין פאַרבאַרבענקייט און פאלשקייט.
איך פארטיידיג זיך דאָ נישט, ווייל איך שעם זיך ניט. מיר האָט
געבראכט צו איהר טיר מיין יוגענד, מיין לעבענסלוסט און דער
חשק צו נייע איבערלעבונגען. עס איז מיר דערפון ארויסגעקומען
א טובה. עס האָט מיר געווויזען די אמת'דיגע גוטסקייט פון דער
מענשליכער נאַטור. איך האָף, אז עס איז פאַר איהר אויך געווען
א טובה. אין יעדען פאל וועט זי קאָנען מיט פארגענוגען לאָכען,
וען זי וועט זיך דערוויסען די וויטקליכע זייט פון דער גאַנצער
אננעלעגענהייט.

מיין מעשה איז פאַר איהר געווען אן „א מ ת ' ד י נ ע".
זי האָט נעגלויבט אין מיר און אין מיין גאַנצער פאַמיליע, און האָט
זיך שטארק געמוטעט צום הארצען פון דער געפערליכער רייזע,
וועלכע איז מיר פארגעשטאַנען קיין סאָלט לייק סיטי. די דא־
זיגע זארגען איהרע האָבען מיר שיער נישט פארשאפט פיעל
צרות. פונקט דאמאלסט, וען איך האָב שוין געהאלטען ביים אווק־
געהן, באלאדעו מיט עסענווארג, מיט דיקע וואלענע זאקען אין די אפ־
געשטאנענע קעשענעס, האָט זי זיך דערמאנט וועגען איהרען א פלי־
מעניק, אדער א פעטער, אדער עפעס אן אנדער קרוב, וואס האָט
געדינט אויף דער פאסט־אייזענבאן און האָט אין יענער נאכט
באדארפט אנקומען מיט'ן זעלבען צוג, אויף וועלבען איך האָב נע־
זאלט פארען בגנבה. עס איז דאך ווי נעוואונשען! זי וועט מיך
נעמען צום וואקזאל, וועט איהם דערצאהלען די גאַנצע געשיכטע

נעלט. איך האב זיך אבער שוין ארויסגערעדט. און איך האב עס נעמוזט אויסבעסערען.

— זיי וואלטען מיר געשיקט געלט אויף מיין רייזע, וועז איך וואלט עס ביי זיי געבעטען, — האב איך דערקלערט, — זיי האבען אבער געהאט א חולה אין זייער פאמיליע און פארשיידענע נע־שעפטליכע שוועריגקייטען. זיין שותף האט איהם באשווינדעלט. און דערפאר האב איך זיי נישט געשריבען וועגען געלט. איך האב נעוואוסט, אז איך וועל שוין ווי נישט איז זיך דורכשלאגען צו זיי. זיי האבען אודאי גערעכענט, אז איך האב נענוג געלט צו קומען קיין סאלט לייק סיטי. זי איז אזא ליעבע און אזא גוטע. זי איז אלע מאל געווען גוט צו מיר. איך רעכען, אז איך וועל זיך לער־נען ביי איהם די מלאכה. זי האט צוויי טעכטער. זיי זיינען אינ־נער פון מיר. איינע איז נאך גאר א קינד.

פון אלע מיינע פארהיראטע שוועסטער, וועלכע איך האב פארשפרייט איבער די שטעט פון די פאראיניגטע שטאטען, איז די שוועסטער פון סאלט לייק ביי מיר די באליעבטסטע. זי איז אויך א גאנץ רעאלע שוועסטער. וועז איך רעד וועגען איהר, קאן איך זעהן זי, אין איהרע צווי מיידעלעך, און איהר מאן דעם בלייגיסער. זי איז א ברייטע מוטערליכע פרוי, — פון יענעם סארט, פארשטעהט איהר מיר, וועלכע קאכען אלע מאל פיינע זאכען אוז זיינען קיינמאל נישט אין כעס. זי איז א ברונעטין. איהר מאן איז א שטילער בחור, וואס נעמט זיך פון גארנישט צום הארצען. צייטענווייז קען איך איהם אויך גאנץ גוט. אוז ווער ווייסט, אפשר וועל איך איהם נאך אמאל באגעגענען? אויב דער אלטער מאטראז האט געקאנט גערענקען בילי הארפער, זעה איך נישט איין, פארוואס איך זאל נישט קאנען אמאל באגעגענען דעם מאן פון מיין שוועס־טער, וועלכע וואוינט אין סאלט לייק סיטי.

פון דער אנדערער זייט, האב איך א געפיהל פון זיכערקייט, אז איך וועל קיינמאל נישט באגעגענען לעבעדיגערהייט מיינע פיע־לע עלטערען אוז עלטער־עלטערען—איהר פארשטעהט, איך האב זיי אלע מאל אוועקגעהרג'עט. הארץ־קראנקהייט איז נעווען מיין בא־

אויב איך וועל גלייך ארויספארען, און איך בין אוועק, באגלייט פון איהרע ברכות און וואונשען, וועלכע האבען מיר געקלונגען אין די אויערען.

אבער די דאזיגע וואלענע זאקען זיינען געווען גרויסארטיג. געווים. איך האב אין יענער נאכט אנגעטאן א פאר פון זיי אויף דעם בלינדען פראכט־וואגען פון דער אייגענבאן, וואס איז גע־גאנגען צו דער וועסט.

אוז איהם הייסען ער זאל מיד באהאלטען אין דעם פאסט־וואגאן. אוז אויף אזא אופן וואלט איד אהן יעדער געפאר אוז אהן מאטער־ניש געפארען מיט א גלייכען וועג ביז אגדען. סאלט לייק סיטי געפינט זיך עטליכע מיל וויטער. דאם הארץ איז מיר שיער נישט ארויסגעפאלען. זי איז גאר געוואדען אויפגעלעבט, וועז זי האט פאר מיר פארגעלעגט איהר פלאן, אוז איד מיט א פארקלעמט הארץ האב נאר געמוזט מאכען דעם אנשטעל, אז איד בין אומגע־הייער צופרידען פוז דעם דאזיגען אויסוועג, וואם זי האט געפונען פאר אלע מיינע שוועריגקייטען.

אז אויסוועג! איד האב זיך געקלייבען צו פארען יענע נאכט אין דער וועסט, אוז דא האט מען מיד נאר געזאלט ארייגנפאקען צו פארען אין דער איסט. עס איז נעווען א פאסטקע, אוז איד האב אבער קיין מוט נישט געהאט צו זאגען איהר, אז אלץ, וואם איד האב איהר דערצעהלט. איז נעווען א מיאוס'ער ליגען, אוז בעת איד האב געמאכט דעם אנשטעל, אז איד בין העכסט־צופרידען, האב איך זיד געבראכען דעם קאפ, ווי אזוי איד זאל זיך פוז איהר ארויסדרעהען. איד האב אבער קיין שום אויסוועג פאר זיד נישט געזעהען. זי וועט מיד ארייגפירען אין דעם פאסט־וואגאן — אזוי האט זי אלייז געזאגט — אוז איהר קרוב דער פאסט־באאמ־טער וועט מיד פיהרען קיין אגדען. אוז נאבדעם וועל איד זיך דאר־פען שלעפען צוריק איבער הונדערטער מיילען פוז ווייסטענישן.

מיין מזל האט מיד אבער יענע נאכט נישט פארלאזט. פונקט דאמאלסט, וועז זי האט שיין געזאלט אנטאז דאם היטעלע אוז מיד אפפיהרען צום וואקזאל, האט זי אויסגעפונען, אז זי האט אינגאנצען נעהאט א טעות. איהר קרוב, דער פאסט־באאמטער, האט נאר אין יענער נאכט נישט געזאלט דירכפארען. זיין מאר־שרוט איז איבערגעביטען געוואדען. ער האט באצאהלט קומען ערשט מיט צוויי נעבט שפעטער. איד בין ארויסגעראטעוועט ג־ווארען, וויל מיין אומרוהיגע יוגענד וואלט מיר דאך נישט דער־לויבט צו וואדטען נאנצע צוויי טעג. איד האב זי אפטימיסטיש פארזיכערט, אז איד וועל גיכער אנקומען קיין סאלט לייק סיטי,

זיך אנהענגען

זיך אנהענגען.

געגען א צופאל העלפט ניט קיין חכמה. איז מען אבער יונג און פלינק, קען א גוטער טרעמפ זיך „אנהענגען" אן א באן אויף צופיקענגיש דער גאנצער באנדע קאנדוקטארען, פארשטעהט זיך אין דער פינסטער, ביי נאכט חייסט דאס. אויב אזא חברה־מאן באשליסט דעמאלט צו מאכען א נסיעה, איז איינס פון די צוויי: אדער ער פירט אוים, אדער א צופאל שטעלט איהם אונטער א פיסעל. די קאנדוקטארען וועגדען אן אלע מיטלען אפילו מארד כדי צו באגראבען אזא טרעמפ. כמעט אלע טרעמפס גלויבען אז די באנדע שטעלט זיך טאקע פאר קיין זאך ניט אפ, אפילו פאר מארד. אזוי ווי איך אליין האב אזא ערפארונג ניט געהאט — וועל איך אייך ניט שווערען, אז דאס איז אמת.

דאס האב איך אבער געהערט וועגען „שלעכטע" באנען. וועז א טרעמפ לייגט זיך אווענק אויף די שטאנגען אונטער א וואגאן אוז דער באן לויפט, קען מען איהם, פארשטעהט זיך, פון דארט ניט משלח זיין ביז דער באן שטעלט זיך אפ. דער טרעמפ צולעגט זיך דארט ווי „ביים טאטען אין ווינהויז": איבער איהם א גאנצער וואגאן פון פארענט אוז פון אונטען די רעדער ארום איהם די פרענטעס. ער, דער בחור, הייסט דאס, האט מנצח געווען, ער פייפט אויף די קאנדוקטארען — אזוי קלערט ער זיך ביז ער קומט אויף א „שלעכטען" באן. א שלעכטער באן איז, געווענליך אזא, אויף וועלכען טרעמפס האבען דערהרג'עט איינעם אדער עטליכע באאמטע. נאט אליין זאל זיך מרחם זיין אויף דעם טרעמפ וואס מען כאפט „אונטען" אויף אזא באן — אוז כאפען וועט מען איהם שוין, אפילו וועז דער באן לויפט זעכציג מייל א שעה.

נסיעה האָט ביי מיר געדויערט זעקס טעג. צוליב א טעות. בין איך ניט געפֿאָרען מיט דער הויפּט־ליניע. נאָר געשלעפּט זיך ערגעץ אויף א פֿאָרווּאָרפּענעם און שמאָלעז אָפּצווייג. אלע זעקס טעג האָב איך זיך געשפּייזט מיט האָרטע שקאָרינקעס. און אפילו שקאָרינ־קעס האָט מיר אויך אויסגעפֿעלט אוו, איך האָב געמוזט בעטלען ביי די פּויערים־פֿראָנצויזען, וואָס וואוינען אין יענעם געגענד.

נאָר מעהר האָט מיר דערעסען וואָס איך האָב צופּטר'ט א גאַנצען טאָג אין אטאווא, בעטלענדיג קליידער און שיך, וואָס איך האָב געמוזט האָבען פּאר אָזא נסיעה. לאָם איך עס טאָקע דא פֿאָרצייכענען, אז אטאווא, מיט איין אויסנאָמע, איז די ערגסטע שטאָט איבער גאַנץ קאנאדא און איבער די פֿראייניגטע שטאָא־טען קליידער צו בעטלען. אָט די אויסנאָמע איז וואשינגטאָן, ד. ק. דאָרט איז שוין נאָר סדום. צוויי וואָכען נאָכאנאנד האָב איך דאָרט געאָקערט די ערד נאָר א פּאָר שיך, און נאָכדעם ערשט געמוזט אריבערלויפען קיין דושוירזי סיטי זיי צו קריגען.

נאָר לאָמיר זיך צוריק אומקערען צו אטאווא. פונקט אָכט א זייגער אין דער פרי האָב איך זיך אַרויסגעלאָזט איבערן שטאָט צו קריגען קליידער. א גאנצען טאָג האָב איך געהאָרעוועט. גע־שוויצט. איך מעג שווערען, איר בין אויסגעגאנגען דעם טאָג א מייל פערציג, אָנגערעט זיך מיט באָלעאָסטעם פון א טויזענט הייזער, ניט מפסיק געווען צו געהן עפּעס איבערכאָפּען און ארום זעקס א זייגער, נאָר צען שטונדען אומאויפהערליכער פּראָצע און האָרצווייטאג האָט מיר נאָר אלץ געפעלט אַ העמד; די הויזען, וואָס איך האָב געקראָגען זיינען געווען צו ענג אויף מיר, און לויט אלע סמנים, וועלען זיי מן הסתם אויסהאלטען פון אסתר־תענות ביז פּורים.

א זייגער זעקס האָב איך אויפגעהערט ארבייטען און אווק צום וואקזאל. עסען — וועל איך מן הסתם שוין קריגען ערגעץ אויפ'ז וועג. מיין ביטער מזל איז מיר אָבער נאָר אלץ נאכגע־גאנגען. מען האָט מיר אָפּגעזאָגט וואו איך האָב א טיר געעפענט.

דער סיגנאליסט בינט אן אויף א שטריק אן אייזערן פּרעג־
טל, וואס פּאראיניגט צוויי וואגאנעס, און לויפט אריבער צו דער
פּעדערשטער פּלאטפּאָרם פּונ׳ם וואגאן, אונטער וועלכען דער
טרעפּ ליגט זיך אזוי בהרחבה, וואַרפט דאס פּרענטעל אראָפּ צווי־
שען די צוויי פּלאטפּאָרמעס און לאזט אביסעל נאָך דעם שטריק.
דאס פּרענטעל קלאפּט זיך אן אין דעם אייזען־שלייף, וואס בינט
צוזאמען די רעלסען, שפּרינגט האסטיג אפּ צו דער פּאדלאגע פּונ׳ם
וואגאן אין פּאלט וויידער אויף דעם אייזען־שלייף. אט לאזט דער
סיגנאלמטשיק נאָך דעם שטריק, אט ציהט ער איהם צורוק, רוקט
איהם איבער אהער, אהין איבער דער גאנצער ברייט פּונ׳ם וואגאן
אזוי, אז דאס פּרענטעל זאל ניט דורכלאזען קיין אין אָרט, זאל קלאָ־
פּען איבעראל. דער באן לויפט שנעל, זעכציג מיל א שעה, דאס
פּרענטעל פּליט און קלאפּט ווי אין א פּויק. יעדער קלאפּ שמעקט
מיט טויט און קיין לעבעריגער קומט דער טרעפּ טאקע פּון דאָר־
טען ניט אַרויס. אויף מאָרגען קלייבט מען אויף זיינע „שיריים",
צוזעט און צושפּרייט איבער דער גאנצער ליניע. א שורה אין אן
ארטיגער צייטונג מעלדעט, אז עפּעס א אומבאקאנטער מענש,
וואַרשיינליך א שכור׳ער טרעפּ, האט זיך צוגעלייגט אביסעל אויף
די רעלסען און דער באן האט איהם צומאלען.

איך ווייל אייך דאָ דערצעלען ווי אזוי א פּעהיגער טרעפּ
פּירט אויס זיינס און „הענגט" זיך אן. דאס איז טאקע מיינע
אן אייגענע ערפּארונג. איך בין דעמאלט געווען אין אטאווא און
פּאַרען האב איך געוואלט אין דער וועסט מיט׳ן קאנאדא־פּאסיפי־
שען באן. דאס איז א מהלך פּון דריי טויזענט מיל. געווען איז
שוין הערבסט און איך האב געמוזט דורכפּאָרען מיניטאבא און די
פּעלזען־בערג, און געקענט ערוואַרטען, אז די קעלט זאל מיר צר־
נויפּדרעהען אין דרייען. אפּלייגען איז שוין קיין צייט ניט גע־
ווען: יעדע מינוט וואלט שווערער געמאכט מיין נסיעה אויסער
דעם, איז מיר שוין נמאס געווארען דאָ צו זיין. פּון מאָנטריאל
ביז אטאווא איז הונדערט און צוואנציג מיל. איך וויים דאס
זיכער. איך ביז נאָר וואס פּון דאָרטען געסומען אהער, און די

גוטהערציגער ענגלענדער, זייז ווירדיגע פרוי און א שעהנינקע יונגע פראנצויזקע האבען מיט מיר געשמועסט בעת'ז עסען.

איך וויים ניט צו יענע שעהנע יונגע פראנצויזקע געדיינקט נאך איצטער יענעם לאך וואס איך האב איהר געשענקט. בעת איך האט ארויסגעמורמעלט מיין באדבארישע פראזע „א פאר קלינגערם". דאס האב איך אזוי דעליקאט פרובירט צו דערשלאגען זיך צו א מטבע. „וואס?" זאגט זי. „א פאר קלינגערם", זאג איך. איהר מויל האט נערוועז זיך א טרייסל געטאן. בעת זי האט נאך אמאל געפרעגט „וואס?" „א פאר קלינגערם", זאג איך. זי האט אויסגעשאסען א געלעכטער. „זאג דאס נאך אמאל" האט זי געזאגט. וועז זי האט זיך אביסל בארוהיגט. „א פאר קלינגערם" זאג איך. זי איז זיך ווידער פארגאנגען איז א דריבענעם זילבערנעם געלעכטערל. „אנטשולדיגט" זאגט זי: „אבער וואס... וואס האט איהר דא געזאגט"? „וואס, האב איך דעז עפעם בייז געזאגט?" „נייז, ניט דאס". האט זי קוים־קוים צווישען געלעכטער־ספאזמעס ארויסגעזאגט. „אבער וואס מיינט דאס?" איך האב איהר ערקלערט, אבער איך געדיינק שוין איצטער ניט צי האב איך געקראגען ביי איהר א קוואדער צי ניט. און איך וויים נאך ער היום ניט ווער פון אונז איז געווען מעהר פראווינציאל.

געקומען צום וואקזאל, טרעף איך שוין דארטען, מיר אויף צופיקענישן. א באנדע פון א צוואנציג טרעמפס, וואס האבען געוואלט פארען אויף די בלינדע וואגאנעס פון'ם צוג. מילא צוויי אדער דריי טרעמפס אויף א באן אלס בלינדע פאסאזשירען איז ניט קיין גוואלד. מען באמערקט זיי ניט. אבער א צוואנציג שטיק! דא וועט שוין זייז צרות. די קאנדוקטארען וועלען באין אופן ניט דערלאזען אונז אלעמען צו פארען.

לאם איך דא ערקלערען. וואס א בלינדער וואגאן איז. אייניגע פאסט־וואגאנעז וועלען געמאכט אהן טירען אויף די פלאטפארמעס. אזא וואגאן איז „בלינד". פאסט־וואגאנעז, וואו עס זיינען יע דא טירען, האלט מען אבער שטענדיג אויפ'ן שלאס. אין כאפט זיך, למשל, א טרעמפ ארויף אויף דער פלאטפארם פון אזא וואגאן,

פלוצלונג האב איך נעקראגען א „נתינה". טאקע א היבש פעקעל. קיינמאל נאך אזא גאב ניט נעקראגען. מיין נשמה האט זיך אין מיר צוטאנצט. רוק איך זיך אפ אין א זייט ערגעץ און צו־וויקל די מציאה. דאס ערשטע האב איך דערזעהן טאָרט. דערנאך ווידער טאָרט, אלערליי סאָרטען טאָרט און אויפ'ן סוף ווייטער טאָרט. לויטער טאָרט. קיין ברויט מיט פוטער, קיין איין פלייש־סענדוויטש — קיין זאך, אויסער טאָרט. און צו וועמען טרעפט דאס? צו מיר. וואס קען אויף קיין טאָרט ניט קוקען. על נהרות בבל, אויף די ברעגען פון בבל'ס טייכען זיינען די אידען אמאל געזעסען און ביטער געקלאגט. און דא, אין דער הויפט־שטאט פון קאנאדא, אויף א לעדען פלאץ ערגעץ דאָרטען אויף א הינטערגעסל בין איך געזעסען און יאמערליך געווויינט... איבער א בארג טאָרט. ווי איינער קוקט אויף זיין געשטאָרבענעם זוהן, אזוי האב איך געקוקט אויף דעם זיסען עשרות. איך מיין איך בין געווען אן אומדאנקבארער טרעמפ, וויל איך האב זיך אפגעזאגט אן אנטיל צו נעמען אין דער נעכטיגער סעודה, וואס איז מן הסתם געווען אין יענעם הויז. ווי ס'ווייזט אוים האבען די גאסט דערפון אויך ניט נהנה געווען...

איצט אבער איז שוין מיין בעכער פארפולט געווארען, ס'האט שוין געמוזט בעסער ווערען. ערגער ווי דער טאָרט האט שוין ניט געקענט זיין. און ס'איז טאקע בעסער געווארען. טאקע איז צווייטען הויז האב איך געקראגען אן „עק־טיש". אן „עק־טיש" איז דאס סאמע העכסטע, א גן עדן. מען לאזט דעם טרעמפ אריין אינווייניג אין הויז, אפט לאזט מען זיך איהם אביסעל ארומוואשען און נאכדעם זעצט מען איהם ביים טיש. טרעמפס האבען זעהר ליעב אויסצויהען זייערע פים אונטער א טיש. דאס הויז איז געווען גראס און באקוועם, אויף א בריטען פלאץ. ארומגעפלאנצט מיט בוימער און אביסעל אוועקגערוקט פון דער גאס. די באלעבאטים האבען נאר וואס געהאט אפגענעסען און מען האט מיד אריינגענומען גלייד איז עס־צימער. דאס גופא איז אן אומגעווענליכע פאסירונג. וויל גליקליכע טרעמפס. וואס קריגען שוין אן „עק־טיש", זעצט מען געווענליך אוועק איז קיד. אן אלטער

דער טרעמפּ פֿאַרלויפֿען פֿאַראוים אזוי ווייט, אז אידער דער בלינ־ דער וואַנאַן וועט צו איהם צוקומען, זאָל שוין דער סיגנאַליסט דאַרטען ניט זיין.

איך בין אוועק ווייטער פונ׳ם לעצטען טרעמפּ מיט א פופציג טריט. דער באַן האָט זיך געירט. איך זעה דעם לאָמטערן פונ׳ם סיגנאַליסט אויפ׳ן ערשטען בלינדען וואַגאַן. דאָס ריכט ער דעם באַן אוים אין וועג, אוו דאָ שטעהן די טרעמפּס ווי גולמים נעבען דער ליניע אוו דער בלינדער וואַגאַן לויפט פֿארביי זיי. שוין ביים ערשטען אַרויספֿאָר האָבען זיי געקראַנען א מפּלה, ווייל זיי זיי־ נען געווען ניט געגוג רירעוודיג. נאָך זיי איז געקומען די רייע פון די טרעמפּס. וואָס האָבען די „תורה" געקענט. אָבער נאָר אויף דעם שפּיץ מעסער. זיי האָבען דעם ערשטען בלינדען וואַגאַן דורכגע־ לאָזט אוו זיך אַרויפגעכאַפּט אויפ׳ן צווייטען אוו דריטען. דער סיגנאַליסט איז, פֿאַרשטעהט זיך, אַראָפּ פונ׳ם ערשטען אוו אַרויף אויפ׳ן צווייטען בלינדען וואַגאַן אוו אַרונטערגעשלייערט די, וואָס האָבען זיך אַרויפגעכאַפּט. דער עיקר אבער איז — איך בין אזוי ווייט אוועק פֿאַראוים, אז וועז דער ערשטער וואַגאַן האָט זיך מיט מיר אויסגענלייכט, איז שוין דער סיגנאַליסט דאַרטען ניט געווען, ער האָט זיך שוין געבאַבערעט מיט די טרעמפּס דאַרטען אויף א צווייטען בלינדען וואַגאַן, א זעקס פון די פעהיגסטע טרעמפּס, וואָס זיינען ארוים גענוג ווייט זיינען אהין אויך ארויף.

אויף דער נאַהענסטער סטאַנציע, וועז מיר האָבען זיך א לאָז געטאַן לויפען פֿאַראוים, האָב איך שוין מעהר ניט איבערגעצאָלט ווי 15 טרעמפּס. פינף האָט מען ארונטערגעמאַרדעוועט. דער פֿראָצעס אונז צו פּטר׳ן האָט זיך אַנגעפאַנגען אויף א גאַנץ איידע־ לען שטייגער אוו האָט זיך אזוי געצויגען פון סטאַנציע צו סטאַנ־ ציע. אָט זיינען פון אונז געבליבען פערצען, אָט צוועלף שפּעטער עלף, נייז, אכט. עם האָט מיר דערמאַנט אינ׳ם לידעלע: „צען גוטע ברידערלאַך זיינען מיר געווען". איך האָב באשלאָסען צו בלייבען דער לעצטער „ברודער". פֿאַרוואָס טאָקע ניט? בין איך דען ניט יונג, געזונט אוו פלינק? (איך בין דעמאָלט אלט געווען

איז אדער דארט נאר קיין טיר ניטא, אדער די טיר איז צוגעשלאסען. קיין קאנדוקטאר אדער סיגנאליסט קען דערפאר באיז אופן ניט צורקומען פרעגען אויף א בילעט, אדער איהם אראפווארפען. ער, דער טרעמפ, איז מיט זיין פלאץ שוין זיכער ביז דער צווייטער סטאנציע. דעמאלט מוז ער ארא פ טאנצען, פארלויפען אביסעל פארוים, אין דער פינסטער, צואווארטען ביז דער באן רירט זיך און וויטער ארויפשפרינגען אויף דער בלינדער פלאטפארם. נאר ניט אזוי גרינג טוט זיך ווי עס רעט זיך. אט וועט איהר אליין זעהן.

וועו דער באן האט זיך א ריר געטאן, האבען די צוואנציג טרעמפס זיך א לאו געטאן צו די דריי בלינדע פלאטפארמעס. איניגע זיינען נאך ארויף איידער דער באן האט זיך פון ארט גערירט. ווי אומגעלומפערט זיי זיינען געווען! איך האב גלייך געזעהן זייער שנעלע מפלה. די באן אנגעשטעלטע זיינען, פארשטעהט זיך, גלייך געוואר געווארען פונ'ם „סוד" אוז די צרות האבען זיך אנגעפאנגען ביי דער צווייטער סטאנציע. דארט בין איך באלד ארא פגעשפרונגען אוז אוועק פארואים מיט די רעלסען. עטליכע טרעמפס זיינען נאך נאר מיר. זיי האבען, ווייזט אוים, אט די תורה געקענט. דער כלל איז, אז א באן קען מען ניט אפשווינדלען סיידען מען פארלויפט אביסעל פארואים ביי די סטאנציעס. איך בין אוועק פארואים. די טרעמפס, וואס זיינען געלאפען נאך מיר זיינען איינער נאכ'ן צווייטען הינטערשטעליג געבליבען. יעדער האט זיך אפגעשטעלט דארט, וואו זיין פלינקייט אוז מוטה וואלטען איהם ערלויבט צוריק זיך ארויפצוכאפען אויפ'ן לויפענדען באן.

וויל קומען דאס פאר אזוי. וועו דער באן רירט זיך שטעהט דער סיגנאליסט געוועלדיג אויף דער בלינדער פלאטפארם. ער קען אבער צוריק אויפ'ן באן ניט ארויף, סיידען ער שפרינגט ארא פ פון דער פלאטפארם, אוז כאפט זיך ארויף אויף א פלאטפארם מיט א טיר. ער שפרינגט, געוועלדיג ארא פ דארט, וואו ער גלויבט אז ער וועט זיך קענען צוריק ארויפכאפען. עטליכע וואגאנעס לאזט ער פארביי אוז כאפט זיך צוריק ארויף. נו, דארף

געזן צו זעהען אויב דער סיגנאליסט איז דאָרט ניטא, וויל אפשר איז ער טאקע דאָרטען און האט אויסגעלאשען זיין לאמטערן כדי מיר פּלעטען דעם מח, בעת איך קריך ארויף אויף דער פּלאטפּאָרם. איך מעג דאָס שוין וויסען. ניט איינמאל האָב איך שוין געכאפט אזא קנאק מיט א לאמטערן.

אבער נייז, די ערשטע פּלאטפּאָרם איז לויזיג. דער באן פאנגט אן שנעלער צו לויפען. איך וועל שוין זיכער אפּפּאָרען נאך א סטאנציע. זיכער? עפּעס פאנגט דער באן אן זיך אביסעל אויסצוהאלטען. איך שפּיז שוין אן מיינע אויערן. דאָס איז א מאנעוור געגען מיר. נאר איך פּארשטעה ניט אט דעם מאנעוור. איך היט אויפמערקזאם בויידע זייטען פון דער פּלאטפּאָרם און פארגעס ניט דעם הייצער וואָס קען צוקומען צו מיר פון׳ם לאקאמאטיוו דורכ׳ז דאך. מען קען מיך באפאלען פון אלע דריי זייטען מיט אמאל.

א, אט קומט ער. דער סיגנאליסט האט אויסגעריכטעט דעם באן פארענדיג אויפ׳ן לאקאמאטיוו. אט קריכט ער אויף דער פּלאטפּאָרם פון דער רעכטער זייט. ווי א בליץ טאנץ איך ארא׳ף אויף דער לינקער זייט און לויף שנעל פּאראויס און פארביי דעם לאקאמאטיוו און ווער נעלם אין דער פינסטערניש. די לאנע בלייבט ווי געווען, בעת דער צוג איז ארויס פון אטאווא. איך שטעה ווייט פּאראויס, דער באן מוז פארביי מיר דורכגעהן, אויב נאר ער וועט בכלל ווייטער פּארען. איך האָב איצט ווידער אזא געלעגנהייט ווי אלע מאל זיך צוריק ארויפּכאפּען.

איך וואָרט פּארזיכטיג. איך זעה א לאמטערן רוקט זיך צום לאקאמאטיוו, דאָרט ווערט ער אבער פארלאָרען, קומט ניט צוריק. ווייזט אויס אז ער איז געבליבען ביים לאקאמאטיוו, און מען טעג קומען צום לאגישען שלוס אז מיט׳ן לאמטערן איז נענאנגען און געבליבען א סיגנאליסט. אט דער סיגנאליסט איז מן הסתם פויל, אלא ניט וואלט ער געווען ארויסגעשטעלט דעם לאמטערן און וואלט איהם ניט פארשטעלט קומענדיג פּאראויס. דער באן רירט זיך. די ערשטע בלינדע פּלאטפּאָרם איז לויזיג און איך שפּרינג נאך אמאל ארויף, און ווידער פאנגט דער באן אן זיך

סך הכל 18 יאָהר, אוּן געוונט ווי א מויער.) פּעלט מיר דעז מוטה? אוּן ווידער, בין איך דעז ניט א עכטער, א געקרוינטער טרעמפּ? אוּן זיינען דעז ניט אָט די אַלע אַנדערע טרעמפּס פּשוטע גולמים „זיידענע יונגעלייטלאָד" אין פּארגלייך מיט מיר? אויב איך זאָל ניט קענען זיין דער לעצטער „ברודער". דאַרף איך שוין פּאר־לאָזען קנין מיט מנין אוּן זיך פּאַרקלייבען ערגעץ אויף אוּן אַלפּאַלפּא־פּארם.

אוּן ווען עס זיינען שוין מעהר ניט געבליבען אויפ'ן באַז ווי פּיר טרעמפּס, איז דאָס שוין געאַנגען אין אוּן עקשנות צוויישען דער גאַנצער באַנדע אַנגעשטעלטע אוּן אונז. דאָס איז געוואָרען א מין וועט צווישען אונזערע אוּן זייערע פּעהיקקייטען אוּן איינפּאַלען. אַבער מיט אַלע סמנים פּוּן נצחוּן אויף זייער זייט. איינער נאַכ'ן אַנדערן זיינען אַלע דריי איבערגעבליבענע טרעמפּס ארונטער גע־שמיסען געוואָרען. איך אַליין בין געבליבען. א, ווי גדול'דיג איך בין דאָס געוואָרען ביי זיך! קיין עשר האָט זיך אַזוי ניט געפּילט ביים ערשטען מילּיאָן. איך הענג זיך אַז אויף צופּיקענישׂ צוויי סיגנאַלייסטען, א קאַנדוקטאָר, א הייצער אוּן א מאַשיניסט.

אָט האָט איהר א פּאַר ביישפּילען ווי אזוי מיר האָט זיך דאָס איינגעגעבען. ארויס פּאַראויס, אין דער פּינסטער — אזוי ווייט פּאַראויס, אז דער סיגנאַלסטשיק, וואָס ריכטעט אויס דעם באַז אויף דער בלינדער פּלאַטפּאָרם מוז אראָפּ פּוּן דאַרטען איידער ער קומט צו מיר צו — כאַפּ איך זיך ארויף. גוט. בין איך שוין זיכער ביז דער צווייטער סטאַנציע. וועז מיר קומען צו דער סטאַנציע. וואַרף איך זיך ווידער לויפען, איבערחזר'ן דעם פּריערדיגען מא־נעוור, אוּן וואַרט ביז דער באַז וועט זיך רירען. אָט רירט ער זיך פּוּן אָרט. מען זעהט אַבער ניט קיין לאָמטערן אויף דער ערשטער בלינדער פּלאַטפּאָרם, האָט די באַנדע אויפגענעבען די מלחמה? איך וויים ניט. מען קען קיינמאָל גאָר ניט וויסען. אוּן יעדע מינוט קען מען ערוואַרטען עפּעם א צרה. אוּן ווי דער ערשטער בלינדער וואַגאַן גלייכט זיך אוים מיט מיר טו איך זיך א לאַז ארויפצושפּרינגען אויף איהם, אוּן שטארענג שטאַרק אַן מיינע אוי־

ביז צום ערשטען בלינדען וואגאן. עס איז אבער א שווערע הלכה, אונזער שנעליגקייט איז כמעט איינע און די זעלבע, און דא לויפט דער באן אלץ שנעלער, און דער סיגנאליסט לויפט מיר נאר. איך בין אבער א שנעלערער לויפער, ווייל איך כאפ זיך ארויף פריער אויף דער פלאטפארם פון'ם ערשטען בלינדען וואגאן. איך שטעה שוין אויף די טרעפלאך און קוק אויף מיין פארפאלגער. ער איז סך הכל א צען טריט פון מיר און לויפט נעשמאק, נאר דער באן לויפט שוין איצט מיט זיין געוועליכער שנעליגקייט און ער, דער סיגנאליסט שטעהט כמעט אויף איין ארט ניט ער לויפט אין פארגלייך מיט מיר. איך גיב איהם צו מוטה, שטרעק אויס מיין האנט צו איהם; ער שיסט אבער אויס א קרעפטיג זידעל ווארט, גיט זיך אונטער און כאפט זיך ארויף אויפ'ן באן מיט עטליכע וואגאנען נידעריגער.

דער באן לויפט שנעל און איך קען זיך נאר ניט אפלאבען און, פלוצלונג, נאר אהן התראות, גיט מיר א קלאפ א שטראם וואסער, דאס האט דער הייצער אנגעשטעלט אויף מיר די וואסער־קישקע פון'ם לאקאמאטיוו. רוק איך זיך אפ פון דער פלאטפארם צום קוילען וואגאן. דא בין איך ,אונטער'ן דעבעלע, וואס שטארצט ארויס פון דעם וואגאן, באשיצט פון דער וואסער. די וואסער פליסט איבער מיין קאפ אבער אפילו א טראפעלע קומט צו מיר ניט צו. ס'הויבען מיר אוש אן בייסען די הענט, אזוי ווילט זיך מיר ארויפקלעטערן אויפ'ן קוילען־וואגאן און מכבד זיין דעם הייצער מיט א שטיק קויל אין פנים אריין. איך וויים אבער, אז וועז איך טו דאס וואלט ער צוואמען מיט'ן מאשיניסט מיך פשוט אויף שטיקער צוריסען.

ביי דער סטאנציע טאנץ איך ווידער אראפ און לויף פארויס אין דער פינסטער. איצטער, וועז דער באן ריכט זיך אויס אין וועג, שטעהען שוין ביידע סיגנאליסטען אויף דער פלאטפארם פון ערשטען בלינדען וואגאן. איך שטויס זיך גלייך אן, וואס זיי האבען דא בדעה צו טאן. זיי וועלען מיר ניט דערלאזען איבער־חזר'ן דאס פריערדיגע. איצטער קען איך שוין ניט דורכ'ן צווייטען

אייגצוהאלטען, דער סיגנאליסט פונ'ם לאקאמאטיוו קריכט אויף אויף מיין פלאטפארם פון איין זייט און איך טאנץ ארונטער אויף דער צווייטער זייט און לויף פאראויס.

איך וואלט דארטען אין דער פינסטער און מיין הארץ וועלט אין מיר צושמאלצען פאר נחת און גדולה. דער באן האט זיך צוויי מאל אפגעשטעלט צוליב מיר — אן ארעמען טרעמפ, וואס ס'איז איהם נעבער ביטער און פינסטער. איך אליין האב אפגעשטעלט דעם נאנצען צוג אנגעפיקעוועט מיט פאסאזשירען, מיט זיינע שלאף־וואגאנען, מיט דער רעגירונגס־פאסט און מיט זיינע צוויי טויזענט דאמפף־פערד וואס רייסען זיך צום לויפען אינ'ם לאקאמאטיוו. און נאר אלעמען בין איך ניט קיין גבור און האב ניט קיין סענט ביי דער נשמה.

און ווידער אמאל באמערק איך ווי דער לאמטערן רוקט זיך פאראויס צום לאקאמאטיוו. דעם מאל אבער וואלפט ער זיך שוין אין די אויגען. ער וואלפט זיך שוין צופיל אין די אויגען, דאס נעפעלט מיר שוין ניט. עפעס מוז דא שוין ווידער זיין. אלענפאלס, דארף איך זיך שוין איצטער היטען פאר נאר עפעס א חוץ דעם סיגנאליסט פונ'ם לאקאמאטיוו. דער באן שלעפט זיך פארביי. פונקט אין צייט איידער איך שפרינג ארויף באמערק איך אויף דער ערשטער בלינדער פלאטפארם א טונקעלע פיגור פון א סיגנאליסט, אהן א לאמטערן. איך לאז דעם וואגאן פארבייגעהן, און נרייט זיך צו ארויפטאנצען אויפ'ן צווייטען בלינדען וואגאן. דער סיגנאליסט אבער שפרינגט אראפ פונ'ם ערשטען וואגאן און לויפט מיר נאר. איך כאפ א קוק אויפ'ן לאמטערן פונ'ם סיגנאליסט וואס איז נעזעסען אויפ'ן לאקאמאטיוו, אהא, ער איז אויך אראפ, און ביידע לויפען זיי מיר איצטער נאר. אט קומט אונטער דער צווייטער בלינדער וואגאן. איך טאנץ ארויף. איך בלייב אבער ניט וואלטען צו באקלערען וואס וויטער צו טאן. איך האב שוין אלעס באקלערט. איך אויף דער פלאטפארם און דער סיגנאליסט נאר מיר. איך בין אבער שוין פון יענער זייט און לויף פאראויס מיט'ן באן. מיין פלאן איז צו פארלויפען אפריער

אויפ'ן שפיץ דאך, אויפ'ן „דעק" ווי די טרעמפס רופען דאס. און אט דער גאנצער פראצעס, וואס איך האב דא באשריבען הייסט אויף טרעמפ־לשון: „דעק איהר". און לאם איך טאקע דא באמערקען, אז נאר א יונגער קרעפטיגער טרעמפ קען וואגען צו דעקען א פאס־סאושיר־באן און א חוץ'ן געזונט דארף ער נאך זיין א גאנץ מוטיגער קערל אויך.

דער באן יאגט זיך אלץ שנעלער און, איך וויים שוין איצטער אז איך פאר שוין זיכער ביז דער צווייטער סטאנציע — אבער נאר ביז דער צווייטער סטאנציע. אויב איך בלייב אויפ'ן דאך נאכדעם ווי דער באן שטעלט זיך אפ, וועלען מיר אט די סיגנאל־לייסטען זיכער פארשטיינען, א געזונטער סיגנאליסט קען באוואהרפען א וואגאן־דאך מיט א פיין ביסעל נישקשה'דיגע שטייגער — שטיינער פון, למשל, פינף ביז צוואנציג פונט. מען קען זיך ריכטען, אז די סיגנאליסטען וועלען ווארטען איך זאל אראפ דורך דער פלאטפארמע, דורך וועלכער איך בין ארויפגעקראכען און, פארשטעהט זיך, אז איך מוז זוכען אן אנדער אראפגאנג.

מיט א היציגער תפילה אין הארצען, אז דאס נעקסטע מיל זאל דער באן ניט דארפען דורכפארען דורך א טונעל, שטעל איך זיך אויף, שפאציר דורך א 5-6 וואגאנעס נידעריגער, און לאם איך אייך איינרוימען א סוד, אז אויף אזא שפאציר טאר מען ניט מיטנעמען מיט זיך קיין פחד. די דעכער פון פאסאזשיר־וואגאנעס זיינען ניט געמאכט געווארען צוליב ביינאכטיגע שפאצירען. אויב עמיצער מיינט, אז יע, וועל איך איהם עצה'ן דאס טאקע פרובירען. לאז ער מאכען א שפאציר איבער'ן דאך פון א לויפענדען וואגאן. וואס טרייסעלט זיך ווי אין א קדחת, און, וואו עס איז ניטא ביי וואס זיך אנצוהאלטען, אחוץ אן דער שווארצער נאכט, און לאז ער זיך אביסעל אונטערראיילען בעת ער קומט צו צו דער קיילעכדיגער ענד פון'ם וואגאן, וואס איז נאס און גלימשיג פונ'ם נאכטיגען טהוי, כדי אריבער שפרינגען אויפ'ן צווייטען דאך, וואס איז אויך קיילעכדיג, נאס און גלימשיג. בנאמנות, ער וועט געווארען וועלען צו ער האט א שוואך הארץ, אדער א קאפ־שווינדעל.

בלינדען וואגאן אריבער אויף דער צווייטער זייט פון דער ליניע אוז לויפען ווידער צום ערשטען בלינדען וואגאן. אבי נאר דער ערשטער וואגאן לויפט אריבער אוז איר כאפ זיך ניט ארויף, שפרינ־ גען די סיגנאלימטען אראפ איינער אויף איין זייט אוז דער צווייטער אויף דער אנדערער זייט פוז באז. איך טאנץ ארויף אויפ'ן צווייטען וואגאן, אוז איך וויים אז א רגע שפעטער וועלען זיי ביידע מיט אמאל ארויף פוז ביידע זייטען. דאם איז א נעץ. ביידע וועגען פארשטעלט. ס'איז אבער נאר דא א דריטער וועג, דער דאר.

א רגע וואדט איך ניט אויף מיינע פארפאלגער. איך קלעטער גלייך אויף די אייזערנע שטאנגען פונ'ם וואגאן, שטעל זיך ארויף אויפ'ן טארמאז־רעדעל. די שערי־רחמים האבען זיך אבער שוין צוגעמאכט. די סיגנאלימטען זיינען שוין אויף די פלאט־ פארם־טרעפ אוז פוז ביידע זייטען. איך קוק זיך אפילו ניט אום. א הויב די הענט אויף ביידע וואגאן־דעקלעז, וואס לאזען זיך קיי־ לעכדיג אראפ צו דער פלאטפארם. איין האנט אויף איין דעכעל. די צווייטע האנט — אויפ'ן צווייטען אוז דא זיינען שוין ביידע סיגנאלימטען אויף די טרעפ. איך וויים דאס, הגם איך האב קיין צייט ניט א קוק טאז אויף זיי. די גאנצע זאך דויערט סך הכל עטליכע סעקונדען. איך גיב א טאנץ אונטער מיט מיינע פים אוז קלעטער ארויף מיט די הענט. אין דער צייט גיבען זיך ביידע סיגנאלימטען א לאז צו מיינע פים. זיי האבען אבער מעהר ווי לופט ניט געכאפט. איך קוק אראפ אויף זיי אוז הער זייער צארנ־ דיגע זידלעריי.

איך בין איצט אין א מארנער אומזיכערער פאזיציע. איך הענג אויף די צווייי קיילעכדיגע דעקלאד פוז ביידע וואגאנעס, ווי א פיש גיב איך זיך א וואדף אוז פארוואדף ביידע פים אויף איין דעכעל אוז די הענט — אויפ'ן צווייטען. א שפאר אוז א דרעה — איך בין שוין אויף דעם פלאבען דאר. איך זעץ זיך אוועק אביסעל אפכאפען דעם אטעם אוז האלט זיך דערווייל צו אינ'ם וועגטילאטאר, וואס שטארצט ארויס פוז דאר. איך בין איצט

ענסטער סטאנציע אהא — א לאמטערן רוקט זיך ארונטער אונטערן צווייטען וואגאן. א נס, וואס אונטער דער וויטערער פלאט־פארם, ניט נעבען מיר. מען זוכט מיך אויף די שטאנגען אונטער די וואגאנעס. איך מוז נעלם ווערען איינס־און־צוויי. אויף בויך קריך איך, אונטערן טארמאז־שטאנג און בין שוין אויף דער ערד. זיי דערזעהען מיך און לויפען פיל אוים'ן בויגען צו מיר. איך ארבייט אויף אלע כלים, מיט די הענט, מיט די קני, מיט אלע אברים. איך בין אויף יענער זייט רעלסען און שטעל זיך אויף, און ווידער לויף איך פאראוים אריבער דעם לאקאמאטיוו און באהאלט זיך אין דער פינסטערניש. ס'איז ווידער די זעלביגע לאגע. איך בין פארלאפען פאראוים א היבשע שטרעקע און דער באז מיז פארביי מיר פארבייפארען.

ער רירט זיך פון אָרט. אויפ'ן ערשטען בלינדען וואגאן שי־מערירט א לאמטערן. איך בייג זיך איין אין דרייען, באהאלט זיך הייסט דאס, און זעה דעם סיגנאליסט א פארשענדען, פארבייפארען. אויפ'ן צווייטען וואגאן איז אבער אויך א לאמטערן און דער סיגנא־ליסט דערזעהט מיך און רופט דעם ערשטען צו זיך. ס'איז א קליניגקייט, איכ'ל זיך ארויפכאפען אויפ'ן דריטען בלינדען וואג־נאן און „איהר דעקען". אבער, גאט, וואו בין איך דאס אין דער וועלט? עמיצער פאבעט מיט א לאמטערן פון דעם דריטען בלין־דען וואגאן אויך. דאס איז דער קאנדוקטאר אליין. איך וואלט איהם איבער. איצט וויים איך כאטש, וואו די גאנצע באנדע אנ־געשטעלטע איז. איך קערעווע זיך אוים און לויף צוריק אין דער ענטגענגענזעצטער ריכטונג פונ'ם באן, כאפ הינטערווייל־עכס א קוק. אלע דריי לאמטערנס זיינען שוין אויף דער ערד קאטשען זיך און יאגען זיך נאך מיר. איך יאג פייל־אוים'ן־בויגען. א האלבער צוג איז שוין כמעט פארבייגענאנגען און ער לויפט שוין גאנץ שנעל, בעת איך כאפ זיך ארויף אויף איהם. ווייסען וויים איך אז די דריי חברה־לייט וועלען זיך אויף מיר א וואלף טאן אזוי ווי צורייצטע וועלף. איז א פאר סעקונדען וועלען זיי מיך דעריאגען. איך טאנץ ארויף אויפ'ן רעדעל פונ'ם האנט־טארמאז די הענט

דער באן פארקלענערט זיין שנעלינקייט, איך טאנץ ארונטער מיט א זעקס וואגאנעס ווייטער פון דער פלאטפארם, וואס איך האב „געדעקט". קיינער איז אויף דער פלאטפארם ניטא. אוז וועז דער באן בלייבט אינגאנצען שטעהן בין איך שוין ניט קיין הינגער. פארואים צוויישען מיר אוז דעם לאקאמאטיוו שווינדלען צוויי לאמטערנס. די סיגנאלימסטעז זוכען מיר אויף די וואגאן־דעכער. איך דערזעה, אז דער וואגאן נעבען וועלכען איך שטעה איז א „פיער־דאדיגער" — ד. ה. ער האט מעהר ניט ווי פיר רעדער. (וועז מען קריכט אונטען אוז מען פארט אויף די שטאנ־גען מוז מען למעה"ש אויסמיידען א „זעקס־דאדיגען" וואגאן — מען קען אומגליקליך ווערען).

איך לאז זיך ארונטער אוז קריך ארויף אויף די שטאנגען. איך בין זעהר צופריעדען וואס דער באן פארט נאך ניט. איך פאר דאס דעם ערשטען מאל אונטער א קאנאדא־פאסיפישען באן אוז מיר איז פרעמד זייער אינערליכער געבוי. איך פרוביר אריבער קריכען צוויישען די רעדער אוז דער וואגאן־פאדלאגע, נאר איך קען זיך ניט דורכשפארען. דאס איז פאר מיר א נייס. אין די פאראייניגטע שטאטען בין איך געוואוינט ארונטערקריכען אונ־טער א וואגאן בעת דער באן לויפט. איך פלעג ביים עק פאדלאגע, וואס שטארצט אביסעל ארוים, אריינהוידען די פים אונטען אוז זיך אנשפארען אויפ'ן טארמאז־שטאנג אוז פון דארטען קריכען אין סאמע מיט ביז די רעדער אוז דארטען זיך באקוועם אוועקזעצען אויפ'ן קווער־שטאנג.

ווי א בלינדער טאפ איך מיט די הענט די פינסטערניש. יא, מען קען זיך דורך שפארען צוויישען טארמאז־שטאנג אוז דער ערד, ס'געהט נאר צו שווערלאד. איך מוז זיך אינגאנצען אוועקלעגען פלאך אוז קריכען אויפ'ן בויך ווי א ווארם. בין איך שוין אבער אינ־וועניג, זעץ איך זיך גאנץ באקוועם אנידער אוז קלער, וואס טראכ־טען די סיגנאלימסטעז איצטער וועגען מיר. דעז באז רירט זיך. דאנקען גאט, זיי האבען אן מיר שוין אינגאנצען פארגעסטען.

אבער א מענש טראכט אוז גאט לאכט. טאקע ביי דער נאכ־

צוריק צו דער פּלאַטפֿאָרם, פון וועלכער איך אוּן דער סיגנאַלסטשיק זיינען נאָר וואָס אַוועק. קיינער איז ניטאָ דאָרטען אויף א רפואה. איך קריך אַראָפּ אויף דער צווייטער זייט פון׳ם וואָקזאַל אוּן באַהאַלט זיך אין דער פינסטערניש. קיינער האָט מיך ניט באָמערקט.

איך גיי אַריבער צום פּלויט אויף דער רעכטער זייט פון׳ם וועג, אוּן קוק זיך אַרום. טאָ־טא! וואָס איז דאָרטען? א לאָמטערן הוידעט זיך שוין דאָרטען אויף די וואָגאָנעס אוּן רוקט זיך פון׳ם לאָקאָמאָטיוו אַלץ אַראָפּ. זיי מיינען, איך בין נאָר פון אויבען אוּן זיי זוכען מיך דאָרטען. אוּן נאָר שהנערם — אויף דער ערה. זייט ביי זייט מיט אויבערשטען לאָמטערן רוקען זיך נאָר צוויי לאָמטערנס. דאָס איז א רענגלמעסינג יאָגד אוּן איך בין דאָס דער האָז. וועט דער סיגנאַליסט פון אויבען אַנוואַרפען זיין ליכט אויף מיר, וועלען זיך די וואָס שטעהען אויף דער ערד א וואַרף מאָן אויף מיר אוּן מיך כאַפּען. איך פּאַרדרעה דערווייל א סיגנאַרעטקע אוּן קוק אויף דער פּראָצעסיע, וואָס געהט מיך פּאַרביי. אַבי נאָר איך האָב זיי איבערגעפּטר׳ט קען איך שוין רוהיג געהען פּאַראויס צום לאָקאָמאָטיוו צו. דער באָהן ריהרט פון אַרט. איך כאַפּ זיך אַרויף אויף דער פּעדערשטער פּלאַטפֿאָרם פון׳ם ערשטען וואָגאָן. (קיינער שטערט מיר ניט). ס׳איז ניטאָ וועד ס׳זאָל מיר שטערען. אָבער נאָר אייַדער דער באָהן האָט זיך רעכט צו־הוידעט אוּן אָקוראָט בעת איך האָב אָנגעריבען א שוועבעלע צו פּאַרויכערען מיין סיגאַרעטקע, דערזעה איך, דער הייצער קריכט אויפֿ׳ן קויל־עען־וואָגאָן אוּן קוקט גלייך אויף מיר. עס פּאַלט אויף מיר אַן א פּחד. פון זיין פּאָזיציע קען ער מיט די שטיקער קויל־עז, וואָס ער האָט נעבען זיך, מאַכען פון מיר א קאַשע. ער פּאָנגט אָבער אַן צו מיר רעדען. איך באָמערק אַן מין באָוואָנדערונג אין זיין קול.

„דו, ממזר, דו", זאָגט ער.

דאָס איז א גרויסער קאָמפּליימענט. א נצחון־געפיהל שטראָמט דורך מיין גאָנצען קערפּער. עס טאָנצט אין מיר מיין נשמה ווי די נשמה פון א שול־אינגעל וואָס קריגט א קניפּ אין בעקעל פּאַר זיינע פּעהיקייטען.

אויף די קיילעכדיגע וואגאן־דעכלאך אוז ציה זיך שנעל ארויף, אוז מיינע פארפאלגער שפארען זיך צוזאמען אויף דער פלאטפארם ווי די הינט, וואס האבען ארויפגעטריבען א קאץ אויף א בוים. שעלטען מיך אוז זיינען מכבד מיין טאטע־מאמע מיט די אומאנ־ שטענדיגסטע ווערטער.

אבער ווער הערט זיי? זיי זיינען פינף אנקעגען מיר איינעם. מיט זיי איז דאך דער מאשיניסט אוז הייצער, אוז, אחוץ דעם, זיין מיעסטען, דאס געזעץ איז אויף זייער צד, אוז די מאכט פוז א גרויסער קארפאראציע אוז, איך פייף אויף זיי אלעמען... איך בין צו ווייט פוג'ם לאקאמאטיוו אוז לויף איבערן דאך א זעקס וואגא־ נעס נעהענטער צו איהם. איך קוק פארזיכטיג אראף אויף דער פלאטפארם. א סיגנאליסט שטעהט דארטען. איך וויים, אז ער האט מיך דערזעהן: ער האט זיך צו פארזיכטיג אריינגענג'עט אין וואגאן. איך וויים, אז ער ווארט דארטען ביי דער טיר גרייט זיך ארויפווארפען אויף מיר, וועז איך זאל נאר אראפגעהן. איך מאך זיך אבער טאמעוואטע אוז בלייב דארט, כדי ער זאל טאקע מיינען, אז איך האב איהם באמת ניט באמערקט. איך זעה איהם ניט, איך וויים אבער אז ער האט א עפען געטאן די טיר אוז געכאפט א קוק, צי בין איך נאך דארטען דא.

דער באהן קומט צו צו א סטאנציע. איך לאז כלומר'שט אראף מיינע פיס. דער באהן שטעלט זיך. איך הער די טיר זיך עפענען שטילינקערהייט. ער טשאטעווען שוין אויף מיר. איך כאפ זיך פלוצלונג ארויף אויפ'ן דאך אוז לויף פארואוס פונקט איבער זיין קאפ; אויבען איבער דער פלאטפארם, וואו ער שטעהט אוז קוקט ארוים אויף מיר. דער צוג שטעהט; די נאכט איז שטיל אוז איך קלאפ פלייסיג מיט די פיס איבער דעם מעטאלענעם דאך פוג'ם וואגאן. איך בין ניט זיכער, איך שטעל מיר אבער פאר, אז ער לויפט צו דער צווייטער פלאטפארם אוז ווייל מיך דארטען כא־ פען, בעת איך'ל אראפגעהן. איך גיה אבער דארט ניט אראפ. איז מיטען וועג קער איך זיך אום שטילינקערהייט, אבער שנעל

אזוי לויף איר, האלט זיך אויף א בעקוועמען שטח אפנעטיילט פון איהם, און שטרענג מיינע אויגען אן ביז גאר: טאמער א פלויט אדער גאר א צווייג, וואו איך קען ברעכען האלז־און־נאקען. אך! איך קוק צו ווייט פאראויס. פארטשעפע זיך אן עפעס מיט די פיס, איך וויים ניט אין וואס, אן עפעס א קלייניגקייט, און קוליע זיך גלייך איבער, ציה זיך אויס ווי לאנג איך בין. אין א סעקונדע ארום שטעה איך ווידער אויף מיינע פיס, נאר דער סיגנאליסט האלט מיך שוין ביים קאלנער. איך קעמף ניט. איך אטהעם שווער און באקוק דערווייל דעם חברה־מאן צו וויסען מיט וועמען איך האב דא צו טאן. ער איז א דינער און איך בין מיט גוטע דרייסיג פונט שווערער פון איהם. אויסער דעם איז ער דאך פונקט אזוי מיער ווי איך, און וועט ער מיך וועלען שלאגען וועל איך מיט איהם לערנען בלק.

ער מאכט אבער ניט קיין פארזוך מיך צו שלאגען. אט דאס פראבלעם איז געלעזט. ער פאנגט מיך גאר אן צו פיהרען צוריק צום באהן. דא טרעט ארויס אן אנדער מענליכקייט. איך זעה די לאמטערנס פונ'ם קאנדוקטאר און סיגנאליסט. מיר דערנעהענטערן זיך צו זיי. ניט אומזיסט האב איך זיך באקענט מיט דער ניו־יארקער פאליציי. ניט אומזיסט האב איך זיך אנגעהערט אין פראכט־וואגנען, ארום וואסער־רעזערוואוארען און אין טורמען קאמערן מיט בלוטיגע מעשיות פון געשלעגען. אפשר וויל אט די דריי מענשען מיך שלאגען. גאט וויים דעם אמת, איך האב זיי ניט איין מאל פראווואצירט דארויף. איך דענק שנעל. מיר קומען אלץ נעהענטער צו יענע צווייי באאמטע. איך כאפ א קוק אויפ'ן בויך און באק פון מיין פאנגער און פלאנעווע שוין די קלעפ רעכטס און לינקס, וואס איד'ל איהם געבען ביי דער ערשטער פראבע זייער, צו פארקאכען א קאשע.

בא! איך האב אן אנדער שפיצעל, וואס איך וואלט געוואלט איהם אפטאן, און ס'טוהט מיר שוין באנג, וואס איך האב עס איהם ניט אפגעטאן די רגע, וועז ער האט מיך אנגעכאפט. ער וואלט מיך שוין געהאט צו געדיינקען אויף קינדס־קינדער פאר אנכאפען

„הער נאר, זיי מיר כאטש ניט מכבד מיט דיין וואסער־קיש־פע". זאג איך איהם.

„גוט", ערנטפערט ער און געהט צוריק צו זיין ארבייט.

מיט'ן לאקאמאטיוו בין איך שוין שלום, נאנצע גוטע ברידער. נור די סיגנאליסטען זוכען מיך אלץ ארום. פון דער צווייטער סטאנציע ריכטען זיי דעם באן ארוים אויף די בלינדע וואגאנעס. אלע דריי זיינען פארנומען. איך לאז זיי דורך, כאפ זיך ארויף אויף א מיטעלסטען וואגאן און „דעק איהר". די באנדע איז אויף מיר מלא רציחה און, דער באהן שטעלט זיך אפ. די סיגנאלסטשי־קעס ווילען מיך „ארונטערשארען" ארער ענטדעקען דעם סוד, פאר־וואס זיי קענען דאס ניט טאן. דריי מאל, איינס נאכ'ן אנדערען שטעלט זיך אפ דער צוג, דער גאנצער מעכטיגער צוג, נאר צוליעב מיר. און, יעדעס מאל דרעה איך זיך ארוים פון די סיגנאליסטען און „דעק" איהר. נאר ס'איז פארפאלען, זיי האבען סוף כל סוף זיך אלע צוזאמען מישב געווען וועגען דער סיטואציע. איך האב זיי באוויזען אז זיי קענען ניט אויסהיטען דעם באהן פון מיר. זיי מוזען טאן עפעס אנדערש.

און זיי טוהען עס טאקע. ווי נאר דער באהן שטעלט זיך אפ אויף דער נאהענטסטער סטאנציע האבען זיי זיך אלע א לאז גע־טאן ווי אפגעבריהטע לויפען אויף מיר. אהא, איך זעה זייער מיין. זיי ווילען מיך פשוט איינמידען. ראשית יאגען זיי מיך אראפ, צום עק באהן. איך זעה מיין מפלה. פארטרייבען זיי מיר צום הינ־טערשטען עק פונ'ם באהן, פארט ער אפ און איך בלייב איבער דארטען. מיט א זיג־זאג דרעה פארקערעווע איך זיך, ריים זיך דורך דורך מיינע פארפאלנערס, און לויף ווידער פאראויס צום פראנט פונ'ם באן. איין סיגנאליסט לויפט מיר אלץ נאר. גוט, איך וועל פון איהם ארויסיאגען די נשמה. איך בין נאר ניט מיעה, אטהעם גוט. איך לויף מיט די רעלסען אלץ פאראויס. עס מאכט ניט אוים. וועז ער יאגט מיך אפילו צעהן מיל, מוז ער דאך סוף־כל־סוף זיך ארויפכאפען אויפ'ן באהן. און ביי דער שנעלקייט, וואס ער וועט וואגען ארויף, וועל איך אויך ארויפטאנצען.

ער וועט זיך ארויפכאפען און מיך איבערלאזען, „פארשיטען" הייסט דאס.

נאר דער באהן האט זיך א לאז געטאן אויף אלע כלים. דער מאשיניסט האט געוואלט אפגעווינען די פארלארענע צייט. עס איז א זעהר לאנגער צוג. ער לויפט שוין נאנץ לעבעדיג, און איך וויים, אז דער סיגנאליסט מעסט זיין שנעלקייט מיט פחד.

„קלערסט וועסט זיך נאר קענען ארויפכאפען?" פרעג איך איהם אזוי נאאיוו.

ער לאזט אפ מיין קאלנער, טוהט שנעל א טאנץ און איז שוין אויפ'ן באהן. עטליכע וואגאנעס דארפען נאך פארביילויפען. אין דער רגע פאלט מיר שוין איין וואס צו טאן. איך וועל ארויף אויף דער לעצטער פלאטפארם. איך זעה אז דער צוג לויפט שנעל און שנעלער, אבער אויפ'ן הימעל וועל איך ניט פאלען אויב איך כאפ זיך ניט ארויף, און דער יוגענד־אפטימיזם נעמט מיך דורך. און איך הויקער זיך אזוי איין, כלומר'שט נידערגעשלאגען. לאז ער מיינען, אז איך האב שוין אנגעוואוירען אלע האפענונגען. בעת מעשה אבער טאפ איך אז מיט מיינע פים די זאמד שטיינדלאר. כ'איז דא אויף וואס זיך אנשפארען. איך קוק זיך אויך איין אויפ'ן קאפ פונ'ם סיגנאליסט, וואס שטארצט אריום. איך זעה ער ווערט נעלם. ער איז איבערצייגט, אז דער באהן לויפט צו שנעל איך זאל זיך קענען ארויפכאפען.

און דער באהן לויפט טאקע שנעל — שנעלער פון יערען באהן, אויף וועלכען איך האב וועז עס איז פרובירט ארויף. דער לעצטער וואגאן קומט אן און איך טוה א שפרינג אין דער זעלבער ריכטונג מיט איהם. עס איז א שנעלער, קורצער שפרונג. אין שנעלקייט וועל איך זיך מיט דעם צוג קיינמאל ניט פארגלייכען, איך מעז אבער פיעל פארקלענערען דעם חלוק צווישען אונזער שנעלקייט אוז, אזוי ארום, פארקלענערען דעכ צוזאמענשטויס־טרייסעל וואס איך וועל קריגען בעת איכ'ל זיך ארויפכאפען. אין דער קורצער פינ־סטערער רגע, זעה איך ניט דאס אייזערנע הענטעל פון דער לעצטער פלאטפארם; איך האב קיין צייט ניט דאס אפצוזוכען.

ביים קאלנער. מיין רעקעל איז איינגלאך צוואמענגעשפילעט. האט איהר אמאל געזעהען א טורניקעט? אט וואס דאס איז. איך דארף נאר אנבייגען מיין קאפ אונטער זיין האנט און אנפאנגען צו דרעהען זיך. איך מוז זיך שנעל דרעהען — זעהר שנעל. איך קען דאס טאן; דרעהען זיך מסוכן שנעל, ווארפענדיג, ביי יעדען דרעה אנבייגען דעם קאפ אונטער זיין האנט. איידער ער קוקט זיך ארום, ווערען שוין די פינגער וואס האלטען דעם קאלנער אייניגעדרעהט. ער וועט זיי שוין ניט קענען ארויסנעמען. א צוואנציג סעקונדען שפעטער, וועט שוין א שאס טאן דאס בלוט פון זיינע שפיץ־פינגער. דאס איידעלע געווענ ארום די מוסקולפעדים וועט פלאצען און אלע מוסקולן און נערוועז וועלען זיך אויסמישען און ארויסשיסען אין איין געשריי. פרובירט דאס אמאל, וועט עמיצער כאפט אייך אן ביים קאלנער. טוהט דאס אבער שנעל —שנעל ווי א בליץ. און פארגעסט ניט, למ"עהש, צו פאחרעקען דעם פנים מיט דער לינקער האנט און דעם בויך מיט דער רעכטער האנט. איהר פארשטעהט, דער חברה־מאן קען אייך פרובירען אפשטעלען דורך א קנאק פון זיין פרייער האנט. ס'איז א געדאנק אינגאנצען זיך דרהען אווענ פון זיין האנט און ניט צו דער האנט צו. א קלאפ וואס לויפט נאר איז קיינמאל ניט אזוי שטארק ווי א קלאפ, וואס קומט פון זיך.

אט דער סיגנאליסט וועט אפשר קיינמאל ניט וויסען ווי נאהענט ער איז געווען צו אן אומגליק. ארויסגעדרעהט דערפון האט ער זיך נאר דערפאר, וואס ער האט נאר בדעה ניט געהאט מיך צו שלאגען. וועו מיר זיינען צוגעקומען נאהענט צו דער חברה, האט ער זיי מודיע געווען, אז ער האט מיך געכאפט. דורך סינאלען האבען זיי באפוילען דעם מאשיניסט א טרייב טאן דעם באהן. עס פארט פארבי אונז דער לאקאמאטיוו, אלע דריי בלינדע וואגאנעס רוקען זיך פארבי. דער קאנדוקטער מיט'ן צווייטען סיגנאליסט כאפען זיך ארויף אויפ'ן באן, און מיינער האלט מיך נאר אלץ. אהא, איך פארשטעה דעם פלאן. ער ווי! מיך דא צוהאלטען ביז דער לעצטער וואגאן וועט זיך מיט אונז אויסגלייכען.

„איך האָב געמיינט, מיר האָבען דיך פֿאַרשאָטען", רופט זיך אָן דער סיגנאַליסט, וואָס האָט מיך געהאָלטען ביים קאַלנער:

„דו זאָלסט מיך דאָס נית געווען אָפּלאָזען. וואָלסטו אויך געווען איבערגעבליבען מיט מיר צוזאַמען", ענטפֿער איך.

„ווי אזוי?" פֿרעגט ער.

„איך וואָלט זיך מיט דיר געווען אַרומגעכאַפּט, ניט מעהר", ענטפֿער איך.

זיי האָלטען א קורצע באַראַטונג אוּן טראָגען אַרויס זייער פּסק:

„נו, טרעמפּעניו, זאָל שוין זיין, פּאַר. ס'איז סיי ווי אַן אַרויס־געוואָרפּענע ארבייט דיך אַראָפּצוטרייבען".

זיי געהן אַוועק אוּן לאָזען מיך איבער בשלום ביז'ן סוף פוּן זייער נסיעה.

ביז אהער האָב איך באשריבען א ביישפּיל וואָס עס מיינט „אַנהענגען זיך". פּאַרשטעהט זיך, איך האָב אויסגעקליבען א גליקליכע נאַכט פוּן מיינע ערפֿאָרונגען אוּן פֿאַרשווייגען יענע נעכט — ס'איז געווען גענוג אזעלכע — וועג דער צופֿאַל האָט מיר אונטערגעשטעלט א פּיסעל אוּן מיך „פֿאַרשאָטען".

איך וויל דאָ נאָך פֿאַרדענקען דערמיט, וואָס האָט פֿאַסירט מיט מיר, וועג מיר זיינען געקומען צו דער פֿאַרצווייגונגם־סטאַנציע.

אויף די טראַנס־קאַנטינענטאַלע אייניצע קאַלעסן, וואַרטען איבער די פֿראַכט־צוגען דעם פּאַסאַזשיר־צוג אוּן שלעפּען זיך הינטער איהם. וועג מיר זיינען אַנגעקומען צו דער פֿאַרצווייגונגם סטאַנציע, בין איך אַראָפּ פּונ'ם באַהן אוּן בין אַוועק זוכען דעם פֿראַכט־צוג, וואָס דאַרף זיך נאָך איהם אַרויסשלעפּען. אָפּגעזוכט דעם צוג, קריך איך אַרויף אויף א קאַסטען־וואַגאָן פּוּל מיט קויליען אוּן לעג זיך אַוועק. אין א מינוט אַרום בין איך שוין געשלאָפּען.

דאָס אויפֿפֿאַלען פּוּן דער טיר האָט מיך אויפֿגעוועקט. עס האָט שוין אַנגעהויבען שאַרייען אויף מאָג; עס איז קאַלט אוּן גרוי

איך שטרעק אויס מיין האנט צום פלאץ, וואו איך גלויב עס דארף זיין און אין דער זעלבער רגע הויב איך אויף די פיס פון דער ערד. הימעל! און ערד און טרייסעל! אין א סעקונדע ארום וועל איך זיך אפשר קאטשען אויף די שטיינדלאך מיט צעבראכענע ריפען אדער הענט און אפשר גאר א טויטער. נאר מיינע פינגער קלאמערן זיך איין אינ'ם אייזערנעם הענטעל, מיין האנט גיט זיך א טרייסעל, מיין קערפער א דרעה און מיינע פיס פאלען האסטיג ארויף אויף די טרעפלאך פון דער פלאטפארם.

איך זעץ זיך אנידער, גדול'דיג ביז גאר. אין מיין גאנץ טרעמפלעבען איז דאס דער בעסטער באהן־שפרונג, וואס איך האב וועז געמאכט. איך וויים, אז שפעט אין דער נאכט קען מען שטענדיג אפפארען עטליכע סטאנציעס אויף דער לעצטער פלאטפארם. איך וויל זיך אבער ניט פארלאזען אויפ'ן לעצטען וואגאן. ביי דער ערשטער סטאנציע פארלויף איך פארויס, אויף דער צווייטער זייט פונ'ם אראפגאנג, לויף פארביי די פולמאן־וואגאנעס, בויג זיך אונטער א פאסאזשיר־וואגאן און כאפ זיך דארט ארויף אויף א שטאנג. אויף דער צווייטער סטאנציע פארלויף איך ווידער פאראויס אזן ווידער אויף א שטאנג.

איצטער בין איך פארהעלטניסמעסיג זיכער, די סיגנאלים־טען קלערען, זיי האבען מיך שוין „פארשאטען". אבער דער גאנצער טאג אזן די אנגעשטרענגטע נאכט פאנגען אן צו ווירקען אויף מיר, איך הויב אן צו דרימלען. דאס וועט אבער ניט געהן. שלאפען אונטער א וואגאן אויף א שטאנג הייסט — טויט. אויף דער קומענדער סטאנציע קריך איך ארויס אזן פארקלייב זיך אויף דער פלאטפארם פונ'ם צווייטען „בלינדען" וואגאן. אט דא קען איך זיך צוליגען אזן שלאפען; דא לעג איך זיך טאקע צו אזן שלאף — ווי לאנג וויים איך ניט — א לאמטערן־קלאפ אין פנים וועקט מיך אויף. ביידע סיגנאלסטשיקעס שטארען די אויגען אויף מיר. איך כאפ זיך אויף אין א פאזע צו פארטיידיגען, אזן קלער וער וועט דער ערשטער טרינקען צו מיר „לחיים". נאר זיי האבען אפילו ניט בדעה מיך צו שלאגען.

איך האָב געענדערט מיין טאקטיק. וועז דער דענקונגס־אפּאַראַט פון א צווייטען מענשען ארבייט אין איין ריכטונג מיט אייערן איז די בעסטע זאך „פּארשארעז" איהם. דאָס האָב איך טאקע געטאָן. איך האָב זיך באהאלטען צווישען די וואגאנעם אויף א זייטיגער קאלעע ניט וויט פון דעם וואגאן טאקע אוז האָב געווארט. יאָ, דער „קאן" איז נאָר אמאל צוגעקומען צום קויל־עז וואגאן. אויפּ־געעפענט די טיר, קריכט ער אהין ארייז, רופט מיר, וואַרפט קויל־עז אין יענער „נאָרע". דאָס האָט איהם באפרידיגט. אין פינף מי־נוטען ארום האָט זיך דער פראכט־צוג געריבט פון אָרט, ער איז שוין דאָרט ניט געווען. איך פּארלויף אביסעל אלץ נעבעז דעם וואגאן, פּראַל אויף די טיר אוז קריך אהין אריין. ער האָט מיך שוין מעהר דאָרטען ניט געזוכט. איך בין שוין אויף דעם וואגאן אפּגעפּאָרען טויזענט אוז צוויי־אוז־צוואנציג מייל. אמערסטען נע־שלאָפּען אוז נאָר ביי די אפּצווייגונגס־סטאנציעס (דאָרטען שטעלען זיך די פּראכט־צוגען אפּ אויף א שעה) זיך אראפּגעכאפּט צו קרי־גען עפּעס צו עסען. איך וואלט נאָר וויטער געווען געפּאָרען אויף דעם זעלביגען צוג, נאָר איך האָב איהם אנגעווארעז צוליעב א גליק־ליכען צופאל. איך האָב געקראגען אז „עק־טיש". ס'איז נאָך יענער טרעמפּ ניט געבאָרען געווארעז וואס זאל טהייערער האלטען א צוג פון אז „עק־טיש".

און דער פראכט־צוג האט זיך נאר ניט געריט. א „קאן" (קאנ־דוקטער) האט אריינגעשטעקט זיין קאפ אין דער טיר.

„ארויס פון דאנען, דו דום־דומסטער שבדומסטע! האט ער ארויסגעברומט.

איך בין ארויס, און פון דרויסען איהם נאכגעקוקט ווי ער גיהט אזוי איבער אלע וואגאנעם און באקוקט זיי. וועז איך האב איהם שוין פארלאזט פונ׳ם אויג, טראכט איך זיך, אז ס׳וועט איהם באין אופן ניט איינפאלען איך זאל האבען די העזה נאכאמאל אריין אין דעם זעלביגען וואגאן, פון וואנען ער האט מיך ארויסגעטריבען. איך קריך אריין און לייג זיך ווידער אוועק.

ווייזט אוים, אז דעם קאנדוקטערס דענקונגם־אפאראט האט גע־ארבייט אין דער זעלביגער ריכטונג. ווייל ער האט אויסגע׳פשט׳עלט. אז איך וועל טאז, וואס איך האב טאקע געטאן. ער איז באלד צוריק געקומען און מיך פון דארטען משלח געווען.

איצט, האב איך זיך געטראכט, וועט איהם שוין זיי־כער ניט איינפאלען, איך זאל דאס טאן א דריטען מאל. אזן טאקע גלייך צוריק אריין אין דעם זעלביגען וואגאן. איך האב אבער באשלאסען צו באווארענען זיך. נאר איין זייטיגע טיר זיך געקענט עפענען. די צווייטע איז געווען פארנעגעלט. און איך האב אנגעפאנגען אויסצולעדיגען א „נארע" פאר זיך, טאקע נעבען יענער טיר, און האב זיך דארט אוועקגעלייגט. אין א וויל דערהער איך, די טיר עפענט זיך ווידער. דען „קאן" איז אריינגעקראכען און א נישטער געטאן מיט די אויגען איבער די קויל׳ען. זעהען האט ער מיך ניט געקענט. שרייט ער צו מיר, איך זאל ארויס. איך ריהר זיך ניט פון ארט: איך האב פרובירט איהם אפנארען. וועז ער האט אבער אנגעפאנגען צו ווארפען אויף מיר שטיקער קויל׳ען, האב איך זיך אונטערגעגעבען און צום דריטען מאל פארטריבען געווארען. און אין וואראמע ווערטער האט ער מיר מודיע געווען וואס ס׳וועט זיין אויב ער טרעפט מיך דארטען נאך איין מאל.

בילדער

בילדער.

וואס מאכט דאס אויס'עט ווי און וואו מיר שטאַרבען.
אבי מיר האבען כח צו זעהן דאס אלץ.
(פון א געדיכט אין דעם „טרעמפּ־ראַיאל".)

דער גאנצער חן פון'ם טרעמפּ־לעבען ליגט אין דעם, וואס עס נודיעט ניט אפילו א טראפען. אין האבא־לאנד האלט דאס לעבען אין אייז בייטען זיך. די סצענעס, בילדער, געשעהענישען לויפען שטענדיג איינס נאכ'ן אנדערען: דאס אוממעגליכסטע טרעפט זיך. דאס אומערוואַרטעסטע שפּרינגט ארויס פון דער העלער הויט. ד'ער טרעמפּ וווייסט קיינמאל ניט, וואס עס וועט זיך טרעפען אין א מינוט ארום; הייסט דאס, ער לעבט נור היינט, איצטיגע מינוט. דער טרעמפּ וווייסט אז האַרוועון צוליעב א תכלית איז ארויסגעוואַר־פענע ארבייט. ער האט פארזוכט דעם טעם פון אבלאזען זיך אויף גאט'ס באראט.

אפט פארטראכט איך זיך וועגען מיינע טרעמפּ־יאהרען. אוו איך וואונדער זיך ממש ווי שנעל די בילדער בליצען דורך אין מיין זכרון. עס מאכט ניט אויס וואו איך פאנג אן מיינע זכרונות; יע־דער טאג איז א באזונדער טאג מיט זיינע אייגענע שנעל־לויפענדע בילדער. למשל, איך דערמאנ זיך אן א זוניגען זומער־פריהמארגען אין האַרריסבורג, פענסילוויניע, אוו גלייך קומט מיר אויפ'ן גע־דאנק דער גליקליכער אנפאנג פון דעם טאג — אן „עק־טיש" אינ'ם הויז פון צווויי פארזעסענע מיידלער. ניט אין קיר, נאר אין זייער עס־צימער. איך זיץ טאקע מיט זיי צוזאמען ביים טיש. מיר האבען געגעסען אייער פון אייער־גלעזעלאר. דאס ערשטע מאל האב איך

מיט'ן עק. און נעמט זיך צו דער אכילה. א גן־עדן זעהט ער פאר זיך. א סעודה אויף א האלבער שעה נאכאנאנד. און פלוצלונג — א שפּאר און א וואַרף — און פאנטש פליהט ווי א שטרוי אין א שטורם־ווינט. דער ניופאונדלענדער וואַרפט זיך ארויף אויפ'ן טעלער, א פיסק האָט ער א גרויסען און עסען עסט ער בחיפזון. און איידער נאָך ער האָט פון מיר געכאפט א קנאק איבער די ריפען, האָט ער איינגעשלונגען אלעס. ער האָט דעם טעלער אויס־געטריקענט; אפילו די פעטע סמנים האָט ער אויסגעלעקט.

און פונקט ווי יענער גרויסער ניופאונדלענדער הונט, האָב איך זיך אויפגעפיהרט ביים טיש פון אָט די צוויי פארזעסענע מיידען. אין האריסבורג. איך האָב איהם אפגערייניגט, קיין ברעקעל ניט איבערגעלאזט. איך האָב נאר ניט צעבראכען, נאר איך האָב אפגערייניגט די אייער, די פעניצלאך, די קאפע. דאָס דינסט־מיידעל האָט געבראכט נאר, און איך האָב זי געהאלטען אין איין מטריה זיין. זי האָט געבראכט נאָך און נאר. די קאפע איז געווען א מחיה, נאר מען האָט זי ניט געדארפט טרינקען אין אזעלכע קלייניע מעפּעלאר. וועו האָב איך שוין געוואלט עסען, אז די גאנצע צייט איז ביי מיר אוועק אויף אנצוניסען אזוי פיל טעפּעלאך?

נאר איין מעלה האָבען זיי נעהאט, אָט די טעפּעלאך: זיי האָבען מיר געגעבען צייט זיך צו באלעקען פון איינעם ביז'ן צוויי־טען. יענע צוויי פארזעסענע מיידען מיט זייערע רויט־און־ווייסע פּנים'ער און גרויע לאקען האָבען אין זייער לעבס־טאג ניט אריינ־געקוקט אינ'ם קלאָרען נעזיכט פון אן אוואנטוריסט. זייער גאנ־צען לעבען האָבען זיי, ווי מען זאגט, געקנאטען ברויט אין איין דייושע. אין די זיס־שמעקענדע און ענגע חדרים פון זייער שטי־לען עקזיסטענץ, האָב איך אריינגעטראָגען די שטארקע טענער פון א וועלט, וואָס איז אנגעלאדען מיט'ן קרעפטיגען געוד פון שוויים און קאמף, מיט ריח פון פרעמדע לענדער און פרעמדען באדען. זייערע צארטע דאלאניעס האָב איך א קראַץ געטאָן מיט מיינע מאוואלען־העמט, מיט יענע לאנגע מאוואלעס, וואָס קומען פון שלע־פּען אין ציהען שטריק און פון א סך ארבייט מיט א לאפעטע. און

דעמאלט נעזעהען אייער־גלעזלאך ; איך האב קיינמאל פון זיי אפילו ניט נעהערט. איך בין זיך מודה ומתודה, איך האב ניט גע־וואוסט ווי אזוי אריינצוקריכען. איך בין אבער געווען א הונגע־רינער און ניט קיין איבערגעשראקענער, און איך האב זיך טאקע באלד אן עצה געגעבען אי מיט אייער־גלעזלאך אי מיט די אייער אזוי, אז די צוויי פארזעסענע מיידעז זיינען אזש פארגאפט געווא־רעז.

זיי אליין זיינען געזעסען טאקע נאר ווי צוויי קאנאריקלאך, יעדע פון זיי האט זיך געבאבערט מיט איין איי, קוים־קוים אייג־געביסען א דין אויסגעדארט פעניצעל. דאס לעבען איז קוים גע־פלאסען איז זיי ; זייער בלוט האט זיך געגליטשט אין זייערע אדערן ; א גאנצע נאכט זיינען זיי געשלאפען אונטער ווארעמע קאלדרעס. איך בין די גאנצע נאכט געווען אין דרויסען. א סך פון מיין הייז־מאטעריאל האב איך פארטאכלעווט צו דערווא־רימען זיך, פארענדיג פון עפעס א שטעטעל, עמפאריום, ערגעץ אינ׳ם צפון טייל פונ׳ם שטאאט. אויסגעדארטע פעניצלאך ! טעם גן־ערן ! נאר יערעס פעניצעל איז ביי מיר געווען געגנג אויף איין כיס, געקלעקט נאר אויף איין צאן. עס פאנגט אן צו נודיען, ווען נאר יעדען כיס דארף מען אויסשטרעקען די האנט און נעמען א פעניצעל, און דא קען איד, דאכט מיר, איינשלינגען א בארג.

ווען איך בין נאר געווען נאר א קליין אינגעלע, האב איך געהאט א קליין הינטעלע. פאנטש האט מען דאס גערופען. איך אליין פלעג דאס באזארגען מיט עסען. עמיצער פון אונזער פא־מיליע האט פון יאגד נעבראכט א סך געשאסענע קאטשקעס. און מיר האבען געמאכט א געהויבענע פליישיגע סעודה. אפגעגעסען, האב איך צוגעגרייט די סעודה פאר פאנטשעז — א פולען טע־לער מיט ביינער און נאשערייען. איך בין ארוים אין דרויסען איהם דאס אוועקצוגעבען. אין דער מינוט איז גראד צוגעפארען צו אונז א גאסט פון א דערבייאיגער פארם. איהם איז נאכגע־לאפען א ניופאונדלענדער הונט, גרויס ווי א קאלב. איך שטעל אוועק דעם טעלער אויף דער ערד. פאנטש פאנגט אן צו דרעהען

פון דער צווייטער דיוויזיע. פון קעלי׳ס אינדוסטריעלע ארמיי. אט די ראטע איז באוואוסט אונטערן נאמען „דער נעוואדא־שטויס" אבער, מיין ארמיי ערפאהרונג האט אויף מיר געווירקט פונקט פארקערט. לאז איך דעם טרעמפ אוועק צו די מלחמה־הינט, און איך נעם מיינע פים אויף די פלייצעם און מארשיר אוועק זוכען עפעס אין טויל אריין.

אפגע׳פטר׳ט אט דעם חוב. לאז איך זיך ארויס אויף א שפאציר איבערן בריק פון דער סאסקוועהאנא, צום מערב־ברעג. איצט נעדיינק איך שוין ניט, וואס פאר א באן עס לויפט דארט אויף יענער זייט טייך, נאר ליגענדיג אזוי אינ׳ם גראז איז מיר אייגעפאלען צו פארען קיין באלטימאר, און איך בין טאקע געפארען קיין באלטימאר, טאקע אויף יענעם באן, ווי מען האט איהם דערטען ניט נעפרופען. עס איז געווען א ווארימער נאכמיטאג. ווייטער אויף דעם בריק האב איך אנגעטראפען א גאנצע חברה זיך באדעו. פויל איך זיך ניט, ווארף אראפ מיינע מלבושים און שפרינג אריין אין וואסער. דאס וואסער איז א פארגעניגען. איך גיה ארויס און גיב זיך א נעהם צו מיינע מלבושים — אהא, מען האט מיך באראבעוועט. עמיצער האט איבערגעטאפט אלע מיינע קעשענעס. נו, זאגט שוין איהר צי איז דאס אלעיין ניט א גאנצע אוואנטיורע, גענוג כאטש אויף אייז טאג? איך קען מענשען, וואס האבען זייער גאנצען לעבען זיך ניט געקענט זאט אנרייידען וועגען אזא פאסירונג, וואס האט מיט זיי געטראפען. אמת, דער גנב, וואס האט מיינע קעשענעס איבערגעטאפט האט דארט קיין אוצר ניט געפונען — סך הכל א דרייסיג־פערציג סענט, א חוץ מיין טאבאק און סיגארעט־פאפיר; נאר איך האב דאך אבער מעהר ניט געהאט, און דאס גופא איז שוין מעהר, וואס מען קען ביים גרעסטען טויל מענשען ראבעוועו: ביי זיי בלייבט דאך עטוואס אין דער היים. און איך האב ניט קיין חיים. א רעכטע באסקאמאנדע האט זיך דארט געבאדעו. איך האב זיי אפגעמאסטעו, פארשטאנעו ווער זיי זיינען אוו אנגענומעו א פויל מויל מיט וואסער. פונדעסטוועניגעו פארויבערו דארף מעו. וועגד איך זיך צו

געטאן האב איך דאס ניט אזוי צולייב באריהמעריי נאר כדי צו ווייזען זיי, אז איך, שוועדער ארבייטער, האב א רעכט אויף זייער צדקה.

אט זעה איך זיי איצטער, אט די טייערע לייבע מיידעלע. פונקט ווי מיט צוועלף יאהר צוריק, וועו איך בין געזעסען ביי זייער עס־טיש. איך שמועס מכח מיין ארט־לעבען טרייסעל אזוי וואוילעריש אפ אלע זייערע גוטע עצות אוז שרעק זיי אז ניט נאר מיט מעשיות פון מיינע אייגענע אוואנטיורעס, נאר מיט די אוואנטיורעס פון אלע מיינע חברים. זייערע אוואנטיורעס ווערען איצט מיין אייגענטום. א גליק נאך, וואס אט די פרויען זיינען געווען אזוי עהרליך אוז פארטרויאונגספול, ווייטער וואלטען זיי מיך געווען פארפלאנטערט אין מיין אייגענער כראנאלאגיע. אבער דער שפיץ דערפון איז, אז עס איז געווען א גוטער בייט. פאר זייער קאפע, אייער אוז פעניצלאך האב איך זיי פינקטליך באצאלט. איך איך האב זיי אונטערהאלטען ווי א גראף. מיין זיצען דארט אליין איז שוין געווען אז אוואנטיורע פאר זיי, אוז אז אוואנטיורע קען מען סיי ווי ניט אפשאצען.

אפגענעסען בין איך פון דארט אוועק אויף א שפאציר אין גאס. דערווייל ארויסגעכאפט א צייטונג אין א טיר פון עפעס א פעפער אוז זיך אוועקגעלייגט אין א גרינעם פארק געווארן ווערען. וואס ס'האט זיך אפגעטאן אויף דער וועלט אין די לעצטע פיער־אוז־צוואנציג שעה. אין פארק באגעגען איך נאך א טרעמפ. ער דערצעהלט מיר זיין לעבענס־געשיכטע אוז האמפערט זיך מיט מיר. ער ווייל צוזאמען מיט מיר זיך אנשליסען אז דער ארמיי פון די פאר־אייניגטע שטאטען. ער האט שוין אלעס צוגעגרייט, אפגערעט מיט'ן רעקרוטיר־אפיצער. ער פארשטעהט ניט, פאר וואס זאל איך דאס ניט טאון. דעם טעם פון א סאלדאט האט ער שוין פאר־זוכט, מיט עטליכע חדשים צוריק האט ער געדינט אין קאקס'ם רעגימענט, וואס האט מארשירט קיין וואשינגטאן, אוז דאס לעבען איז איהם געפעלען געווארען. איך בין אויך געווען אן ערפאהרענער סאלדאט. איך האב אמאל געדינט אין דער... טער ראטע

יא פאר עפעם. אלע צעהן מאל מענשליכע יסורים זיינען געלע־
גען אויף איהר פנים, און דערצו, האט מען געזעהען אין דעם
אויסדרוק פון איהר פנים די טראגישע אומפעהיגקייט מעהר צו
לייִדען. איהר פנים האט אויסדריקליך דערצעהלט, אז קיין זאך
קען איהר שוין מעהר ניט וועה טאן; נאר אין דעם האב איך זיך
אויך טועה געווען.

איך לייג אזוי אין גראז אויפ'ן ברעג־באַרג און שמועס מיט
די מענער. מיר זיינען דאך קרובים — ברידער. איך בין דער
אמעריקאנער טרעמפ, און זיי — די אמעריקאנער ציגייַנער. דורכ־
ריידען זיך האבען מיר געקענט: איך האב געקענט זייער פאר־
שטעלטע שפראך, זיי — מיינע. נאר צוויי פון זייער חברה זיינען
אווענק אויף יענער זייט טייך, קיין הערריסבורג „מאשענעווען". נע־
וועהנליך זיינען די חברה ספעציאליסטען, האבען עפעם א מלאכה
אין דער האנט. אט די צוויי חברה זיינען געווען פאראסאל —
פאריכטער; וואס פאר א מין שפיצעל עס איז געווען דערין בא־
האלטען האט מען מיר ניט געזאגט, און עס האט מיר ניט געפאסט
זיי צו פרעגען.

עס איז געווען א זעלטענער טאג. דער ווינט איז ווי אינגאנ־
צען אפגעשטארבען, און מיר האבען זיך אזוי געווארעמט אנט־
קעגען דער בלענדענדער זון. פון איבעראל האט זיך דערטראגען
דאס טעמפע זשומען פון אלערליי קלייַנע פליגעלאך און די ער־
פרישענדע לופט איז פול געווען מיט ריחות פון דער זיסער ערד
און פון גרייַנע גראזען. מיר זיינען געווען אזוי פויל, אז מעהר ווי
אונטערבורטשען האבען מיר ניט געקענט אין די צוויישען־געשפרע־
כען. פלוצלונג, נאנץ אומגעריכט איז די שטילקייט און רוהיגקייט
אויפגעטרייסעלט געווארעז דורכ'ז מענשען.

צוויי בארוועסע אינגלאך האבען זיך מיט עפעם פארזינדיגט,
עובר געווען אויף עפעם א דין פון זייער שלחן ערוך — וואס זיי
האבען געטאן האב איך ניט געוואוסט; א מאן, וואס איז נעבען
מיר געלענגען האט זיך פלוצלונג אויפגעהויבען און האט זיי א רוף
געטאן צו זיך. ער איז געווען דער עלטסטער פון דער מחנה, א מאן

איינעם פון דער חברה נאך א ציגאר־טוטין. איך מעג שווערען, אז יענער האט מיך מכבד געווען פון מיין אייגענעם טאבאק.

איך גיה אריבער דעם בריק צום מערב־ברעג. אט דא לויפט די ליניע, וואס איך דארף טאקע. קיין סטאנציע זעה איך אבער ניט. וואס טוט מען? ווי אזוי כאפ איך זיך ארויף אויפ'ן פראכט־צוג אט דא א טאקע און פארשפאר גיהן זוכען ערגעץ א סטאנ־ציע? נאר אט הויבען זיך די רעלסען ארויף אויף א משופע'ר וועג־נונג. צו שנעל לויפען קען דא ניט קיין איבערגעלאדענער פראכט־צוג. אבער ווי שנעל לויפט ער דא? אויף דער צווייטער זייט פון די רעלסען ציהט זיך א הויכער ברעג. ביים ראנד, אויפ'ן סאמע שפיץ, דערזעה איך א מענשליכען קאפ ארויס־שטעקען פונ'ם גראז. אפשר ווייסט ער ווי שנעל דער באז לויפט ארויף אויף אט דער וועג־נונג? אפשר ווייסט ער וועז דער באז גיהט דא פארבי צו דרום צו? איך טהו איהם א רוף און פרעג דאס איהם. ער ווינקט צו מיר, איך זאל ארויפקומען אויפ'ן בארג.

פאלג איך איהם. איך קום ארויף און טרעף דארט נאך פיער מענשען ליגען אינ'ם גראז נעבען איהם. א קוק אהער און אהין, איך וויים שוין ווער די חברה זיינען — אמעריקאנער ציגיינער. אויפ'ן בריטען פלאץ, וואס שפרייט זיך וויט פון ברעג, צווישען די בוימער זיינען געשטאנען עטליכע מאדנע וועג־נענער. אפגעריסענע האלב־נאקעטע קינדער האבען זיך ארומגע־שלעפט, איבערן לאגער. האבען אבער אויסגעמיט דאס פלאץ, וואו די מענער זיינען געלעגען, כדי זיי ניט צו באומרוהיגען. עט־ליכע מאגערע, מיאוסע און אויסגעהארעוועטע פרויען האבען פויל זיך געפארעט מיט'ן בעלי־בת'ישקיים, און איינע, האב איך באֿ־מערקט, איז געזעסען אליין אויף א וואגען, איהר קאפ אראפגע־האנגען ארויסגעשפארט אביסעל פאראויס, איהרע קני אויפגע־הויבען ביז איהר מארדעטשקע און לויז ארומגעשלאסען מיט איה־רע ארעמס. זי האט ניט אויסגעזעהן גליקליך. עס האט געשיינט אז איהר האט קיין זאך ניט געקימערט — אין דעם האב איך זיך טועה געווען, ווייל שפעטער האב איך געזעהען, אז זי קימערט זיך

דאָס אינגעל קומט צו צום עלטסטען. שטעלט זיך אָפּ אויף א געניגענדער ווייט, כדי די בייטש זאָל האָבען פּלאַץ גענוג זיך צוהוידען און איהם שמייסען. די בייטש האָט א פּייף געטאָן אין דער לופט און מיר האָט א טיאַכקע געטאָן דאָס האַרץ פּונ׳ם קלאָפּ, וואָס אזא שוואונג טראָגט מיט זיך. אויפ׳ן רינינקען קלייז פּיסעלע איז גלייך געווארען א ווייסער סימן, ווארו די בייטש האָט זיך ארומגעוויקעלט און זיך איינגעשניטען, און ארום ווייסען סימן האָט גלייך אויפגעטראָגען א בארג. אויף עטליכע ערטער, ווארו די הויט האָט געפּלאַצט האָט פּאַמעלאך אָנגעהויבען צו פּליסען בלוט. און ווידער האָט די בייטש א פּייף געטאָן און דער גאנצער קערפּער פּונ׳ם אינגעל האָט זיך א נייג געטאָן אין א זייט, פּון דער ווייטען נאָר, דערפּיהלענדיג דעם לויפענדען קלאָפּ. דאָך פּון אָרט האָט ער זיך אפּילו ניט געריהרט. זיין עקשנות האָט זיך נאָר גהאַלטען. נאָר א בערגעל איז אויפגעטראָגען געווארען און א דריטער. ערשט ביים פּערטען קלאָפּ האָט דאָס אינגעל ארויס־גלאָזט א געשריי. ער האָט שוין מעהר ניט געקענט אייגשטעהן. און פּון דעמאָלט האָט ער ביי יעדען קלאָפּ אויפגעשפּרונגען און זיך אראָפּגעזעצט שרייענדיג מיט באָנומענע קולות. ער האָט אָבער אפּילו קיין פּאַרזוך ניט געמאַכט צו אנטלויפען. און וען די עקזע־קוציע האָט זיך געענדיגט, נאָר א דוצענד אזעלכע שמיץ, — איז ער אוועק כניקענדיג און קוויטשענדיג צו די וועגענער.

דער עלטסטער איז געשטאַנען רוהיג און געווארט. דאָס צווייטע אינגעל איז ארויסגעקומען פּון צווישען די בוימער. ער איז נאָבער ניט צוגעקומען גלייך. ער איז צוגעקראָכען ווי א הינטעל, וואָס חנפּ׳עט זיך. אָט באהערשט איהם א פּחד און ער טאַנצט אָפּ צוריק עטליכע טריט. ער קערט זיך אבער גלייך אום און דרעהט זיך אלץ נעהענטער צו צום כאָן, כניקענט, און פּון האלז רייסען זיך ארוים מאַדנע אומדייטליכע געשרייען ווי פּון א חיה. איך האָב נעזעהען אז ער האָט אפּילו נאָך ניט א קוק געטאָן אויפ׳ן מאָן. ער האָט נאָר געקוקט אויף דער בייטש, און פּון זיינע אויגען האָט געשטראָמט א פּחד, וואָס האָט מיך ביים הארצען א נעם

מיט א שמאלען שטערען און מיט שמאלע אייגעלאד. זיינע דינע ליפען און אויסגעקרימטע סארדאנישע שטריכען האבען ערקלערט פארוואס די צוויי אינגלאד האבען א שפרונג געטאן און זיך צוגעקנייטשט וויא איבערגעשראקענע הירשען ביים קלאנג פון זיין קול. זייערע פנימ'ער זיינען ווי פארשטיינערט געווארען פאר שרעק. דרעהען זיי זיך אוים אין אימה און לויפען. רופט ער זיי צוריק. איין אינגעל האלט זיך אביסעל אפ, ניט ווילענדיג. זיין קליין מאגער קערפערל צייגט דייטליך די מלחמה צווישען זיין שרעק און פארשטאנד. ער ווייל זיך אומקערען. זיין אינטעליגענץ און אמאליגע ערפארונג זאגען איהם אונטער בעסער זיך אומצוקערען און ניט לויפען ווייטער, אבער ווי בעסער דאס איז ניט, איז דאס שרעקליך גענוג. זיינע פיס פאלגען איהם ניט און אליין פון זיך לויפען זיי ווייטער.

פונדעסטוועגען האלט ער זיך צוביסלאד אפ, און אזוי, וואקלענדיג קומט ער צו ביז די בוימער. דארט שטעלט ער זיך אפ. דער עלטסטער פון דער מחנה ריהרט זיך ניט פונ'ם ארט, לויפט ניט נאד. פאמעלאד געהט ער צו צו א וואגען, שלעפט פון דארטען ארויס א גראבע בייטש און קומט צוריק ארויס אויפ'ן אפענעם פלאץ. רוהיג שטעהט ער, קיין ווארט רעדט ער ניט; טוט אפילו ניט קיין פינטעל מיט'ן אויג. ער איז דאס געזעץ, ער איז קהל. אומרחמנות'דיג, אלמעבטיג. אזוי שטעהט ער אין מיטען פלאץ און ווארט. איך ווייס און אלע ווייסען, אפילו די צוויי אינגלאד אינ'ם שאטען פון די בוימער ווייסען אויף וואס ער ווארט.

דאס אינגעל, וואס האט זיך צוריקגעהאלטען איז צוריק געקומען. זיין פנים פול מיט שרעק, האט עדות געוואגט אויף זיין פעסטען באשלום. דאס אינגעל וואקעלט זיך ניט. און, מאלט אייך, די שטראף איז ניט געווען פאר'ן ערשטען חטא, נאר פאר'ן אנטלויפען. נוהג געווען האט זיך דער עלטסטער אקוראט ווי די הויבגעשעצטע געזעלשאפט, צווישען וועלבער ער אליין לעבט. מיר באשטראפען אונזערע פארבערעכער — אנטלויפען זיי, כאפען מיר זיי ווידער און פארגרעסערן זייער שטראף.

געצילט. ער האט זיך פארמאסטען אויף איהר פנים, וועלכען זי האט פארדעקט ווי נאר זי האט געקענט מיט איהרע הענט און מיט די עלענבויגענם אראפאזענדיג דעם קאפ צווישען איהרע דארע אקסלען. די קלעפ האט זי געכאפט אויף די הענט און אויף די מאגערע אקסלען. העלדישע מוטער! זי האט פאראויס געוואוסט וואס זי געהט דא טאן. דער אינגעל, וואס האט נאך אלץ געשריען מיט באנומענע קולות איז אוועק ערגעץ צווישען די וועגענער.

די גאנצע צייט האבען די פיר מענער, וואס זיינען געלעגען נעבען מיר, נעקוקט און זיך אפילו פון ארט ניט גאריהרט. איך האב זיך אויך ניט א ריהר נעטאן, און דערצוהלט דאס אפילו אהן בושה; הגם מיין פארשטאנד האט שווער געקעמפט מיט מיין נעפיהל אויפצושטעהן און זיך אריינמישען. איך האב געקענט דאס לעבען. וואס וואלט געווען ארויסגעקומען דער פרוי אדער מיר. וועו די פינף מענער דארטען אויפ'ן ברעג פון דער סאסקוועהאנא זאלען מיר געווען דערשלאגען אויף טויט? איך האב אמאל נעזהען ווי מען האט אויפגעהאנגען א מענשען. מיין גאנצע נשמה האט אויפגעשטורעמט מיט פראטעסט, איך האב אבער אפילו קיין פיפס ניט געטאן. וואלט איך נאר געווען דאס מויל געעפענט וואלט מען מיר מיין פנים געווען צוקלאפט מיט א רעוואלווער. דארט האט דאס געזעץ געהייסען דעם מענשען אויפהענגען, און דא, אין דער ציגיינער־מחנה האט דאס געזעץ געהייסען שמייסען די פרוי.

פונדעסטוועגען, איז די אורזאכע וואס איך האב זיך ניט אריינגעמישט אי דארט אי דא געווען ניט אזוי צולייב דרך ארץ פאר'ן געזעץ, נאר ווייל דאס געזעץ איז געווען שטארקער פון מיר. וועו ניט די פיר מענער, וואס זיינען געלעגען נעבען מיר אינ'ם גראז, וואלט איך מיט פארגעניגען געווען זיך צוגעשלעפט צום מאן מיט דער בייטש, און איך בין זיכער, — וועו נאר עמיצער פון די פרויען וואלט מיר פריער ניט דערשטאכען מיט א מעסער אדער גענפלעט דעם מח מיט א דרעננעל, — אז איך וואלם פון איהם געמאכט א קאשע. נאר די פיר מענער זיינען יע געלעגען נעבען

נעטאן — דער ווילדער פחד פון א קינד וועטען מען פייניגט נאר אהן א גרענים. איך האב געזעהען, ווי געזונטע מענשען כאלעז אוועק רעכט און לינקס אויפ'ן שלאכט־פעלד, און מען לאזט זיי דארט ליגען איבער זיך צו שלענגלען און ווילען אין זייער גסיסה. איך האב געזעהען ווי צענדליגער מענשען וועלען אויפגעהאנגען צוישטויבט דורך פלאצענדע קאנאנען־באמבעם; נאר דאס אלץ איז אבער א שפילעכל און געלעכטער, אזוי האב איך נעפיהלט, אין פארגלייך מיט די יסורים פון אט דעם קינד.

די עקזעקוציע האט זיך אנגעפאנגען. די שמיץ וואס דער ערשטער אינגל האט געכאפט איז געווען א געלעכטער אין פארגלייך מיט אט די שמיץ. אין א רגע האט זיך שוין דאס בלוט געגאסען פון זיינע קלייגע פיסלאר. ער האט געטאנצט, זיך געשלענגלט, זיך איינגעבויגען אין דרייען אזוי, אז מען האט געקענט מיינען, אז דאס איז עפעס א מין פאנטאסטישע קוקלע, וואס טאנצט אויף א שטריקל. איך זאג „מען האט געקענט מיינען" ווייל זיינע געשרייען האבען דאס „מיינען" גלייך אפגעלייקענט. און זיינע געשרייען זיינען געווען שארף, שניידיג; קיין איין הייזעריגער רוף, נאר דאס דינע סעקסלאזע קול פון א קינד. ס'איז שוין אזוי וויט דערגאנגען, אז דער אינגל האט דאס שוין מעהר ניט געקענט אויסהאלטען. דער נעדאנק האט איהם פארלאזען, און ער האט געמאכט א פארזוך צו אנטלויפען, נאר איצט איז דער מאן אבער אוועק נאך איהם און מיט דער בייטש איהם ווידער ארויפגעטריבען צוריק אויפ'ן אפענעם פלאץ.

און פלוצלונג ווערט דאס אונטערבראכען. איך דערהער א ווילדען שטיקעגדען געוויין. די פרוי, וואס איז געזעסען אויפ'ן וואגען איז אראפ פון דארט און גלייך געלאפען אפצושטעלען די עקזעקוציע. זי איז אריין צווישען דעם מאן און דעם אינגל.

„דו ווילסט עטליכע, הא?" האט ער א זאג געטאן און א פאר געטאן מיט דער בייטש. „נו גוט, נו".

ער האט גלייך פארהויבען די בייטש אויף איהר. איהר פנים איז געווען לאנג, האט ער זיך אויף די פים אפילו ניט

שכל איז צו מיר צוריק געקומען, איך האב זיך אפגעלאזט און צוריק זיך אויסגעצויגען אויפ'ן גראז.

מיין געדאנק האט מיך איצט אריבערגעטראגען צו די צוויי פאר־זעסענע מיידעלע, וואס האבען מיך היינט אין דער פריה מכבד געווען מיט אזא סעודה. זיי האט אפגעטיילט פון אט דער סצענע סך הכל וויניגער פון צווי מיל. איצט, אין אזא פראכטפאלען טאג, אונ־טער אזא זים־וואלעמער זון האט מיינער א ברודער געשלאגען זיי־ער א שוועסטער. אט איז א בלעטל פונ'ם לעבען, און זיי וועלען עם קיינמאל ניט אנקוקען אפילו — און עם איז טאקע בעסער אזוי, הגם, אהן דעם וועלען זיי קיינמאל ניט קענען פארשטעהן זייערע שוועסטער, זיי וועלען אפילו ניט וויסען פון וואס פאר א ליים זיי זיינען אויסגעקנאטען געווארען, ווייל ס'איז ניט בא־שערט, אז א פרוי, וואס לעבט אין זים־שמעקענדיגע חדרים זאל זיין אין דער זעלביגער צייט א שוועסטערל דער נאנצער וועלט.

די עקזעקוציע האט זיך געענדיגט, די פרוי האט שוין מעהר ניט געשריען. זי האט זיך ווידער אוועקגעזעצט אויף איהר פלאץ אינ'ם וואגען. די אנדערע פרויען זיינען אפילו צו איהר ניט צו־גענאנגען — אויף דער מינוט. זיי האבען מורא געהאט. זיי זיינען אבער שפעטער אביסל יא צוגעקומען. דער מאן האט אוועק־געלייגט די בייטש, איז צוגעקומען צו אונז און האט זיך א וואנד געטאן אויפ'ן גראז נעבען מיר. ער האט שווער געסאפעט פון זיין פראצע. מיט'ן ארבעל פון זיין רעקל, האט ער אפגעווישט דעם שוויים פון זיין פנים און אזוי גע־וואנדערפען אן ארויסרופענדען בליק אויף מיר. איך האב איהם געענטפערט מיט א זאנגלאזען בליק, ווי איינער זאגט, ס'איז ניט מיין דאגה, וואס דו טוסט דאר־טען. איך בין ניט אוועק פלוצלונג. איך בין נאר געלעגען ארום א האלבע שעה; דאס האט געפאדערט די עטיקעטע און דאס איז געווען גאנץ טאקטיש. איך האב גערויכערט סיגארעטלאך וועלבע איך האב טאקע ביי זיי געקראגען און ווען איך האב זיך ארא־פגעלאזט פונ'ם בארג צו די רעלסען האב איך שוין געהאט אלע נויטיגע ידיעות מכח דעם צוג, וואס לויפט קיין דרום צו.

מיר, אינ'ם גראן. זייער נעזעץ איז דערפאר געווען שטארקער פון מיר.

אך! גלויבט מיר, איך האב געטוג געליטען. איך האב שוין אמאל געזעהען ווי מען שלאגט פרויען, קיינמאל האב איך אבער אזא מין שלאגען ניט געזעהען. איהר קלייד ארום די אקסל איז צופאסעווען געווארען. איין קנאק, וואס האט זיך דורכגעריסען דורך איהר „פאנצער" האט איהר אויפגעטראגען א בלוטיג בערגעלע איבערן גאנצען פנים פון איין באק צו דער צווייטער. ניט איין מאל און ניט צווי מאל ניט אפילו קיין דוצענד אדער צווי דוצענד. נאר ענדלאן, אהן א צאל האט די בייטש זיך איינגעשניטען און ארום געדרעהם ארום איהר לייב — א שווייס האט מיך באדעקט, דער אטעם האט מיך פארכאפט. איך האב זיך מיט ביידע הענט איינגעפלאכטען אינ'ם גראן און דאס מיט די וואדלעך אויסגעריסען. און די גאנצע צייט האט מיר מיין פארשטאנד געהאלטען אין איין אונטערזאגען, „נאר! נאר!" אט די אויפגעשוואלענע קישקע האט פארפולט דעם בעכער. איך האב אנגעפאנגען זיך אויפהויבען; נאר דער מאן, וואס איז געלעגען נעבען מיר האט מיט זיין האנט אראפגעדריקט מיין אקסל.

„פאוואליע, רב קרוב, פאוואליע," האט ער מיך געווארנט שטילערהייט. איך האב אויף איהם א קוק געטאן. ער האט אויף מיר געקוקט גלייך, אפילו ניט געטאן קיין פינטעל מיט'ן אויג, ער איז געווען גרוים, ברייט־פלייציג מיט שטארקע מוסקולען; זיין פנים פויל, פלעגמאטיש, פארשלאפען, הגם פריינדליך אבער ניט היציג, כמעט אהן א נשמה—עפעס א ניצוץ וואס לייכט זיך קוים־קוים, ניט בייז, ניט מארמליש, טעמפ און עקשנותדיג. א חיה איז דאס געווען, די אינטעליגענץ האט קוים דארט געצאנקט, א גוטמוטיגע חיה קרעפטיג און פארשטענדיג ווי א גאריל. ער האט מיך קרעפטיג אראפגעדריקט מיט זיין האנט, און איך האב זיך שוין משער געווען ווי קרעפטיג זיין מוסקול איז. איך האב א קוק געטאן אויף די אנדערע חיות. צווי פון זיי ליגען זיך גאנץ רוהיג און גלייכגילטיג, דער דריטער האט זיך אוש באלעקט פון דער סצענע; מיין

„זאג נאר, טרעמפעניו, האב איך דיך ערגעץ פריהער ניט נע־
זעהען ?"

„זיכער האסטו מיך געזעהען", ענטפער איך. „און דו האסט דאמאלט נאר ניט געטראגען אזעלכע בגדים".

ער איז פארנאפט געווארען.

„געדיינקסטו באפאלא ?" האב איך זיך נאכגעפרעגט.

ער האט מיך דערקענט, און האט מיר אפגענעבען א חבר'שען ברוך־הבא מיט פרייד, געלעכטער און פארשידענע הויות; ווייל אין באפאלא האט מען ביי איהם ארומגענומען זיינע קליידער בעת ער איז אפגעזעסען זיין טערמין אין דער „איריע־טורמע". ער איז אבער אין דעם ניט געווען קיין בן יחיד, ביי מיר האט מען אויך ארומגענומען מיינע קליידער וועו איך בין אפגעקומען מיין שטראף.

די שפיעל האט זיך פארצויגען, און איך בין געוואהר געווא־רען וואס מען שטעלט דא אין קאן. ארומ אונטען ביים בערג, נעבען טייך, האט זיך געצויגען א משופע, שמאל שטעגעלע צו א קוואל א פינף־און־צוואנציג פוס טיף. מיר האבען געשפילט ביים סאמע עק פונ'ם ברעג. דער וואס האט פארשפילט האט געדארפט מיט א קליין בלעכען קריגעלע פון קאנצענטרירטער מילך, זיך ארומפלאזען צום קוואל און טראגען וואסער פאר די, וואס האבען געווואונען.

דער ערשטער קאן האט זיך געענדיגט און דער ניגער האט פארשפילט. ער האט געמוסען דאס קליינע בלעכענע מילך־קריגעלע און זיך ארומפלאזט אונטען און מיר דא פון אויבען האבען דער־ווייל פון איהם געשפעט און זיך גערייצט מיט איהם. מיר האבען געטרונקען ווי די פיש. צולעצט מיר אליין האט ער זיך געמוזט מטריח זיין פיער מאל, די אנדערע זיינען אויך געווען אזוי דורשטיג. דאס שטעגעלע איז געווען זייער משופע און דער ניגער פלעגט זיך אפט, אין וועג, בעת ער איז ארויפגעקומען מיט דער וואסער, אויסגליטשען און אויסגיסען דאס קריגעלע און נאכאמאל זיך ארומפלאזען נאר וואסער. ער איז אבער איינמאל אין כעם ניט גע־ווארען. ער האט אזוי הארציג געלאכט, ווי יעדער איינער פון

נו, וואס איז דאַרטען אזוי? נאָר א בלעטל פונ׳ם לעבען. ניט מעהר; אוו ס׳זיינען דאָ נאָר ערגערע בלעטלאך, א סך ערגערע. וואס איך האָב געזעהען. איך האָב אמאל אין א לעקציע געזאגט (אין א וויץ, אזוי האבען מיינע צוהערער געגלויבט), אז דער הויפט חלוק צווישען א מענשען אוו א חיה איז די שלעכטע באהאנדלונג פון פרויען. קיין אנדער חיה באהאנדלט ניט שלעכט די „זי" אפילו דער וואלף אדער גאָר דער שרעקליכער בילל־וואלף טראגט אויף זיך ניט אזא זינד. דער הונט וואס איז דעגענערירט גע־ווארען דורך דעם מענשענם געוואוינהייטען טוט דאס אויך ניט. אין דער הינזיכט האָט דער הונט נאָר איינגעהאלטען זיין ווילדען אינסטינקט, דער מענש אָבער האָט פארלארען אלע זיינע ווילדע אינסטינקטען — אמווייניגסטענם די גוטע.

איהר ווילט ערגערע בלעטלאך פונ׳ם לעבען ווי די, וואס איך האָב באשריבען? לעזט די באריכטען וועגען קינדער־ארבייט אין די פאראייניגטע שטאטען, די באריכטען פון מזרח, פון מערב, פון צפון, פון דרום, קיין חלוק ניט פון וואנען — אוו ווייסט אז מיר אלע, פראפיטען־זוכער וואס מיר זיינען, זיינען אליין די זע־צער אוו דרוקער פון ערגערע בלעטלאך פונ׳ם לעבען ווי דאס בלע־טל פון ווייב־שלענרי אויפ׳ן ברעג פון דער סאסקאוועהאנא.

איך בין אראפ א הונדערט יארד נידעריגער צום סאמע אנפאנג פון דער רעלסען־וועגדונג, דארט, וואו די ערד איז אביסל הארטער. דא פארהאלט דער באהן זיין געלויף, אוו שלעפט זיך פאמעלאך ארויף׳ן בארג, אוו דא האָב איך שוין געטראפען א האלבען דוצענד טרעמפס, וואס האבען אויך געווארט אויפ׳ן צוג. עטליכע האָ־בען נעשפילט אין זיבעטלאך, מיט אן אלט פעשעל קארטען. איך בין אריין אין קאָן. א ניגער האָט אנגעפאנגען איבערצוטאשען די קארטען. ער איז געווען פעט אוו יונג. זיין פנים איז געווען קיילעכדיג ווי די לבנה. די גוט־מוטיגקייט האָט פשוט ארויסגע־שטראמט פון זיין פנים. מען האָט געקענט זעהען ווי זי פליסט פון איהם. ווי נאָר ער האָט מיר דערלאנגט די ערשטע קאָרט, שטעלט ער זיך אָפּ אוו זאגט:

אט אזוי בלעטערט זיך דאס בוך פון לעבען. א בלעטל נאך א בלעטל אהן א סוף — וועז מען איז יונג.

אוז מיר שפילען ווידער. דאס מאל האט דער ניגער שוין ניט פארלארען. דער קרבן איז געווען א מאגערער טרעמפ, מיט א קרענקליך אויסזעהען. ער האט פאר דער גאנצער צייט געלאכט ווייניגער פון אונז אלעמען. זאגען מיר, מיר ווילען שוין מעהר ניט קיין וואסער — דאס איז געווען דער ריינער אמת. קרח'ס גוטס אדער א פרעס מאשין וואלט אפילו קיין טראפען וואסער אין מיר ניט געקענט ארויספרעסען, אזוי פול בין איך געווען. דער ניגער האט אויסגעזעהען ענטוישט. ער האט זיך אבער באלד א חויב געטאן לכבוד דער אנגעלעגענהייט אוז א זאג געטאן, אז ער ווילֿ וואסער. ער האט טאקע באמת געוואלט וואסער. בריינגט איהם דער טרעמפ אביסל וואסער אוז נאר אמאל וואסער אוז ווי־דער אמאל וואסער. דער מעלאנכאלישער טרעמפ האט געהאלטען אין איין בריינגען וואסער, זיך געשלעפט ארויף אוז אראפ איבער דעם שמאלינקען משופע־שטעגעלע אוז דער ניגער טרינקט אוז הייסט זיך בריינגען נאך. ער האט מעהר געטרונקען ווי מיר אלע צוזאמען. די נאכט האט זיך אנגערוקט, די שטערען האבען זיך באוויזען אוז ער טרינקט אלע. איך מיין וועז דער צוג זאל ניט געווען א פייף טאן, וואלט דער ניגער נאך ער היום דארטען געלע־גען אוז געשלונגען וואסער אוז זיך נוקם געווען אין דעם מעלאנ־כאלישען טרעמפ.

נאר דער באהן האט א פייף געטאן. דאס בלעטל האט זיך געענדיגט. מיר זענען אלע אויפגעשפרונגען אוז זיך אויסגעשטעלט נעבען די רעלסען. אט קומט דער צוג, סאפעט אוז הוסט, שלעפט זיך ארויף אויף דער ווענדונג. מיט דעם פראנט־לאמטערז מאכט ער פון נאכט — טאג, ווארפט אן אונזערע שאטענס זעהר בולט. דער לאקאמאטיוו געהט פארביי, מיר לאזען זיך אלע נאכלויפען. עטליכע פון אונז טשעפען זיך אן אויף די זייטיגע לייטערלאד, אנ־דערע וויעגען זיך ארויף אין די זייט־טירען. איך בין ארויף אויף

אונז ; דערפאר טאקע פלעגט ער זיך אזוי אפט אויסגליטשען. ער האט אונז אויך פארזיכערט, אז ער וועט אויסטרינקען דעם ירד'ן וועז עמיצער אנדערש וועט פארשפילען.

אפגעלאשען אונזער דורשט, פאנגען מיר אן א נייעם קאז. און ווידער א מאל האט דער ניגער פארשפילט און ווידער האבען מיר געטרונקען ווי פיעל נאר מיר האבען געקענט. א דריטער קאז אוז א פערטער האט זיך אויך אזוי געענדיגט. און אלע מאל איז דער טונקעלער לבנה־פנים שיער ניט צוזעצט געוואָרען פון געלעכטער. וואס דאס מזל זיינער האט צו איהם זיך אזוי אנגעטשעפעט. אוז מיר זיינען פאר נחת שיער ניט צושמאלצען געוואָרען מיט איהם אינאיינעם. מיר האבען געלאכט ווי זארגלאזע קינדער אדער נעטער אט דא, ביים עק פונ'ם ברעג. איך וויים, אז איך האב געלאכט ביז מיר האט געדוכט אז אט־אט שפרינגט ביי מיר דער קאפ אראפ, אוז געטרונקען האב איך פון אט דעם בלעבען מילך־קריגעלע ביז איך בין געוואָרען דורכגעזאפט מיט וואסער. אז ערענסטע דיסקוסיע האט זיך אנגעפאנגען צי וועלען מיר קענען ארויפטאנצען אויף דער פראכט־צוג בעת ער שלעפט זיך ארויף אויף אט דער משופע וועגדונג ; אפשר וועט ער נאר בלייבען שטעהן צוליעב דער שווערער משא פון דער וואסער. אט דער פונקט האט אינגאנצען אוועקגעלייגט דעם ניגער. גאנצע פינף מינוטען האט ער קיין וואסער ניט געקענט טראגען, ער האט זיך געקאטשעט אויף דער ערד פון געלעכטער.

די לאנגע שאטנעם האבען זיך אלץ ווייטער צוציגען איבער'ן טייך. דער ווייבער קיהלער בין־השמשות האט זיך אנגערוקט און מיר האבען נאר אלץ געטרונקען וואסער און אונזער שוואַרצער שרה־המשקים האט געבראכט מעהר און מעהר. די פרוי, וואס מען האט מיט א שעה צוריק געשלאגען, האב איך שוין פארגעסען. דאס איז געווען אז איבערגעלייענט און איבערגעמישט בלעטער ; איצט בין איך שוין געווען באשעפטיגט מיט א ניי בלעטל און וועז דער לאקאמאטיוו וועט א פייף טאן ביי דער וועגדונג, וועט זיך דאס בלעטל אויך ענדיגען, און א פריש בלעטל וועט זיך אנפאנגען.

אריינגעפאלען

א פלאבען וואגאן, אנגעלאדעז מיט געהילץ. איך פארקלייב זיך ערגעץ אין א גוטינקען ווינקעלע, ציה זיך אוים אויפ'ן רוקען, לעג צוקאפענס א צייטונג. די שטערען פינקלען איבער מיר אוז לויפען אהער אוז אהין. אט אזוי קוקענדיג אויף די שטערען, ווער איך אנשלאפען. דער טאג האט זיך געענדיגט — איינער פוז מיינע טעג. מארגען וועט קומען אן אנדער טאג. אוז איך בין יונג.

אַריינגעפאַלען.

צו דער סטאַנציע ניאַגאַראַ־פאַלס בין איך אָנגעקומען אין א פּולמאַן־וואַגאָן מיט א טיר אין דער מיט, אַדער פֿראָסט געדעקט, אין א פּראַכט־וואַגאָן. אגב, א פּלאַכער פּראַכט־וואַגאָן איז צוויישען אונזער חברה באַוואוסט אונטער'ן נאָמען „נאַנדאַלא", מיט'ן טראָפּ אויף דער צווייטער זיַלבע און דוקא צוצוגעבן. קום איך אַן שוין נאָר מיטאָג, און נלייך פּונ'ם פּראַכט־צוג לאָז איך זיך אַוועק צו די וואַסער־פאַלען. און ווי נאָר מיינע אויגען האָבען באַריהרט אָט דאָס וואונדער־בילד, בין איך שוין געווען א פּאַרפּאַלענער. איך האָב זיך שוין ניט געקענט אָפּרייסען דערפון. ניט געקענט פֿשוט נעהן ערגעץ בעטעו עפּעם עסען. אפּילו אן „עק־טיש" וואָלט מיר ניט געקענט געווען אַוועקנאַרען פון דאָרט. דערווייל פּאַלט צו די נאַכט — א שהנע לבנה־נאַכט — און איך שטעה דאָרט אַזוי, אָפּ בין אַרום נאָר עלף. איצט מוז איך שוין א נישטער טאָן ערגעץ א פּלאַץ איבערצו„כירעו" די נאַכט.

„כירעו", „אויסציהען זיך", „זיך א וואַלגער טאָן", „אַראָפּ־לאָזען אן אויער", זענען אַלץ וווערטער, וואָס מיינען איין זאַך: שלאָפען. עפּעס האָט זיך מיר געבאָמבעלט אין קאָפּ, אז ניאַגאַראַ־פאַלס איז א „שלעכטע" שטאָט פֿאַר טרעמפּס, לאָז איך זיך אַוועק אויף די פעלדער. איך טאָנץ אריבער א פּלויט און „גיב זיך א וואַלגער" אויפ'ן פעלד. „קהל" וועט מיך באין אופן דאָרט ניט געפינען, טרייסט איך זיך אַליין, ציה זיך אוים ווי לאַנג איך בין און שלאָף איין אויפ'ן גראָז ווי א פּיצעלע קינד. עס איז געווען אזוי מחיה'דיג וואַרעם, אז די גאַנצע נאַכט האָב איך זיך אפּילו איין מאָל ניט איבערגעדרעהט. עס הויבט אן שאַרייען אויף טאָג,

נאר עפעס ווי א תם, ווי א גולם האב איך זיך אפגעשטעלט, וועז ער האט מיר געהייסען זיך שטעלען. אונזער געשפרעך איז געווען קורץ.

„אין וועלכען האטעל שטעהסטו?" האט ער מיך א פרעג געטאן.

ער האט מיך גלייך געפאקט. איך בין ניט איינגעשטאנען אין קיין האטעל, איך האב ניט געוואוסט קיין נאמען פון די שטאטישע האטעלען, און האב, פארשטעהט זיך, ניט געקענט טענה'ן, אז איך וואוין ערגעץ וואו. און ווידער איך בין צו פריה אויפגעשטאנען. הימעל אוז ערד האבען געערדט נענען מיר.

„איך קום נאר־וואס צופארען", זאג איך.

„נו, דרעה זיך אום אוז מארשיר פאראוים, נאר פארקריך ניט צו ווייט, עמיצער ווייל זיך מיט דיר זעהן".

איך בין ארעסטירט. איד וויים ווער עם ווייל זיך מיט מיר זעהן. מיט דעם נאכט־שומר אוז די צוויי טרעמפס הינטער מיר האב איך געפיהרט די פראצעסיע צו דער שטאט טורמע. דארטען האט מען אונז גאנץ פיין באזוכט אוז פארצייכענט אונזערע נעמען. פארשריבען האב איך זיך אלם דזשענק דרייק, נאר ווען מען האט מיד באזוכט, האבען זיי געפונען ביי מיר בריעף אדרעסירט צו דזשענק לאנדאן. דאס האט דעם עסק אביסעל פארפלאנטערט אוז איך האב געמוזט זוכען תרוצים, וועלכע איך האב שוין איצט פארגעסען, אוז נאך ער היום וויים איך ניט צו בין איך אריין אין "קאזע" אלם דזשענק דרייק אדער דזשענק לאנדאן. נאר איינער פון אט די צוויי נעמען איז זיכער פארצייכענט אויף דעם רייסטער פון דער טורמע אין ניאנארא־פאלם. געווען איז דאס אין דער צוויי־טער האלב פון יוני 1894. אין עטליכע טעג ארום נאך מיין ארעסט האט אויסגעבראכען דער גרויסער אייזענבאהן סטרייק.

פונ'ם קאנטאר האט מען אונז אוועקגעפיהרט אין „האבא־שטיבעל". דאס „האבא־שטיבעל" איז א טייל פון דער טורמע, וואו קלענערע געוועז־ברעכער זענען פארשפארט צוזאמען אין א גרויסער אייזערנער שטייג. אזוי ווי האבאס שטעלען צוזאמען די

עפען איך אויף די אויגען און דערמאן זיך באלד אן די וואונדער־בארע וואסער־פאלען. איך טאנץ צוריק אריבער דעם פארקאן און לאז זיך אוועק מיט'ן וועג צו כאפען אויף זיי נאכאמאל א קוק. פריה איז נאך גענוגן — ניט שפעטער פון פינף א זייגער — און פאר אכט א זייגער קען מען דאך סיי ווי ניט קלאפען אין פרעמדע מירען און בעטען עפעס עסען. אמווינצינגסטען, קען איך פאר־ברייננען א דרייי שעה ביים טייך. נאר וועה! ס'איז מיר, ווייזט אויס, ניט באשערט גענוגן נאכאמאל אנצוקוקען ניט דעם טייך און ניט די וואסער־פאלען.

דאס שטעטעל איז נאך נעשלאפען. אויפ'ן טראטואר אנט־קענען מיר, האב איך דערזעהן דריי מענשען. זייט ביי זייט שפאצירען זיי. טרעמפס, טראכט איך זיך, ווי איך אליין, וואס זענען אויפנעשטאנען פריה. אט די השערה איז אבער גענוגן פאלש. נערעכט בין איך נאר גענוגן אויף זעקס און זעכציג מיט צוויי דרייטעל פראצענט. די צוויי מענשען ביי די זייטען זענען טאקע גענוגן טרעמפס, דער מיטעלסטער איז אבער ניט גענוגן קיין טרעמפ. קערעוע איך זיך אפ צום ברעג פונ'ם טראטואר, כדי דורכצולאזען די טראיקע. געהען זיי אבער ניט פארביי. אויפ'ן באפעל פונ'ם מיטעלסטען מענשען האבען זיך אלע דריי א שטעל נעטאן, אין יענער וועגדט זיך צו מיר.

אין א רגע האב איך דאס שוין צוקייעט. ער איז גענוגן א נאכט־שומר און די צוויי טרעמפס זענען גענוגן זיינע געפאנגענע. דאס גענוג דרימעלט ניט: פארטאג שוין האט דאס גענישטערט און נעזוכט א ווערימעל. איך בין גענוגן דאס ווערימעל. וואלט איך גענוגן רייבער מיט דער ערפאהרונג, וואס איך האב געקראגן אין די וויטערדיקע צוויי חדשים, וואלט איך זיכער גענוגן געמאכט אן השיבינו נאזאד און אוועק וואו דער שוואדצער פעפער יואקסט. ער וואלט מיר אפשר גענוגן נאכגעשאסען. נאר ער וואלט מיר גע־גענוגן געדארפט פריהער טרעפען, איידער ער וואלט מיך געגומען. ער וואלט אפילו נאך מיר ניט גענוגן געלאפען, ווייל צוויי טרעמפס. שוין אין די חענט, זענען מעהר ווערטה ווי איינער, וואס אנטלויפט.

איהם שוין אפשפּילען א חתונה. אינמיטען אט דער סצענע איז זיין „גנאדען" איינגעפאלען געבען עמיצען פון אונז א געלע־ גענהייט צו רעדען. דאס מוז אונזערם האט אבער אזוי אויסגע־ טראגען, אז דער מענש איז ניט געווען קיין עכטער טרעמפּ. ס'איז אויך איהם קיין סמנים ניט געווען פונ'ם פּראפעסיאנאלען עזות־ פּנים. וועו אזא חברה־מאן קומט צו צו אונז, למשל, בעת מיר ווארטען אויף א פראכט־צוג ביי דער וואסער־ביט, וואלטען מיר אלע איהם זיכער אנגענומען פאר א „פּרעהליך קעצעל". אין האבא־ לאנד ווערט א זיידענער יונגערמאנטשיק באטיטולט מיט'ן נאמען „פּרעהליך קעצעל". אט דאס „פּרעהליך קעצעל" איז שוין דוקא געווען אין די יאהרען — איך מיין אז ער איז אלט געווען ארום פינף־און־פערציג יאהר. זיינע אקסלען זענען אביסעל געווען אויס־ געבויגען, זיין פּנים פּאראטעווועט.

א סך יאהרען האט ער געטריבען א פּאר פערד, לויט ווי ער דערצעהלט, פאר א געווישער פירמא (אויב איך געדענק דאס ריכ־ טיג) אין לאק־פּארט, ניו יארק. דאס רעדעל האט זיך א דרעה גע־ טאן ביי דער פירמא, די ביטערע צייטען פון 1893 זענען אנגעקו־ מען און זי, די פירמא, האט געמוזט אויפגעבען איהרע געשעפּ־ טען. איהם האט מען געהאלטען ביז'ן סוף, הגם געארבייט האט ער שוין ניט אזוי רעגולאר. און אזוי האט ער בריוטלאך דערצעהלט ס'ארא שווערינקייטען ער האט געהאט אפּצוזוכען ארבייט (בעת אזוי פיעל מענשען זענען אומגענגען שלינג־און־שלאנג) אין די ערשטע עטליכע חדשים. ענדליך האט ער באשלאסען צו פּרובירען זיין מזל אויף די אזערעם, און האט זיך אוועקגעלאזט קיין באפאלא. פּארשטעהט זיך, ער האט ניט קיין גראשען ביי דער נשמה. און דאס איז דאס דער סר־הכל.

„דרייסיג טעג", האט זיין „גנאדען" געזאגט און אויסגערופען א נאמען פון אן אנדער טרעמפּ.

דער אנגערופענער טרעמפּ שטעלט זיך אויף. „שנאררריי, אייער גנאדען", זאגט דער געריכטס־דינער, און זיין „גנאדען" ענט־ פערט: „דרייסיג טעג".

גרעסטע טייל פון די קלענערע געזעץ־ברעכער, רופט מען אן די שטייג דאס „האבא־שטיבעל". דא האבען מיר נעטראפען עטליכע טרעמפס, וואס מען האט ערשט דעם פריהמארגען געהאט ארעס־טירט. אלע ווייל פלעגט זיך די טיר א עפען טאן און דורכלאזען צוויי אדער דריי פריש־געכאפטע טרעמפס. ענדליך, וועו מען האט אזוי אויפגעקליבען א שטיק זעכצען, האט מען אונז ארויפגעפופט אויבען אין געריכט־זאל. און איצטער וועל איך געטריי באשרייבען, וואס ס'איז פארגעקומען אין אט דעם געריכט־זאל, און וויסען זאלט איהר, אז מיין פאטריאטיש־אמעריקאנער בירגער געפיהל האט דארט געקראנען אזא קלאפ, פון וועלכען ער האט זיך נאר ער חיום ניט אויסגעשוכעט.

אין געריכט־זאל זענען געווען די זעכצען ארעסטאנטען, דער ריכטער און צוויי געריכט־דינער. דער ריכטער איז, ווייזט אוים, אויך געווען זייז אייגענער סעקרעטאר. קיין עדות זענען ניט גע־וועז. קיין בירגער פון ניאגארא־פאלס האבען ניט גע־וועהען וי אזוי נערעכטיגקייט ווערט אויסגעטיילט אין זייער קהילה. דער ריכטער האט א בליק געטאן אויפ'ן צעטעל פון די פראצעסען און האט אויסגערופען א נאמען. א טרעמפ האט זיך אויפגעשטעלט. דער ריכטער האט א קוק געטאן אויף א געריכטס־דינער, „שנארעריי, אייער „גנאדעו", האט דער דינער געזאגט. „דרייסיג טעג", האט זיין „גנאדעו" געענטפערט. דער טרעמפ האט זיך אוועקגעזעצט און דער ריכטער רופט שוין אוים אן אנדער נאמען און א צווייטער טרעמפ שטעהט שוין אויף די פים.

דער פראצעס פון יענעם טרעמפ האט געדויערט ארום פופצען מינוטען. דער פראצעס פונ'ם צווייטען טרעמפ איז אויך ארא אזוי שנעל וי דער ערשטער. דער געריכטס־דינער טוהט א זאג: „שנארעריי, אייער גנאדעו", און זיין „גנאדעו" ענטפערט: „דרייסיג טעג". אזוי איז דאס געגאנגען וי אויף פוטער, פופצען סע־קונדען פאר א טרעמפ — און דרייסיג טעג.

דאס זענען דאך שטומע צינגער, וי בהמות נעבער, קלעהר איך פאר זיך. נאר וואס ביז מען וועט מיך אויפרופען, ווייל

„אייער נגאדען", האָט ער אביסעל שעמעווריג א זאָג געטאָן, „איז דאָס ניט א לעבערליכע פראגע?"

„דרייסיג טעג מעהר פאר אויפגעבען א שטעלע", האָט זיין „גנאדען" א זאָג געטאָן, און די גאנצע פראצעדורע האָט זיך געענדיגט. דאָס איז געווען דער פועל יוצא. דער בעל־עגלה האָט אריינגענאמפט זעכציג טעג און מיר אלע איבריגע צו דרייסיג טעג.

פיהרט מען אונז צוריק אראָפ אונטען, מען פארשפארט אונז און מען גיט אונז עפעס איבערבייסען. דאָס איז געווען א גאנץ גוטער איבערבייסען אין פארגלייך מיט דער טורמע־שפייז, און דאָס איז געווען דער בעסטער איבערבייסען, וואָס איך האָב געקראָגען דעם גאנצען קומענדען חודש.

איך אבער בין געווען צוטומעלט. אט האָט מען מיך פאר־משפט אין א ערריכט, וואָס איז פשוט א פארס. מען האָט מיך ניט נאר בארויבט פון מיין רעכט ג׳משפט צו ווערען פון געשוואוי־רענע, נאר מען האָט מיך אפילו ניט דערלאָזט צו ערקלעהרען זיך שולדיג אדער אומשולדיג. נאר א זאָר, פאר וועלכער מיינע עלטערן האָבען געקעמפט, האָט דורכגעבליצט אין מיין מח — „האבעאס־קארפוס". איך׳ל זיי שוין וווייזען ווער עלטער איז. וועז איך האָב אבער געפאדערט אז אדוואקאט, האָט מען מיך אויסגעלאכט. „האבעאס־קארפוס" איז טאקע געווען גוט און וואויל, נאר וואָס איז מיר ארויסגעקומען, אז צו קיינעם אויסער דער טורמע האָב איך ניט געקענט צוקומען? נאר איך׳ל זיי שוין אנלערנען. זיי קענען דאך אייביג אין טורמע מיך ניט האלטען. איך׳ל מיט זיי שוין לערנען בלק. איך וויים אויך עפעס מכח געזעץ, און מיינע רעכטע וויים איך, און איך וועל שוין זייער געראכטיגקייטס־מאשין צונאגלעז צום שאנד־סלופ. מיין פאנטאזיע האָט זיך צושפילט. שאדענערזאץ משפטים און סענסאציאנעלע צייטונגס־קעפלאך האָ־בען אנגעפאנגען צו טאנצען פאר מיינע אויגען. דערווייל זענען אריינגעקומען די טורמע־וועכטער און אונז אונטערגעטריבען צו פארנעמען זיך אין הויפט־קאנטאר.

א וועכטער האָט אויף מיין רעכטען ארעם אנגעשלאָסען אז

און אזוי איז דאס ווייטער געגאנגען, פופצען סעקונדען און דרייסיג טעג יעדען טרעמפּ. די געריכטיגקייטס־מאשין האט זיך געדרעהט גלאטיג. עס איז נאר געווען זעהר פריה. זיין „גנאדען" האט נאר, ווייזט אוים אין זיין מויל ניט געהאט. דערפאר האט ער זיך טאקע אזוי געאיילט.

נאר מיין אמעריקאנער בלוט האט שוין געזאטען. הינטער מיר זענען געשטאנען א סך דורות פון אמעריקאנער יחוס. איינע פון די פרייהייטען, פאר וועלכע מיינע עלטערן האבען געקעמפט און געבלוטיגט איז געווען דאס רעכט ג'משפט צו ווערען פון גע־שוואורענע. דאס איז געווען מיין ירושה, הייליג באשפריצט מיט זייער בלוט. און איך בין מחויב געווען זיך איינצושטעלען דערפאר. גוט, סטראשע איך זיך אליין, ווארט ביז עס קומט צו מיר.

עס קומט צו מיר. מען רופט אוים מיין נאמען, ווי אזוי ער איז דארטען ניט געווען. איך שטעל זיך אויף. דער דינער זאגט: „שנאַרעריי, אייער גנאדען", און איך פאנג אן צו רעדען. נאר דער ריכטער פאנגט אויך אן צו רעדען אין דער זעלביגער צייט און זאגט: „דרייסיג טעג". פאנג איך אן צו פראטעסטירען, נאר אין דער סעקונדע רופט שוין דער ריכטער אוים א צווייטען נאמען. זיין „גנאדען" האט מפסיק געווען און זיך א בייזער געטאן: „שא זאל זיין!" דער דינער האט מיך מיט „כבוד" אוועקגעזעצט. אין א סעקונדע ארום קריגט שוין דער צווייטער טרעמפּ זיינע דרייסיג טעג און א דריטער האלט שוין אין קריגען זיין פּסק.

מען האט אונז אלעמען ג'פּטר'ט. יעדען עזות־פּנים באטיילט מיט זיינע דרייסיג טעג. דער ריכטער האלט אונז שוין ביים אפּ־שיקען. פלוצלונג וועגדט ער זיך צום לאק־פּארטער בעל־עגלה, צו דעם, וועמען ער האט גלאזט רעדען.

„פּאר וואס האסטו אויפגעגעבען דיין שטעלע?" פרעגט איהם זיין „גנאדען".

דער בעל־עגלה האט שוין געהאט ערקלערט ווי אזוי זיין שטע־לע האט איהם אויפגעגעבען און פון אט דער פראגע איז ער אינ־נאנצען מבולבל געווארען.

געגעז מיר אוז געגעז מיינע אבות־אבותי, בין איך דאך געווען געגוג פראצאיש ניט צו פארלירען מיין קאפ צוליעב דעם. דאם איז ביי מיר געווען א נייס. דרייסיג סודות־פולע טעג האבען געווארט אויף מיר. איך נישטער דערווייל צווישען דער חברה אזעלבען, וואם איז באקאנט מיט די גראטעס. איך האב זיך שוין געהאט דערוואוסט. אז שיקען וועט מען ניט אין קיין איינפאכער טורמע מיט עפעס א הונדערט ארעסטאנטען, נאר טאקע אין א אמת'ן צוכט־הויז מיט א פיער טויזענט ארעסטאנטען, וואס „צענטעווען" דארטען פון צעהן טעג ביז צעהן יאהר.

אויפ'ן בייגקעל הינטער מיר, צוגעקאוועט צו דער זעלביגער קייט, איז געזעסען א צונויפגעקארטשעטער, פעסט־געבויטער מאז מיט קרעפטיגע מוסקולן. אויסגעזעהען האט ער פון איאהר פינף־אוז־דרייסיג אדער פערציג. איך האב איהם אפגעמאסטען פון קאפ ביז די פים. אין די ווינקלען פון זיינע אויגען האב איך באמערקט הומאר, געלעכטער אוז גוטמוטיגקייט. אזוי אבער האט ער אויס־געזעהען א מענש־חיה, מיט אלע תאוות אוז אויפגעבלאזענע אכזריות פון דער מענש־חיה. צוגעצויגען צו איהם האבען מיר נאר די ווינקלען פון זיינע אויגען — דער הומאר, געלעכטער אוז גוטמוטיג־קייט פון דער חיה, בעת זי איז רוהיג, ניט אויפגערייצט.

ער וועט מיר צונוץ קומען. איך האב זיך צו איהם צוגעלאזט. מיין קייט־חבר, דער הויכער ניגער, איז שיער ניט צוזעצט געווא־רען פון געלעכטער: דאם האט ער באקלאגט אזוי זיין וועש, וואס וועט זיכער פארפאלען ווערען אין דער וועשערייי צוליעב'ן ארעסט. דער צוג האט זיך אזוי געמיטליך געקאטשעט אוז צוגעקומען אלץ נעהענטער קיין באפאלא. איך שאר זיך דערווייל צו אוז פארפיהר־א געשפרעך מיט'ן מאן, וואס זיצט הינטער מיר. ער האט געהאל־טען א לויידינע ליולקע. פיל איך זי איהם אן מיט מיין טייערען טאבאק — איין אזא ליולקע טאבאק וואלט מיר געקלעגט אויף א נאנצען צעהנדלינג פאפיראסלאך. נו, יא, וואס מעהר מיר האבען געשמועסט אלץ זיכערער בין איך געווען, אז ער וועט מיר צונוץ

אייזערנעם מאנושעט. (אד, אר, קלער איד, נאר אן ערנידערונג. וואר נאר אוים ביז איד'ל באפרייט ווערען). צו א ניגער אויף דער לינקער האנט האט ער אנגעשלאסען דעם צווייטען מאנושעט פון אט דער פאר. דאס איז געווען א זעהר הויכער ניגער, כמעט אריבער זעקס פוס — אזוי הויך איז ער געווען. אז אראפלאזענדיג זיין האנט, האט ער דאך אביסעל ארויפגעצויגען מיין האנט מיט'ן קייטעל. דאס איז אויך געווען דער פרעהליכסטער און אפגערי־סענסטער ניגער, וואס איך האב וועז געזעהען.

די ארעסטאנטען האט מען אזוי צוזאמענגעקאוועט פארלאך־וויין. דערנאך האט מען געבראכט א בלישצענדע ניקעל־שטאלענע קייט, זי דורכגעשלעפט דורך די רינגעלאך פון די האנט־מאנושע־טען און זי צוגעשלאסען אויף ביידע עקען פון דער דאפעלטער שורה ארעסטאנטען. איצט, הייסט דאס, זיינען מיר שוין געווען איין געקאוועטע חברה. מען האט א קאמאנדעווע געטאן צו מארשירען. מיר זענען ארויס. צוויי וועכטער געהען ביי די זייטען. דעם הויכען ניגער און מיך האט מען מכבד געווען מיט'ן שהנסטען פלאץ. מיר האבען געפירט די גאנצע פראצעסיע.

נאך דער קברים־פינסטערניש פון טורמע האט אונז די זונשיין א שלאג געטאן אין די אויגען נאך העלער ווי שטענדיג. זי איז נאר קיינמאל ניט געווען אזוי זים ווי איצטער. א טורמעניק, מיט די קלינגענדע קייטען אויף די הענט האב איך געוואוסט, אז איך זעה די ליכטיגע שיין דעם לעצטען מאל. די קומענדע דרייסיג טעג וועל איך איינמאל זי ניט זעהן. אזוי מארשירען מיר דורך די גאסען פון ניאנארא־פאלס צו דער באהן־סטאנציע. פארבייגעהער שטעלען זיך אפ אויף אונז קוקען. א גרופע טוריסטען אויף א באלקאן פון א האטעל פרעסען אונז ממש מיט די אויגען.

די קייט איז געווען געגוג לאנג, אוז בעת מיר האבען זיך פארלאך־וויין אוועקגעזעצט אינ'ם רויכער־וואגאן האט זי א היבשע ביסעל געקלונגען אוז געקלאפט. ניט קוקענדיג אויף דער ענטרי־סטונג איבער דעם גוואלדיגען פארברעכען, וואס מען איז באגאנגען

גרויזאמסטע מינע, נאר מיין קייט־חבר, דער זעהר פרעהליכער ניגער, האָט געהאלטען אין איין איבערקערען די אויגען, לאבען אוּן אלע וויילע איבער׳חזר׳ן: „אי, טאטע־פאטער! אי, טאטע־פאטער!"

מיר זענען אראָפּ פונ׳ם טראמוואי, געגאנגען נאכאמאל אביסעל צופוס אוּן אנגעקומען צום קאנטאר פון דעם אוריער צוכט־הויז. דא האָט מען ווידער פארצייכענט אונזערע נעמען. אויף דעם דאר־טיגען רייסטער וועט מען אויך געפינען איינעם פון מיינע נעמען. מען האָט אונז אויך מודיע געווען, אז מיר מוזען איבערלאָזען אין קאנטאר אלע ווערטהפולע זאכען: געלט, טאבאק, שוועבלאהר, מע־סערלאהר, א. ז. ו.ו.

מיין נייער חבר האָט צו מיר א דרעה געטאָן מיט׳ן קאָפּ.

„אויב איהר לאָזט אייערע זאכען ניט איבער אט דא, וועט מען זיי ביי אייך קאנפיסקירען אינווייניג", האָט אונז דער וועכטער געווארנט.

מיין חבר האָט אבער אלץ געדרעהט מיט׳ן קאָפּ. ער האָט גע־רודעוועט מיט הענט, אוּן זיינע באוועגונגען פארשטאלט הינטער די איבריגע חברה. (די קייטלאהר האָט מען ביי אונז אראָפּגענומען פון די הענט). איך ריים שוין פון איהם ניט אָפּ מיינע אויגען. טוה, וואָס ער טוהט אוּן וויקעל איין אין א טיכעלע אלע זאכען. וואָס איך וויל מיט זיך מיט נעמען. אט די פּעקעלאהר וואָרפען מיר ביידע אריין אין די בוזימס. באמערקט האָב איך אז אונזער חברה־ארעסטאנטען, אויסער איינעם אדער צוויי, וועלכע האָבען געהאט זייגערלאהר, האָבען זייערע זאכען ניט איבערגעלאזט אין קאנטאר. זיי האָבען באשלאסען וויי ס׳איז ניט איז זיי דורכשמוגלען. האָבען זיך פארלאזט אויף גליק; נאר זיי זענען ניט געווען ערפאהרען וויי מיין חבר אוּן זייערע זאכען האָבען זיי ניט צוזאמענגעבונדען אין פּעקלאהר.

אונזערע פריהערדיגע שומרים אוּן באגלייטער האָבען צוזא־מענגענומען די מאנשעטען־קייטלאהר אוּן די לאנגע קייט אוּן זענען צוריק אוועק אין ניאגאראָ־פאלס. אונז האָבען נייע וועכטער אריינגעפיהרט אין טורמע. שוין אין קאנטאר האָט זיך אונזער צאל

קומען אוז איך האב זיך שוין צוטיילט מיט איהם מיט מיין גאנצען טאבאק.

איך, ווי איהר קוקט מיך אן, בין אזא סארט מענש, וואס קאן זיך ארײנפאסען אומעטום. אוז איך האב זיך געלייגט אין דער לײנג אוז אין דער בריט צוצופאסען זיך צו אט דעם מענשען, הגם ס'האט זיך מיר אפילו אין חלום ניט געדאכט ס'ארא צוועק איך דערגרייך דא דערמיט. ער איז נאך קיינמאל ניט געזעסען אין דער טורמע, וואוהין מען האט אונז געפיהרט. נאר ער האט שוין אבער „אפגעצענטעוועט" אין אנדערע צוכט־הייזער, וואו א יאהר אוז וואו צוויי, אוז וואו טאקע גאנצע פינף. די תורה אוז חכמה פון די טורמעם האט ער געקענט כמעט אויסווייניג. מיר זענען דערווייל געווארען גאנצע חברים, אוז מיין הארץ האט זיך אין מיר צוטאנצט, וועז ער האט מיך אייגנגעלאדען נאכצופאלגען זיין פיהרערשאפט. ער האט מיך גערופען דושעק אוז איך איהם האב אויך גערופען דושעק.

דער באהן האט זיך אפגעשטעלט ביי א סטאנציע א מיל פינף הינטער באפאלא אוז מיר, די קייט־באנדע זענען ארונטערגענאנגען. איך געדיינק שוין ניט ווי אזוי אט די סטאנציע האט געהייסען, אבער איך גלויב, אז איינעם פון אט די נעמען האט זי זיכער גע־האט: ראקלין, ראקוואד, בלעק ראק, ראקקעסעל, אדער ניו־קעסעל. נאר, מילא, ווי די סטאנציע האט דארטען ניט געהייסען, אונז האט מען אפגעפיהרט א קורץ שטיקעל וועג ביז דעם עלעקטרישען טראמ־וואי. דאס איז געווען אן אלט־מאדישער וואגאן מיט צוויי לאנגע בענק אויף ביידע זייטען. אלע פאסאזשירען, וואס זענען געזעסען אויף איין זייט, האט מען נאכץ פיין געבעטען מוחל זיין און ארי־בערגעהן אויף דער צווייטער זייט, און מיר האבען מיט א קלינגעריי און קלאפעריי זיך אויסגעזעצט אויף זייערע ערטער. מיר האבען זיך אנידערגעזעצט פונקט געגענאיבער זיי, געדיינק איך, און איך געדיינק אויך, ס'ארא מורא עס האט זיך אנגערוקט אויף די פנים'ער פון די פרויען, וועלכע האבען אונז, אהן ספק, אנגענומען פאר אפ־גע'משפט'ע מערדער און באנק־רויבער. איך האב אנגענומען די

ארעסטאנט אזא האב איך באמערקט איבער אונז, אויף דער גאלע־ריע פונ׳ם דריטען עטאזש. ער איז געשטאנען איינגעבויגען אבי־סעל פאראוים, די הענט אויף די פארענטשעס פונ׳ם באלקאן, כלומר׳שט פארטראגען, גאר פארגעסען, כלומר׳שט, צי שטעהען מיר גאר דא, געגלאצט די אויגען גלאט אזוי אין דער וועלט אריין. מיין חבר האט א צישע געטאן. דער ארעסטאנט האט ארונטערגעקוקט. זיי האבען זיך דורכגעשמועסט דורך א פאר סיגנאלען. אין א מינוט ארום האט מיין חבר׳ם פעקעלע דורכגעשניטען די ליפט. דער ארעסטאנט האט דאס אונטערגעכאפט, און ווי א בליץ איז דאס פארשוואונדען אין זיין בוזעם, און ער איז שוין ווידער געשטאנען ווי ניט איהם מיינט מען דא. מיין חבר האט מיר א זאג געטאן איהם נאכצוטאן. ווארט איך אויף א געלעגנהייט ביז דער וועכ־טער וועט זיך א ביסעל אפדרעהען אין א זייט און מיין פעקעל פליהט אויך נאך צום ארעסטאנט אין בוזעם.

אין א מינוט ארום האט מען אויפגעשלאסען די טיר און מיר זענען אריין צום ראזירער. דא זענען שוין געווען עטליכע מענשען אין די געשטרייפטע טורמע־מלבושים. דאס זיינען געווען די טורמע־פריזירער. עס זענען דא אויך געווען באד־ביטלאד, הייסע וואסער, זייף און וואש־בערשטלאד. מען האט אונז א קאמאנדעוע געטאן זיך אויסצוטאן און אפבאדען, דערביי האט יעדער פון אונז געמוזט ארומוואשען דעם חבר׳ם פליצעס. אט די געצוואונגענע באד איז סיי ווי געווען אן ארויסנעווארפענע ארבייט: די טורמע איז סיי ווי פול געווען מיט אומפליט. נאך דער באד האט מען יעדען פון אונז געגעבען א ליוועטען זעקל פאר די מלבושים.

„לענט אריין אין די זעקלאך אלע אייערע מלבושים", האט דער וועכטער געזאגט. „עס וועט זיך אייך סיי ווי ניט איינגעבען עפעס ארויינצושמוגלען. איהר מוזט זיך אלע אויסשטעלען נאקעטערהייט צו דער אונטערזוכונג. אלע, וואס האבען געקראגען דרייסיג טעג אדער וויניגער, דארפען מיטנעמען מיט זיך די שיך און די שליי־קעס, די, וואס האבען געקראגען מעהר ווי דרייסיג טעג, טארען מיט זיך גאר ניט מיטנעמען".

פארגרעסערט, אלע מאל האט מען צוגעפיהרט נייע פארטיעס ארעס־טאנטען, און אונזער איצטיגע פראצעסיע איז שוין באשטאנען פון א מאן פערציג אדער פופציג.

און וויסען זאלט איהר, איהר פרייע מענשען, אז דער פאר־קעהר אין א גרויסער טורמע איז אזוי באשרענקט ווי, למשל, קא־מערציע איז נעווען אין מיטעל־אלטער. כאפט מען זיך שוין אריין אין א צוכט־הויז, קען מען זיך שוין ניט א ריהר טאן לויט'ן איינענעם רצון. עטליכע טריט — שוין א טיר א גרויסע אדער א טויער אן אייזערנער, און אלעס איז שטענדיג פאריגעלט און פארשלאסען. נעפיהרט האט מען אונז צום פריזירער, נאר אלע וויילע האבען מיר געהאט איבערגעשלאגען, געמוזט צוואוארטען ביז מען וועט אויס־שליסען פאר אונז די טירען. אט אזוי האבען מיר געהאט אן אפ־האלט אין דעם ערשטען „פארהויז". א פארהויז איז ניט קיין קאריזאר. שטעלט אייך פאר א לענגליכען קוב, אויסגעבויט פון ציגעל און זעקס עטאזש די הויך, יעדער עטאזש א רייהע צעלען — מיט איין וואנט, שטעלט אייך פאר א קוב פון קאלאסאלע הא־ניגקעמערלאך. אט דעם קוב שטעלט אוועק אויף דער ערד, שליסט איהם איין אין א געבוידע, מיט א דאך פון אויבען און מיט וועגט ארום־און־ארום. אט אזא קוב און די ארומרינגלענדע געבוידע שטעלען מיט זיך פאר א „פאר־הויז" אין דעם איריער צוכט־חויז. כדי צו פארפאלקאמען דאס בילד, שטעלט זיך פאר א שמאלע גאלעריע מיט שטאלענע באלקאנען, וואס ציהען זיך איבער דער גאנצער לענג פון די רייהען צעלען און ביים ווינקעל פון אט דעם לענגליכען קוב, שטעלט זיך פאר, אז די אלע גאלעריעס שליסען זיך צוזאמען פון ביידע זייטען און פאראייניגען זיך דורך א סיסטעם פון לייטערלאך און שמאלע טרעפלאך, כדי צו ראטעווען זיך אין פאל פון א פייער.

שטעלען מיר זיך אפ אין דעם ערשטען פארהויז און ווארטען ביז דער וועכטער וועט אויפשליסען די טיר. דא און דארט שארען זיך פארבייי היימישע ארעסטאנטען מיט צום קאפ געשוירענע חאר, געגאלטע פנים'ער און מיט געשטרייפטע טורמע־מלבושים. אייז

בגדים. אויף נאמנות, מיר האבען אויסגעזוכט א רעכט ביסעל פארהארבען, בעת זיי זענען מיט אונז פארטיג געווארען. איך האב נאך פריהער ניט באמערקט אזוי, ווי שלעכט מיר זעהען באמת אויס.

נאכדעם האבען מיר זיך אלע געמוזט אויסשטעלען אין רייהען, נאקעט ווי קיפלינגס העלדען, וועלכע האבען געשטורעמט לונגטונג־פעז. אונז צו באזוכען איז געווען גרינג א מחיה. אונז אליין און אונ־זערע שיך — מעהר ניט. ביי צוויי אדער דריי אומרוהיגע נייס־טער, וואס האבען געצווייפעלט אין דער ארענטליכקייט פון די פריזירער, האט מען געפאקט די סחורה. אט די סחורה: טאבאק, ליולקעס, שוועבעלאך און א ביסעל מינץ האט מען, געוועהנליך, תיכף ומיד קאנפיסקירט. נאר אט דער פראצעדורע, האט מען אונז ארריינגעבראכט אונזערע נייע בגדים — לאנגע טורמע העמדער, רעקלאך און הויזען אנזיכטיג געשטרייפטע. מיר האט זיך שטענ־דיג געדאכט, אז די ארעסטאנטען־שטרייפען באצירען נאר מענשען, וואס באנעהן א גרויס פארברעכען. איצטער איז אט דער איינדרוק פארשוואונדען, איך האב זיך אנגעטאן אין דער עמבלעם פון שאנד און צום ערשטען מאל פארזוכט דעם טעם פון מארשירען דעם שלאס־טריט.

אין א איינצעל־שורה, די הענט פון יערען אויף די אקסעל פון זיין פעדערשטען חבר, האבען מיר ארריינמארשירט אין אן אנ־דער גרויסען פארהויז. דא האט מען אונז אויסגעשטעלט נעבען א וואנט און באפוילען אונז אויסטאן די ארבעל פון לינקע הענט. א בחור'ל, וואס שטודירט מעדיצין און, וואס פראקטיצירט אויף אזעלכע בהמות ווי מיר זענען, איז צו אונז צוגעקומען. ער האט אונז געשטעלט פאקעז צעהן מאל אזוי פלינק, ווי די פריזירער האב־בען אונז געגאלען. ענדליך האט מען אונז אפגעפיהרט אין אונ־זערע צעלען, נאר א שטרענגער התראה, אז מיר זאלען ניט אפווי־שען אונזערע הענט און לאזען דעם בלוט פארטריקענען. דא האב איך זיך צושיידט מיט מיין חבר. ער האט אבער מיר פריהער א שושקע געטאן: „זויג דאס אויס".

אם די ידיעה האט אונז אלעמען איבעראשט. ווי קען א מענש עפעס אריינשמוגלען, וועו ער געהט דורך א אינספעקציע נאקעטערהייד? נאר איך מיט מיין חבר זיינען געווען זיכער. אין איצט האבען די פריזירער זיך א נעם געטאן צו דער ארבייט. זיי האבען זיך אריינגעדרעהט צווישען אונזער עולם אוו מעשה גוט־ברידערשאפט זיך אונטערגענומען אפצוהיטען אונזערע מטלטלין, אוו צוגעזאגט זיי אומקאהרען אין א טאג ארום. אט די פריזירער וואלט איהר געדארפט געווען הערען רעדען — אמת'ע פילאנטראפען זיינען דאס געווען. אוו, אזוי ווי בעת אהרן הכהן האט געמאכט דעם עגל הזהב אוו די וויבער האבען אלעם געבראכט צו איהם גיך אוו געשווינד, אזוי האט אונזער עולם שנעל אוועקגעגעבען אלעם צו די פריזירער: שוועבלאך, טאבאק, רייז־פאפיר, ליולקעס, מעסערלאך, גאלט, אלצדינג איז געפלאסען אין די בריטע בוזימס פון די פריזירער. זיי זענען א היבשע ביסעל אויפגעשוואלען פון געוואהרען פון אט די אלע זאכען, אוו די וועכטער האבען זיך נעמאכט ווי זיי זעהען דאס ניט. הקיצור, צוריק האט מען אפילו די מינדסטע זאך ניט אפגענעבען. די פריזירער האבען לכתחילה ניט אין זינען געהאט עפעס אומצוקערען. זיי האבען דאס באטראכט ווי זייער געוועלטיך אייגענטום. דאס איז געווען דאס פריזיר „פארדינסטעל". אין דער טורמע זענען געווען אויך א היבשע בי־סעל אנדערע „פארדינסטלאך", ווי איך האב זיך דאס שפעטער דערוואוסט; אוו מיר איז אויך באשערט געווען צו ווערען א „פאר־דינער" — א דאנק מיין נייעם חבר.

שטוהלען זענען דארטען געווען עטליכע, אוו די פריזירער האבען געארבייט פלינק. איך האב קיינמאל ניט געזעהען אזא שנעל גאלען אדער שערען. חברה האבען זיך אליין אנגעזייפט, אוו די פריזירער האבען זיי ארומגענאלען — א מינוט א שטיק. אפשער־דען האט געדויערט אביסעלע מעהר. אין דריי מינוט ארום איז שוין אויף מיין פנים קיין סמן ניט געבליבען פון'ם אכצען־יאהרי־גען פוד אוו מיין קאפ איז געווען גלאט ווי א בילליארד־באל. בערד אוו וואנצעם האט מען אונז אראפגענומען אקוראט ווי אונזערע

ווי איך וועל קענען", האָט ער מיר צוגעזאָגט. „איכ'ל שוין איי־נעם פון די קאַריאַר וועכטער ארונטערזעצען פון זיין גרולה אוו דיך צונעמען אויף זיין פלאַץ".

ער האָט אריינגעשטעקט די האַנט צו זיך אין בוזום, ארויס־גענומען פון דאַרט דאָס טיכעלע מיט מיינע זאכען, דאָס צו מיר דורכגעשפאַרט דורך די גראַטעס אוו האָט זיך אוועקגעשאַרט ווי־טער איבער דער גאַלעריע.

איך עפענ אויף דאָס פענסטער. עס איז דאַרטען דא יעדער זאָך. עס פעלט ניט אפילו א שוועבעלע. איך קאַטשע צונויף א פאַפּיראָסל אוו צוטייל זיך דערמיט מיט מיין צעל־חבר. איך וויל אַנרייבען א שוועבעלע צו פאַררויכערען. האָלט ער מיך אפ. א שיטערע, שמוציגע קאַלדערע איז געלענען אויף יעדער פון אונ־זערע נאַרעס. רייסט ער אפ א דין פאַסיקעל אוו קאַטשעט דאָס אזוי צונויף אין א דינקער לאַנגער רערעלע. ער צינט דאָס אן מיט'ן אַנגעריבענעם טייערען שוועבעלע. דאָס רעדעל כאפט זיך אן אוו סמאָלעט זיך אזוי פאַמעלאַך אהן א פלאַם. עס קען זיך אזוי רויכערן א פאַר שעה. אויף טורמע לשון רופט מען דאָס קנויס. וועז עס האָלט שוין ביים סוף, מאַכט מען נאָך אזא רערעלע, מען לענט ארויף איין עק אויפ'ן ברענענדערן קנויט אוו מען בלאָזט אריבער דאָס פייער אויפ'ן נייעם רערעלע. וואָס ווייסט איהר, מיר וואָלטען אפילו פראַמעטעאוס'ן געקענט אַנווייזען אויף נייע תחבולות ווי אזוי אַנצוהאָלטען שטענדיג דאָס פייער.

צוועלף א זייגער האָט מען אונז סערווירט מיטאָג. אונטען, ביים ברעג פון אונזער שטייג־טיר, איז געווען א קליינע עפענונג, ווי איז א הינער־הויף, דורך וועלכען די הינער גיהען ארויס. דורך אט דער עפענונג האָט מען צו אונז אריינגעוואַרפען צווויי טרוקענע שטיקער ברויט אוו צווויי קליינע טעפּעלאַך „זופ". א פאַרציג זופ איז באשטאַנען פון א קוואַרט הייסע וואַסער מיט איין פעטע אויג, וואָס איז, נעבעד, איינזאַם ארומגעשוואָמען. נאָר לאָם איך ניט פאַרליקענען — עס איז געווען אביסעל זאָלץ אויך אוו אט דער וואַסער.

באלד ווי מען חאט מיך פארשלאסען, האב איך אויסגעוויגען מיין האנט כדבאי. שפעטער האב איך געזעהען מענשען, וואס האבען זייערע פאקען ניט אויסגעוויגען, נו, האבען זיי טאקע געהאט אזעלכע שרעקליכע לעכער אין זייערע הענט, אז איך האב דארט געקענט באהאלטען א גאנצען פויסט. דאס איז געווען זייער אינטערעסענט שולד. זיי האבען די פאקען ביד געהאט אויסזוויגען.

אין מיין צעל איז געווען נאך א מאן. ער האט דאס געזאלט זיין מיין צעל־חבר. דאס איז געווען א יונגער קרעפטיגער בחור, ניט קיין באריידעווידיגער, נאר זעהר א פעהיגער, באמת טאקע א גאנץ פעהיגער, הגם, ער האט נאר־וואס געהאט געענדיגט צוויי יאהר צענטעווען אין עפעס א צוכט הויז ערגעץ אין אהייא.

ס'איז נאך קיין האלבע שעה ניט אווק זינט מען האט אונז פארשפארט אין אונזער צעל — שלייכט זיך פארבי דורך דער נאלעריע עפעס אן ארעסטאנט און קוקט אריין צו אונז. דאס איז געווען מיין חבר. ער האט געקראגען די פארהויז־פרייהייט זאנט ער. זעקס אזייגער אין דער פריה לאזט מען איהם ארויס און מען פארשליסט איהם ערשט נייז אזייגער אויף דער נאכט. ער האט געהאט עפעס א צד אין דער פארהויז און מען האט איהם גלייך מכבד געווען מיט אט דער שטעלע. איצט איז ער, הייסט דאס, א מין עלטסטער. דער, וואס האט איהם דערהויבען צו אט דער שטעלע איז אליין אויך אן ארעסטאנט, נאר ער איז באוואוסט אלס „הויפט קאריראר וועכטער". ארום־און־ארום זיינען געווען א 13 קאריראר וועכטער אזעלכע אין דעם פארהויז. יעדער איינער פון די ערשטע צוהן האט געהאט צו זאגען אויף א גאנצער גאלעריע פון צעלעז, און איבער זיי זיינען געווען די איבריגע דריי.

מיין חבר האט מיר דערצוהלט ,אז מיר, נאר וואס געקומענע, וועלען דעם גאנצען טאג מוזען פארברייגען אין אונזערע צעלען כדי די פאקען אונזערע זאלען זיך קענען אננעהמען. אויפ'ן צוויי־טען טאג אבער וועט מען אונז מכבד זיין מיט שווערער ארבייט אויפ'ן מיורמע־הויף.

„נאר איכ'ל דיך צונעמען פון אט דער ארבייט אזוי שנעל

דעם אומפלויט. מיר האבען טאקע מפקיר געווען אונזער מיטאג. אבער דערפאר האבען מיר מציל געווען אונזערע לייבער. אוז מיר זיינען דערמיט געווען צופרידען, נאר מענשליכע פראצע געהט שטענדיג אין ניוועץ! ווי נאר מיר האבען געענדיגט אונזער ארבייט. געהט צו א וועכטער אוז שלישט אויף אונזער טיר. מען טיילט פאנאנדער די ארעסטאנטען אויס'ם ניי אוז מיר מוזען זיך איבערקלייבען אין אז אנדער צעל. מען האט אונז איבערגעפירט אוז פארשלאסען אין א צעל צוויי גאלעריעס העכער.

גאנץ פריה אויפ'ן צווייטען טאג, האט מען אויפגעשלאסען אונזערע צעלען, אוז עטליכע הונדערט ארעסטאנטען ארויסגעפירט אין פארהויז, אונז אויסגעשטעלט לויט'ן שלאס־טריט אוז אריינגעטריבען אינ'ם טורמע־הויף צו דער ארבייט. דער קאנאל אירגע ציהט זיך נראד פארבי דעם הויף הינטער דער טורמע. מיר האבען געמוזט אויסלאדען די קאנאל־שיפען, טראגען אין טורמע אריין גרויסע שטאבעס אייזען אויף אונזערע פלייצעס. ביי דער ארבייט האב איך אלעס דורכגעקוקט, באטראכט. טאמער איז אפשר דא א געלעגנהייט צו אנטלויפען. נאר, א נעכטיגער טאג, אפילו די מינדסטע געלעגנהייט ניטא. אויף די וועגט שפאציערען ארום וועכטער מיט ביקסען, וואס לאדען זיך אויטאמאטיש אז, אוז מען האט מיר געזאגט, אז אויפ'ן וואל־טורם, זיינען אויסגעשטעלט מאשין־ביקסען.

צום הארצען האב איך זיך ניט געגומען. דרייסיג טעג איז ניט קיין לאנגע צייט. איכ'ל דא בעסער אפויצען אט די דרייסיג טעג אוז צוקריגען נאר ערפארונג, מאטעריאל, וואס איך וועל דערפעון אויסנוצען אויף דער פרייהייט געגען די רויבער פון נערעכטיגקייט. איך וועל שוין וויזען, וואס אז אמעריקאנער בחור'ל קען טאן, בעת מען בארויבט איהם זיינע רעכט אוז פריוויליגיעס. אזוי ווי מען האט מיך בארויבט. מען האט מיך בארויבט דאס רעכט געמשפ'ט צו ווערען דורך געשוואָרענע, מען האט מיך ניט דערלאזט זיך צו ערקלערען שולדיג אדער אומשולדיג; מען האט מיך בכלל ניט נע'משפט (איך האב באיז אופן ניט געקוקט אויפ'ז

טרינקען מיר אויס דעם זופ, אבער צום ברויט האבען מיר זיך אפילו ניט צוגערירט. ניט חלילה ווייל מיר זיינען ניט געווען הונגעריג. אדער ווייל מען האט דעם ברויט ניט געקענט עסען. ניין, עס איז געווען גאנץ גוטער ברויט, נאר מיר האבען דערביי נעהאט א מיין. מיין חבר האט געהאט ענטדעקט, אז עס שווימט בעלט אוז נריבעלט מיט וואנצען ביי אונז אין צעל. וואו ערנעץ א לעבעלע אדער א שפעלטיקעל, צווישען די ציגעל. וואו די וואפנע איז געהאט ארויסנעפאלען, האבען געבליט נאנצע קאלאניעס וואנצען. די חברה־לייט פלענען אפילו אין מיטען העלען טאג ניט מורא האבען אוז זיך ארומשלייען מחנות־ווייז איבער די וועגט אוז דער סטעלי. מיין צעל־חבר איז זהר געווען נענוט אין אלע דרכים פון אט די חיה'לאך. ווי טשיילד האראלד האט ער אהז פחד באריהרט דעם מלחמה־טראמפייט מיט די ליפען. אזא מלחמה האט נאר די וועלט ניט געזעהען. שעה'ן אוז שעה'ן האט זי זיך נעצויגען. דאס איז געווען א שלאכט־הויז, אוז ווען די „יתר־חפלימ" זיינען צוועק אוז זיך באהאלטען איז זייערע גע־מויערטע פעסטונגען. איז ערשט געהאט געווען אפגעטאן האלב ארבייט. מיר פלגען אנפאקען א פולע מויל מיט ברויט אוז דאס גוט צוקייען ביז ס'איז געווארען וועיך ווי טייג. וועז א חברה־מאן איז אנטלאפען פונ'ם שלאכט־פעלד אוז איז אריין אין א שפעלטיקעל צווישען די ציגעל, האבען מיר דאס שפעלטיקעל גלייך פארמויערט מיט'ן טייג. אזוי האבען מיר געארבייט ביז די זון האט זיך געזעצט אוז מיר האבען פארקלעפט יעדער לעכעלע, שפעל־טיקעל אדער גריבעלע. א שוידער געהט מיר דורך איבער'ן לייב, וועז עס קומען מיר אויפ'ן זינען די אלע טראגעדיעס פון הונגער אוז קאניבאליזם, וואס האבען זיך אפגעשפילט אין אט די פאר־מויערטע פעסטונגען.

וואלפען מיר זיך אויף אונזערע נארעס אזוי מיעד אוז הונ־געריג, אוז וואלטען אויף וועטשערע. דאס איז געווען א גוטער טאג ארבייט, אוז נעטאג געווארען באלעבאטיש. וועלען מיר כאטש אין די וויטערדיגע עטליכע וואכען ניט דארפען אזוי ליידען פון

נען די בריף און זיי פארניכטעט. מילא, נו, יעדער פיצעלע וועט נידעריקער אראפדריקען די וואנשאל ביי זייער משפט וען איך וועל באפריט ווערען.

דערווייל איז אווק א טאג און נאך א טאג (ווי אזוי—וועל איך דאס באשרייבען אין דעם צווייטען קאפיטעל), און איך האב ער־פארען זעהר פיעל. איך האב זיך אנגעהערט מיט אומגלויב־ליכע און שוידערליכע מעשיות וועגען דער פאליציי, פאליציי־נע־ריכטען, און אדוואקאטען. ערעסטאנטען האבען מיר דערצעהלט וועגען זייערע אייגענע ערפארונגען מיט דער פאליציי פון די גרוי־סע שטעט, פון וועלכע עס האט מיך ארומגעכאפט א שרעק. און נאך שרעקליכער זיינען געווען די געשיכטעס, וואס זיי האבען מיר דערצעלט וועגען מענשען, וועלכע זיינען שוין קיין לעבעדיגע ניט ארויס פון די פאליציאישע הענט, כדי זיי זאלען פאר זיך אליין ניט קענען רעדען אפילו א ווארט. מיט יאהרען שפעטער איז מיר באשערט געווען צו לייענען אין דעם באריכט פון דעם לעקסאו קאמיטעט אמת'ע און נאך פיל שרעקליכערע מעשיות. אבער דער־ווייל האב איך דאך געשפאסט וועגען אלע געשיכטען און זיי ניט געגלויבט.

וואס ווייטער א טאג איז טורמע איז מיין איבערציגונג אלץ שטארקער געווארען. מיט מיינע אויגענע אויגען האב איך טאקע אין אט דער טורמע געזעהען זאכען, פון וועלכע די האר שטעלען זיך קאפויר. וואס מעהר איך בין געווארען איבערצייגט אין אט די מעשיות אלץ טיפער איז געווארען מיין רעספעקט פאר אט די יאגד־הינט פון געזעץ און פאר דער גאנצער אינסטיטוציע פון קרי־מינעלער גערעכטיגקייט.

מיין ענטריסטונג איז אפגעפאלען. און אין מיין נשמה האט זיך באזעצט א ווילדער פחד. ענדליך, האב איך קלאר געזעהען, וואס איך האב צו טאן. איך בין געווארען געלאסען און מילד. מיט יעדען טאג איז מיין באשלום געווארען אלץ פעסטער ניט צו מאכען קיין רעש, וען איכ'ל באפריט ווערען. וואס איך האב

פסק, וואס איך האב באקומען אין ניאגארא פאלס, ווי אויף א רעזולטאט פון א משפט); זיך דורכצושרייבען מיט אן אדוואקאט האט מען מיר ניט געלאזט, און בכלל האט מען מיר ניט געלאזט זיך דורכשרייבען מיט קיינעם, און אזוי ארום האט מען מיך באַרויבט פון מיין רעכט אויף האבאַאס קאַרפוס; מען האט מיך אפגענאלעזען און אפגעשוירען צום קאפ, מיין קערפער פארדעקט מיט געשטרייפּטע בגדים; מען האט מיר נעצוואונגען צו האַרעווען מיט'ן בלוטיגען שוויים און געשפייזט האט מען מיך מיט ברויט און וואסער, מיד געצוואונגען צו מארשירען אין דעם שענדליכען „שלאַם־טראַט אונטער דער קאמאנדע פון באוואפענטע וועכטער — און פאר וואס איז דאס מיר געקומען? וואס האב איך געטאַן? וואס פאר א פארברעכען בין איך באַאנגעגן געגען די גוטע בירגער פון ניאגארא פאלס, וואס מען איז זיך אזוי נוקם אן מיר? איך האב אפילו ניט עובר געווען אויף זייער „לאו" פון „דרויסען־שלאַפען". איך בין יענע נאכט געשלאַפען אויסער זייער יוריסדיקציע. איך האב ביי קיינעם קיין עסען ניט געבעטען, צו קיינעם ניט צוגעשטאַנען אין גאס נאר גאַלט. איך האב מעהר ניט ווי שפּאַצירט אויף זייער טראַטואַר, געקוקט אויף זייער וואונדער־שעהנעם וואסער־פאל. וואס פאר א חטא ליגט דא אין דעם? טעכניש בין איך ניט באַגאנגען קיין פארברעכען. נו, גוט, איך וועל זיי שוין ווייזען וועז איך וועל ארויס פון דער טורמע.

אויף צוויי־טען טאג האב איך א שמועס געטאַן מיט א וועכטער. איך האב געוואלט שיקען נאר אן אדוואקאט. לאכט ער פון מיר. אנדערע וועכטער האבען אויך פון מיר געלאכט. איך בין אבסאלוט געווען אפגעשניטען פון דער גאנצער וועלט. איך האב פרובירט אנצושרייבען א בריף, האב איך זיך אבער דערוואוסט, אז מען צענזורירט אלע בריף אדער מען קאנפיסקירט זיי, און אז בכלל, טארען קיין פרישע ארעסטאַנטען זיך ניט דורכשרייבען. שפעטער צו, האב איך פרובירט ארויסצושיקען בריף מיט ארעסטאַנטען, וואס זיינען אפגעזעסען זייערע טערמינען, נאר איך האב זיך דערוואוסט, אז מען האט זיי אפריער באזוכט, געפו־

די קאַוע

איצטער שוין נעוואלט איז — א געלעגנהייט זיך ארויסכאפען ערגעץ פון אט דער נענענד. דאס האב איך טאקע נעטאן, ווי נאר כעז האט מיר באפרייט. מיין צונג האב איך געהאלטען צוויששען די ציין, שפאצירט ווייד, און זיך אפגעטראגען קיין פענסילווייניא אוו דארט נעלם נעוואדרען פיל קלוגער אוו געלאסענער.

„די קאָז“

צוויי טעג האָב איך געהאַרעוועט אויפֿן טיורמע־חויף. די ארבייט איז געווען זעהר שווער, און, ניט קוקענדיג דאַרויף, וואָס איך האָב זיך אונטערגעפּוילט ביי יעדער געלעגענהייט, בין איך דאָך אַרויס פון די כחות. שולדיג אין דעם איז געווען די שפּייז. ביי אַזעלכע קעסט קען קיינער שווער ניט אַרבייטען. מעהר פון ברויט און וואַסער האָט מען אונז ניט געגעבען. איין מאָל אין וואָך האָט מען אונז געדאַרפט געבען פלייש; נאָר, ראשית, האָבען מיר עס קיינמאָל אין די אויגען ניט געזעהן, צווייטענס, פלעגט מען דערפון פריהער אויסקאָכען יעדער ביסעל נאַהרונג און אויב עמיצער האָט איין מאָל אין וואָך יאָ פאַרזוכט א ברעקעל פלייש, האָט ער שוין דערפון פעט ווערען ניט געקיינט.

אָט די ברויט־און־וואַסער סיסטעם האָט געהאָט א גוואַלדיגען חסרון. וואַסער פלעגען מיר דוקא קריגען גענוג, ברויט אָבער — זעהר ווינציג. א פּאָרציע ברויט איז געווען אַזוי גרויס ווי צוויי פויסטען און יעדען טאָג פלעגען מיר קריגען דריי אַזעלכע פּאָרציעס. איין מעלה האָט די וואַסער יאָ געהאָט — זי איז געווען היים. אין דער פריה האָט זי געהייסען "קאַפע", צו מיטאָג האָט מען זי גערופֿען מיט'ן נאָמען „זופּ", אין אַוונט פלעגט מען זי סערווירען אַלס טעה. אין דער אמת'ן איז דאָס שטענדיג געווען אונזער אַלט־באַקאַנטע וואַסער. די אַרעכטאַנטען פלעגען זי רופען די „צוויבער־וואַסער". נאָנץ פריה איז אָט די וואַסער געווען שוואַרץ, מחמת דעם, וואָס מען פלעגט זי אויפקאָכען מיט צוגעברענטע שטיקלאַך ברויט. מיטאָג־צייט פלעגט מען זי דערלאַנגען שוין אַהן א קאַליר. נאָר מיט א ביסעל זאַלץ און מיט איין פעטער אויג. אין אַבענט

האַנט און נעמט אַ פּאַרציע ברויט פון׳ם קאָסטען. די אויפגאַבע פון׳ם הויפּט קאָרידאָר־וועכטער איז שוין געווען אַ גאַנץ אַנדערע. ער איז געשטאַנען נעבען קאָסטען ברויט מיט אַ גראָבען שטאָק אין דער האַנט און אַכטונג געגעבען. די אויסגעהונגערטע ארעסטאַנטען זיך באַשום אופן ניט געקענט באַפרייען פון׳ם געדאַנק, אַז מען קען אַ מאָל נעמען צווויי פּאַרציעס אנשטאָט איינער. אין דער אמת׳ן איז דאָס אבער געווען אוממעגליך. דער שטאָק פון׳ם הויפּט קאָרידאָר־וועכטער האָט געהאָט אַ מיאוסע טבע: ער פלעגט אַ קלאַפּ טאָן אַזוי שנעל און אַזוי שטאַרק ווי די לאַפּע פון אַ טיגער — איבער דער האַנט, וואָס האָט אַמביציעז געוואַגט. דער הויפּט־קאָרידאָר־וועכטער האָט אַזוי גוט פארשטאַנען דעם ענין פון שטח. ער האָט אַזוי פיל הענט צוקלאַפּט, אַז ער האָט זיך קיינמאָל ניט טועה געווען, שטענדיג געטראָפען. אַזא ארעסטאַנט פלעגט ער געוועהנ־ליך באשטראָפען דערמיט, וואָס ער האָט ביי איהם צוגענומען אויך די איינציגע פּאַרציע זיינע און איהם גלייך אַפּגעשיקט אין צעל, וואו זיין גאַנצע סעודה איז שוין איצטער באשטאַנען פון בלויז הייסער וואַסער.

אוו בעת מאַנכע ארעסטאַנטען פלעגען קרענקען אין זייערע צעלען פארשמאַכט אוו הונגעריג, פלעגען הונדערטער ברויט פאַר־ציעס זיך ארומוואַלגערען אין די צעלען פון די קאָרידאָר־וועכטער. איך אַליין האָב דאָס געזעהען. אין פלוג איז דאָס געווען אַ נאַ־רישקייט אַזוי פיעל ברויט צונויפזאַמלען. דאָס איז אַבער געווען אונזערם אַ געוועהנליך „פאַרדינסטעל". מיר זיינען געווען די עקאָנאָמישע הערשער ביי אונז אין קאָרידאָר, און פלעגען אַפּטאַן די זעלביגע מעשים, וואָס ווערען געווהנליך אַפּגעטאָן אין דער צי־וויליזירטער וועלט. מיר האָבען קאָנטראָלירט די שפּייז פון דער טורמע־באַפעלקערונג, און פונקט ווי אונזערע פרייע ברידער, די וועלט־באַנדיטען, האָבען מיר אויך געצוואונגען דאָס פאַלק טהייער באַצאָלען פאַר אָט דער שפּייז. מיר האָבען געהאַנדעלט מיט׳ן ברויט. איין מאָל איז וואַר, פלעגען די ארעסטאַנטען, וואָס האָבען געאר־בייט אויפ׳ן טורמע־הויף, קריגען א פינף־סענטיגען פרענטעל קיי־

פלענט די וואסער באקומען עפעס א מין פורפור־ברוינעם קאליר. דעם סוד פון אט דעם קאליר זיינען מיר קיינמאל ניט דערגאנגען. ס'איז געווען פארדאמט־געמיינע טעה, נאר מחיה'דיג היסט וואסער.

מיר האבען א רעכט ביסעל געהונגערט אין אט דער „קאזע" פון איריע. נאר די אלטע ארעסטאנטען האבען זיך דערטען אנגעגעסען צו זאט. זיי וואלטען שוין לאנג געווען אויסגעשטארבען ווען זיי זיצען אויף די קעסט, וואס מיר. איך וויים, אז די אלטע ארעסטאנטען פלעגען קריגען מעהר תוכ'יגע שפיין, וויל איך אליין פלעג ביי זיי אפט אראפ'גנב'נען א געשמאקען ביסען, בעת איך בין געווען א קאריאר־וועכטער. א מענש קען מיט ברויט אליין ניט לעבען, מיט ווינציג ברויט אודאי ניט.

מיין חבר האט געהאלטען וואכט. נאר צווי טעג שווערער ארבייט אויפ'ן הויף, האט מען מיד ארויסגענומען פון מיין צעל אוז מיד געמאכט פאר א קאריאר־וועכטער. אין דער פריה אוז אין אבענט פלעגען מיר שערווירען ברויט פאר די ארעסטאנטען אין זייערע צעלען. צוועלף א זיינער אבער האבען מיר געהאט א גאנץ אנדער מעטאדע. די ארעסטאנטען פלעגען אריינמארשירען פון דער אר־בייט אין טורמע אין א לאנגער שורה. אין פארהויז, ביי דער טיר פלעגען זיי זיך אפרייסען פונ'ם „שלאס־טריט" אוז אראפנעמען די הענט פונ'ם חבר'ס אקסלען. אינווייניג, נעבען דער טיר, זיינען געשטאנען פולע קאסטענס מיט אנגעשניטענעם ברויט. דא איז אויך געשטאנען דער הויפט קאריאר־וועכטער אוז נעבען איהם — נאר צווי קאריאר־וועכטער. איך בין געווען אייניער פון אט די צווי. אונזער ארבייט איז באשטאנען צו האלטען אט די קאסטענס מיט ברויט, בעת די שורה ארעסטאנטען איז פארבי געגאנגען. ווי נאר א קאסטען האט זיך אויסגעליידיגט האט שוין דער צווייטער קאריאר־וועכטער פארנומען מיין פלאץ מיט א פולען קאסטען ברויט. אוז ווען זיין קאסטען האט זיך אויסגעליידיגט, האב איך גלייך פארנומען זיין פלאץ. אוז אזוי האט זיך די שורה ארעסטאנטען אלץ געצויגען. יעדער ארעסטאנט שטרעקט אויס זיין רעכטע

א כשר'ע מציאה. איך לייגן פריהער איבער די מעשה אליין און נאכדעם פארקויף איך דאס ביכעל דעם בעקער פאר א שטיקעל טאבאק, אדער דעם קוכער פאר א ברעקעל פלייש און גרינסען, אדער גאר דעם הייצער פאר א ביסעל אנשטענדיגע קאפע, אדער, מאל'ע וועמען, פאר א צייטונג, וואס פלעגט א מאל צו אונז אריינ־פאלען, גאט ווייסט ווי אזוי! די קובערס, בעקערס און הייצערס זיינען געווען פונקט אזעלכע ארעסטאנטען ווי מיר, און טאקע ג־זעסען אין איין „פארהויז" מיט אונז.

בקיצור, אין דער איריער טורמע האט געהערשט א גאנץ אנט־וויקעלטע האנדעלס־סיסטעם, אפילו געלט האט אויך ניט אויסגע־פעלט. א מאל פלעגען די פרישע ארעסטאנטען דורכשמוגלען אביסעל געלט, א מאל — די פריזירער, גאר אמערסטען — פלעגט דאס שטאמען פון די אלטע ארעסטאנטען. ווי אזוי זיי פלעגען דאס באקומען, ווייס איך ניט.

אחוץ זיין געהויבענער שטעלע האט דער הויפט קארידאר־וועכ־טער גע'שם'ט ביי אונז פאר א גביר. אויסער די אלע געווענליכע „פארדינסטלאר" פלעגט ער נאך ביי אונז, קארידאר־וועכטער אויך אפלעקען א ביינדעל. מיר פלעגען רייסען ביים גאנצען עולם די הויט און דער הויפט קארידאר־וועכטער—ביי אונז די נשמה. פאר אונזערע „פארדינסטלאר" האבען מיר איהם געהאט צו פארדאנקען און איהם טאקע געמוזט באצאלען. ווי געזאגט, האט ער גע'שם'ט פאר א גביר. זיין געלט האבען מיר אבער קיינמאל ניט געזעהען. געוואוינט האט ער אליין אין א צעל, אין איינזאמער גדולה.

איך בין זיכער, אז מען פלעגט פארדינען געלט אין אט דער טורמע: איך האב דאריף באווייזע. א שטיק צייט בין איך ג־זעסען מיט'ן דריטען קארידאר־וועכטער אין איין צעל. אריבער זעכ־צען דאלאר האט ער פארמאגט. אלע נאכט, נאך ניין א זייגער, ווען מען פלעגט אונז אינשליסען, האט ער נעצעלט זיין געלט. אוז אלע נאכט, ווי א זייגער, פלעגט ער מיר דערצעהלען, וואס ער וועט מיר טאן, אויב איך וועל איהם אויסגעבען... ער האט מורא געהאט מען זאל איהם ניט באראבעווען. פון דריי פארשידענע זייטען האט

טאבאק. אט דער קיי־טאבאק איז נעווען די מטבע אין אונזער קעניגרייך. איין פרענטע קיי־טאבאק האט נעקאסט צוויי אדער דריי פארציעס ברויט. און די ארעסטאנטען פלעגען זיך בייטען, ניט ווייל זיי האבען ווייניגער ליעב נעהאט דעם טאבאק, נאר ווייל זיי האבען מעהר ליעב נעהאט ברויט. אך! איך ווייס, דאס איז געווען צוי העפליך ווי, למשל, ארויסרייסען צוקער־לעקאכלאד ביי א פיצע קינד. נאר וואס וואלט איהר געטאן? מיר האבען געדארפט לעבען... און ווידער, עס מוז דאך עפעס זיין א באלוינונג פאר איניציאטיווע און אונטערנעמונגס־נייכט! אחוץ דעם, פלעגען מיר דאך נאר נאבטאן אונזערע צדיקים אויף יענער זייט טורמע־וועכט, וואס טוהען, אונטער דער מאסקע פון סוחרים, באנקירען און קאפיטאנען פון דער אינדוסטריע, דאס זעלביגע, וואס מיר הבען געטאן. נאט ווייס, וואס ס'וואלט פאסירט מיט די ארעמע ארעסטאנטען נעבעד, ווען ניט מיר. מיר האבען דאך געבראכט שפע און ברויט אין דער איריעד טורמע!... און מיר האבען טאקע צוגעווהנט דעם עולם צו מעסיגקייט און שפארזאמקייט, בעת זיי האבען מקריב געווען זייער קיי־טאבאק. נאר מעהרער, מיר האבען איינגעפלאנצט אינ'ם הארצען פון יעדען ארעסטאנט די אמביציע צו דערגרייכען אונזער שטאנד, כדי אויך צו קענען אפלעקען א בייכדעל. אמת'ע ערלייזער פון דער געזעלשאפט, בנאמנות!

אט איז א הונגעריגער מענש און ער האט ניט קיין קיי־טאבאק. אפשר איז ער גאר אן אויסברייננער און האט אליין פארנוצט דעם גאנצען טאבאק. גוט. ער האט אבער א פאר שליייעס. איך גיב איהם א האלבע צענדלינג פארציעס ברויט פאר זיי אדער טאקע א גאנצען צענדלינג, אבי ס'איז נאר גוטע שליייעס. איך אליין טראג טאקע ניט קיין שליייעס, אבער דאס מאכט ניט אוים. אין עק־טור־מע דא־טען זיצט אן אלטער טרעסטאנט, צעהן יאהר דארף ער „צענטעווען" פאר מארד. ער טראגט שליייעס און ווייל איצט גראד קריגען א פאר שליייעס. איך קען זיי ביי איהם פארצוקערן פאר פליישי. איך ווייל טאקע זעהר פארזוכען א שטיקעל פליישי. אדער אפשר האט ער נאר אן אלט, צוריסען מעשה־ביכעל. דאס איז נאר

איהם אויף זיי ענטפערען. און ער האָט מיר טאָקע דערפאר געמוזט באצאָלען. נאָר בריף זיינען דאָס שוין געווען, איינמאָל בריף! איך האָב אַוועקגעלעגט מיינע בעסטע קרעפטען אויף אָט די בריף, די בעסטע מליצות און סוף־כל־סוף האָב איך זי פאר איהם טאקע געוואונען; הגם, ס'פאַראַן א „יש אומרים", אז פאַרליבט איז זי געווען ניט אין איהם, נאָר אינ'ם ענג, דעם שרייבער. נאָכאָמאָל זאג איך, יענע בריף זיינען געווען גרויסאַרטיג.

נאָר א קוואל פון פרנסה איז ביי אונז געווען: „איבערגעבען דאָס קנייטעל". מיר זיינען געווען די הימעל־שלוחים, די פייער־בריינגערס, אין אָט דער וועלט פון שלאָם און גראָטעס. וועו די ארעסטאַנטען פלעגען קומען ביי נאָכט פון דער ארבייט, פלעגט מען זיי פארשליסען אין די צעלען. רויבערן אָבער דאָף מען. דעמאָלט פלעגען מיר, קאַרידאָר־וועכטער, משפּיע זיין דעם הייליגען פונק, לויפען פון צעל צו צעל איבער אלע גאלעריעס מיט אָנגעצונדענע קנייטעלאך. די, וואָס זיינען געווען קלוג, אָדער מיט וועלכע מיר האָבען געהאַנדעלט, פלעגען שוין האָלטען גרייט זייערע קנייטלאך. פונדעסטוועגען פלעגען ניט אלע קריגען דעם הייליגען פונק. דער חברה־מאַן, וואָס פלעגט ניט וועלען אראָפלאָזען די האָנט אין קע־שעני, האָט קיין פונק ניט געקראָגען און האָט זיך געמוזט לענגען שלאָפען אהן א ציגאַר־טוטין. נאָר וועמען האָט עס געארט? ער איז סיי ווי געווען ביי אונז אין די העכט. און איז ער געוואָרען אַביסעל צו פרעך, פלעגען מיר זיך אויף איהם א וואַרף טאָן און קיין קדחת האָט איהם שוין ניט געפעלט.

דאָס איז געווען אונזער טעאַריע. מיר זיינען געווען דרייי־צען קאַרידאָר־וועכטער. אין אונזער קאַרידאָר האָבען מיר געהאָט א פינף הונדערט ארעסטאַנטען. מיר האָבען געדארפט אי טאָן די ארבייט, אי אויפהאלטען די ארדנונג. די ארדנונג האָבען, אייגענט־ליך, די טורמע וועכטער געמוזט אויפהאלטען, נאָר זיי האָבען דאָס אונז איבערגעגעבען. און מיר האָבען מיט אלע כחות דאַרויף געמוזט אויפפאסען. וואלט דאָס אונז זיך ניט געווען איינגעגעבען, וואלט מען אונז זיכער משלח געווען צוריק צו דער שווערער ארבייט אויפ'ן

אויף איהם געלויערט די סכנה. ראשית—פון די טורמע וועכטער. א פאר חברה זייערע, טוהען אויף איהם א שפרונג, ברעכען איהם גוט אן די ביינער, כלומר'שט פאר אונגעהאַרכזאמקייט און וואַרפען איהם דערנאך אריין אין קאַרצער, און אין דער סומאַטאַכע וועלען די זעכצען דאַלאַר אויסגעטרוקענט. גאַנצע, שריי חי וקים... צוויי־טענס, דער הויפט קאַריאַדאַר־וועכטער, קען ביי איהם צונעמען דאס גאַנצע געלט, וועט ער טהוט איהם נאָר איין סטראַשע, אז ער זעצט איהם אראָפּ פון זיין גדולה און שיקט איהם ווידער אויף שווערער אַרבייט אין הויף. דריטענס, זיינען דאָר געווען נאָר צוויי איינפאַ־כע קאַריאַדאַר־וועכטער. מיר וואַלטען דאָר געקענט אַלע אינאיי־נעם איהם צושפּאַרען אין א ווינקעלע און איהם באַראַבוועלען. אה, מיר זיינען געווען אזוי ווי די וועלף, אקוראט ווי אונזער חברה פון וואַל סטריט.

ער האָט געהאָט גוטע אורזאכען פאר אונז זיך צו שרעקען, און איך האָב פאר איהם אויך געדארפט מורא האָבען. ער איז געווען א שטאַרקע אונווייסענדע חיה, א געוועזענער אויסטער־פּיראַט ערגעץ ביים טשעסאפּיק ים־אויסגוס, א געוועזענער קאַטער־זשניק, וואָס האָט א מאָל „געצענטעוועט" גאַנצע פינף יאָהר אין ניו יאַרקער סינג־סינג און בכלל, אן אמת'ע ווילדע חיה. ער פלענט, למשל, כאפּען וואַראַביטשקלאַר, וואָס פלענען אריינפליהען צו אונז אין קאַריאַדאַר דורך די אפענע גראַטעס. האָט ער אריינגעכאפּט א פויגעלע, פלענט ער זיך באַלד אפּטראַגען דערמיט צו זיך אין צעל, וואו איך פלעג איהם זעהען כראַמטשען די ביינדלאך און אויס־שפּייען די פעדערן: רויערהייט האָט ער דאָס געפרעסען... אה, ניין! איך וואַלט בשום אופן איהם ניט אויסגענעבען צו די איבריגע קאַריאַדאַר־וועכטער. דאָס דערמאָן איך דאָ דעם ערשטען מאָל זיינע זעכצען דאַלאַר.

נאָר פונדעסטוועגען פלעג איך איהם אויך עקספּלואַטירען. ער איז געווען פאַרליבט אין אן ארעסטאַנטקע, וואָס איז געזעסען אין דער פרויען־אפּטיילונג. לייענען אדער שרייבען האָט ער אבער ניט געקענט, פלעג איך איהם איבערלייענען איהרע בריעף און פאר

אפט, למשל, אין דער פריה, וועו די ארעסטאנטעו פלעגעו אראפגעהו זיך וואשעו, פלעגעו מיר, די דרייצעהו קאריאר־וועכ־טער, זייו צווישעו זיי אליין. אוו יעדער איינער פוו זיי איז אויף אונז געווען מלא רציחה. דרייצעהו אנטקעגעו פינף הונדערט — נו, האבעו מיר טאקע געמוזט זיי האלטעו אין דער מורא. מיר האבעו ניט געמארט דערלאזעו די קלענסטע פארשוועכונג פוו די טורמע־רעגעלעו, די מינדסטע חוצפה. וועו מיר דערלאזעו דאס. זיינעו מיר פארפאלענע. האט וער געפענט א מויל — איז גלייך א האק אין פיסק, א סטאסאק מיט וואס מעו האט געקענט אוו וואו כעו האט געטראפעו. דער שטעקעו פוו א בעזים האט זאהר גוט געווירקט אויף זיי, זיי גלייך אויסגעניכטערט. נאר דערמיט האט זיך דאס ניט געענדיגט. אזא חברה־מאו האט מעו אזוי געמוזט אנלערנעו, אז עס זאל ארויפגאגעו א פחד אויף אלע איבריגע ארעס־טאנטעו; פלעגעו מיר גלייך אריין צווישעו עולם אוו איהם שויו ניט אפלאזעו. פארשטעהט זיך, יעדער קאריאר־וועכטער איז געווען זיכער אז אלע איבריגע קאריאר־וועכטער וועלעו איהם גלייך ארויסהעלפעו צו געבעו קולאקעס; דאס איז אויך געווען א טורמע־געזעץ. האט א קאריאר־וועכטער פארטשעפעט אן ארעסטאנט, האט יעדער קאריאר־וועכטער גלייך געמוזט צולויפעו אוו בארגעו א פאר סטאסאקעס. געראטע אדער אומגעראטע — קלעפ האט מעו גע־דארפט געבעו, ווי אזוי מעו האט געקענט, מיט וואס מעו האט גע־קענט. מעו האט ביי איהם געדארפט אפשלאגעו דעם חשק צו זיין אז עזות פנים.

איך געדענק א שהנעם, אינגעו מולאט פוו א יאהר צוואנציג, וואס האט זיך געהאט ארומגעטראגעו מיט'ן משוגענעם גערואנק. אז ער מוז זיך איינשטעלעו פאר זיינע רעכט. אמת, גערעכט איז ער טאקע געווען, נאר געהאלפעו האט עם איהם ווי א טויטעו באל־קעם. נעוועסעו איז ער אויף דער סאמע אויבערשטער גאלעריע. איז א אנדערטהאלבעו מינוט האבעו אכט קאריאראטשיקעס ביי איהם ארויסגעקלאפט אט די פאנאטישע איינבילדונג. ווייל מעהר פוו אנדערטהאלבעו מינוט האט ביי איהם ניט געדויערט דורכ־

הויף און דערצו נאָר איינגעזעצט אין קאַרצער אלס פאַרבייסען. אָבער כל זמן מיר האָבען אויפגעהאלטען אַרדנונג, האָבען מיר געקענט אָנהאלטען אונזערע ספעציעלע פרנסות.

טראָכט זיך מיט מיר אריין אויף א רגע אין אט דער פראָבלעם. אין די הענט פון דרייצען ווילדע חיות האט מען איבערגעגעבען אריבער פינף הונדערט אַנדערע חיות. אט די טורמע איז דאָך געווען א לעבעדיגער גהינום, און מיר דרייצען האָבען געמוזט מאכען א לאָד. עס איז אומעגליך געווען פאר אונז צו באַגרייפן זיך איידעל מיט אזעלכע חיות. מיר האָבען אויף זיי געמוזט ארויפווארפען א שרעק. אַנדערש, וואלטען מיר ניט געקענט געווען געוועלטיגען. פאַרשטעהט זיך, אויף אונזער צד, גרייט אונז צו העלפען, זיינען געשטאַנען די טורמע־וועכטער. אין אן אויסערגעווענליכען פאל פלעגען מיר זיי רופען; נאָר צופיעל זיי מטריח זיין האָבען מיר אויך ניט געטאָרט: זיי וואלטען אונז געווען אראָפגעזעצט און גענומען פעהיגערע אויף אונזער פלאַץ. ניט זעהט אפט פלעגען מיר זיי מטריח זיין, נאָר אין פאל וועט מיר האָבען געדארפט עפענען א צעל, כדי אריינצוקומען צו עפעס אן עקשן אן ארעסטאַנט. אין אזעלכע פעלע האט דער וועכטער נאָר געעפענט די טיר און אוועקגעגאַנגען, כדי ניט צוזעהען ווי א פינף־זעקס קאַרידאָר־וועכטער באַלעגן ארויף און צו'ממית'ן אן ארעסטאַנט.

איך וועל נענוי ניט באשרייבען ווי אזוי מען ממית'ט דאָרט די ארעסטאַנטען. נאָר אלעמען איז דאָס שלאָגען פון די ארעסטאַנטען איינע פון די קלענסטע אומבאשרייבליכע שרעקען אין דער איריער טורמע. איך זאג „אומבאשרייבליכע"; אין דער אמת'ן דאַרף איך אויך זאגען „אומדרוקבארע". איך אליין האָב זיך דאָס ניט געקענט פאַרשטעלען בין איך האָב דאָס ניט געזעהען. און איך בין ניט געווען קיין חדר־אינגעל אין דער וועלט־פאַרדארבענהייט און איהר געזונקענהייט. מען וואלט געדארפט רעדען און רעדען כדי צו באַריהרען אַביסעל טיפער די אירייער טורמע. איך באַריהר זי אבער אט דא נאָר זייע־ לייכט, נאָר אויבערפלעכליך, ווי איך האָב זי געזעהען.

קעל פייער", רופט ער אייך. זאגט איהר איהם: „דו האסט דאך ניט קיין טאבאק — דארפסטו קיין פייער אויך ניט." און איהר גיט איהם טאקא ניט. אין האלבע שטונדע ארום, אדער אין א שטונדע, צוויי אדער דריי, געהט איהר וויטער פארבי, און ער רופט אייך שוין אזוי שטיל און איידעל: „קום נאר אהער טרעמפענוי. געהט איהר צו. איהר שטעקט אריין א האנט צווישען די נראטעס און איהר נעמט זי ארוים פול מיט קאסטבארען טאבאק. דאמאלט גיט איהר איהם א שטיקעל פייער.

אמאל אבער קומט אן א פרישער ארעסטאנט, ביי וועמען קען נארנישט קריגען. פון מויל צו מויל צושפרייט זיך די סודות־פולע ידיעה, אז מען מוז זיך מיט איהם באגעהן אנשטענדיג. פון וואנען אט די ידיעות פלעגען קומען האב איך קיינמאל ניט געוואוסט. ס'איז אבער געווען קלאר, אז אט דער בחור האט עפעס א פראטעקציע. אפשר איז ער געווען א מחותן מיט אייגעם פון די הויפט קאריד־וועכטער, אפשר נאר מיט עמיצען פון די טורמע וועכטער ערגעץ פון אן אנדער אפטיילונג. אפשר האט ער פאר אט דער פראטעקציע באצאלט ערגעץ אין די גאר הויכע פענסטער; ווי אזוי דאס איז דארטען ניט געווען, מיר האבען געוואוסט, אז צו אזא חברה־מאן טארען מיר זיך ניט טשעפען. אויב מיר ווילען אויסמיידען צרות.

מיר קאריד־וועכטער זיינען געווען די פארמיטלער. מיר פלעגען אויספירען מסחרים צווישען די ארעסטאנטען פון פאר־שידענע אפטיילונגען פון דער טורמע און דערפאר קריגען אונזער מעקלעריי. אמאל האט א שטיקעל סחורה געמוזט דורכגעהן דורך פינף־זעקס פארמיטלער און יעדער האט זיך אראפגענומען זיין טייל אדער פלעגט אזוי עפעס קריגען פאר זיין טרחה.

קריגט עמיצער א טובה דארף ער דערפאר באצאלען, טוט ער א טובה — קריגט ער פאר זיין טירחה. איך אליין בין געווארען א בעל־חוב ווי נאר איך בין אריין אין טורמע. אט דעם חוב בין איך שולדיג געווען צו דעם ארעסטאנט, וואס האט אריינגעשמוגלט מיין פעקעלע זאכען איז טורמע. אין א וואר ארום

צומאכען דעם גאנצען וועג דורך די טרעפ פונ׳ם פינפטען עטאזש בין אראפ. דורכגעמאכט האט ער דעם וועג אויף יעדען אבער אחוץ די פים. און די אכט קאריאר־וועכטער זיינען דערבײ ליידיג ניט נעשטאנען. דער מולאט האט א פאל געטאן אויף דער שטיינער־נער פאדלאגע פונ׳ם ערשטען עטאזש, וואו איד בין געשטאנען און דאס אלץ צוגעזעהען. ער האט זיך א שטעל געטאן אויף די פים, צושפרייט די הענט און ארויסגעלאזט א ווילדען געשריי פון שרעק און וועהטאג, אז ס׳האט פשוט אויסגעריסען דאס הארץ. אין דער זעלביגער רגע זיינען, ווי דורך א כשוף, די צופאסעווענע טורמע־קלײדער זיינע פון איהם אינגאנצען אראפגעפאלען און ער איז גע־בליבען שטעהן נאקעט. פון יעדען אבער האט דאס בלוט גערונען. ער האט א פאל געטאן און געבליבען חלשות. ער האט שוין גע־האט א לעקציע, און ניט נאר ער, נאר יעדער ארעסטאנט פון טורמע, וואס האט איהם געהערט א געשריי טאן האט געלערנט די זעלביגע לעקציע. איד אליין בין אויך דערפון קלוגער געווארען — עס איז שוידערליך צו זעהען א מענשען אין אייגע אנדערט־האלבען מינוט פארלירען זיין מוט און עקשנות.

מיט די קנייטלאך פלעגען מיר זיך נוהג זיין אויף אזא אופן: מען ברייגט צו אונז א פארטיע פרישע ארעסטאנטען. איהר געהט פארבײ די צעלם מאקע נעבען די גראטעם מיט אן אנגעצונדען קנייטעל. „גיב א שטיקעל פייער, טרעמפעניו!" זאגט דיר עמיצער. דאס איז שוין א סמן, אז דער מענש האט טאבאק. גיט איהר איהם דאס קנייטעל און געהט ווייטער. אביסעלע שפעטער געהט איהר צוריק און עפנט גאר אזוי ווי דורך א צופאל שטעלט איהר זיך אפ ביי די גראטעם. „זאג נאר, טרעמפעניו, האסט אפשר אביסעל טוטין?" זאגט איהר. אויב ער פארשטעהט ניט קיין עסק, וועט אט דער חברה־מאן מאכען דעם אנשטעל, אז ער האט שוין ניט קיין לעק טוטין. זעהר גוט. איהר טרייסט איהם גאנץ פיין און געהט זיך אייער וועג. נאר איהר ווייסט, אז דאס קנייטעל וועט ביי איהם מעהר ניט קלעפען ווי אויף שוין טאג. אויפ׳ן צווייטען טאג געהט איהר ווידער פארבײ. „העי, טרעמפעניו, גיב א שטי־

זיך אט דעם עפעס. איז אבער איינע פון די וועכטערינס נע־
שטאנען נעבען אונז, סך הכל א פאר פום ווייטער. און דא האלטען
שוין די קאריאדאר־וועכטער און צונויפבינדען זיערע פעק. אט
פארשווינט די גענאנהייט. באברע איך זיך אזוי מיט מיין
פעקעל, ביגד דאס כלומר'שט איבער. וועט די וועכטערין זיך אמאל
פארקוקען אדער איך וועל ניט דורכפירען מיין שליחות? אין דער
מינוט האט עפעס אן ארעסטאנטקע זיך א שפיל נעטאן מיט איינעם
פון די קאריאדאר־וועכטער — צי זי האט איהם אונטערגעשטעלט
א פיסעל, צי זי האט איהם א קניפ נעטאן צי וואס, נאר די וועכ־
טערין האט זיך צו איהר א וועגד נעטאן און זי שארף אויסגעזוי־
דעלט. איך ווייס ניט, צי האט מען דאס אומיסטען אזוי א שטיף
נעטאן, כדי אפצוציהען דער וועכטערינס אויפמערקזאמקייט, איך
ווייס אבער, אז דאס איז נעווען מיין אייגיגע געלעגנהייט. די
ארעסטאנטקע מיינע נעמט ארופ איהר האנט פון דעם שוים, לאזט
זי אביסעל ארופ. איך בייג זיך אן אויפצוהויבען מיין פאק. אזוי,
אנגעבויגענערהייט שפאר איך איהר אריין דעם בריף אין האנט
און באקום אן אנדערען. דאס פעקעל ליגט שוין, טאקע אין דער
מינוט, אויף מיינע פלייצעס, די וועכטערין טוט א קוק אויף מיר
ווייל איך בין נעווען דער לעצטער פון די קאריאדאר־וועכטער. איך
האב זיך שוין אביסעל צוגעאיילט צו דעריאגען מיינע חברים.
דעם בריף, וואס איך האב באקומען פון דער ארעסטאנטקע, האב
איך איבערגעגעבען צום הייצער. פון איהם האט דער בריף
נעווארדערט צום פריזירער, נאכדעם צום ארעסטאנט, וואס האט
אריינגעשמוגלט מיין פעקעלע ביז ער איז נעקומען צום אלטען
ארעסטאנט.

אפט זיינען די בריף דורכגענאנגען אזוי פיל הענט, אז מען
האט נאר אפילו ניט געווואוסט ווער עס האט געשיקט די בריף
און צו וועמען. מיר זיינען מעהר ניט נעווען ווי רינגעלאך אין דער
גרויסער קייט. אן ארעסטאנט למשל ווארפט מיר אריין א בריף
אין האנט, איבערצוגעבען דעם און דעם, צום צווייטען רינגעלע,
מעהר וויים איך נאר ניט. פאר אלע אזעלכע טובות פלעגען מיר,

האט דער הייצער מיר געבראכט א בריעף. דער פריזירער האט זי איהם איבערגעגעבען. ער האט זי גענומען בייס ארעסטאנט, וואס האט ארויסגעשמוגעלט מיין פעקעלע. פאר זיין טובה האב איך אט די בריעף זיינע געדארפט איבערגעבען עמיצען אנדערש. ער, אט דער ארעסטאנט. האט גאר אליין דעם בריעף ניט געשריבען. דער וואס האט אליין דעם בריעף געשריבען איז נעווען עפעס אן אלטער ארעסטאנט און געשיקט האט ער איהם צו עפעס אן ארעסטאנטקע אין דער פרויען־אפטיילונג פון דער טורמע. איך וויים אבער ניט צו אט דער בריעף איז טאקע געשריבען געווארען פאר איהר אליין אדער זי איז מעהר ניט געווען ווי א רינגעלע אין דער קייט פון די שלוחים. וואס איך האב געוואוסט איז נאר, וויי אזוי זי זעהט אוים, און אז איך מוז דעם בריעף איהר איבערגעבען אין די הענט.

צוויי טעג זיינען פארגיבער, און איך האלט ביי זיך דעם בריעף; ענדליך האב איך געקראגען א געלעגענהייט. די ארעסטאנטקעס פלענען פאריכטען די ארעסטאנטסקע קלייידער. עטליכע קארידאר־וועכטער האבען געדארפט צוריק ברייגען עטליכע פעקלאך צוריסענע קלייידער פון דער פרויען־אפטיילונג. מאר איך אפ מיט'ן קארידאר־וועכטער, אז איך זאל אויך גיהן. טיר און טויער האבען זיך פאר אונז אפגעשלאסען און מיר זיינען געגאנגען און געגאנגען ביז מיר זיינען געקומען אין דער פרויען אפטיילונג. דארט, אין א גרויסען צימער זיינען געזעסען די ארעסטאנטקעס און האבען געלאטעט אונזערע בגדים. זוך איך מיט די אויגען אזא און אזא פרוי. לויט די סמנים, וואס מען האט מיר געגעבען האב איך זיך אפגעשטעלט אויף איינער. שאר איך זיך אלץ נעהענטער און נעהענטער צו איהר, און דא שטעהען צוויי וועכטערינס און זיינען „רואה" אויף אונז מיט אדלער־אויגען. די בריעף האלט איך אין מיין האנט און קוק אזוי, אנגעשטרענגט אויף דער פרוי. וויסט זי, אז איך האב פאר איהר עפעס. וווייזט אוים, אז זי האט עפעס ערווארטעט, און ווי נאר מיר זיינען אריינגעקומען, האט זי זיך שוין אנגעשטרענגט צו טרעפען, וועך פון אונז טראגט מיט

אין דער איריער טורמע. אדער זיין א מחותן מיט די „פני", אדער האַרעוועז אויפֿן טורמע־הויף, און כדי צו זיין א מחותן מיט די „פני" האָב איך געמוזט זיין א גוטער ברודער מיט מיין באַקאַנטען.

דאָס לעבען אין דער טורמע איז ניט געווען מאַנאַטאָן. אלע טאָג האָט עפּעס פּאַסירט אין אנדער זאַך: חברה ארעסטאַנטען פלעגען באקימען ספּאַזמעס, משוגע ווערען, זיך שלאָגען, אדער די קאַרידאָר־וועכטער פלעגען זיך אַנשכור'ן. ארומשלעפּער דזשעק, א קאַרידאָר־וועכטער, איז געווען „איינער פון די הויפּט אַפּיום שכורים". ער איז געווען אַן אמת'ער „פּראַפּעסיאָנאל", א טרעמפּ, פלעגען די איבריגע קאַרידאָר־וועכטער איהם נאָכלאָזען דאָס שטריקעלע. פּיטסבורגער דזשאָו, דער צווייטער קאַרידאָר־וועכטער, פלעגט צושטעהען צו דזשעק'ן און צוזאַמען מיטשכור'ן, ס'איז דערגאַנגען אזוי, ווייט, אז ביי אונז פלעגט מען שוין זאָגען: די איריער טורמע איז דאָס איינציגע פלאַץ, וואו חברה קענען נוצען אַפּיום אַדער עהנלעכעס און בלייבען אומבאַשטראָפט. מען פלעגט זאָגען, אז די חברה פון אונזער אַפּטיילונג פלעגט באַקומען בראָמען־פאַטאָש און דאָס טרינקעז. מילא, וואָס זיי פלעגען דאָרטען נוצען — אַנשכור'ען פלעגט מען זיך אזוי ווי גאָט האָט געבאָטען.

אונזער פּאַרהויז איז געווען א געמיינע שאַנד־הויז; געזעסען זיינען דאָרטען די סאַמע נידעריגסטע, דער אַפּפּאל פון דער גע־זעלשאַפט — געבאָרענע טויגעניכטסען דעגענעראַטען, שברי־כלי'ם משוגעים, עפּילעפּטיקער, אידיאָטען, שוואַכלינגע. קורץ, עפּעס א מין קאַשמאַר פון דער מענשהייט. פּארשטעהט זיך, אז ספּאַזמעס זיינען געווען א וואַבעדיגער גאַנג, האָט וועד באקומען א ספּאַזמע איז שוין אוועק א סדרה ספּאַזמעס איבער'ן גאַנצען קאַרידאָר. האָט איינער באַקומען א ספּאַזמע — האָבען איהם אנדערע נאָכגעטאָן. איינמאל האָבען זיבען חברה מיט אמאל באקומען ספּאַזמעס און אפשר א זיבען לונאטיקער האָבען זיך געווארפען און געשלייפערט. טאָן פּאר זיי עפּעס האָט מען, פּארשטעהט זיך, גאָר ניט; מען פלעגט זיי נאר אַפּגיסען מיט קאַלטע וואַסער. ארויס־

געווהנליך, קריגען שכר־טרחה. די נאנצע טורמע איז געווען באדעקט מיט א מין נעץ פון פארקער־ליניעס. מיר, די קאריר־דאר־וועכטער, זיינען געווען די הערשער פון אט דער פארקער־סיסטעם און פלעגען זיך לאזען גאנץ פיין באצאלען, אקוראט ווי מען איז זיך נוהג אין דער קאפיטאליסטישער געזעלשאפט. דאס זיינען געווען טובות צוליב פראפיטען, הגם אמאל פלעגען מיר אויך טאן א טובה אומזיסט.

אין טורמע האב איך זיך אלץ מעהר אוז מעהר באפריינדעט מיט מיין חבר־ארעסטאנט. ער האט מיר זעהר א סך ארויסגע־האלפען אוז ער האט ארויסגעקוקט, איך זאל פאר איהם אויך אזוי פיל טאן. ווערען מיר באפרייט האבען מיר געדארפט צוזאמען ארומוואנדערן אוז פארשטעהט זיך, צוזאמען „מאכען" א שטי־קעל ארבייט, וויל מיין באקאנטער איז געווען א פארברעכער, — ניט חלילה קיין „גאר גרויסער" נאר אזוי, א געווענליכער פאר־ברעכער, וואס פלעגט גנב'ענען, ראבעווען אוז אונטער א ענגשאפט זיך ניט אפשטעלען אפילו פאר מארד. א סך, א סך שטונדען זיינען מיר געזעסען צוזאמען אוז גערעט. ער האט געהאט צוויי אדער דריי „שטיקלאך ארבייט" אויפ'ן אויג ,אוז איך האב איהם געדארפט ארויסהעלפען. איך האב געדארפט, הייסט דאס, אויסארבייטען די דעטאלען. איך בין כלומר'שט געווען אויסגע־קאכט מיט א סך פארברעכער, געהאט, הייסט דאס, א גרויסע בא־קאנטשאפט. אין דער אמת'ן אבער האב איך איהם פשוט ge־נארט, כדי אנצוהאלטען זיין פריינטשאפט די נאנצע דרייסיג טעג. ער ווידער האט באמת געמיינט, אז איך בין א מאכער. ליעב האט ער מיך געהאט, וויל איך בין ניט געווען קיין נאר אוז אביסעל אפשר טאקע אזוי אויר, צוליב מיר אליין. פארשטעהט זיך, אז עס האט זיך מיר ניט אנגעהויבען גלוסטען צו ווערען זיין שותף אוז פירען אזא שמוציג קליינליך לעבען; איך וואלט אבער פשוט געווען אן אידיאט, ווען איך פארווארף זיין פריינטשאפט אוז זיינע אלע טובות. ווען עמיצער טאנצט אויף היסע קוילען, קען ער ניט טראכטען אוז זוכען א ווענ. אין אזא לאנע בין איך דאך געווען

טעו. האָב איך קיינמאָל ניט געקענט פּועל'ן בײַם „קאקני" איהם עפּעס ארוים העלפֿען. בעת ער איז געשטאַנען און געוואַיעט, פֿלעגט דער „קאקני" א דערשראָקענער זיך צונויפֿדרייען אין דרײַ־עק אויפֿ'ן אויבערשטען בעטל אוּן האָלטען אין איין קוקען מיט עפּעס אַן אומגעהייערט פּחד אין די אויגען אויף דער שרעקליכער פּי־גור פּון זיין צעל־חבר אוּן זיך קאַרטשען. ער האָט שרעקליך דערפֿון געליטען, אַט דער ארעמער טייוועל, דער "קאקני". זיין פּאַרשטאַנד איז אויך ניט געווען צו קרעפּטיג אוּן ס'איז נאָר א וואונדער, ווי אזוי ער איז אַליין ניט משוגע געוואָרען.

די אייניגע זאַך, וואָס איהר האָב געקענט טאָן איז צו אַר־בייטען מיט'ן שטעקען פּונ'ם בעזים. צוויישען די גראָטעס פּון זיין טיר פֿלעג איהר אריינרוקען דעם שטעקען אוּן צוריכטען איהם צו דער בריסט פּונ'ם האָלאַנדער אוּן וואַרטען. פּאַר'ן קריזים פֿלעגט ער זיך אַנהויבען שאָקלען היז־אוּן צוריק. איהר פֿלעג איהם שוין אזוי נאָכגעהן מיט'ן בעזים, ווייל מען האָט ניט געקענט ווי־סען ווען דער חברה־כּאָ ווען א פּאַל טאָן. נאָר בעת ער פֿלעגט שוין א פּאַל טאָן, האָב איך דעם פּאַל אביסעל אפּגעהאָלטען מיט'ן שטעקען. אוּן ווי פֿיל איך פֿלעג זיך ניט בריה'ן פֿלעגט ער דאָך א פּאַל טאָן שוועריאָך אוּן זיך צוזאַמטיגען דעם פּנים אויף דער שטיינערנער פּאַרלאַנג. אבי ער איז שוין אומגעפּאַלען אוּן זיך געשלענגלט קאַנוואולסיוו אויף דער ערד, פֿלעג איך איהם באָלד באַגיסען מיט אַן עמער קאַלטע וואַסער. איך וויים ניט צו קאַלטע וואַסער איז טאַקע געווען גוט פּאר איהם צו ניין. נאָר דאָס איז געווען דער מנהג איז דער איריער טורמע. מעהר האָט מען שוין מיט איהם קיין זאַך ניט געטאָן. אזוי פֿלעגט ער שוין ליגען נאַסער־הייד ארום א שטונדע אוּן שפּעטער ארויפקריכען אויף זיין נאָר־רע. געוואוסט האָב איך, אַז מען דאַרף ניט ליפּען צו קיין וועכ־טער נאָר הילף. נאָר אלעמען, וואָס פּאר א ווערט האָט געהאַט א מענש מיט ספּאַזמעס?

אין א צווייטער צעל דערבּי, איז געזעסען א מאַרנער טיפּ — א מאָן, וואָס האָט געדאַרפט אַפּזיצען זעכציג טעג פּאר עסען

רופען דעם דאקטער ארער דעם סטודענט־מעדיקער איז געווען אן ארויסגעווארפענע ארבייט. זיי האט מען ניט געטארט דערקוט־שען מיט אזעלכע אפטע ערשיינונגען און קלייניגקייטען.

אפטער פון אלעמען, פלעגט א יונגער אבצעניאהריגער האר לאנדישער בחור באקומען אט די ספאזמעס. מיט איהם פלעגט זיך דאס געווענליך טרעפען איין מאל אין טאג, טאג איין, טאג אויס. און טאקע דערפאר פלעגט מען איהם האלטען אויפ'ן אונ־טערשטען עטאזש איז איינע פון די לעצטע צעלם. עטליכע מאל האט ער באקומען די ספאזמע אויפ'ן טורמע־הויף, אין די וועכ־טער האט דאס דערעסען. נו, פלעגען זיי איהם שוין אין הויף אריין קיינמאל ניט ארויסנעמען, און א גאנץ טאג פלעגט ער שוין זיצען ביי זיך אין צעל מיט עפעס א „קאקני"*) אלס צעל־חבר צוליב פרעהליכקייט. העלפען האט איהם דער „קאקני" ניט גע־קענט; ער פלעגט נאר פארהליזירט ווערען פון שרעק בעת זיין חבר פלעגט באקומען א ספאזמע.

דער האלענדישער בחור האט א וואונד ענגליש ניט געקענט רעדען. געווען איז ער א דארפישער בחור. ארעסטירט געוואר־רען אויף נייניציג טעג פאר עפעס א געשלעג מיט א חברה־מאן. זיין ספאזמע פלעגט ער אנפאנגען מיט עפעס א מין וואיען. וואיען פלעגט ער ווי א וואלף. אנפאנגען האט זיך דאס ביי איהם שטעהענדיג, און אויסגעלאזט האט זיך עס דערמיט, וואס ער האט א פליאר געטאן, ווי לאנג ער איז, אין דער ערד. אז איך פלעג שוין דערהערען אט דעם לאנגען וואלפען־בריל, פלעג איך שוין כאפען דעם בעזים און צולויפען צו זיין צעל. מיר קאריידאר־וועכ־טער פלעגען קיינמאל ניט האלטען ביי זיך די שליסעל; האב איך צו איהם קיינמאל ניט געקענט ארייגקומען איז צעל, און דער בחור שטעהט אזוי ביי זיך אין צעל, איז סאמע מיטען, ציטערט, קערט איבער די אויגען, אז עס זעהען זיך ארויס נאר די וויסלאך און וואיעט ווי עפעס א זינדיגע נשמה. וויפיל איך האב זיך געבעמ־

*) א לאנדאנער.

פֿאַרבאָט צו עסען פון א פֿאַמעניצע. אָט אַזוי האָט מען איהם, נעבעך, אומזיסט און אומנישט אַרעסטירט, דאָס איז מעהר ניט ווי א קאָנספֿיראַציע, כדי צונעמען ביי איהם דעם פֿאַרמעגען.

דערוואוסט דערפון האָב איך זיך, בעת די קאַריקאַר־וועכטער האָבען אַליין, לאַכענדיג און שפּאַטענדיג, דערצעהלט, ווי זיי האָבען איהם אנגעצויגען, שפּעטער האָט ער ערענסט זיך אנגעהויבען מיט מיר צו עצה'ן. דערביי האָט ער מיר אַליין דערצעלט וועגען זיינע מיליאָנען און מכח דער קאָנספֿיראַציע איהם צו באַראַבעווען, און האָט מיר איבערגעגעבען די גאנצע זאַך אויסצופֿאָרשען. איך האָב געטאָן, וואָס נאָר איך האָב געקענט איהם אָפּצוקילען, נעהרעט עפּעם אזוי זיך וועגען דער געשיכטע, אז דאָס האָט דאָכט זיך געטראָפען עפּעם מיט אן אנדער מענשען, וואָס האָט אויך, דאָכט זיך, א ענליכען נאָמען, אז דער אמת'ער יורש איז נאָר יענער מענש. ער האָט זיך אביסעל אָפּגעקילט, בעת איך האָב איהם פֿאַרלאָזט; איך האָב אָבער ניט געקענט אָפּהאַלטען פון איהם די אנדערע קאַריקאַר־וועכטער, און יענע האָבען איהם געהאַלטען אין איין אויפֿרייצען. ענדליך, נאָך א זעהר שטורמדיגע סצענע, האָט ער מיך אָפּגעזאָגט פון מיין שטעלע, אויסצופֿאָרשען דעם עסק, און מיר ערקלעלט א סטרייק. דערמיט האָט זיך געענדיגט מיין מכהר מיט די שפּילקעלאָר. ער האָט זיך זיי ענטזאָגט צו מאַכען און האָט מיך באַשאָטען פון קאָפּ ביז די פּיס מיט'ז רויען מאַטעריאל, בעת איך ביז פֿארביי געגאנגען פֿארביי זיין צעל.

איך האָב זיך שוין קיינמאָל מיט איהם ניט געקענט איבערבעטען. די קאַריקאַר־וועכטער האָבען איהם געזאָגט אז איך בין א דעטעקטיוו און ארבייט ביי זיינע קאָנספֿיראַטאָרס, און אזוי האָבען איהם די חברה פֿשוט משוגע געמאכט. שטענדיג האָט ער זיך ארומגעטראָגען מיט א מאַניע, אז מען פֿארפֿאָלגט איהם, ביז ער איז טאַקע געוואָרען א מסוכן־ווילדער משוגע'נער. די וועכטער פֿלעגען ניט וועלען אויסהערען זיינע מעשיות וועגען די מיליאָנען, וואָס מען האָט ביי איהם געפֿונדען, און ער פֿלעגט זיי באַשולדיגען, אז זיי אַליין ווילען אויך אָפּלעקען א ביינ־

פונ׳ם צעבער אין בארנומ׳ס צירק, אזוי אמווינציגסטען פלעגט ער אליין דערצעלען. דאס איז געווען אן אכט׳ע שברי־כלי, הגם אין אנפאנג זעהר מילד און איידעל. עס איז טאקע אמת געווען, אז מען האט איהם פארשפארט אויף אט דער באשולדיגונג, וואס ער האט דערצעהלט. ער האט זיך ארומגעשלייעט אויפ׳ן צירק־פלאץ. אין וועז ער איז געווארען שטארק הונגעריג האט ער זיך צוגעשארט צו דער פאמעניצע, וואוהין מען האט אריינגעווארפען די „שיריים" פון דעם מאלצייט פאר די צירק־מענשען. „און ס׳איז טאקע גע־ווען גוטער ברויט", פלעגט ער מיר אפט פארזיכערען; „ס׳איז נאר קיין פלייש ניט געווען". א פאליציי־באאמטער האט איהם דערזעהען און איהם ארעסטירט, און דערפאר זיצט ער.

איינמאל גיעה איך פארבי זיין צעל און האלט גראד עפעס א שטיקעל הארטע דראט אין מיין האנט. טשעפעט ער זיך צו צו מיר. איך זאל דאס איהם געבען. גיב איך דאס איהם איבער דורך די גראטעס. שנעל און נאר אהן געצייג צוברעכט ער דאס אויף קלייניע שטיקעלאך און מאכט פון זיי עטליכע גוטע שפילקעלאך. די שפיצען האט ער אויסגעשארפט אויף דער שטיי־נערנער פארלאגע. פון דעמאלט אן האב איך אנגעפאנגען צו האנד־לען מיט אט די שפילקעלאך. איך פלעג פאר איהם קריגען דעם דראט און פארקויפען די פארטיגע סחורה. ער פלעגט אריינלעגען זיין ארבייט. פאר זיין טרחה פלעג איך איהם באצאלען מיט עטליכע עקסטרא פארציעס ברויט, און אמאל איהם צוואוארפען א שטיקעל פלייש אדער א מארד־ביינדל.

נאר די טורמע האט אנגעפאנגען צו ווירקען אויף איהם, און ער איז וואס א טאג געווארען אלץ ווילדער. די קאריקאר־וועכטער פלעגען זיך אוש באלעקען וועז זיי האבען איהם צורייצט. זיי הא־בען איהם אנדערצעהלט א פולע מעשיות פון עפעס אן אומגעהייערע ירושה, וואס עמיצער האט איהם איבערגעלאזט, און אז כדי מען זאל ביי איהם קענען אוועקרוייבען אט דעם גרויסען פארמעגען, האט מען איהם ארעסטירט און פארשיקט אין טורמע. פארשטעהט זיך, און ער אליין ווייסט דאס אויך, עס איז ניטא קיין נעזעץ, וואס

צווישען מרעמפס

דעל. איינמאל האט ער א וואַרף געטאן א טעפּעלע הייסע טעה אויף איינעם פון די וועכטער. דעמאלט האט מען זיך פּאראיינ־טערעסירט מיט איהם. דער אויפזועהער האט מיט איהם א רעד געטאן דורך די גראטעס, דערנאך האט מען איהם אפּגעשיקט צום דאקטער. צוריק איז ער שוין ניט געקומען, אזן עד היום וויים איך ניט צי ער איז געשטארבען צי ער פּלאפּעלט נאך איצט אויך פון זיינע מיליאנען ערגעץ וואו אין א משוגעים־הויז.

ענדליך איז געקומען דער נעוואונשטער טאג פון מיין באַ־פרייאונג. דעם טאג האט מען אויך באפריידט דעם דריטען קראי־דאר־וועכטער אזן, די ארעסטאנטקע, וואס איך האב פאר איהם גע־וואונען, האט נעווארט אויף איהם אין דרויסען ביים טויער. גליק־ליכע האבען זיי זיך באלד אפּגעטראגען. איך מיט מיין באקאנ־טען זיינען ביידע גלייך ארויס אזן ביידע אוועק צו פום קיין באַ־פּאלא. וועלען מיר שוין ביידע דען ניט זיין צוזאמען אויף שטענ־דיג? דעם טאג האבען מיר צוזאמען געבעטעלט איבער דעם הויפּט־וועג, אזן וואס מיר האבען צונויפּגעקלויבען האבען מיר פּאר־טאכלעוועט אויף „קופעלס" ביער, דריי סענט א שטיק. איך האב אלץ נעזוכט א געלענהייט זיך אפּטראגען. אויפ'ן וועג האב איך זיך ביי א טרעמפּ דערוואוסט, וועז א נעוויסער פראכט־צוג פּאַרט אפּ. איך האב שוין די צייט גוט אויסגערעכענט. אין יענער שעה זיינען מיר ביידע, איך מיט מיין באקאנטען נעווען אין א שענקעל. צוויי שוימענדע „קופעלס" ביער זיינען געשטאנען גרייט פּאר אונז. איך וואלט זעהר א בעלן זיין זיך נעזעגענען מיט מיין באקאנטען. ער האט מיר געטאן אזוי פיל טובות. איך האב אבער ניט נע־וואגט. איך בין ארויסגענאנגען דורך דער הינטער־טיר פון שענ־קעל אריבערגעטאנצט א פּלויט, דאס איז נעווען א שנעל שטיקעל ארבייט. אין עטליכע מינוט ארום בין איך שוין נעווען אויף א פּראכט־צוג, וואס איז געלאפּען קיין דרום צו, אויף דער וועסט ניו־יארק אזן־ פּענסילוויניא ליניע.

צווישען טרעמפּס.

אין פארלויף פון מיין טרעמפּ־לעבען האָב איך באַגעגענט ניט איין טרעמפּ. אַדער איך האָב באַגריסט, אַדער ער — מיר. צוזאמען געווארט ביי דער „וואסער־ביט", געקאָכט אמאל א „וויע־נער־יוויך", געבעטעלט אין גאָס צוזאמען. אדער געקלאפט אין די הינטער־טירען, אָפּגעשווינדעלט די באַן־באַאמטע און נאָכדעם זיך צושייט און מעהר קיינמאל ניט באַגעגענט. אנדערע טרעמפּס פלעג איך באַגעגענען ווידער אמאל און אַבער אמאל איבעראשענד אפּט. מאַנכע אַבער, פלעגען פארביגעהן ווי גייסטער, נאָהענט, מיט דער האנט צו דערלאַנגען, אַבער אומבאַמערקט, און פארפאלען ווערען אויף אייביג.

נאָר א טרעמפּ פון אָט דעם לעצטען מין האָב איך זיך גע־יאָגט אריבער דריי טויזענט מייל מיט'ן באַן, דורכגעשניטען גאַנץ קאַנאַדע און אפילו איין מאל די זכיה ניט געהאַט אויף איהם א קוק צו טאָן. זיין צו־נאָמען איז געווען „זעגעל־דזשעק". דאָס ערשטע מאל האָב איך אָט דעם צו־נאָמען באַמערקט אין מאָנט־ריאל קאנאדע. מיט א קליין מעסערל איז געווען איינגעקארבט דער זעגעל־שטאַנג פון א שיף, גלאטיג אָפּגעאַרבייט. אונטער'ן שטאַנג איז געווען איינגעקארבט „זעגעל־דזשעק", אויבען — מ. ר. 94-15-10". אָט דער אויפשריפט האָט מודיע געווען, אז ער איז דורכגעפאָרען מאָנטריאל אין דער מערב־ריכטונג דעם פופצענטען אָקטאָבער, 1894. ער איז אַרויסגעפאָרען פריער פאר מיר סך־הכל מיט איין טאָג. אין יענער צייט איז מיין צו־נאָמען גראָד געווען „מאטראָז־דזשעק". איך האָב איהם באַלד איינגעקארבט

(פראכט־וואגאן) און איך בין איבערגעפרוירען נעוואָרען. ביי דער סטאנציע קריך איך, קוים א לעבעדינער ארויס אויסצובעטלען ערגעץ עטוואס שפייז. א אייז־קאלטער נעבעל האט זיך פאר־ביינעטראגען. איך פאק א פאר פון די הייצערס אין דער לאקא־מאטיוו־נעביידע, און זיי פיטערן מיך אונטער מיט די שיריים פון זייערע טארבעלאך. דערצו האב איך נאך ביי זיי נעקראגען א נאנצע קווארט היטעלשע „יאווא" (קאפע). איך ווארעם אן די קאפע און זעץ זיך אוועק עסען אין דער מינוט קומט אן א פראכט־צוג פון דער וועסט. עם עפענט זיך א זייטינע טיר און פון וואגאן קריכט ארויס א וואנדערי־יאט. דורכ'ן נעבעל הינקט ער גלייך צו צו מיר. ער איז אזוי איבערגעפרוירען נעוואָרען, אז די ליפען זיינען איהם אזש נעווען בלוי. צוטייל איך זיך מיט איהם מיט דער „יאווא" און מיט דער סעודה, און ער דערצעלט מיר דערוויל פון זיך און פון „זעגעל־דזשעק". ארויסגעוויזען האט זיך, אז דער יאט איז טאקע מיינער א בן־עיר, אן אקלאדנער פון קא־ליפארניא, א מיטגליד פון דער באוואוסטער באנדע „בו", מיט וועלכער איך בין צייטענווייז נעווען א מחותן. נערעט האבען מיר נאנץ לעבעדיג און פארטיג נעוואָרען מיט דער סעודה איז א האלבער שטונדע ארום. מיין צוג פאנגט זיך אן ארויסצורוקען. איך האב גלייך אויף איהם ארויפגעטאנצט און פאר ווייטער צו מערב אויפ'ן שפור פון זעגעל־דזשעק.

צווישען די בערגינע דורכנענע בין איך אפגעהאלטען נעווא־רען. ארומגענאנגען צווי טעג אהן עסען, זיך נעשלעפט צופום עלף מיל בין איך בין ערגעץ פארקראכען און דאך איבערגעיאגט זעגעל־דזשעק'ן ביים אריבערפארען דעם טייך פרייזער אין בריי־טיש־קאלומביא. דעמאלט בין איך נעפאָרען אויף פאסאזשיר־צוגען און אנגעיאגט די ציים; נאר, ווייזט אוים, אז ער האט זיך אויך א נעם נעטאן צו די פאסאזשיר־צוגען און טאקע מיט מעהר מזל, אדער מיט נרעסערע קונצען ווי איך, ווייל ער איז אנגעקו־מען פריער פון מיר קיין מישיאן.

מישיאן איז נעווען א פארצווייגמער אייזענבאן־צענטער, א

נעבעז זיינעם. מיט'ן דאטום אוז מיט דער אינפארמאציע, אז איד האב זיך אויך נענומען אין דער מערב־ריכטונג.

די ערשטע הונדערט מייל האט א צופאל נאר א צופאל מיד נעהאלטען אין איין פארפאלגען. ערשט אין אכט טעג ארום, דריי הונדערט מייל אין דער מערב ריכטונג פון אטאווא, האב איך זיך אננעשלאגען אויף א שפור פון „זענעל־דושעק". זיין צו־נאמען איז נעווען אויסנעקארבט אויף א וואסער־בים, און לויט'ן דאטום האב איך דערקענט, אז ער האט אויך נעהאט ניט איין איבער־שלאג אין וועג. מיד האט ער סך הכל איבערגעיאגט אויף צוויי מעת־לעת. איך בין נעווען א „קאמעט" אוז א „קענינגליכער טרעמפ" אוז „זענעל־דושעק" איז אויך אזא נעווען; אוז מיין שטאלץ אוז רעפוטאציע האבען דאס נעפאדערט, איך זאל זיך מיט איהם אויסנלייכען. פאר איך ביי טאג אוז ביי נאכט בין איך יאג איהם אריבער; איך ניב זיך איין דרעה, אהא! ער איז שוין ווידער פארלאפען דעם וועג. אמאל האט ער מיך איבער־נעיאגט אויף א טאג אדער צוויי, אמאל — איך איהם. א גרוס פון איהם פלעג איך אמאל אפנעמען ביי די טרעמפס, וואס זיינען נעפארען אונז אנטקעגען אין דער מזרח־ריכטונג. ביי זיי האב איך זיך טאקע דערוואוסט, אז ער האלט פון מיר אוז פרענט זיך נאר מיר נאר.

איך בין זיכער, אז מיר ביידע וואלטען גראד נעווען א נלעג־צענדע פאר וועז מיר קומען זיך נאר צוזאמען; האבען מיר זיך אבער ניט נעקענט צוזאמענקומען. ביז הינטער מאניטאבא בין איך נעפארען דער ערשטער, נאר דעם נאנצען וועג דורך אלבערטא איז ער נעפארען פאראוים. עפעס איין מאל — נעווען איז דאס א צרה'דינער נרויער פרימארנען, טאקע נעבעז א סטאנציע — ווער איך נעווארר, אז ערשט צוריק מיט א נאכט האט מען איהם נעזוהעז דא ניט ווייט. אט די ניים האב איך זיך דערוואוסט אויף א מאדנעם אופן. די נאנצע נאכט דעמאלט בין איך נע־האט נעפארען אין א „פולמאן־וואגען מיט א טיר אין דער מיט"

און־צוריק זוכענדיג זייערע חברים און עד היום האלטען זיי נאר אין איין זוכען.

די צו־נעמען זיינען די Nom-de rails וואס טרעפען גיבען זיך אליין אדער נעמען אן געצוואונגענערהייט פון אנדערע חברה. ליערי דושאו (דער כיטרער דושאו), למשל, איז געווען א גאנץ נאאיוואר און דערפאר טאקע האבען איהם די חברה אזא נאמען געגעבען. קיין טרעמפ מיט עטוואס זעלבסט־רעספעקט וואלט זיך אליין ניט אויסגעקליבען אזא נאמען ווי סטיו־באם*). זעהר ווינציג טרעמפס שטרייכען זיך מיט זייער פארגאנגענהייט, וועו זיי פלעגען זיין באשעפטיגט מיט אומנאבעלער ארבייט און טאקע דערפאר זיינען פאכאווע צו־נעמען אזוי זעלטען. הגם איך געדענק א פאר אזעלכע נעמען, למשל: שווארצער „פארמען־גיסער", רויטער מא־לער, שי בליי־ארבייטער, קעסעל־מאכער, מאטראז־יונג, זעצער „בא". „שי" איז אויף אונזער פארשטעלטער שפראך שיקאגא.

א באליבטער איינפאל איז ביי די טרעמפס געווען צו בויען זייערע צו־נעמען לויט די פלעצער, פון וואנען זיי פלעגען אפ־שטאמען ווי למשל: ניו־יארקער טאממי, פאסיפישער דראנג, באפאלאר סמיטהקעלע, קאנטאנער טים, פיטסבורגער דושעק, סי־ראקיוזער „שיין", טראיער מייקעל, ק. ל. ביל און קאנעקטיקוטער דושימעלע. נוידער איז געווען א צו־נאמען „לאנגער דושים פונ'ם עסיג בארג, אויף ארבייט געווען און געבליבען קארג". א „שיין" האט געהייסען א נעגער, ווייזט אוים, צוליב זיין שטארק־גלאנצי־גען אויסזעהען. דער טעקסעסער „שיין" אדער דער טאליד'ר שיין, אזעלכע צו־נעמען דייטען שוין אן אי די ראסע אי דעם געבורט־פלאץ.

צווישען יענע, וואס האבען פארקערפערט זייער ראסע, דער־מאן איך זיך אן די פאלגענדע: פריסקא'ר שיני (איד), ניו־יארקער אירלאנדער, מישיגאנער פראנצויז, ענגלישער דושעק, לאנדאנער יאט און מילוואקער דייטש. אנדערע ווידער האבען געקראגען זיי־

*) געדעמפטער פוסט־אן־פאסטניק.

פערציג מיל צו מזרח פון וואנקאווער. פון אט דעם צענטער האט מען זיך ועקענט א נעם טאן צו דרום דורך וואשינגטאן און ארענאן אויף דער צפון־פאסיפישער אייזענבאן ליניע. טראכט איך אזוי, אין וואס פאר א ריכטונג וועט זעגעל־דזשעק זיך א נעם טאן? געמיינט האב איך, אז איך בין איהם פארלאפען די וועג. איך אליין האב נאך אלץ געהאלטען אין פארעז צו מערב, ביז וואנקאווער. געה איך אזוי צו צו דער וואסער־ביט, כדי דארט איינקארבען אט די אינפארמאציע, איך גיב א קוק „זעגעל־דזשעק'ס" זעגעל־שטאנג מיט'ן נאמען, דאטום אקוראט פון יענעם טאג זיינען פריש איינגעקריצט אינ'ם האלץ פון דער ביט. איך לויף קיין וואנקאווער. ער איז שוין אבער געהאט אוועק. ער האט גע־כאפט א שיף און פליהט איבער דער וועלט. בנאמנות, זעגעל־דזשעק, דו ביסט געווען באמת א „קעניגליכער טרעמפ", און דיין חבר איז געווען דער ווינט, וואס וואנדערט ארום דער וועלט. איך זיה מיין הוט פאר דיר. נישקשה, ביסט איבערגענגען אלע מדרגות. אין א וואר ארום האב איך אויך געפאקט א שיף, און אויף דער יומאטילא צווישען דער שיף־מאנשאפט האב איך זיך דורכגעשלאגען מיין וועג קיין סאן פראנציסקא. „זעגעל־דזשעק" און מאטראז דזשעק — א. וועז מיר זאלען זיך געווען צוזאמענ־קומען!

די וואסער־ביטען זיינען ביי די טרעמפס די אדרעס־ביכער. ניט גלאט אזוי אין דער וועלט אריין קארבען די טרעמפס איין זייערע צו־נעמען די דאטום און די ריכטונגען. זעהר אפט פלעג איך באגעגענען טרעמפס, וואס פלעגען גאנץ ערענסט זיך נאכפרע־גען, צי האב איך ניט געזעהען ערגעץ וואו אזא און אזא טרעמפ אדער זיין צו־נאמען. און ניט איין מאל פלעג איך קע־נען אנגעבען זיין לעצטען צו־נאמען. די וואסער־ביט און די ריכ־טונג, אין וועלכער ער האט דעמאלט געהאלטען אין פארעז. און דער טרעמפ, וועמען איך האב איבערגעגעבען אט די אלע ידיעות, האט זיך גלייך א לאז געטאן נאך זיין חבר. איך פלעג באגעגענען טרעמפס, וואס האבען דורכגעשניטען דעם גאנצען קאנטינענט הין־

ז) די וואקזאלען זיינען גוט נאר אויף צו ארבייטען ביינאכט.

אלף איז מודיע, אז מען קען נישׂ־קשה'דיג בעטלען נעלט אויף דער הויפט־גאס; בית ווייזט אן, אז די פאליציי דערקוט־שעט ניט די טרעמפס; גימל דערצעהלט, אז מען קען איבער־שלאפען אין לאקאמאטיוו־הויז; דלת, איז עפעס ניט אזוי קלאר. פארוואס זיינען די צפון־צוגען ניט גוט? צו מען קען זיי ניט אפ־פריצעווען, צו קען מען אין זיי ניט בעטלען? הא מיינט פשוט, אז די איינוואוינער זיינען ניט גוט צו די בעטלער, און וו צייגט אן. אז נאר טרעמפס, וואס זיינען געווען קוכערס קענען כאפען א בים אין די רעסטאראנען. זין איז ביי מיר אליין א רעטענישׂ. איך וויים ניט צו די וואקזאלען זיינען גוט פאר יערער טרעמפ צו בעטלען דארטען ביי נאכט, אדער זיי זיינען נאר גוט פאר קוכער־טרעמפס צו בעטלען ביי נאכט, אדער אפשר קען יעדער טרעמפ, יא א קו־כער אדער ניט קיין קוכער, צולעגען דארט א האנט ביי נאכט, ארויסהעלפען די קוכערס מיט רער גראבער ארבייט פונ'ס וואק־זאל און דערפאר קריגען עפעס צו עסען, שכר־טרחה.

נאר לאמיר זיך צוריק אומקערען צו די טרעמפס, וואס מען באגעגענט ביי נאכט. איך גערענק איינעם, וואס איך האב בא־געגענט אין קאליפארניע. געווען איז ער א שווער, נאר ער איז שוין אזוי לאנג געווען אין אמעריקא, אז מען האט זיין נאציאנאליטעט אויף איהם ניט דערקענט. האט ער אליין ניט אויסגעזאגט ווער ער איז — האט מען טאקע ניט געוואוסט, ווייל ער איז געקומען אהער נאך א קליין קינד. דאס ערשטע מאל האב איך איהם באגעגענט אין דער בערגיגער שטאט טראקי. „וואוהין איז, טרעמפוניו?" בא־גריסען מיר זיך, אין „מזרח־ריכטונג" איז געווען אונזער ביידענס ענטפער. א היבשע באנדע טרעמפס האבען זיך אנגעהאנגען אויפ'ן צוג יענע נאכט. אין דער סומאטאכע האב איך פארלאָרען דעם שווער. איך האב אויך אנגעווארען דעם צוג.

קיין רענא, נעוואדע בין איך אנגעקומען אין א פראכט־וואגאן, וועלכען מען האט גלייך איבערגעשטעלט אויף א זייטיגער ליניע.

ערע צונעמען לויט'ן געבורט־קאליר, למשל, דער וויסינקער „שי". דער רויטער ניו דושוירסי'ר, באסטאנער שוואַרצינקער, סיאטלער ברוינינקער, און געלער פּיק און געלער בויד — דער לעצטער א קרעאל פון מיסיסיפּי, אויף וועמען, איך האב מורא, אַנדערע האבען ארויפגעצוואונגען אַט דעם צו־נאמען. קעניגליכער מעקסיקאנער. גליקליכער דושאַנ, שעהנער קאנאַרס, געוויקסינער בא, דער שוואַר־צינקער מארנאדא און מעק־קאל דער געשיקטער האבען שוין געגוצט מעהר פּארשטעלונגס־קראפט ביים צוזאמענשטעלען זייערע צו־נעמען. אַנדערע, מיט וויניגער פאנטאזיע, מוזען נעבעך אַננעמען זייערע צו־נעמען לויט די פּיזישע אייגענטימליכקייטען זייערע, ווי למשל: דער לאנגער וואנקאוועד, דעטראיטער קארליק, אהייא'ר פּעמפּיק, לאנגער דושעק, גרויסער דושים, קליינינקער דושאַ, ניו־יאַרקער בלינצלער, שי מיט דער נאז און בען דער הארבאטש.

נאַנץ באזונדער שטעהען די וואַנדער־יאַטען און גלאַנצען פּארביי מיט א ענדלאזער פּארשידענארטיגקייט פון צו־נעמען. אַט זיינען, למשל, עטליכע, וואַס איך האב אַנגעטראַפען אמאל דא, אמאל דארט: פראנטאווער יאַט, בלינדער יאַט, ספּריטנער יאַט, הייליגער יאַט, שטאַק יאַט, שנעלער יאַט, צוקער־לעקאר יאַט, מאל־פּע יאַט, אייאווא'ר יאַט, ארקאנסאר יאַט (וואַס האַט געקענט דער־צעלען וויי אזוי ס'האַט פּאסירט), און ליפּען יאַט (וואַס איז געווען א חוצפּה'ניק, איהר האַט זיך נעמענט אויף איהם פּארלאזען, נישט־השה).

אויף דער וואסער־ביט און סאן מארציאל, ניו מעקסיקא, איז מיט א צוועלף יאהר צוריק געווען איינגעקריצט אזא מין מגילה:

א) דער הויפּט־שלעפּ איז נישט־קשה.
ב) די ביקעס זיינען ניט בייז.
ג) אין לאקאמאטיוו־הויז קען מען „כירען".
ד) די צפון־צוגען זיינען ניט גוט.
ה) די „הייזער" זיינען ניט גוט.
ו) די רעסטאראנען זיינען גוט נאר פּאר קוכערס.

ביז עס געהען פֿאַרבּיי צוויי מערב פֿראַכט־צוגען אוּן איין מזרח־צוג אַהין אוּן אַפֿשטעל. איך וואָלט א בעלן זיין וויסען צו דער שוועד פֿאַרט אויפֿ'ן לעצטען צוג. מילא א ברירה האָט איך? איכ'ל מוזען זיך א לאָז טאָן איבער די שפּאָלען קיין וואדסוואירטה. פֿאַנג איך אַן צו שפּאַנען איבער די שפּאָלען אוּן איך זעה, אז דעם טעלעגראפיסט איז אראָפּגעפאלען א שטיין פונ'ם הארצען: ניט איך האָב איהם אונטערגעצונדען זיין כאָלופּקע, ניט איך האָב איהם דער'הרג'עט. טעלעגראָפיסטען האָבען פֿאַרוואָס גומל צו בענ־שען. מיט א זעקס מייל וויטער האָב איך נעמוזט אראָפּ פון די שפּא־לען, כדי דורכצולאָזען א מזרח־צוג. ער איז נעלאָפּען שנעל, נאָר עפּעס א טונקעלע פיגור, וואָס האָט אויסגעקוקט ווי דער שוועד, אויף דער ערשטער „בלינדער" פֿלאַטפֿאָרם האָט מיר א פינקעל געטאָן איז די אויגען.

פון דעמאָלט אָן איז שוין אוועק א היבשע צייט, וואָס איך האָב איהם ניט געזעהען. מיר איז אויסגעקומען דורכצושניידען די הויכע פֿלעצער פון דער נעוואדא וויסטעניש, וואָס ציהט זיך אויף הונדערטער מיילען. ביי נאכט פֿלעג איך, צוליב שנעלקייט, פֿאַרען אויף די פֿאַסאזשיר־צוגען אוּן ביי טאָג אויף פראכט־צוגען, וואו איך האָב געקענט זיך אביסעל אויסשלאָפען. געווען איז דאָס נאָר אין די ערשטע חדשים פון יאָהר אוּן ס'איז געווען גאָנץ קאַלט אויף יענע הויך־לענדער. דא אוּן דאָרט אויף די פֿלאַכע שטרע־קעם איז געלעגען שנעע, אלע בערג זיינען אינגאַנצען נעווען אייני־געוויקעלט אין וויסען, אוּן ביינאכט פֿלעגט פון זיי בלאָזען דער אומ'ברחמנות'דיגסטער, עסענדיגסטער ווינט. אין אזא לאַנד האָט מען לאַנג ניט געקענט פאַרווייַלען. אוּן, פֿאַרגעס ניט, עדעלער לעזער. אז דער טרעמפּ פֿאַרט פֿאַרבּיי אזא לאַנד אַהין אוּן אפּדאָך, אַהין געלט, בעטעלט דעם גאַנצען וועג אוּן שלאָפּט ביי נאכט אַהין קאַלדרעס. דאָס לעצטע קעון מען נאָר באַגרייפען דורך ערפּארונג.

ארום אוועגט־צייט בין איך אַנגעקומען צום אַנדענער וואָק זאל. דער יוניאָן־פּאַסיפישער צוג, א מזרח־צוג, האָט זיך נעגרייט אַבגעהן פון דער סטאנציע אוּן איך האָב געוואָלט מיטפֿאָרען.

געווען איז דאס א זונטאג אין־דער־פריה, שפאן איך איין די פים א זוך טאן עפעס איבערבייסען ,נאכדעם כאפ איך זיך אריבער צו דעם לאגער פיוטע און קוק אזוי ווי די אינדיאנער היצען זיך אין קארטען שפיל. איך טו זיך א דרעה, אהא — דער שוועד שטעהט, גוואלדיג פארטיעפט. כאפען מיר זיך, פארשטעהט זיך ארום. ער איז געווען מיין אייניציגער באקאנטער אין אט דעם געגענד, און האט אחוץ מיר דא אויך קיינעם ניט געהאט. פירען מיר זיך שוין ביידע אזוי ארום דעם נאנצען טאג, זוכען צוזאמען עפעס א ביסעל פאר מיטאג און צוזאמען. שפעט ביי טאג, פרובירען מיר זיך ארויפכאפען אויף א פראכט־צוג. איהם האט מען אבער ארונטער געשלייפערט און איך בין אליין אפגעפאלען, כדי ארונטערגעשלייפערט צו ווערען ערגעץ אין א פארוואלפען ווינקעל, א צוואנציג מייל ווייטער.

דאס פלאץ, ווו מען האט מיך ארונטערגעוואלפען, איז געווען דאס איינזאמסטע אויף דער וועלט. דאס איז געווען א טיפנאל־סטאנציע און איז באשטאנען פון עפעס א כאלופקע אויפ־געוואלפען אהן א סדר אויפ'ן זאמד צווישען דעם געווייקסיגען סטע־פאוול גראז. א קאלטער ווינט האט געבלאזען, די נאכט האט אנגעהויבען צופאלען, און דער איינזאמער טעלעגראפיסט, וואס האט געוואוינט אין אט דער כאלופקע האט זיך פאר מיר געשראָ־קען. געוואוסט האב איך, אז ביי איהם וועל איך באין אופן ניט קריגען ניט קיין בעט און ניט קיין עסען. טאקע צוליב דער אפע־גער מורא זיינער פאר מיר, האב איך איהם ניט געגלויבט ווען ער האט מיר געזאגט אז די מזרח צוגען שטעלען זיך דא ניט אפ. אחוץ דעם, האט מען דען מיך ניט אראפגעוואלפען אט א דא א ערשט מיט א פינף מינוט צוריק פון א מזרח־צוג? פארזיכערט ער מיך, אז דער צוג האט זיך דא אפגעשטעלט לויט א ספעציעלער פארארד־נונג און, אז ס'קען אפשר אוועקגעהן א נאנץ יאהר ביז א צוג זאל זיך דא נאכאמאל אפשטעלען אויף א פארארדנונג. ער זאגט מיר, אז וואדסוואדטה איז סך הכל א צוועלף אדער פופצען מייל ווייטער און עצה'ט מיד אהין צו געהן. מיר געפעלט אבער צו וואדטען

קען, נאר איך פלעג זיך נעהענטער צו רוקען צום אינגעל און אייני־
שלאפען אונטער'ן קלאנג פון דעם לאקאמאטיוו'ס הוסטען און פון
דער רעדער־סקריפעריי.

דער צוג איז געגאנגען ביז איוואנסטאן, ווייאמינג, ניט ווייט
טער. עפעס א סבה האט זיך געטראפען מיט'ן ערשטען צוג און
מיר האבען וויטער ניט געקענט פארען. מען האט געפונען דעם
טויטען קערפער פונ'ם מאשיניסט. דאס אליין איז שוין געווען
א באשטעטיגונג, אז מען קען וויטער ניט פארען. א טרעמפ איז
אויך דער'הרג'עט געווארען. זיין קערפער האט מען אבער נאך
ניט געהאט ארויינגעבראכט. צוערד איך זיך מיט'ן אינגעל. ער איז
אלט געווען א יאהר דרייצען. ער איז אוועק פון זיין פאמיליע, וואס
האט געוואוינט ערגעץ אין ארגאן, און פארען פארט ער צו זיין בא־
בען, וואס וואוינט ערגעץ אין די מזרח־שטאטען. ער האט דערצעלט
א מעשה ווי אזוי מען האט איהם גרויזאם באהאנדעלט ביי זיך
אין דער היים; די מעשה האט געקלונגען ווי אן אמת'ע פאסירונג;
און ווידער צוליב וואס האט ער מיך געדארפט אפלינגערען. איך ביז
דאך מעהר ניט געווען ווי א היימלאזער טרעמפ אויף דער אייזנ־
באן ליניע.

און אט דער אינגעל האט זיך געיאגט מים אלע כחות. ס'איז
פאר איהם גארניט געווען קיין צו־שנעל. דער הויפט פארוואלטער
פון אט דער ליניע האט באשלאסען צו פארקערעווען די פערד.
אפשיקען דעם צוג צוריק ביז א צווייג־ליניע און דורך יענער
צווייג־ליניע אויסמיידען דעם צובראכענעם צוג און צוריק ארויף
אויף דער הויפט־ליניע, אויף יענער זייט אומגליקס־פלאץ. דער
אינגעל כאפט זיך ארויף אויפ'ן לאקאמאטיוו און זאגט, אז ער פארט
אויך צוריק, ער לאזט ניט אף דעם צוג. דאס איז שוין געווען
צו פיעל אי פאר מיר אי פאר'ן שוועד. מיר וואלטען געמוזט גע־
ווען שלעפען זיך די גאנצע נאכט צוליעב אזעלכע צעהן־צוועלף
מייל. באשלוסען מיר אפצואוואדען ביז מען וועט אפרייניגען די
רעלסען און בגיה־ביה זיך ערגעץ אביסעל אויסשלאפען.

לויף איך אזוי איז דער פינסטערניש איבער דעם רעלסען־פלאנטער. לויף פאראוים און פארבי דעם לאקאמאטיוו, איך גיב א קוק, עפעס א פיגור שלייכט זיך אין דער פינסטערניש. דאס איז געווען דער שוועד. כאפען מיר זיך ארום ווי צוויי ברידער, וואס האבען זיך שוין א לאנגע צייט פארלאזט, און מיר ענטדעקען, אז מיר טראגען ביידע הענטשקעס. „וואו ס'טו זיי געפאקט?" פרעג איך. „ערגעץ ביים לאקאמאטיוו" ענטפערט ער. „און וואו ס'טו דיינע געפאקט?" „דאס זיינען דעם הייצערס", זאג איך; „ער איז געווען נאכלעסיג".

דער באן ריכט זיך אויס און מיר כאפען זיך ארויף אויף א „בלינדער" פלאטפארם, און קאלט איז דארט געווען ווי אין א פסארניע. דער וועג ציהט זיך דורך א שמאלען דורכגאנג צווישען שנעע־באדעקטע בערג און מיר ציטערן און טרייסלען זיך און דער־צעהלען איינער דעם אנדערן, ווי אזוי מיר האבען דורכגעמאכט דעם וועג צווישען רענא און אגדען. מיט א נאכט פריער האב איך צוגעמאכט די אויגען נאר אויף איין שעה און דאך האב איך אויף דער „בלינדער" פלאטפארם ניט געקענט א דרימעל טאן. אויף א סטאנציע האב איך זיך אריבערגעדרוקט צום לאקאמאטיוו. מיר האבען גהאט א „דאפעלט־פירער" (צוויי לאקאמאטיווען) כדי אונז אריבערצושלעפען דעם בארג־ארויף.

איך האב געוואוסט, אז דער פאדערשטער טייל פון ערשטען לאקאמאטיוו, וויל ער שנייט דורך דעם ווינט, וועט זיין צו קאלט; קלייב איך אויס דעם פאדערשטען טייל פונ'ם צווייטען לאקאמא־טיוו, וואס וועט באשיצט פונ'ם ווינט דורכ'ן ערשטען לאקאמא־טיוו. איך קריך ארויף אויף דעם שינען־רייניגער — דאס פלאץ איז דארט פארנומען. אין דער פינסטער טאפ איך אן דעם קער־פער פון א יונג איינגעל, וואס שלאפט ווי א הרג. פלאץ איז דארט גראד גענוג פאר צוויי, קאטשע איך איבער דעם איינגעל און קא־ראפקע זיך צו איהם צו. דאס איז געווען א „גוטע" נאכט; קיין סיגנאליסטען טשעפען אונז ניט, אין א מינוט ארום ווער איך אנשלאפען. אמאל פלענען מיך די הייסע קוילען־פונקען אויפווע־

אויפ'ן טיש נעבען אונז, און איך לעג אזוי אוועק נאנץ בריייטליך די צעהן סענט. איך האב זיך אפגעקויפט! וועז איך האב באמערקט דעם טעות אין דער פרייז, האב איך געוואלט אראפלאזען די האנט אין קעשעני און אוועקלייגען נאר צעהן סענט. אי, וואס איך וואלט נעוועז געבליבען מיט איין ניקעל, א פרעמדער איז א פרעמדער שטאט? מילא, איהם וואלט איך אבער גענוען באצאלט, נישקשה. נאר דער שענקער האט מיר אבער קיין נעלעגנהייט ניט געגעבען. ווי נאר ער האט מיטן אויג נעכאפט דעם דיים, וואס איך האב אוועקגעלייגט, האט ער א כאפ געטאן די צוויי גלעזער. א גלאז אין יעדע האנט, און זיי אויסגעגאסען אין א שפעל, וואס איז געשטאנען אונטערן שענק־טיש. ער מוחט א קוק אויף אונז בייזווויליג און זאגט:

— „איהר האט פארכעם אויף די נעזער! איהר חאט פארכעם אויף די נעזער! זעהט!

ניט איך און ניט דער שוועד האבען דאס געהאט. מיר האבען געחאט נעזונטע נעזער. דעם פראסטען פשט פון אט די ווערטער האבען מיר באין אופן ניט פארשטאנען, נאר זייער מיין איז נעווען קלאר ווי דער טאג: אונזער אויסזעהן איז איהם א פנים נעווען ניט צום הארצען, און דאס ביר חאט, ווייזט אויס, נעקאסט צעהן סענט א גלאז.

שטעק איך אריין די האנט אין קעשעני, נעם ארויס נאר א צעהנסענט־שטיק, לעג דאס אוועק אויפ'ן טיש און זאג: „אה, איך האב נעמיינט, מיר זיינען אריין אין א פינף־סענטיגען שענקעל".

— „דא נעהט ניט אייער נעלט, — ענטפערט ער און רוקט צו מיר צו די צוויי דיימס.

טרויעריג לאז איך ארונטער דאס נעלט צו זיך אין קעשעני, און ס'האט אונז אנגעפאנגען אזוי נאענד צו ציהען צום אוווען מיט די נעפלאכטענע שטולען. און אזוי, פול מיט צער, האבען מיר נעעפענט די טיר און ארויס אין דער פראסטיגער נאכט.

נאר, וועז מיר זייענז שוין נעשטאנען אין דער אפענער טיר, האט דער שענקער, נאך אלץ גלאנצעדיג אויף אונז זייענ אויגען,

ס'איז אבער ניט קיין שפּילעכעל אנצוקומען איז א פּרעמד שטעטעל אין מיטען דער נאכט, אהן א פּרוטה ביי דער נשמה, וועו ס'איז קאלט און אפּזוכען א פּלאץ, וואו איבער צו שלאפען. דער שוועד האט ביי זיך ניט קיין פּעני. מיין גאנצער פּאר־מעגען איז באשטאנען פון א ניקעל און צוויי דיימס. ביי עטליכע שטאטיגע אינגלאד האבען מיר זיך דערוואוסט, אז א גלאז ביר קאסט פינף סענט, אז די שענקען זיינען אפען די גאנצע נאכט. אט, טאקע פונקט, וואס מיר דארפען. צוויי גלאז ביר וועט קאסטען צוהן סענט, אז אויוועו א ווערמער און בענקלאד זיינען דאך געווים דא. אזוי וועלען מיר דארטען שוין איבערשלא־פען די נאכט. טהוען מיר זיך א לאז צו זוכען א שענקעל, שפּאנען גאנץ געשמאק, דער שנעה סקריפּעט אונטער אונזערע פיס, א קאל־טער ווינט נעמט אונז דורך.

נאר וועה! איך האב, ווייזט אוים, שלעכט פּארשטאנען די שטאטיגע אינגלאד. ביר האט טאקע געקאסט פינף סענט אבער נאר אין איין שענקעל איבער'ן גאנצען כרך, און געטראפען האבען מיר גראד אין אן אנדער שענק. נאר דער שענק איז אויך גוט גע־ווען. א ליבער פייער האט פרעהליך געפּלאקערט אין אויוועו, ארום זיינען געשטאנען באקוועמע געפּלאכטענע שטולען. דער שענקער, ניט נאר קיין ליבליכער, האט אויף אונז א קוק געטאן מיט חשד, בעת מיר זיינען אריינגעקומען. און באמת, ווי קען א מענש, וואס פּארט ארום טאג און נאכט, וואלגערט זיך אין פּראכט־ווענאנען, פּאזשע און גליהענדע פונקען פּליהען איהם גלייך אין פּנים, וואס טוהט זיך ניט איבער און שלאפט וואו נאר עס מאכט זיך — ווי קען אזא מענש אויסזעהן מיט לייטען גלייך? אונזער אויסזעהן האט אונז גלייך פּארטאן; נאר וועמען ארט דאס? די מטבע האב איך, פּאר'ן ביר קען איך באצאלען.

„צוויי גלאז ביר", טוה איך א זאג אזוי גלייכגילטיג צום שענ־קער, און איך מיט'ן שוועד לעהנען זיך אן אזוי אויפ'ן טיש אוו ס'נעהט אונז פשוט אוים דאס חיות צו יענע שטולען, ביים אויוועו. דער שענקער שטעלט אוועק צוויי שוימענדיגע גלעזער ביר

עס פאַנגט מיך אָן נאָר ערגער צו דורשטען. די טרעמפּס ארום מיר קרעכצען, זיפצען, כליפּען, שלוכצען, סאָפּען און פּרייכצען. קאטשען זיך אוֹן וואַרפען זיך, צאַפּלען זיך אין זייערע נהינום־יסורים. א היבשע ביסל זינדיגע נשמות האָבען זיך דאָ געבראַטען אויף א סקאוורעדע אין נהינום אוֹן דער מאשיניסט, ווי ער וואָלט געווען דער אשמדאי אליין, האָט אונז געגעבען די ברירה: אָדער ארויסגעהן אוֹן פּרירען אָדער זיך בראַטען. זעצט זיך דער שוועד אויף אוֹן פאַנגט אָן צו שעלטען מיט טויטע קללות דעם וואַנדערלוסט. וואָס זיצט אין איהם אוֹן, צוליב וועמען ער איז געווארען א טרעמפּ אוֹן ליידט אזעלכע צרות.

„קום איך נאָר צוריק קיין שיקאַגאָ", פּאַרענדיגט ער זיין מליצה־דיגע רעדע, „זוך איך זיך אָפּ א שטעלע אוֹן האָלט זיך ביי איהר ביז דער נהינום וועט פּאַרפּרוירען וועלן, דעמאָלט ערשט וועל איך נאָכאמאָל א טרעמפּ".

די איראָניע פוּנ׳ם מענשענס מזל האָט קיין גרענעץ ניט. אויף צווייטען טאָג, וועלן מען האָט אָפּגערייניגט די רעלסען, בין איך מיט׳ן שוועד ארויסגעפאָרען פוּן איוואַנסטאָן אין די אייז־קאסטען־וואַגאָנעס פוּן דעם „אראַנדזש־עקספּרעס", א שנעלער פּראַכט־צוג, אָנגעלאָדען מיט פּרוכט פוּן דער זוניגער קאַליפאָרניע. פּאַרשטעהט זיך די אייז־קאסטענס זיינען געווען לויטיג, ווייל ס׳איז געווען זעהר קאַלט סיי ווי, נאָר דערפוּן אליין איז אונז ניט וואַרעמער געוואָרען. אריין אין די קאסטענס זיינען מיר דורך די דאַך־דעקלאָך פוּן די וואָגאָנעס; אָט די אייז קאסטענס זיינען אינווייניג געווען ארומגעקלאָפּט מיט גאַלוואַניזירטען אייזען אוֹן אין אזא ביטערער קעלט האָט מען פּשוט זיך ניט געקענט צו זיי צוריקען. לינגען מיר דאָרט אוֹן ציטערן אוֹן טרייסלען זיך, קלאָפּען א צאָן אָן א צאָן אוֹן עצה׳ן זיך. עס בלייבט ביי אונז, אז מיר מוזען אזוי לינגען אין אָט די קאסטענס אוֹן רק פּאַרען ביי טאָג אוֹן ביי נאַכט, ביז מיר׳ן זיך ארויסריסען פוּן אָט דעם אומפּרייגדליכען בערגיגען געגענד אוֹן צוקומען צו דעם מיסיסיפּי־טאָל.

עסען אבער מוז מען. באַשליסען מיר, אז ביי דער ערשטער

אונז נאכגעשריען: „איהר האָט פֿאַרכעס אויף די נעזער, איהר פֿאַרשטעהט!“

איך האָב פון יענער צייט אָן, געזעהען עפּעס א וועלט, נעוואנדערט אין פרעמדע לענדער צווישען פרעמדע פעלקער, זיך אנגעלייענט מיט היבשע עטליבע ביכער, געהערט א סך לעקציעס; נאָר עד היום, הגם, איך האָב לאַנג און פיעל געקלערט וועגען דעם, האָב איך נאָר ניט אנטדעקט די באדייטונג פון דעם פֿאַרשטעלטען אויסדרוק פון יענעם שענקער אין איוואנסטאָן, ווייאמינג. אונזערע נעזער זיינען באמת געוועזן געזונטע נעזער.

יענע נאכט זיינען מיר געשלאָפען אויף א קעסעל אין א סטאנציע פון עלעקטרישער באלייכטונג. ווי אזוי מיר האָבען אנטדעקט אַט דאָס פּלאַץ צו „כירען“ קען איך שוין איצט ניט געדיינקען. מיר האָבען זיך, ווייזט אויס, דערצו צוגעשלאָגען אינסטינקטיוו פונקט ווי די פערד צום וואָסער אַדער די פּאַסט־טויב צוריק א היים. נאָר א נאכט איז דאָס געווען. אז איכ'ל זי אויביג ניט פֿאַרגעסען. אריבער א צענדליינג טרעמפּס זיינען געקומען פאר אונז און האָבען זיך אויסגעלייגט אויף די קעסלען, און ס'איז געווען צו היים פאר אונז אלעמען. דערצו האָט דער מאשיניסט אונז ניט גלאָזט אראָפּגענאָנגען אונטען צו שטעהן דאָרט אביסעל. ער האָט אונז געגעבען די ברירה: אַדער שלאָפען אויף די קעסלען, אַדער אינגאנצען ארויסגעהן.

— איהר ווילט, זאגט ער, שלאָפען, נו, צו־ן אלדי רוחות, שלאָפט. — זאגט ער מיר, בעת איך בין, שיער משוגע פון היץ, אראָפּגענאנגען אביסעל אונטען, אין דעם חייץ־צימער.

— וואָסער, — האָב איך אָחז א אטעם אויסגעשאָסען, — וואָסער!

צייגט ער מיר אָן מיט'ן פינגער צו דער טיר און זאגט מיר. אז ערגעץ אין דער שוואַרצער פינסטערניש אין דא א טייך. לאז איך זיך צום טייך. פֿאַרבלאָנדזיע, פאל אריין צוויי אַדער דריי מאל אין גריבער און גיב אויף דעם נאנצען עסק. א דורכגעפֿרוירענער קום איך צוריק צו די קעסלען. איך וואַרעם זיך אביסעל אָן, און

מיט פּאַסען גומי, האָבען זיי קיין לופטבלאָז אפילו אין וואָגאָן ניט דורכגעלאָזט. די קעלט פון דרויסען האָט שוין ניט געקענט אריין. נאָר אינווייניג איז געווען פונקט אזוי קאַלט ווי אין דרויסען. די פּראָבלעם איז געווען: ווי אזוי מאַכט מען דאָ ווארעם? נאָר פאַרלאָזט זיך שוין אויף א פּראָפעסיאָנעלען טרעמפּ. איך שלעפּ ארויס פון מיין קעשענע א דריי־פיר צייטונגען, צולייג א פייער אויף דער פּאַדלאָגע און ברען אויס א צייטונג נאָך א צייטונג. דער רויך הויבט זיך אויף צו דער סטעלי. אפילו א טראָפּעלע ווארעמקייט האָט ניט געקענט ארויס פונ'ם וואָגאָן און איך האָב פּאַרבראַכט א ליעבע נאכט, באקוועם און ווארעם. איך האָב זיך אפילו איין מאל ניט אויפגעכאפט.

אין דער פריה האָט נאָך אלץ געשנעעט. איך האָב ווידער אָנגעוואוירען א מזרח־צוג, בעת איך בין אוועק איבער די הייזער צו זוכען עפּעס איבערבייסען. שפּעטער אביסעל האָב איך זיך אריינגענאכפט אויף צווויי אנדערע צוגען, נאָר פון ביידע האָט מען מיך ארונטערגעשליידערט. דעם גאנצען נאָכמיטאג איז קיין איין מזרח־צוג ניט פאַרבייגעגאנגען. דער שנעע איז אלץ געפּאַלען געדיכטער און נעדיכטער, נאָר ווען ס'איז טונקעל געוואָרען האָב איך זיך אריינגענכאפט אויף דער ערשטער „בלינדער" פּלאַטפּאָרם פון א פּאַסאַזשיר צוג. איך טאָנץ אריף אויף דער פּלאַטפּאָרם פון איין זייט און נאָך עמיצער כאָפּט זיך אריף פון דער צווייטער זייט. דאָס איז געווען דער בחור'ל, וואָס איז אוועק פון ארעגאָן.

די ערשטע בלינדע פּלאַטפּאָרם פון א שנעלצן צוג, וואָס לויפט אין א שנעע־שטורם איז ניט קיין זומערדיגער פּיק־ניק. דער ווינט נעמט אייך דורך און דורך, שמייסט אייך אין פּנים און אויף אלץ זייטען. ביי ערשטער סטאַנציע טו איך זיך א לאָז פּאַראוים דורכצושמועס'ן זיך מיט'ן הייצער. איך לעג איהם פּאָר אונטערוואַרפען קויל'ען ביז'ן סוף פון זיין רייזע, ביז ראַלינס, און ער שטימט איין. מיין ארבייט איז געווען צו שטעהן אויפ'ן קויל'ען־וואָגאָן אינ'ם שנעע, צוברעכען מיט א גרויסען האַמער די גרויסע שטיקער קויל'ען און זיי צושאַרען צו זיין פּארמאַכטען

פארצווייגונגס־סטאנציע נעמען מיר די פים אויף די פלייצעס און לאזען זיך ארויס אפווכען עפעס שפייז מיט'ן געדאנק טאקע באלד זיך צואיילען צוריק אין די אייז־קאסטענס. הכלל, מיר קומען צו צו דער שטאט גרין רייוער שפעט נאכמי־טאג, אבער נאר צו פריה צו וועטשערע. די ערגסטע צייט אנצוקלאפען אין א הינטער־טיר איז די צייט פון פאר'ן עסען; נאר מיר האבען זיך אנגענומען מיט מוטה, אראפגעטאנצט פון די וואגאן־לייטערלאך בעת דער צוג איז צוגעקומען צום וואקזאל און מיר האבען זיך א לאז געטאן איבער די הייזער. באלד האבען מיר זיך צושויט; נאר מיר אבער פריער אויסגענומען זיך צוזא־מענקומען אין די אייז־קאסטענס. אין אנפאנג איז מיר געגאנגען שלים־שלים־מזל; נאר סוף כל סוף האב איך זיך אומגעקערט צום צוג מיט א פאר „נתינות" אין בוזים. דער צוג האט שוין גע־האלטען אין אפגעהן און איז שנעל א פאר געטאן. דער קיל־וואגאן וואו מיר האבען זיך געדארפט באגעגענען איז שוין געהאט פאר־בייגעגאנגען, כאפ איך זיך ארויף אויף א זייטיג לייטערל מיט א פינף וואגאנעס נידעריגער, קריך שנעל ארויף אויפ'ן דאך און לאז זיך ארונטער אין א אייז־קאסטען.

נאר א סיגנאליסט האט מיך באמערקט פון זיין וואגאן, און ביי דער צווייטער סטאנציע, עטליכע מיל וווייטער, ביי ראק ספרינגס, שטעקט דער סיגנאליסט אריין זיין קאפ אין מיין קאס־טען און טוט א זאג: „מיט'ן קאפ אין דר'ערד, דו זשאבע בן זשאבע! אין דר'ערד מיט'ן קאפ". און ער כאפט מיך טאקע אן ביי די פיאטעס און שלעפט מיך ארוים. און איך בין טאקע געגאנגען מיט'ן קאפ אין דר.ערד און דער אראנדוש־עקספרא צוג מיט'ן שוועד האבען זיך אהן מיר אוועקגעקאטשעט.

עס האט אנגעהויבען פאלען א שנעע. א קאלטע נאכט רוקט זיך אן, ס'ווערט פינסטער, און איך זוך אפ דארט ביים וואקזאל א ליידיגען קיל־וואגאן. איך קריך אריין — אבער ניט אין די אייז־קאסטענס נאר טאקע אין וואגאן גופא. איך פארמאך די שוערע טירען שטילנע, און וויל זייערע ברענען זיינען באקלאפט

טאקע פון אט דעם זעלביגען פאסאזשיר צוג, בעת ער איז ארויס פון ראק ספרינגס, און בעת מעשה טו איך תפילה, אז דער חברה־מאן זאל זיך ניט אויפכאפען און ארונטערגעהן פונ׳ם וואגאן און צייגען וואר איך בין.

לאזט מיך דער שעריף אב און געהט צו די סיגנאלסטעז מיט זיי א רעד טאן, נאר איידער ער האט זיך אפגעוואנדט פון מיר טוט ער א זאג:

„טרעמפנעיו, דאס שטעטל איז פאר דיר ניט קיין פלאץ. פארשטעהסט? פאר ארויס מיט אט דעם צוג און מאך קיין טעות נים. כאפ איך דיך נאכדעם ווי דער צוג געהט אפ...“

פארזיכער איך איהם, אז איך בין אין זיין שטעטל ניט וויל איך האב געוואלט דא זיין; אז די אורזאכע, וואס איך בין דא, איז דער צוג, וועלכער האט זיך דא אפגעשטעלט; און אז ער וועט אפילו ניט זעהען מיין פארע אזוי וועל איך ארויס פון זיין פארשאלטען שטעטל.

ער געהט אוועק צו די סיגנאלסטעז און איך טאנץ אריין צוריק אין וואגאן. דער יאט האט זיך אויפגעכאפט און רייבט זיך די אויגען. דערצעהל איך איהם די נייס און עצה איהם, ער זאל מיט׳ן לאקאמאטיוו צופארען דארט צו דער געבוירג. קורץ און גוט דער בחור׳ל איז ארויסגעפארען מיט׳ן זעלביגען פאסאזשיר צוג, נאר געפארען איז ער אויף סאמע פערשטעז טייל פונ׳ם לאקאמאטיוו. אנגעוואנט האב איך איהם, אז ביי דער ערשטער סטאנציע זאל ער זיך אינבעטען ביים חייצער, אז יענער זאל איהם אריינלאזען צו זיך, נעבען קעסעל. מיך אליין האט מען פון דעם צוג ארונטערגעוואלפען. דער נייער חייצער איז נאך געווען יונג און האט נאך מורא געהאט צו איבערטרעטען די פארארדנונגען פון דער קאמפאניע ניט ארויפלאזען קיין טרעמפס אויפ׳ן לאקאמאטיוו; ער האט דערפאר צוריקגעוויזען מיין אנבאט צו קלאפען און שארעז קויל׳ען פאר איהם. הלואי וואלט באטש דער יאט מעהר הצלחה געהאט ביי איהם, ווייל פארען א נאכצע נאכט אויפ׳ן פוי־

וואגאן. נאר איך האב ניט געדארפט ארבייטען נאכאנאנד די גאנ־צע צייט. פון צייט צו צייט האב איך געקענט ארייננעהן אינ׳ם פארמאכטען וואגאן און זיך אביסעל אנווארעמען.

„הער נאר". זאג איך צום הייצער, בעת איך בין צום ערש־טען מאל אריין אביסעל אפכאפען דעם אטעם, „אויף דער ערשטער פלאטפארם פארט עפעס א קליינער יאט. ער טוט מסתמא גום פרירען".

די הייץ־וואגאנעס אויף דער יוניאן־פאסיפישער אייזענבאן ליניע זיינען גאנץ גראם. מיר נעמען אריין דעם יאט און לייגען איהם אוועק אויף א וואריעם פלאץ, פונקט אנטקעגען דעם חייצער׳ס שטול, און ער וועלט באלד אנשלאפען. קיין ראהלינס זיינען מיר אנגעקומען פונקט האלבע נאכט. דער שנעע איז געווען א מסוכנ־ער. דא האט מען דעם לאקאמאטיוו געדארפט אריינפיהרען אין דער לאקאמאטיוו־נעבוידע און צום צוג אנגעטשעפען אן אנדערן. בעת דער צוג האט זיך אפגעשטעלט, טאנץ איך ארא פונ׳ם וואגאן און פאל גלייך אריין אין די הענט פון א גרויסען מענשען אינגע־וויקעלט אין א גרויטען פאלטא. ער פאנגט מיך אן צו פרעגען פארשידענע שאלות, נאר איך פאדער אויפ׳ן שטעל, ער זאל מיר פריער זאגען ווער ער איז. פוילט ער זיך ניט און ערקלערט, אז ער איז דער שעריף*) ווער איך באלד ווייך ווי טייג, און האדד און ענטפער.

ער פאנגט מיר אן צו באשרייבען דעם יאט, וואס איז נאר געשלאפען דארט אין וואגאן. איך האב לאנג ניט געקלערט. ווייזט אוים, אז די פאמיליע זוכט אט דעם יאט, און דער שעריף האט טעלעגראפיש געקראגען א פארדונג פון אגדען. „יא", זאג איך, „איך האב געזהען דעם בחור׳ל. איך האב איהם באגענעט טאקע אין אגדען. מיין דאטום האט אקוראט געשטימט מיט דעם שעריף׳ס אינפארמאציע. נאר דער יאט איז ערגער איבערגעבליבען הינטען, האב איך איהם ערקלערט, ווייל מען האט איהם אראפגעווארפען

*) א מין אוראדניק אין די פארא־יניגטע שטאטען.

איבערבייסען אין לאראמיע, און טאקע באלד דאַרויף האָב איך זיך ארויפגעכאפט אויף דער בלינדער פלאטפארם פון א פאסאזשיר־צוג וואס האט דורכגעשניטען דעם סאמע רוקען פון די פעלזען־בערג. ביי טאג קען מען ניט פארען אויף קיין בלינדער פלאט־פארם; נאר אין אזא זאוערוכע, אויפ'ן סאמע שפיץ פון די פעלזען־בערג, האָב איך געצווייפעלט צו די סינגאליסטען וועלען האבען דאס הארץ מיר אראפצואווארפען. און זיי האבען מיר טאקע ניט אראפגעווארפען. ביי יעדער סטאנציע פלעגען זיי צו־קומען צו דער פלאטפארם א קוק טאן צו בין איך שוין פארפרוירען געווארען.

ביי דער סטאנציע איימ'ס מאנומענט אויפ'ן סאמע שפיץ פון די פעלזען־בערג — איך געדיינק שוין ניט ווי הויך דאס איז נע־וועז — נעהט צו מיר צו א סינגאליסט און זאגט:

„זאג נאר, טרעמפעניו, זעהסט אט א יענעם פראכט צוג. וואס שטעהט דארטען אויף א זייטינער ליניע, כדי דורכצולאזען אונזער צוג?

איך האָב דעם צוג, געזעהען. ער איז געשטאנען אויף דער צווייטער ליניע, א זעקס פוס פון אונז. עטוואס ווייטער אין אזא זאוערוכע וואלט איך איהם טאקע ניט נעקענט זעהען.

„אין איינעם פון יענע וואגאנען פארט דער „נאר־שלעפ" פון קעלליס ארמיי. דער וואגאן איז אויסגעשפרייט מיט שטרוי צוויי פוס דיק, און עס זיינען דארטען דא אזוי פיל חברה, אז ס'איז אין וואגאן א מחיה וואַרעם."

זיין עצה איז נעווען א גוטע, און איך האָב איהם טאקע געפאלגט. נאר פונדעסטוועגען האָב איך זיך צוגעגרייט, איך זאל קענען ארויפטאנצען אויף דער בלינדער פלאטפארם פונ'ם פאסא־זשיר־צוג, אין פאל דאס איז מעהר ניט ווי א שפיצל פון די קאנדוק־טארען. נאר דאס איז טאקע געווען דער ריינער אמת. איך האָב אפגעזוכט דעם וואגאן מיט איין טיר צום ווינט צו אויפגעפראלט צוליב פרישער לופט. איך קלעטער ארויף און בין שוין אינווייניג. איך טרעט ארויף אויף א מענשענס פוס, אויף עמיצענס א האנט.

דערשטען טייל פונ׳ם לאקאמאטיוו אין אזא זאוערוכע איז א זיכערער טויט.

א מאדנע זאך דאס איז, איצט געדיינק איך שוין ניט אפילו די מינדסטע אינצעלהייט ווי אזוי מען האט מיך ארונטערגעווארפען נעבען ראלינס. איך געדיינק נאר, ווי איך האב געקוקט אויפ׳ן צוג בעת ער איז פארשלונגען געווארען אין דער זאוערוכע און ווי איך האב זיך אוועקגעלאזט אין א שענק זיך אביסעל דערוואר׳עמען. דא איז געווען ליכטיג און ווארעם. אלעס האט מען געמענגט. עס זיינען געשטאנען א סך קלייניע טישלאך. וואו מען האט געשפילט פויקער פרעה, רולעטקע, חברה פאסטוכער האבען פרעהלאך געמאכט דעם עולם מיט זייערע שטיק. מיר האט זיך נאר וואס איינגעגעבען צו ווערען א גוטער ברודער מיט זיי, איך האב שוין געהאלטען אין „ארייננולגען" דעם ערשטען לחיים אויף זייער רעכנונג. פלוצלונג לאזט זיך ארא׳פ א שווערע האנט אויף מיין אקסל. איך קוק זיך אום און טו א זיפץ, דאס איז געווען דער שעריף.

ער רעט ניט אויס קיין איין ווארט אפילו, און פירט מיך ארויס אינ׳ם שנעה.

„ביים וואקזאל שטעהט אן אראנדזשען עקסטרא־צוג", זאגט ער.

„ס׳איז א פארדאמט־קאלטע נאכט", זאג איך.

„דער צוג פארט אפ אין צעהן מינוטען ארום", זאגט ער.

מעהר א ווארט ניט. אהן דעבאטען. און ווען יענער אראנ־דזשען עקסטרא־צוג איז ארויסגעפארען בין איך דארט געזעסען אין די אייז־קאסטענס. איך האב געמיינט, מיינע פים ווילען מיר אפפרירען יענע נאכט, און די לעצטע צוואנציג מיל פון אט דער רייזע בין איך געשטאנען אויף די פים, געגענאיבער דעם דאר־טיר׳ל און נעהאלטען אין איין מאנצען. דער שנעע איז געווען צו נעדיכט. און די סיגנאליסטען האבען מיך ניט געקענט אייני־זעהן. מיך האט אפילו ניט געצערט, ווי זאלען מיך יא זעהען.

מיין קוואדער מזומן געלט האט מיר געקלעקט אויף א הייסען

קיין אייגער פון אונז האָט נאָך ניט געהערט. די שטראָף פאר א דורכפאל איז דורכצוגעהן דורך דער דרעש־מאשין. קיינער איז ניט דורכגעפאלען, און טאקע אַט דאָ א ווי איך זאגען, אז אין מיין לעבען בין איך קיינמאל ניט געזעסען ביי אזא וואונדערבא־רער הוליאנקע פון שעהנע מעשיות. דא זיינען געווען פיר־און־אכציג מענשען פון אלע עקען פון דער וועלט — איך בין געווען דער פינף־און־אכציגסטער; און יעדער איינער האָט דערצעהלט א מיים־טערוועדק. ס'האָט געמוזט אזוי זיין, ווייל אַניט איז דאָך געווען די „דרעש־מאשין".

שפעט נאכמיטאג זיינען מיר אַנגעקומען קיין טשעיען. די זאוואדרוכע איז געווען א מסוכנע. קיינער פון אונז האָט פון אין־דער־פריה אין מוי ניט געהאט, פונדעסטוועגען האָבען מיר ניט געוואגט זיך ארויסלאזען איבער די הייזער. די גאנצע נאכט האָבען מיר זיך אזוי געקאטשעט דורכ'ן שטורם, אויפ'ן צווייטען טאג האָבען מיר זיך שוין אראָפגעלאזט איבער די זיסע לאנקעס פון נעבראסקא און אלץ געפאָרען. מיר האָבען שוין איבערגע־פטר'ט די זאוואדרוכע מיט די בערג. די לעצטע זון האָט געשיינט איבער א שמייכלענדיג לאנד און מיר האָבען שוין צווויי מעת־לעת אין מוי ניט געהאט. מיר האָבען זיך דערוואוסט, אז אונ־זער פראכט־צוג וועט ארום מיטאג־צייט אנקומען אין א שטעטל, אויב איך האָב קיין טעות נישט, האָט דאָס שטעטל געהייסען גרענד איילאנד.

לעגען מיר זיך צוזאמען און שיקען אוועק א טעלעגראמע צו די שטאָט־טאָטעס פון יענעם שטעטל. דער טעקסט פון אָט דער טעלעגראמע איז געווען אזוי: אזוי ווי פינף־און־אכציג געזונטע, הונגעריגע טרעמפס וועלען ארום מיטאג־צייט אנקומען אין שטע־טל, וואלט אפשר געווען א פלאז, אז מען זאל פאר זיי צוגרייטען א מאלצייט. די שטאָט־טאָטעס פון גרענד איילענד האָבען געהאט צוויי ברירות. זיי האָבען אונז געקענט אנהאדעווען אדער אונז אריינווארפען אין טורמע. אין לעצטען פאל, וואלטען זיי אונז

אין וואגאן איז געווען זעהר טונקעל אוז איך האב קיין אנדער זאך ניט געקענט זעהן א חוץ דעם פלאנטער פון הענט אוז פיס. ס'איז נאך קיינמאל אזא מענשליכער פלאנטער ניט געווען. אלע זיינען געלעגען אויף דער שטרוי, איינער אויפ'ן אנדערן, איינער אונטערן אנדערן אויף אלע זייטען. פיר־אוז־אכציג געזונטע טרעמפס, אז זיי ציען זיך אוים פארנעמען זיי א גאנץ נישקשה'דיגען פלאץ. די, וועמען איך האב אנגעטראטען זיינען נעווען אומצופרידען. זיי האבען זיך אנגעהויבען צו ווארפען ווי די כוואליעס פונ'ם ים, אוז מיין קערפער האט אליין, ניט וויליגנריג, זיך צוהוידעט. ס'איז אפילו ניט געווען קיין פלאץ וואו א שפילקע אוועקצולייגען. פארשטעהט זיך אז פון איין מענשען בין איך ארויף אויף אן אנדערן. די אומצופרידענהייט איז גרעסער געווארען. אוז איך האב זיך נאך שטארקער צוהוידעט. אזוי לאנג אזוי ברייט ביז איך בין פון נרוים אימפעט נאר געבליבען זיצען. אומגליקליכערווייזע האב איך זיך אריפגעזעצט אויף א קאפ פון א מענשען. איז א רגע ארום הויבט זיך דער מענש אויף די הענט אוז אויף די קניע מיט א מין כעס, אוז איך פלי שוין איז דער לופטען, נאר וואס ס'נעחט ארויף, מוז צוריק אראפפאלען. אוז איך בין אראפגעפאלען אויפ'ן קאפ פון אן אנדער מענשען.

וואס איז געווען נאכדעם איז ווינציג וואס פארבליבען איז מיין זכרון. ס'איז געווען ווי דורכצוגעהן דורך א דרעש־מאשין. מען האט מיך אזוי ארומגעוואלגערפען פון איין עק וואגאן בין'ן צווייטען. יענע פיר אוז אכציג טרעמפס האבען מיך איבערגעטאפט בין דאס ביסעל, וואס ס'איז געבליבען פון מיר, דורך א נס פשוט, האט אפגעזוכט אביסעל שטרוי, וואו זיך אביסעל אוים־רוהען. דאס האט מען מיר אזוי אבגעגעבען דעם ערשטען ברוד־הבא אוז אריינגענומען איז דער חברה. א פרעהליכע חברה איז דאס געווען. יענעם גאנצען טאג זיינען מיר געפארען אין דער זאווערוכע אוז פון היימליכקייט וועגען האבען מיר באשלאסען, אז יעדער איינער זאל דערצעהלען א מעשה. א תנאי האט מען אויסגענומען, אז יעדער מעשה מוז זיין א שעהנע אוז אזא, וואס

חברה קוקען צו און זיינען מיר מקנא. אט דער מענש איז נעווען דער שווער.

ארום צעהן א זייגער ביי נאכט קומען מיר אן קיין אכאהא. „לאמיר ,אויסשאקלען' דעם ,שלעפ' ", זאגט צו מיר דער שווער. „געווים", זאג איך.

בעת דער פראכט־צוג פארט צו צום אמאהא'ר וואקזאל, גרייטען מיר זיך צו אזוי צו טאן. נאר די איינוואוינער פון אמאהא זיינען אויך געווען גרייט. איך און דער שווער האבען זיך אנגעהאנגען אן די וואגאן־לייטערלאר, גרייט אראפצוטאנצען. נאר דער פראכט־צוג האט זיך ניט אפגעשטעלט. נאר מעהר, די גאנצע פאליציי פון שטאט, מיט בלישצענדע קנעפ און מיט די גרויסע מעשענע שטערען גלאנצענדיג אין דער עלעקטרישער שיין, האט זיך אויסגעשטעלט אין לאנגע רייהען אויף ביידע זייטען פון די רעלסען. איך מיט'ן שווער האבען נוט געוואוסט, וואס מיט אונז וועט זיין, וועו מיר לאזען זיך אראפ גלייך צו זיי אין די ארעמס. האלטען מיר זיך שוין אזוי אויף די לייטערלאר, און דער צוג קאטשעט זיך פארביי און איבער'ן טייך מיזורי צו דער סטאנציע קאונסיל בלאפס.

„געגראל" קעללי, מיט אן ארמיי פון צוויי טויזענט טרעמפס זיינען געווען אין לאנער נעבען טשאטאקווא פארק, עטליכע מיל ווייטער. דער „נאר־שלעפ" מיט וועלכען מיר זיינען געפארען זיינען געווען „געגראל" קעללי'ס הינטער־וואר, און נעבען קאונסיל־בלאפס זיינען מיר אראפ פונ'ם צוג און אוועקגעמארשירט צום לאגער. ביי נאכט איז צוגעפאלען א קעלט מיט א ווינט, באגלייט פון א רעגען און מיר זיינען איבערגעפרוירען און נאס געווארען. אסר פאליציי־לייט האבען אונז געהיט און אלץ געטריבען צום לאגער. איך מיט'ן שווער האבען געזוכט א געלעגנהייט און זיינען מיט מזל אוועק.

דער רעגען האט אנגעפאנגען צו פליוכען. מיר האבען אפילו ניט געקענט זעהן אונזערע הענט פארואוים, אזוי פינסטער איז געווען. טאפען מיר אזוי די פינסטערניש ווי א פאר בלינדע און זוכען ערגעץ אן אפראר. אונזער אינסטיקט איז דא ווידער געווען אונזער

סיי ווי נעדארפט געווען שפייזען אוו. ווי חכמים, האבען זיי באַ־
שלאסען, אז איין מאלצייט וועט זיי קאסטען בילליגער.

וועו דער פראכט־צוג האט זיך ארויסגעקאטשעט ארום מיטאַג־
צייט קיין גרענד־אייליענד זיינען מיר אלע געזעסען אויף די דעבער
פון די וואגאנעס אוו געבאמבעלט מיט אונזערע פיס אויף דער
זוו. די גאנצע פאליציי פוג'ם כרך איז געקומען אונז מקבל פנים
זיין. מען שטעלט אונז אוים אין גאנצע ראטעס אוו מען
מארשירט מיט אונז צו פארשיידענע האטעלען רעסטאראנען, וואו
ס'איז פאר אונז געווען צוגעגרייט א מאלצייט כיד המלך. זעקס
אוו דרייסיג שעה האבען מיר געהונגערט, אוו, פארשטעהט זיך.
מען האט אונז ניט געדארפט לערנען וואס צו טאָן. נאכ'ן עסען
האט מען אונז צוריק א קאמאנדעווע געטאָן צום וואקזאל. די
פאליציי האט בפירוש טאקע געצוואונגען דעם פראכט־צוג אויף אונז
צו וואַרטען. פאמעלאד האט דער צוג זיך א ריהר געטאָן, אוו
אונזערע פינף־אוו־אכציג חברה האבען זיך אויסגעשטעלט ביי די
רעלסען אוו ארויפגעטאנצט דורך די זייטיגע לייטערלאד אויף די
וואגאנעס. מיר האבען פארכאפט דעם צוג.

יענעם אוועגט האבען מיר שוין קיין וועטשערע ניט געגעסען,
אמווינצינגסטען דער „נאד־שלעפ", איך האב אבער יא געגעסען.
פונקט וועטשערע צייט, וועו דער פראכט־צוג האט געהאלטען ביים
אפפארען פון עפעס א קליין שטעטעל, קריכט אריין א מענש אינ'ם
וואגאָן, וואו איך האב געשפילט אין קארטען מיט נאך דריי טרעמפס.
דעם בחור'ס העמד איז עפעס געווען מאדנע אויפגעבלאזען. אין
זיין האנט האט ער געהאלטען עפעס א שטשערבאטע קוואַרט, פון
וועלבער ס'האט זיך געהייבען א דאמף. איך דערשמעק „יאווא". איך
גיב איבער מיינע קארטען א חברה־מאָן, וואס האט געקוקט אויף
אונזער שפיל, אוו בעט אום אנטשולדיגונג. איך זען זיך אוועק ער־
געץ אין וויגקעלע פוג'ם וואגאָן מיט דעם מענשען, וואס איז נאר
ואס אריינגעקראכען אוו מיר טיילען זיך חלק כחלק מיט דער „יאווא"
אוו מיט די „נתינות", וועלכע האבען אזוי אויפגעלאזען זיין העמד.

מאַרגען. איך וויס, אז איך האָב אזוי לאַנג געציטערט ביז איך האָב שוין מעהר ניט געקענט ציטערן. ביז די ציטער־מוסקולען זיי־נען ערשעפט געוואָרען און האָבען פשוט שרעקליך וועה געטאָן. דער שוועד האָט געקרעכצט און געזיפצט און אַלע מאָל ארויסגעברומט צוויישען די קלאַפענדע צייהן: „מעהר ניט, שוין מעהר ניט". אָט די פראָזע האָט ער געהאַלטען אין איין מורמלען, כסדר, אהן אויפהער, אפשר טויזענט מאָל. און וועז ער איז אַנדרימעלט גע־וואָרען האָט ער זי געמורמעלט פונ׳ם שלאָף.

ווי נאָר ס׳האָט אַנגעפאַנגען שאריען אויף טאָג, זיינען מיר ארויס פון דעם הויז פון פייניגונג. אין דרויסען איז געווען א גע־דיכטער און קאַלטער נעבעל. אזוי האָבען מיר זיך געשלעפט ביז מיר זיינען געקומען צו דער אייזענבאהן ליניע. איך האָב באשלאָ־סען צו גהען צוריק קיין אמאהא, צו זוכען עפעם שפייז, מיין באַ־גלייטער — אויפ׳ן וועג קיין שיקאַגא. דער שיידונג־מאַמענט איז אַנגעקומען. אונזערע כמעט־גלעהמטע הענט האָבען זיך א ציה געטאָן פון איינעם צום אַנדער׳ן. ביידע האָבען מיר געציטערט. מיר פּרואווען רעדען נאָר אונזערע צייהן קלאַפען אזוי, אז מיר וועי־רען ווידער אַנשוויגען. אזוי שטעהן מיר אלייו, אַפּגעשניטען פון דער גאַנצער וועלט, געזעהן האָבען מיר נאָר א פּאָר שטיקלאָך פון די רעלסען, וואָס זיינען אויף ביידע זייטען אייגעשלונגען געוואָרען אינ׳ם נעבעל. אזוי רוקען מיר זיך שטומערהייט צו אייגער צום אַנדערן. א סימפּאַטישער שאקעל מיט די הענט, מעהר נאָר ניט. דעם שוועד׳ס פּנים איז געווען אזש בלוי פון קעלט, און מן הסתם איז מיינער אויך אזוי געווען.

„וואָס, מעהר שוין קיינמאָל ניט?" שטעל איך קוים צוגויף די ווערטער.

די שפּראַך אינ׳ם שוועד׳ס מויל האָט זיך געבאַברעט, געוואַלט ארוים; נאכדעם, שוואַך און ווייט, האָט זיך ארויסגעריסען פון דער סאָמע טיפעניש פון זיין פּאַרפּרוירענער נשמה, עפעם אויף א דין קול׳כעל, די ווערטער:

„מעהר קיינמאָל ניט קיין טרעמפּ".

נואל, ווייל אירער וואס־וועז קומען מיר צו צו א שענקל — ניט צו א אפענעם שענקל, וואס מאכט געשעפטען, ניט צו א שענקל, וואס איז צוגעשלאסען איבער נאכט, און אפילו ניט קיין שענק מיט א שטענדיגען אדרעס, נאר עפעם א צונויפגעשלאגענער אויף נרויסע באלקענס, מיט קיילעכדיגע שפאלטען אונטען, וועלכען מען פלעגט ארומשלעפען פון איין אָרט אויפ'ן צווייטען. די טירען זיינען געווען צוגעשלאסען. א פלוצלונגער שטראם פון ווינט אוז רעגען האט אונז א קלאפ געטאן. מיר האבען זיך אויף א רגע ניט פארקלערט. מיר האבען צעבראכען די טיר אוז אריין.

אין מיין טרעמפ־לעבען בין איך ניט איינמאל אפגעקומען הינטערוועגענס „געטראגען די פאהן" אין די הויפט־שטעט פון נהינום, זיך געבעט אין ריטשקעס וואסער, געשלאפען אין שנעה אונטער צווייי קאלדרעס, בעת דער טערמאמעטער האט געצייגט פינף און זיבעציג גראד אונטער'ן נול (דאס איז א פראסט פון קנאפ־פע הונדערט אוז זעקס גראד); נאר זאגען ווייל איך אייר, אז קיינ־מאל האב איך אזוי ניט געליטען, קיינמאל האב איך ניט פאר־בראכט אזא צרה'דיגע נאכט, ווי יענע וועז איך מיט'ן שוועד האבען זיך אפגעשטעלט אין אט דעם וואנדערענדען שענק נעבען קאונסיל־בלאפס. ראשית, האט די געביידע, וואס איז נעווען אויפגעקלאפט ווי ס'ניט איז, געהאט א מענגע לעכער אין דער פאדלאגע דורך וועלכער דער ווינט האט אריינגעפייפט. צווייטענס, איז דער שענק־טיש נעווען ליידיג; ס'איז קיין טראפען יי"ש ניט נעווען זיך אביסל צו דערווארעמען אוז פארגעסען דערווייל אן די צרות. מיר האבען ניט נעהאט קיין קאלדרעס, אוז אין אונזערע נאסע בגדים, נאס ביז'ן ביין. האבען מיר זיך געפרואווט לענען שלאפען. איך האב זיך ארונטערגעקאטשעט אונטער'ן קאנטער, דער שוועד — אונטער'ן טיש. די לעכער אוז שפאלטען אין דער פאדלאגע האבען אונז קיין אויג ניט געלאזט צומאכען. אין א האלבער שעה ארום בין איך ארויפגעקראכען אויפ'ן קאנטער אוז דער שוועד — אויף זיין טיש.

אוז אזוי האבען מיר געציטערט אוז געהאפט אויפ'ן פריה־

וואַנדער־יאַטען און פרעהליכע קעצלאַך

ער איז אנשוויגען געוואָרען, נאכאמאל אנגעפאנגען רעדען. שוין מיט א קרעפטיגערער שטימע און ווידער באשטעטיגט זיין ווילען. „מהר שוין קיינמאל ניט קיין טרעמפּ. איכ'ל אפּזוכען א שטעלע. דו וואלסט אויך אזוי געדארפט טאָן. אזעלכע נעכט ברייגען רהומאטיזם".

ער האט א דריק געטאָן מיין האנט.

„זיי געזונט, טרעמפּענין", זאגט ער.

„זיי געזונט, טרעמפּענין", ענטפער איך.

באלד האט אונז דער נעבעל פארשלונגען. דאס איז געווען אונזער לעצטע באגעגעניש. נאר איך וואונש דיר אלדאס גוטס. הער שווער, וואו די ביסט דארט ערגעץ. איך גלויב, אז די האסט די שטעלע דארטען ערגעץ געקראגען.

וואַנדער־יאַטען און פּרעהליכע קעצלאַך.

איך טרעף אמאל אן אין די צייטונגען, זשורנאלען און איז ביאגראפישע ווערטערביכער, שילדערונגען פון מיין לעבען, וואו. איידעל גערעט, איך וועל גענוואר, אז איך בין געווארען א טרעמפּ. כדי צו לערנען סאציאלאגיע. דאס אלץ איז זעהר שעהן און פיין פון די ביאגראפיען, נאר ס'איז ניט פינקטליך. איך בין געווארען א טרעמפּ — נו, וויל איך האב געהאט לעבען אין זיך, וויל דער וואדערלוסט אין מיין בלוט האט מיך ניט געלאזט רוהען. סאציאלאגיע איז שוין געווען א בייזאך; דאס איז שוין געקומען נאכדעם, אקוראט, למשל, ווי מען ווערט נאס נאכדעם ווי מען טוקט זיך אונטער. איך בין ארויס אויפ'ן „וואנדער־וועג" וויל איך האב זיך פון איהם ניט געקענט אפהאלטען, וויל איך האב קיין געלט ניט געהאט צו באצאלען פאר א באהן־בילעט; דערפאר, וואס איך בין געווען אזא מענש, וואס האט זיך ניט געקענט האלטען דאס גאנצע לעבען ביי איין זאך; דערפאר — נו, דערפאר, וואס ס'איז געווען גרינגער צו וואנדערן ווי זיך אפהאלטען דערפון.

געשעהן איז דאס איז מיין אייגען שטעטעל, אין אוקלאנד, וועו איך בין אלט געווען זעכצען יאהר. דאמאלט שוין האב איך נעקראגען צוויישען מיין בעסטען קרייז פון אוואנטוריסטען, א רעפּוטאציע, פון וועלכער מיין קאפּ האט זיך מיר פארדרעהט. צוויישען זיי בין איך געווען באקאנט אלס דער פרינץ פון די אויסטער פּיראטען. ס'איז אפילו אמת, אז מענשען אויסער מיין קרייז ווי, למשל, די עהרליכע מאטראסען פון דער בוכטע, די דאק־ארבייטער, די יאכטס־לייטע און די איינענטימער פון די אויסטערס, האבען מיר גערופען: „חוצפה'ניק", „ליידאק", „הולטאי", „גנב" און „רויבער"

ביסקוויטס, קאנסערווירטע פרוכטען, דאָרע קישקע און א צאהן סענטיג פלעשעלע פראנצויזישע גאָרטשיצע. (מיר האבען זעהר ליעב געהאט פראנצויזישע גאָרטשיצע אין יענע צייטען). שפעט נאכמיטאג האבען מיר ארויפגעצויגען דעם זעגעל און ארויסגעפאָרען. די גאנצע נאכט זיינען מיר געפאָרען און אויפ'ן צווייטען אינדערפריה האט א פרעכטיגער ים־שטראם מיט א ליעב ווינטעלע אונטער אונז, לעבעדיג און פרעהליך אונז צוגעטראָגען דורכ'ן שמאלען וואסער־פאס קאָרקווינען צו פּאָרט קאסטא. א פינף־און־צוואנציג פוס פונ'ם האפען איז דאס שיפעל געשטאנען פּאראנקערט. וועגדען מיר זיך אין יענער ריכטונג און לאזען אראָפּ דעם זעגעל. ניקין שיק איד, ער זאל אראָפּנעמען דעם אנקער און אליין גרייט איך זיך צו א אנכאפען דאס שיפעל און דאס מיט שטריק צוציהען.

לויפט עמיצער ארוים אויפ'ן ברעג און פאנגט אן צו שרייען. דאס איז געווען דער קאנסטאבל*). איצט ערשט האב איך זיך גע־כאפט, אז איך האב ביי דיני מעק'קריע ניט געגומען קיין אפיציעלע ערלויבניש צו קרינען זיין שיפעל. איך האב זיך אויך דערמאנט, אז דער קאנסטאבל ווי׳ל פינף־און־צוואנציג דאלאר דערפאר, וואס ער האט צוגענומען דאס שיפעל ביי ווהיסקי באב און דאס געהיט די נאנצע צייט. מיינע לעצטע פופציג סענט אבער האב איך אריינ־געבראָקט אויף קאָרן־ביעף און אויף פראנצויזישע גאָרטשיצע, און פאר'ן נאנצען עסק קריג איך דאך בסך הכל צוהן דאלאר. איר כאפ א קוק אויף ניקי'ן — ער באברעט זיך מיט'ן אנקער און מוט־שעט זיך נעבעך. „רייס אפ דאס שיפעל", טהו איך איהם א זאג שטיל־ינקערהייט און וועגד זיך צום קאנסטאבל, נאר אויף א קול. דער סוף איז געווען, אז מיר בייד האבען געדעדט אין איין און דער זעלבער צייט, אונזערע קולות האבען זיך אויסגעמישט אין דער־לופט און קיינער האט ניט פארשטאנען, וואס דער צווייטער ווי׳ל. דער קאנסטאבל איז געווארען א רעכטע ביסעל אין כעס און האט מיר באפוי׳לען צו שווייגען און איהם אויסהערען. איך האב קיין אנדער ברירה ניט געהאט. ניקי האט זיך דערוויי׳ל אזוי אננעשטרענגט אויפצוהויבען דעם אנקער, אז איך האב געמיינט,

אוו נאר אזעלכע מיאוסע נעמען. אלע נעמען אבער זיינען ביי מיר מעהר ניט געווען ווי קאמפלימענטען, זיי האבען נאר פארגרעסערט דאס שווינדלען איז מיין קאפ פון דעם הויכען פלאץ, וואו זיי האבען מיך אוועקגעזעצט. אין יענער צייט האב איך נאר ניט געהאט געלייענט דעם „פארלארענעם גן עדן", אוו שפעטער, וועו איך האב געלייענט מילטאו'ס „בעסער צו סעניגען אין נהינום איידער צו דינען אין גן עדן", האב איך ערשט אינגאנצען באגריפען, אז גרויסע מחות געהען אין דער זעלבער ריכטונג.

אקוראט אין יענער צייט האבען זיך צופעליגע געשעהענישען אזוי צוזאמענגעקייקעלט, אז איך האב נעקראנען די ערשטע געלענהייט ארויסצוגעהן אויפ'ן „וואנדער וועג". ס'איז דאמאלט גראד קיין ארבייט ניט געווען ביי די אויסטערס; אוו אין בעניציא, א פערציג מייל וועייטער, האב איך געהאט עפעס קאלדערעם, וואס איך האב געוואלט אפנעמען; אוו גראד אין פארט קאסט, עטליכע מייל פון בעניציע איז געלענען פראנקערט א ג'ענב'עטע שיפל. איז אבער אט דאס שיפל געווען דאס איינענטום פון מיינעם א פרייגט, דיני מעק'קריע. ג'ענב'עט האט דאס טאקע אן אנדער פרייגט מיינער, וואיסקי באב, אוו נעלאזט האט ער דאס אין פארט קאסטא (ארעמער וואיסקי באב! ערשט פאראיאהרען ווינטער האט מען געפונען זיין קערפער ביים ברעג ים צושאסען ווי א רעשעטע, גאט וויסט דורך וועמען). מיט א צייט צוריק בין איך געווען דארטען ביים טייך אוו האב דערצאהלט דיני מעק'קריע. וואו זיין שיפל שטעהט; באט מיר דיני מעק'קריע גלייך אז צעהן דאלאר, איך זאל איהם בריינגען דאס שיפל קיין אוק'לאנד.

די צייט איז געווען ביי מיר א ביטערע. זיך איך אזוי אויפ'ן ראק אוו שמועס זיך דורך מכח דעם מיט ניקי דעם גריך, נאר א ליידיגעהער, א אויסטער פיראט. „לאם מיר א געה טאו", זאג איך. ניקי איז מסכים. ער איז אויך נעווען אויפ „צרות"; אהן א פעני ביי דער נשמה. איך האב מיין איינענם געהאט א פופציג סענט אוו א קליין רודער־שיפל. נעהם איך די פופציג סענט אוו קויף איין

גרייכען דעם נאז פון אונזער שיף. אין דער מינוט האָט אונז א ווינטל א כאַפּ געטאָן און געגעבען א שטויס פּאַראויס, דאָס איז געווען גרויסארטיג. וואָלט איך געווען האָבען א שווארצע פּעהנדל הענג איך דאָס ארויס לכבוד דעם נצחון. דער קאַנסטאבל איז געבליבען שטעהן ביי זיך אין שיפל און פארפינסטערט אזא שעה־נעם טאָג מיט זיין מענה־לשון. ער האָט א היבשע ביסל זיך אויפגעריזעט, וואָס ער האָט ניט קיין ביקס מיט זיך. דערמיט האָט אונז אויך אַפּגענליקט.

מיר האָבען דאָס שיפל סיי ווי ניט געגענב'עט. דאָס איז ניט געווען דעם קאַנסטאבל'ס שיפל. מיר האָבען נאָר געגנב'עט זיין באָלוינונג, וואָס איז באמת אליין געווען א מין גנבה. און די באָלוינונג האָבען מיר אויך פאר זיך גופא ניט געגנב'עט; דאָס חאָבען מיר געגנב'עט פאר מיין פרויינד, דיני מעק־קריע.

אין עטליכע מינוט ארום זיינען מיר שוין געווען אין וועניציע און טאָקע באָלד אַנגעלאַדען מיינע קאָלדערעס. די שיף האָב איך צוגעפירט צו דער צווייטער זייט, געגענאיבער דעם האָפען. פון אזא גינסטיגען פונקט האָבען מיר געקענט זעהען צו קומט ניט עמיצער צו אונז צו. מען האָט נאָר ניט געקענט וויסען. אפשר האָט דער קאַנסטאבל פון פּאַרט קאַסטא טעלעפאָנירט צום בעניציער קאַנס־טאבל. איך מיט ניקי'ן האָבען אַפּגעהאָלטען א קריגס־ראָטה. מיר לייגען אויפ'ן דעק אנטקעגען דער ווארעמער זון. א פריש ווינטעלע גלעט אונזערע באקען, די שטראָם־כוואָליעס קלאַפען זיך אַן אינ'ם שיפל און דרעהען זיך פארביי. ביז נאכמיטאג, ווען דער צופלום טוט זיך א לאָז איז שוין געווען אוממעגליך זיך צוריק אומקערען קיין אוק־לאנד. ס'איז אונז אבער אייגנעפאלען, אז דער קאַנסטאבל וועט האָל־טען אויף אונז אן אויג ביים קארקווינעץ וואסער־פאס ווען דער צו־פלום וועט זיך ווידער א לאָז טאָן. באשליסען מיר צו וואר־טען ביז צווויי א זייגער פארטאג, בעת דער צופלום וועט זיך א לאָז טאָן צום צווייטען מאָל. דעמאָלט אין דער פינסטער־ניש וועלען מיר זיך שוין קענען דורכרייסען דורך די נהינום־הינט. לייגען מיר אזוי אויפ'ן דעק, רויבערן פאפיראָסלאך און פרע־

אט ווערט ער צופֿלאצט. אזן ערשט נאכדעם ווי דער קאנסטאבל האט מיר אויסגערעכענט אלע ווארנונגען אזן דראהונגען, טו איך איהם א פרעג, ווער ער איז. די צייט, וואס ער האט צופּטרט אויף מיר, האט דערווייל ניקי אויסגענוצט אזן ארויסגעשלעפּט דעם אנקער. א זאך בין איך תופס פלינק, פונקט נעבען דעם קאנסטאבל האט זיך אראפּגעלאזט א לייטערל פונ'ם דאק צו דעם וואסער. צום לייטערל איז געווען צוגעקייטעלט א קליין רודער־שיפל. אינווייניג זיינען געלעגען וועסלעם. דאס שיפל איז אבער נעווען צוגעשלאסען. אויף אט דעם שלעסל האב איך אלעם אינגעשטעלט אין קאז. איך האב דערפיהלט א ווינטל אויף מיינע באקען, געווארפען א בליק אויף די כוואליעם פון שטראם, א קוק געטאן אויף די זעגל־שטריק, אויפ'ן זעגל, אויף אלע מכשירים — אלעם איז נעווען אין אָרדנונג; איך בין ארויס מיט אפענע רבורים.

„טו דאס א נעם", האב איך אויף א קול זיך געוועגדעט צו ניקי'ן אזן זיך אליין א לאז געטאן צו די שטריק אזן אין הארצען געדאנקט גאט, וואס ווהיסקי באב האט זיי צונויפגעקניפט גלייך ניט געדרעהט.

לאזט זיך דער קאנסטאבל אראפּ מיט'ן לייטערל אזן פאננט זיך דארטען אן צו פּארקען ביים שלעסל מיט עפעס א שליסעלע. מיר האבען דערווייל ארויפגענומען דעם אנקער אזן צובונדען דעם לעצטען קניפּ. אין דער רגע האט דער קאנסטאבל באפרייט דאס שיפל אזן האט זיך א לאז געטאן צו די וועסלעם.

„צי ארויף דעם זעגל!" האב איך א קאמאנדעווע געטאן צו מיין מאנשאפט אזן אליין האב איך זיך געזומען באפעסטיגען די פעדערשטע שטריק. אין א רגע איז דער זעגל געווען אנגעצויגען. איך בין אוועק צום הינטער־טייל, צום רודער.

„גלייך דאס אוים!" האב איך א געשריי געטאן צו ניקי'ן. דער קאנסטאבל האט דערווייל שוין געמאכט א פּארזוך צו דער־

*) א פּאליציי באאמטער.

געראטן האט מיך אלץ מהר צוגעשמיט. צוגעצויגען צום וואנדער־וועג.

„בעת איך בין געווען דארטען אין אלאבאמא", פאנגט אן א יאט צו דערצעלען; „בעת איך האב א פאר געטאן פון ק. מיט דער ק אוו א" (אייזענבאן) דערצעהלט א צווייטער; א דריטער פאנגט אן: „אויף דער ק. אוו א. (אייזענבאן) איז נישטא קיין טרעפ־לאד אויף די בלינדע פלאטפארמעס. אוו איך ליג אזוי שטי־לינקערהייט אין זאמד אוו הער. „דאס איז געווען נעבען א קליין שטעטעל אין אהייא, אויף דער „אזערע־ברעג אוו מישיגען־צפון לי־ניע". פאנגט אן אן אנדער יאט. „געפארען אמאל אויף דער הארמא־טען־קויל אוו וואבאש־ליניע?"; אוו א חברה־מאן טוט א זאג: „ניין, איך בין אבער געפארען אויף דער וויסער פאסט־ליניע אין שיקאגא". „א מ'רעט שוין יא פונ'ם באן — וואלט ביז דו קומסט אויפ'ן פענסילוויניא, פיר פאר רעלסען, ניטא קיין וואסער־ביטען, מ'שעפט אן וואסער לויפענדיג, אט דאס הייסט א פאר". „דער צפון־פאסיפישער איז איצט א שלעכטער וועג". „סאלינאס איז „פאר'חזיר'ט", די „ביקעס" בוצקען". „מיך מיט מאק'ן, דעם יאט, האט מען „געפאקט" אין על פאזא". „א מ'רעט שוין יא וועגען „נתינות" — וואלט ביז איהר קומט אין פראנצויזישען געגענד ארום מאנטריאל — אפילו קיין איין ענגליש וואלט רעט מען דארטען ניט; טוסט א זאג: מאנדזשי, מאדאם, מאנדזשי, נא ספיקא דא פרענטש*) אוו רייבסט דעם בויד, אוו מאכסט א הונגעריגע צורה, אוו זי ניט דיר א ברעקעל חזיר מיט א שקארינקע".

אוו איך ליג אוו ליג אזוי אויפ'ן זאמד אוו הארד. אט די וואנדערערס האבען מיר מסוכן פארמיאוסט מיין אויסטער־כאפע־ריי. א נייע וועלט האט מיך געראפען מיט יעדען וואלט, וואס מען האט ארויסגערעט — א וועלט פון שטאנגען אוו געזימסלאד. „בלינדע פלאטפארמעס" אוו „פולמאן־וואגאנעס מיט א טיר אין דער מיט", „ביקעס" אוו סיגנאליסטען, „כירען", „פאקען", „ארייג־פאלען", „פליטות", „קולאקעס", „קנייטלאך" אוו „פראפעסיאנא־לען". דאס אלעס האט פשוט געמיינט אוואנטיורעס. גוט. איך

העז זיך, וואם מיר לעבען. איך טו א שפיי אין וואסער אוו מעסט אפ די שנעלינקייט פונ׳ם שטראם.

„מיט אזא ווינטל קענען מיר אויף דעם וואסער דערפארען ביז ריא וועסטא", זאג איך.

„אוו ס׳איז איצט אויבס־צייט ארום טייך, זאגט ניקי.

„אוו דאס וואסער איז נידערינ אין טייך", זאג איך. „ס׳איז די בעסטע צייט אין יאהר א פאר צו טאן קיין סאקראמענטא".

מיר זעצען זיך אויף אוו קוקען זיך אן איינער דעם אנדערען. דער פרעכטינער מערב־ווינט פארשמעקט אונז ווי א גוטער וויין. טוען מיר ביידע א שפיי אין וואסער אריין אוו מעסטען אפ די שנעלינקייט פונ׳ם שטראם. איצט בין איך זיכער, אז אין דעם איז שולדיג געווען דער וואסער־שטראם אוו דער גוטער ווינט. ביידע האבען פשוט געריהרט אונזערע מאטראס־אינסטינקטען. וועז ניט דער שטראם אוו ווינט, וואלט די גאנצע קייט פון סבות, וואס האט מיר געזאלט ארויפברענגען אויפ׳ן וואנדער־וועג, זיך געווען איבערגעריסען.

מיר האבען שוין מעהר קיין ווארט ניט איבערגערעדט, נאר גלייך צוביגרען די שטריק אוו ארויפנעצוינגען דעם זעגל. אונזערע אוואנטיורעס אויף דעם טייך סאקראמענטא געהען ניט אריין אלס טייל אין אט דער ערצעלונג. ענדליך זיינען מיר אנגעקומען אין דער שטאט סאקראמענטא אוו פאראנקערט דאס שיפל ביים האפען. די וואסער איז נעווען פשוט א גן־עדן, אוו די גרעסטע טייל פון אונזער צייט האבען מיר פארבראכט אין וואסער, זיך געבאדעז אוו ארומגעוואשען. אויפ׳ן זאמד־בערגל אריבער דעם איזענבאן־בריק האבען מיר זיך צוזאמענגעטראפען מיט א חברה בחורים, וואס האבען זיך אויך געבאדעז. מיר זיינען אביסל ארומגעשוואומען. ארוים אויפ׳ן ברעג אוו געשמועסט. זיי האבען שוין גאנץ אנדערש גערעדט, ניט ווי יענע חברה, מיט וועלכע איך פלעג זיך ארומשלעפען. דאס איז נעווען א נייע שפראך. דאס זיינען געווען וואנדער־יאטען, אוו יעדער ווארט וואס זיי האבען ארוים־

האָב פון דעם הנאה געהאט. איך האָב ביי זיך אַפּגעמאכט, אז דער נעמער איז א סך ערגער פון'ם גנב און, אז אזא זאך זאל זיך שוין מעהר ניט טרעפען. און ס'האָט זיך טאקע שוין מעהר ניט געטראָפען, אויפ'ן צווייטען טאָג בין איך ארויס און פאר־קאטשעט די פּיס מיינע אקוראט ווי יעדער איינער.

ניקי דעם גריך'ס אמביציע איז ניט געווען דער וואנדער־וועג. ער איז ניט געווען קיין מוצלח אין בעטלעריי און עפּעס איינמאל ביי נאכט האָט ער זיך ארויפּגענגב'עט אויף א בארקע און איז אוועק אויפ'ן טייך קיין סאן פראנציסקא. איך האָב איהם באגעגענט ערשט צוריק מיט א וואָך ביי א באקסער־יום־טוב. ער איז ווייט אוועק. ער איז געזעסען אויף א בכבודיגען אָרט ביים סאמע קאמפּס־פּלאץ. ער איז איצטער א פּאַרוואלטער פון „פּרייז פייטער" און איז דערפּאר ביי זיך זעהר גדול'דיג. באמת, אויף א קלייענעם מאשטאָב, אין לאקאלע ספּאָרט־אנגעלעגענהייטען איז ער טאקע א בלישצענדער שטערן.

קיין יאָט וועלט ניט קיין וואנדער־יאָט בין ער געהט ניט אריבער דאָם „בערגעל" — דאָם איז געווען דער גרעזע פון'ם וואנדער־וועג, לויט איך האָב געהערט אין סאקראמענטא. גוט, איכ'ל אריבערגעהן דאָם „בערגעל" און אריין אין דער חברה. דאָם „בערגעל" איז, אגב, געווען די סיערא נעוואדאס. די גאנצע קאמאנדע האָט באשלאָסען זיך א לאָז טאָן איבער'ן בערגעל אויף א שפּאציר און, פּארשטעהט זיך, איכ'ל אויך געהן. דאָם איז געווען דעם פראנציזישען יאָט'ס ערשטע אוואנטיורע אויפ'ן וואנ־דער־וועג. ער איז נאָר וואָס געהאָט אנטלאָפען פון זיין פאמיליע פון סאן פראנציסקא. פארבייגעהענדיג ווייל איך באמערקען, אז מיין אלטער טיטל „פּרינץ" איז פּארשוואונדען געוואָרען. איך האָב געקראָגען מיין צו־נאמען. איצטער האָט מען מיך גערופען דער „מאטראָס־יאָט". שפּעטער צו האָט מען מיר א נאמען געגעבען דער „פּריסקא־יאָט", בעת די פעלזען־בערג זיינען שוין געווען צווי־שען מיר און צוויישען מיין היים־שטאָט.

צוואנציג מינוטען נאָר צען אין אוועגט האָט דער צענטראל־

מוז פארזוכען אט דאס לעבען. ביי זיך האב איך שוין געפועלט, אז איך בין איינער פון אט די וואנדער־יאטען. איך בין געווען פונקט אזוי שטארק ווי יעדער פון זיי, אזוי ריהרעוודיג, אזוי חוצפה'דיג און א מח האב איך געהאט אזא גוטען.

נאכ'ן באדען, פארנאכט צו, טוען זיי זיך אן און געהען אוועק אין שטאט. געה איך אויך. די חברה פאנגען אן צו בעטלען אויף דער הויפט גאס. איך האב נאך קיינמאל ניט געהאט געבעטלט, און דאס איז געווען ביי מיר די שווערסטע זאך ביי מיין ערשטען ארויספאר אויפ'ן וואנדער־וועג. איך האב געהאט א מאדנעם באגריף וועגען בעטלערייי. מיין פילאזאפיע, ביז יענער צייט, האט מיך געלערנט, אז ס'איז שענער צו גנב'ענען איידער צו בעטלען; אז רויבערייי איז נאך שענער, ווייל די ריזיקע און די שטראף זיינען פראפארציאנאל גרעסער. נאך אלס אויסטערפיראט בין איך שוין געהאט אזוי פיל מאל ערקלערט געווארען שולדיג פון דער גערעכטיגקייט, אז איך וואלט לכל הפחות געדארפט אפזיצען טויזענט יאהר אין טורמע. דאבעווען איז ביי מיר נעווען מעשה—מאן; בעטלען אבער האט ביי מיר געהאט א פנים פון חלשות, געווען געמיין און נידעריג. איך האב זיך אבער מיט דער צייט אנטוויקעלט אזוי גוט, אז איך האב אנגעהויבען צו קוקען אויף בעטלעריי ווי אויף א פרעהליך שטיקעל ארבייט, ווי אויף א שפיל אין המצאות, ווי אויף א מיטעל צו פארשטארקען דעם כאראקטער.

יענע ערשטע נאכט אבער האב איך דאס ביי זיך ניט געקאנט פועל'ן; דער סוף איז געווען, אז ווען די יאטען זיינען שוין פארטיג געווען צו געהן אין א רעסטאראן עפעס עסען, האב איך נאך געהאלטען ביים אנפאנג. איך האב ניט געהאט קיין סענט ביי דער נשמה. מיני, דער יאט, דאכט מיר, האט באצאלט פאר מיין עסען און מיר האבען אלע געגעסען צוזאמען. א נעמער, זאגט מען, איז פונקט ווי א גנב; מיני האט געבעטלעלט און איך

*) עסען, מאדאם, איך רעד ניט קיין פראנצויזיש.

האט ער זיך אפגעשטעלט און מען האט ווידער ארונטערגעמאר־
דעוועט די וואס זיינען פארבליבן. איך אליין נאר בין געפארען
ווייטער.

ניט ווייט פון וואקזאל דארטען איז געלעגען דער פראנצויזי־
שער יאט מיט ביידע פים ארונטערגעהאקט. עטליכע יאטען פון
דער קאמאנדא, וואס האבען געזעהען דעם צופאל האבען זיך גע־
דרעהט ארום איהם. דער פראנצויזישער יאט האט זיך א גליטש
געטאן אדער ספאטיקעט אביסעל, און די רעדער האבען שוין גע־
טאן דאס איבריגע. אט אזוי בין איך ארויף אויפ'ן וועג. שפע־
טער מיט צוויי יאהר האב איך דערזעהען דעם פראנצויזישען יאט
און באקוקט זיינע „פענקעס". דאס איז געווען א עדעלקייט פון
מיין זייט. קאליקעס האבען זעהר ליעב, אז מען באקוקט זייערע
צוקאליעטשעטע אברים. צוויישען די אמוזירענדע בילדער אויפ'ן
וואנדער־וועג איז דאס בילד ווען צוויי קאליקעס באגעגענען זיך.
זייער אלגעמיינע צרה איז א פרוכטבארער קוואל פון געשפרעכען;
און זיי דערציילען, ווי עס האט פאסירט, זאגען אלעס וואס זיי ווייס
סען מכח אמפוטאציע, טראגען ארויס זייערע קריטישע באמערקונ־
גען מכח זייערע כירורגען און פארענדיגען דערמיט, וואס זיי דרע־
הען זיך אף אביסעל אן א זייט נעמען אראף די באנדאושען און
פארגלייכען זייערע איבערגעבליבענע שטיקלאך אברים.

ערשט מיט עטליכע טעג שפעטער אין נעווארא, ווען די קא־
מאנדע האט מיך דעריאגט, האב איך זיך דערוואוסט פונ'ם צופאל
מיט'ן פראנצויזישען יאט. די קאמאנדע אליין האט אויך נישט
קשה'דיג צוגעליטען. סאמע אויף די בערג אינ'ם שנעע האט גע־
טראפען א סיבה מיט'ן צוג. דער גליקליכער דושאו האט זיך אומ־
געשלעפט אויף קולעס מיט צוויי צוריבענע פים און כמעט אלע
איבריגע האבען זיך ארומגעטראגען מיט וואונדען.

און איך לויג מיר דערווייל אזוי אויפ'ן דאך פונ'ם פאסט־
וואגאן און וויל זיך דערמאנען צו ראזווייל דושאנקשאן, די סטאנ־
ציע געגען וועלכער באב האט מיך געווארענט, איז די ערשטע
אדער די צווייטע. צוליב זיכערהייט האב איך זיך אפגעהאלטען

פאסיפישער פאסאזשיר צוג זיך נעריט פונ׳ם וואקזאל אין סאק־
ראמענטא, קיין מזרח צו — אט די וויכטיגע איינצעלהייט איז
מיר גוט איינגעקריצט אין מיין זכרון. אריבער א צענדליג חברה
זיינען מיר געווען און מיר האבען זיך אלע אויסגעשטעלט אין דער
פינסטערניש עטוואס פארויס פונ׳ם לאקאמאטיוו, גרייט ארוי צור־
טאנצען. אלע ארטיגע וואנדער־יאטען זיינען געקומען זעהען וויי מיר
פארען אפ—אויך אונז אראפשלייזדערן אויב זיי וועלען נאר קענען.
אט אזוי א האבען זיי באגריפען א שפאס, און סך־הכל פערציג שטיק
זיינען געקומען דורכצופירען אט דעם שפאס. זייער הויפט פירער
איז געווען א קנאקער א וואנדער־יאט, באב האט מען איהם נערר־
פען. סאקראמענטא איז געווען זיין געבורט־שטעטעל, נאר ער איז
שוין אויסגעווען וואו ערגעץ א מייזעל־לאך איבער׳ן לאנד. נעמט
ער מיך און דעם פראנצויזישען יאט אווענק אין א זייט און גיט
אונז אזא מין עצה: „מיר ווילען דא ארונטערמארדעווען די גאנצע
קאמאנדע, איהר פארשטעהט? איהר ביידע זענט נאך שוואך.
יענע קענען שוין זייער שטעטעל באשטעהן. ווי נאר איהר „פאר־
צוועקעווט" א בלינדע פלאטפארמע „דעקט" זי. און בלייבט
אויפ׳ן דאך ביז איהר וועט פארביפארען די סטאנציע ראזווילע
דושאנקשאן. אין יענעם כרך זיינען די „ביקעס" זעהר ווילד,
„בוצקעס" וועמען נאר זיי דערזעהען.

דער לאקאמאטיוו טוט א פייף און דער צוג רירט זיך. דריי
בלינדע פלאטפארמעס זיינען דארטען געווען — פלאץ פאר אונז
אלעמען. אונזער צענדליגע, וועלכער האט געווילט מיטפארען,
האט זעהר געגארט זיך אריסגליטשען שטילינקערהייט, נאר אונ־
זערע פערציג פרייגד זיינען ארויס מיט א מאדנעם טארארם אהן
א טראפען בזיון. איד האב, לויט באב׳ס עצה, זיך באלד ארויפ־
געכאפט אויפ׳ן דאך פון א פאסט־וואגאן. דארט האב איך זיך
אוועקגעלייגט מיט אביסעל א קלאפענדיג הארץ און זיך צוגעהערט
צום שפאס. די גאנצע כאפטע קאנדוקטארען איז אווענק פארויס
און דאס „ארונטערמארדעווען" איז געגאנגען ווי א מזמור, שנעל
און אהן רחמנות. און דער צוג איז אפגעלאפען א האלב מיל

שטעלען מיר זיך אוועק אויף דער ק.—נאָם ביים ראָג, גלויב איך, פון דער פינפטער נאָם. ס'איז נאָר־וואָם געהאָט נאָכט געוואָרען און די נאָם איז געווען געפאָקט מיט מענשען. שטעהט אזוי באָב און באָטראָכט די היט פון יעדען פאַרביגגעהענדען כינעזער. איך פלעג זיך תמיר חדוש'ען, ווי קומט עס, וואָם אלע וואַנדער־יאָטען טראָגען „פינף־דאָלאַרדינע סטעטסאָן קאַפּעליושען, האַרט־ראַנדיגע", איצטער וויים איך שוין. זיי פלעגען אָט די קאַפּעליושען באָקומען אויף דעם זעלבען אופן ווי איך וועל איצטער באָקומען מיינעם, ביי די כינעזער. איך בין געווען נערווועז — ארום זיינען געווען אזוי פיעל מענשען; נאָר באָב איז געווען קיהל ווי א הרובע אום תמוז. עטליכע מאָל האָב איך זיך א לאָז געטאָן צו א כינעזער, מוטיג און אנטשלאָסען, באָב שלעפט מיך אָבער צוריק. ער האָט געוואָלט איר זאָל קריגען א גוטען קאַפּעליוש, פונקט מיין מאָם. אָט טראָגט זיך פאַרביי א הוט, מיין מאָם טאָקע, אָבער ניט קיין נייער; באָלד, א צענדליג דער טייוועל ווייסט וואָסערע, און באָלד א נייער קאַפּעליוש, אָבער ניט מיין מאָם. און וועג ס'האָט זיך געמאַכט א קאַפּעליוש אי ניי אין מיין מאָם, איז דער ראַנד אָבער געווען צו גרויס אָדער צו קליין. מיין נאָט, באָב איז געווען אן איבערקלייבער. איך בין דערווייל געוואָרען אזוי אָנגעדראָלט, אז איך וואָלט אראָפגעכאַפּט וואָם נאָר ס'וואָלט מיר אין די הענט געקומען.

ענדליך איז געקומען דער הוט, דער אייניגער הוט אין סאָק־ראָמענטא, וואָם איז מיר באָשערט געווען. ווי נאָר איך האָב אויף איהם א קוק געטאָן, האָב באָלד איך דערקענט, אז ער איז א מזל־דיגער. וואָרף איך א בליק אויף באָב'ן. טוט ער מיט די אויגען א נישטער אָרום צו ס'איז ניטא קיין פאַליציי אין טוט א שאָקעל מיט'ן קאַפּ. איך כאַפּ אראָפּ דעם הוט פונ'ם כינעזער'ס קאַפּ און טוה איהם אן אויף מיינעם. ס'איז געווען פונקט אויף מיין מאָם. ערשט דאָמאָלט האָב איך אָנגעפאַנגען צו לויפען. באָב, האָב איך געהערט, האָט עפעס א געשריי געטאָן. הינטערווויילעכם כאַפּ איך א קוק און זעה, ווי ער פארשטעלט דעם וועג דעם צורייצטען מאַנ־

אראפצוגעהן אויף דער בלינדער פלאטפארם ביז נאך דער צוויי־טער סטאנציע. און אפילו דעמאלט בין איך נאך אויך ניט אראפ. איך בין דאך געווען א פריץ אינ׳ם עסק, און איך האב זיך געפילט זיכערער אויפ׳ן דאך. איך האב אבער קיינמאל ניט דערצעלט דער קאמאנדע, אז איך בין געפארען אויפ׳ן דאך די גאנצע נאכט. דורכגעשניטען די סיערראס, זייערע שנעיגע שפיצען און טונעלען, ביז טראקי, וואס אויף יענער זייט בערג, וואוהין איך בין אנגע־קומען ארום זיבען א זייגער אינדערפריה. אזא זאך איז א בזיון, און מען וואלט פון מיר געווען חוזק געמאכט. צום ערשטען מאל דערצעל איך איצטער דעם אמת וועגען יענער ערשטער נסיעה מיי־נער איבער׳ן בערגעל. די קאמאנדע אבער האט באשלאסען, אז איך בין ניט קיין שלים־מזל, און וען איך בין צוריק געקומען קיין סאקראמענטא בין איך שוין געווען א פאלקאמענער וואנדער־יאט.

פונדעסטוועגען האב איך א היבשע ביסעל נאך געדארפט ער־וואהר ווערען. מיין ראטגעבער איז געווען באב. ער איז געווען א גאנץ נישקשה׳דיגער בחור. איך געדיינק עפעס איינמאל אן אבענט (דאמאלט איז געווען א יריד אין סאקראמענטא, און מיר האבען זיך ארומגעשלייעט און געלעבט א גוטען טאג) האב איך פארלארען מיין היטעל אין א געשלעג. בלייב איך שטעהן מיט א הויפען קאפ אין מיטען גאס. דא איז מיר באב ווידער נעקומען צו הילף. פיהרט ער מיר אפ אין א זייט פון דער קאמאנדע און זאגט מיר וואס צו טאן. איך האב זיך אביסעל געשראקען דורכצופירען זיין עצה. איך בין גראד דאמאלט נאר־וואס געהאט ארויס פון טורמע, וואו איך בין אפגעזעסען דריי טעג, און וואלט איך איצט נאכאמאל אריינגעפאלען אין די הענט פון דער פאליציי — קריג איך מיין עהרליך אויסקומעניש; טרוקען וואלט איך שוין ניט ארויס. און ווייזען, אז איך האב מורא — איז מיר אויך ניט אנגעשטאנען. איך בין דאך אריבער דאס „בערגעל" און אומגעלאפען מיט דער קאמאנדע ווי אן עכטער טרעמפ. הכלל, איך האב געמוזט צייגען וואס איך קען. פאלג איך באב׳ן און ער גיהט מיט מיר אוועק אכטונג צו געבען, אז ס׳זאל ארויסקומען אגיל ואשמח.

נעווען א סימבאל, אז מען קען זיך אויף מיר פארלאזען. איך האב אט דעם קאפעליוש געטראגען אריבער א יאהר.

וואנדער־יאטען זיינען וואויל חברה, וועז מען באגעגענט זיי אייגציגווייז אוז זיי דערצעהלען „ווי ס'האט פאסירט"; נאר, בנאמנות, איהר דארפט זיך פאר זיי היטען וועז זיי לויפען אום משערעדעם־ווייז. דאמאלט זיינען זיי וועלף, אוז ווי וועלף קענען זיי אומוואדרפען פוז די פים דעם שטארקסטען מענשען. דאמאלט צייגען זיי ניט ארוים דעם מינדסטען פחד. וואדרפען זיי זיך ארויף אויף א מענשען — לאזען זיי איהם שוין ניט אף כל־זמז זיי האבען נאך א טראפען כח אין זייערע דראטיגע קערפערם, ביז ער פאלט ניט אום א הילפלאזער. ניט איינמאל האב איך זיי דאס געזעהען טאז אוז איך וויים וואס איך רעד. זייער ציל איז, פארשטעהט זיך, רויבעריי. אוז היט זיך פאר דער, „שטארקער האנט". יעדער יאט אין אז עקספערט אין אט די זאכען. אפילו דער פראנצויזישער יאט האט די תורה נעקענט אוידער ער האט פארלוירען זיינע פים.

אט זעה איך איצטער דייטליך, וואס ס'האט א מאל פאסירט ביי די „וועדבעם". די וועדבעם האבען מיר נעדופען עטליכע בויימער, וואס האבען געוואקסען אויף א פוסטען פלאץ ניט וויים פוז וואקזאל אוז א פינף מינוט שפאציר־נאנג צום סאמע צענטער פוז סאקראמענטא. דאס איז נעווען ביי נאכט, אוז די סצענע איז באלויכטען מיט'ז טונקעלען שיין פוז די שטערז. סע שטעהט א נעזונטער ארבייטער אוז ארום איהם, פוז אלע זייטען, א נאנצע טשערע וואנדער־יאטען. ער איז ווילד־אויפנעדרייצט אוז שלעפט זיך, שדעקט זיך ניט, גלויבט אין זיין אייגענער גבורה. ער וועגט עפעס א הונדערט־אוז־אכציג פונט אוז האט קרעפטיגע מוסקולען; ער וויסט אבער ניט צו וועמען זיך א נעם טאז. די יאטען בייזערז זיך דערווייל. עס איז א מיאוסקייט. זיי טוהען זיך א לאז אויף איהם פוז אלע זייטען, ער דרעהט זיך פלינק אוז מאכט מיט די העגט. דער פריזירער־יאט איז נעבעז מיר נעשטאנען. אוז ווי דער ארבייטער דרעהט זיך אזוי, טהוט דער פריזירער־יאט א טאנץ

גאל, שטעלט איהם אונטער א פיסעל. איך לויף ווייטער. ביים צווייטען ראג פארקערעווע איך זיך, און ביים דריעטן — ווידער א מאל. די גאם איז שוין ניט געווען אזוי געפאקט מיט מענשען ווי די ק.—גאם, פאנג איך מיר אן אזוי צו שפאצירען פאמעלאך. כאפ אביסעל אפ דעם אטעם און גיב זיך אליין אפ א מזל־טוב מיט דעם נייעם הוט, מיט דעם געלונגענעם אנטלויפען.

פלוצלונג, ביים ראג, הינטער מיינע פלייצעס טאקע — אחא — דער כינעזער מיט'ן הוילען קאפ איז דא. מיט איהם געהען נאך א פאר כינעזער און הינטען שלעפען זיך נאך א פינף־זעקס מענער און אינגלאך. איך טאנץ אווק צום צווייטען ראג, שנייד דורך די גאם און בין שוין ביי אן אנדער ראג. איך באשלים, אז איך האב איהם שוין אויסגעמאטערט און פאנג ווידער אן צו שפאצירען. אבער ביים ראג קומט ווידער אן אט דער זעלביגער מאנגאל, דער עקשן. דא איז געווען די זעלבע אלטע מעשה מיט'ן האז און מיט דער טשערעפאכע. אזוי שנעל לויפען ווי איך האט ער ניט געקענט. ער האט זיך אבער אויף א רגע ניט אפגעשטעלט, שנעל זיך נע־קאטשעט מיט קלייניע פארפיהרענדע טריטעלאך, געהאלטען אין איין שעלטען און זידלען זיך און טאקע דערפאר אלץ שטארקער געסא־פעט. ער האט גערופען גאנץ סאקראמענטא צו זעהען די שאנדע, דעם בזיון, ווען מען האט איהם פארשאפט, און א היבשער טייל פון די סאקראמענטא'ר איינוואוינער האט דאס טאקע דערהערט און איז איהם נאכגעלאפען. און איך לויף ווי א האז און דער עקשן, דער מאנגאל נאך מיר, אלץ מיט גרעסערע טריטעלאך און אט־אט כאפט ער מיך. ענדליך. ווען א פאליסמאן איז צוגעקומען האב איך אויף אן אמת פארקאטשעט די פאלעס. איך ווארף זיך און דרעה זיך דאס אהער דאס אהין, איך מעג שווערען, אז איך בין אזוי אפגעלאפען א צוואנציג קווארטאלען אהן אן אפשטעל. דעם כינעזער האב איך שוין מעהר ניט געזעהען. דער קאפעלויש איז געווען א פיינינקער, א שפאנגל־נייער סטעטסמאן, אלע חברה האבען מיר אויף איהם מקנא געווען. און נאך מעהר, דאס איז

באין אופן ניט פארגעסען ווי ער זיצט דארטען אזוי ביי דער שיין פון די שטערן, עפעס צוטומלט, דערשראקען, צושויבערט אזן דרעהט דעם קאפ אזן דעם האלז אהער אזן אהין אין אלע זייטען.

איבערהויפט שכורים זיינען קרבנות פון אט די וואנדער־יאטען. בארויבען א שכור הייסט ביי זיי א „קאטשע טאן א בר מנן"; אזן וואו זיי קומען נאר זוכען זיי שכורים. א שכור איז ביי זיי אזא מאכל, ווי פליגען למשל, ביי א שפיון. „א קאטשע טאן א בר מנן", איז ביי זיי אפט א גאנץ פרעהליכע חתונה, ספעציעל ווען דער שכור איז הילפלאז אזן ער קען זיך ניט ווערען. ביים ערשטען בלאז ווערט אויסגעטרוקענט דעם שכור'ס גלעט אזן ציהרונג. נאכדעם זעצען זיך די יאטען ארום ארום זייער קרבן אזן טאנצען דעם אינדיאנער שכור שאנץ. איינעם פארגלוסט זיך דעם שכור'ס שניפס — נעמט מען אראפ דעם שניפס. אן אנדערער וויל זיין אונטערוועש — שלעפט מען אראפ דאס אונטערוועש. דערביי פארקירצט מען מיט א מעסער די ארבעל אזן די פלוידערן, איז דאס פידזשאקעל אדער הויזען צו גרויס — רופט מען צו א גוטען־ברודער, א באקאנטען טרעמפ אזן מען איז איהם דערמיט מכבד. נאכדעם צוגעהט מען זיך גאנץ פיין אזן מען לאזט נעבען איהם איבער א נאנצע קופע אלטע שמאטעס.

אט זעה איך נאך א בילד. ס'איז א פינסטערע נאכט. מיין חברה שפאצירט אויפ'ן טראטואר ערנעץ אין עק שטאט. פאראויס. נעבען אן עלעקטרישען לאמפ זעהען מיר ווי א מענש שניידט דורך די נאס. עפעס וואקעלט ער זיך אזן נעהט ניט פעסט. די יאטען דערשמעקען זייער קרבן. דער מענש איז שכור. ער שארט זיך פארביי דעם טראטואר אזן ווערט פארלארען אין דער פינסטערניש. דורכשניידענדיג עפעס א לייזינגען פלאץ. חברה רעדען ניט אויס אפילו קיין ווארט, נאר מען טוהט זיך א ווארף איהם דערויגען. מען דערויגט איהם אין סאמע מיט פון דעם לייזינגען פלאץ. נאר, וואס איז דאס? צווישען דער קאמאנדע אזן איהר קרבן דרעהען זיך אום אזן בייזערן זיך עפעס טונקעלע אזן דראהענדע פיגורען. דאס איז אן אנדער שייקע וואנדער־יאטען. לאזט זיך אוים א

אוז מאכט די קונץ. ער שפּאַרט אַריין זיין קניע דעם אַרבייטער אין רוקען; מיט דער רעכטער האַנט נעמט ער אַרום זיין האַלז אוז דריקט צו דעם גאַרגעל מיט'ן האַנט־געלענק. דאָס איז א מסוכנ'ער קוועטש אוז דער מענש בלייבט אהן אָטעם. אָט דאָס הייסט די שטאַרקע האַנט.

דער אַרבייטער גיט זיך ניט אונטער, נאָר ער קען זיך שוין נאָר ניט העלפען. די וואַנדער־יאָטען וואַרפען זיך אויף איהם אַרויף פון אַלע זייטען אויף די פים, די הענט, דעם קערפער, אוז דער פריזירער־יאָט לאָזט ניט אָפּ דעם האַלז, ווי א וואַלף, וואָס האָט זיך אַרויפגעכאַפּט אויף א הערש, ער שלעפּט איהם רק צוריק. דער אַרבייטער קערט זיך איבער אוז פאַלט אונטער דער גאַנצער קופּע. דער פריזירער־יאָט בייט אום זיין פאַזיציע, נאָר ער לאָזט איהם נאָר אַלץ ניט אָפּ. אוז בעת עטליכע חברה זיינען בודק זיינע קע־ שענים, האַלטען איהם די אַנדערע צו די פים, אזוי אז ער זאָל מיט די פים ניט קענען קיין ריהר טאָן. זיי באַוואַרענען זיך אוז שלע־ פען איהם נאָר אראָפּ די שטיוועל. אוז ער? ער האָט זיך שוין אונ־ טערגעגעבען, ער איז איצטער צושלאַגען. אָחוץ דעם קען ער נאָר אַלץ דעם אָטעם ניט כאַפּען, צוליב דער שטאַרקער האַנט. ער פאַנגט שוין אָן מיאום צו כארכלען, אוז די חברה פאַנגען זיך אָן אביסעל צוצואיילען. באמת וויילעז זיי איהם ניט הרג'ענען. אַלעם איז געענדיגט. עמיצער טוהט א קאַמאַנדעוועו אוז מיט איין מאָל לאָזען איהם אַלע אָפּ, די יאָטען צולויפען זיך אין אַלע זייטען. איין יאָט שלעפּט מיט זיך די שיך. ער וויסט וואו מען קען פאר זיי קריגען א האַלבען דאָלאר. דער אַרבייטער זעצט זיך אויף, קוקט זיך אַרום, צוטומעלט אוז הילפלאָז. אפילו ער זאָל וועלען, קען ער אויך ניט נאכלויפען בארוועסערהייט אין דער פינסטער. איך האַלט זיך אביסעל אָפּ אוז קוק אויף איהם. ער טאָפּט זיך ביים האַלז, טוט טרוקען אוז מאַדנע א בורטשע, וואַרפט עפעם מאַרנע מיט'ן קאָפּ, וויל געוואָר ווערען צו דער האַלז איז ביי איהם ניט אויפגעלינקט. איך טו זיך א לאָז, דעריאָג די קאַמאַנדע. דעם אר־ בייטער האָב איך שוין מעהר קיינמאָל ניט געזעהען. הגם איך קען

ביסעל מינץ. אט דאס ביסעל מינץ זיהט אזוי צו די וואנדער־יאטען. דער בעסטער פלאץ צו אויסנישטערן א קלימעק־טרעמפ איז אין די שטאלען, געהילץ־פלעצער, אייזענבאהן־הויפען א.ז.ו.. ערגעץ אין א עק־שטאט; די בעסטע צייט זיי צו כאפען איז ביי־נאכט, וועז דער קלימעק־טרעמפ זוכט אפ אט די פלעצער, וואו ער קען זיך איינוויקלען אין זיינע קאלדרעם און שלאפען.

„פרעהליכע קעצלאך" קומען אויך ניט ארויס טרוקען פון די וואנדער־יאטען. אין א מעהר פארשטענדליכער שפראך רופט מען די „פרעהליכע קעצלאך" בהמות מיט קורצע הערנער, טשעטשאק־וואס, פריש־געבאקענע חברה, זיידענע יונגעלייטלאך. א פרעהליך קע־צעל איז אן אנפאנגער אויפ'ן וואנדער וועג, שוין אין די יאהרען, אם ווינציגסטען שוין א היבשער בחור. א אינגעל, ווי גרין ער זאל ניט זיין אויפ'ן וואנדער־וועג איז קיינמאל ניט קיין פרעהליך קע־צעל; ער איז א וואנדער־יאט, א „ברען". אזן אויב ער וואנדערט ארום מיט א פראפעסיאנאל איז ער אן אונטער־טרעמפ. איך בין קיינמאל ניט געווען קיין אונטער־טרעמפ, ווייל איך האב זעהר ניט ליעב געהאט קיין אויבערהאר. צוערשט בין איך געווארען א וואנ־דער־יאט אזן נאכדעם א פראפעס. מיין קאריערע האב איך אנ־געפאנגען זעהר יונג, דערפאר האב איך פארשפארט זיין א פרעהליך קעצעל. א קורצע צייט, בעת איך האב געענדערט מיין צו־נאמען פון פריסקא'ר־יאט אויף מאטראס דזשעק, האב איך אויף זיך נע־האט א חשד, אז איך בין א פרעהלאד קעצעל. אבער א נעהענטע־רע באקאנטשאפט מיט מיר פון די, וואס האבען מיך חושד געווען אין אזא זאך, האט גלייך פארטריבען אלע זייערע ספקות אזן נאר איז גיכען האב איך באקומען די עכטע פאסטעמקעס אזן אלע סמנים פון אן אמת'ען פראפעסיאנאל. אזן זאל מען טאקע וויסען אט איצטער, אז די פראפעסיאנאלען זיינען די אריסטאקראטיע פונ'ם וואנדער־וועג. זיי זיינען דאס די לאנדען, די הערשער, די נאר פרימיטיווע ערעל־לייט, יענע בלאנדע חיות, וואס זיינען אזוי בא־ליעבט ביי ניטצשע'ן.

וועז איך בין פון נעוואדא צוריק אריבערגעקומען איבער'ן

מעשה. אז דאס איז נאר זייער קרבן. אז זיי געהען איהם שוין נאר א שטיקעל צייט. מיר לעבען אבער אין א נאנץ אנדער וועלט, אין א פרימיטיווער וועלט. אט די וועלף זיינען נאר קלייגע וועלפעלאך. (באמת, גלויב איך ניט, אז אפילו אוינער פון זיי איז עלטער געווען פון צוועלף אדער דרייצען יאהר. עטליכע פון זיי האב איך שפעטער באגעגענט און איך האב זיך דערוואוסט, אז זיי זיינען נאר־וואס געהאט אריבערגעגאנגען דאס בערגעל, און אז זיי שטא־מען פון דענווער און סאלט־לייק סיטי). אונזער שייקע טוהט זיך א וואוף פאראויס. די קלייגע וועלפעלאך קוויטשען און דראפען זיך און קעמפען ווי קלייגע טייוואלים. ארום דעם שכור פלאקערט א קאמף כדי איהם צו פארכאפען. אינ'ם סאמע ברעג פונ'ם קאמף פאלט ער אום און דאס געשלעג צופלאקערט זיך איבער זיין קער־פער אקוראט ווי דער קאמף צווישען די גריכען און די טראיאנער איבער דעם קערפער און פאנצער פון זייער א געפאלענעם העלד. די קלייגע וועלפעלאך טרייבט מען אף; זיי לויפען אוועק מיט נע־שרייען, טרערעז און קוויטשערייען. און מיין שייקע נעמט זיך קא־טשען דעם בר מנו. איכ'ל אבער קיינמאל ניט פארגעסען אט דעם שכור, זיין צומישטע איבעראשונג וועגען דעם פלוצליכען אויס־ברוך פונ'ם קאמף אויף יענעם ליידינגען פלאץ. אט זעה איך איהם נאך איצטער, א טונקעלען אין דער פינסטער, ווי ער שאקעלט זיך און חדושט זיך אזוי טעמפ, ווי ער טרעט אויף אין דער ראלע פון א רודף־שלום אינ'ם געשלעג. די באדייטונג פון וועלכען ער האט אפילו ניט פארשטאנען. אט זעה איך, דעם אויסדרוק פון אמת'ער באליידיגונג אויף זיין פנים, וועז ער, אזא אומשולדיגער, ווערט ארומגערינגעלט און אזוי פיעל הענט שטעקען אריין אין איהם זייערע נענעל און מען ווארפט איהם צו דער ערד.

א קלימעק־טרעמפ איז אויך א ליעבלינג־רויב ביי די וואנדער־יאטען. א קלימעק־טרעמפ איז א טרעמפ, וואס ארבייט. דער צו־נאמען שטאמט דערפון, וואס ער בינט צונויף זיינע קאלדרעם אין א קלימעקעל און אזוי טראגט ער זיי אויף די פלייצעם. וויל א קלימעק־טרעמפ ארבייט אמאל, גלויבט מען. אז ער האט ביי זיך א

צוויי טויזענד טרעמפּס

בערגעל האב איך זיך דערוואוסט אז עפעס א טיף־פיראט האט אוועקגע׳גנב׳עט דיני מעק־קריע׳ס שיפעל. (א מאדנע זאך, איך קען זיך באין אופן איצטער ניט דערמאנען, וואו איז אהינגעקומען דאס קליינע רודעל־שיפעל, אין וועלכער איך מיט ניקי דעם גריך האבען זיך אוועקגעלאזט פון אוקלאנד קיין פאָרט־קאסטא. איך וויים, אז דער קאנסטאבעל האט דאס ניט צוגענומען, און איך וויים, אז מיר האבען דאס ניט מיטגענומען בעת מיר האבען זיך א לאז געטאן ארויף מיט׳ן סאקראמענא טייך, מעהר וויים איך ניט). צוליעב׳ן פארלוסט פון דיני מעק־קריע׳ס שיפעל האב איך שוין נע־מוזט אוועק אין וועג; און וען סאקראמענטא איז מיר נמאס געווארען האב איך זיך געזעגענט מיט מיין באנדע (וועלכע האט מיך מחמת פריינדשאפט טאקע געפראווט ארונטערמארדעווען פונ׳ם פראכט־צוג) און אוועק אויף א רייזע אין דעם סאן יאקווין טהאל. דער וואנדער וועג האט מיך צוגעקייקעלט צו זיך און מיך שוין ניט אפגעלאזט. און שפעטער, וען איך האב שוין געהאט ארומגערייזט דעם ים און דורכגעלעבט טויזענט אנדערע זאכען, האב איך זיך נאר אמאל אומגעקערט צום וואנדער־וועג צו מאכען לענ־גערע רייזעס כדי צו זיין א „קאמעט" א פראפעסיאנאל", און איך האב זיך אונטערגעטוקט אין דער סאציאלאגישער מקוה, און בין ארויס נאס ביז די ביינער.

צוויי טויזענט טרעמפס.

איך האב אמאל געהאט דאס גליק ארומצורייזען עטליכע וואכען נאכאנאנד מיט א חברה פון צוויי טויזענט טרעמפס. אט די חברה האט מען גערופען „קעלי׳ס ארמיי". פון קאליפארניע אן, דורך דער גאנצער ווילדער און פוכיגער וועסט, האט נענעראל קעלי מיט זיינע העלדען פארכאפט פאר זיך גאנצע באהנען; זיי זיינען אבער דורכגעפאלען וועו זיי זיינען אריבער דעם טייך מיזורי אוו זיך א לאז געטאן צו דער אויסגעשפילטער איסט. די איסט האט ניט געהאט די מינדסטע נייגונג אומזיסט צו פיהרען צוויי טויזענט טרעמפס. אוו די גאנצע ארמיי קעלי׳ס איז איבערגעבליבען הילפלאז אויף א שטיק צייט ביי קאונסיל בלאפס. דעם טאג, וואס איך האב זיך אן איהר אנגעשלאסען, איז זי אזוי פארצווייפעלט נעווארען פון איהר לאגע, אז זי האט זיך א לאז געטאן צו פארכאפען א צוג.

דאס איז געווען א גרויארטיג בילד. נענעראל קעלי איז בהרחבה געזעסען אויף א פרעכטיג שווארץ פערד אוו זיינע צוויי טויזענט טרעמפס, אויסגעשטעלט איז ראטעס, צוטיילט אויף צוויי דיוויזיעס, צום טאקט פון מיליטערישער מוזיק פון דער פייפעל-אוו-פויק-ראטע. זיינען אלע פאר איהם פארבייגענאנגען אוו זיך א לאז געטאן אויפ׳ן דארפישען שליאר צום קלייגעם שטעטעל ווסטאן א זיבען מייל ווייטער. אזוי ווי איך בין געווען דער לעצטער רעקרוט האט מען מיר אוועקגעשטעלט אין דער לעצטער ראטע פונ׳ם לעצטען פאלק אין דער צוויטער דיוויזיע, אוו דערצו נאר אינ׳ם לעצטען ראנג פון דעם אריענארד. די ארמיי האט צושטעלט דעם לאגער אין וועסטאן ביי דער אייזענבאהן לינע, אדער

וואגאנעז, אלטע לאקאמאטיוועז, קאנדוקטער־וואגאנעז, פאסט־וואגאנעז, וואגאנטשיקעס, וואס מען באנוצט אפצוריניגען די רעלסען, מיט איין וואָרט, וואו עפעס אן אלטע שמאטע, אן אלט שטיקעל געצייג וואס וואלגערט זיך אויף א גרויסען וואקזאל. וועז דער וואקזאל אין קאונסיל בלאפס איז אינגאנצען אפגערייניגט געוואָרען האט מען צוגענומען דעם לאקאמאטיוו מיט'ן איינציגען וואגאז, איהם אויך אוועקגעפיהרט צו מזרח צו, אוז די ליניעס זיינען געבליבען טויט ווי פריהער.

ס'איז אוועק א טאג אוז נאך איינער, אוז קיין זאך האט זיך ניט געריהרט. ס'האט אנגעהויבען געהן א רעגען, א האגעל, ס'איז געוואָרען א גליטש, אוז די צוויי טויזענט טרעמפס ליגען אלץ נעבען די רעלסען. נאר יענע נאבט האבען די גוטע איינוואוינער פון קאונסיל בלאפס אריבערגעשטיגען אין חכמה די אייזענבאהן פאַרוואלטער. זיי האבען זיך צוזאמענגעקליבען אין א מאב אין קאונסיל בלאפס, אריבערגענאנגען דעם טייך קיין אמאהא, דארטען זיך פאראייניגט מיט א צווייטען מאב אוז אוועק אויפ'ן יוניאן־פאסיפישען וואקזאל. ראשית האבען זיי צוגענומען א לאקאמאטיוו, נאכדעם האבען זיי וויי ס'ניט איז צוזאמענגעשטעלט א צוג אוז ביידע מאבס האבען זיך גאנץ פיין אריינגעפאקט אינווייניג. אריבערגעפארען דעם טייך מיזורי, געבראכט איהם גליך קיין ראפ אייליענד אוז אונז איהם איבערגעגעבען. די אייזענבאן־פאַרוואלטער האבען דעם פלאן אויך געוואלט צושטערען, נאר זיי זיינען גאנץ פיין דורכגעפאלען; דערצו נאך זיינען איבערגעשראקען געוואָרען אויף טויט דער סעקציאן הויפט־פאַרוואלטער אוז זיין ארויס־העלפער. אט די צוויי חברה־לייט האבען באקומען געהיימע טעלעגראפישע באפעלען, אז זיי זאלען אויפריסען די רעלסען מיט'ן באן מיט'ן גאנצען מאב וואס אויף איהם. אויסגעלאזט האט זיך אבער, אז מיר האבען זיי עפעס אביסעל פארדעכטיגט אוז מיר האבען געהאט ארויסגעשיקט אונזערע פאטרולען צו באוואכען די רעלסען. אוז די צוויי חברה־לייט האט מען געבאפט טאקע ביי דער ארבייט. פארשטעהט זיך, אלע אונזערע צוויי טויזענט טרעמפס

בעסער געזאגט. ביי די ליניעס, ווייל צוויי ליניעס האבען זיך דאָרט דורכנעצויגען: די שוקאגא, מילוואקי און סאנט פאול, און די ראָק אייל־עגד ליניע.

מיר האבען בדעה געהאט זיך ארויפזעצען אויפ'ן ערשטען צוג. נאר די אייזענבאהן פארוואלטונג האט אונז אפגעטאן אויף טער־קיש און האט מנצח געווען. ס'איז נאר קיין ערשטער צוג ניט גע־ווען. זיי האבען אפגעשטעלט דעם פארקער אויף ביידע ליניעס און קיין איין צוג איז ניט געלאפען. די גוטע בירגער אבער פון אמאהא און קאונסיל בלאפס זיינען לידיג ניט געזעסען. זיי האָ־בען זיך דערווייל געגרייט פארכאפען מיט גוואלד א צוג איז קאונסיל בלאפס, איהם צופיהרען און אונז שענקען א מתנה. די אייזען־באהן־פארוואלטער האבען זיך אבער מיט זיי אויך אן עצה געגע־בען. זיי האבען ניט געווארט ביז דער מאב איז צו זיי געקומען. אויפ'ן צווייטען אינדערפריה האבען זיי צוגעשיקט אויף דער סטאנציע א לאקאמאטיוו מיט איין פריוואטען וואגאן צוגע־טשעפעט און איהם אוועקגעשטעלט אויף א זייטינער ליניע. בא־מערקען מיר, אז די טויטע ליניעס זיינען ווידער לעבעדיג געווארען און מיר שטעלען זיך אויס נעבען די רעלסען.

נאר אזא לעבעדיגקייט האט מען נאך קיין מאל ניט באמערקט אויף קיין אייזענבאהן ליניעס. פון מערב האט זיך דערהערט דאס פייפען פון א לאקאמאטיוו. דאס איז א צוג געקומען פון דאָרט אין דער מזרח־ריכטונג. מיר האבען זיך טאקע גלאזט קיין מזרח. א צוגרייטונגס־ציטער איז דורכגעלאפען איבער אונזערע רייהען. דער לאקאמאטיוו האט געהאלטען אין איין פייפען ווי א משוגענער און מיט דער גרעסטער שנעלקייט זיך פארבייגעטראגען. ס'איז נאר ניט געבאהרען געווארען יענער מרעמפ, וואס זאל זיך געווען קענען ארויפגעכאפען אויף יענעם צוג. עס דערהערט זיך א פייף פון א צווייטען לאקאמאטיוו און א צווייטער צוג לויפט דורך מיט דערועלבער שנעלקייט, און נאך איינער און נאך איינער, א צוג נאך א צוג אהן א סוף. אין די לעצטע צוגען זיינען שוין גע־ווען פאסאזשירען און פראכט וואגאנען צוזאמען, פלאכע פראכט

א שטעטל איז געווען אזוי פריילאך, למשל, ווי וועז א צירק וואלט געווען אנקומען, אוז אלע טאג איז ביי אונז געווען צירק־טאג, וויל עס זיינען געווען א סך א סך שטעטלאך.

פארנאכט פלעגט אונזער לאגער פארפלייצט ווערען מיט דער באפעלקערונג פון עטליכע שטעטלאך. יעדע ראטע אונזערע צו־לעגט א פייער, אוז ארום פייער טוען זיך אפ מעשים. די קוכערס פון מיין ראטע, די 5. ראטע, זיינען געווען ארטיסטען אויף זינגען אוז טאנצען, אוז זיי טאקע פלעגען אונז אממייסטען משמח זיין. ארום א צווייטען פייער האט דער געואנגס־פאראיין נעקערט וועלטען. די „הויפט־קראפט" זייערע איז טאקע געווען דער „דאנטיסט" — א חברה־מאן פון אונזער ראטע 5.. אוז מיר האבען זיך דערמיט טאקע געהאלטען זעהר גדול'דיג. אט דער „דאנטיסט" פלעגט זיין דער צאנ־דרייסער פון דער גאנצער ארמעע. אוז אזוי ווי אט די ארבייט פלעגט ער טאן אין דער צייט פונ'ם עסען, איז אונזער פארדייען סטימולירט געווארען דורך א גאנצער קייט פון פארשידענע צופאלען. דער דאנטיסט האט קיין שלאף־געטראנק ניט געהאט, נאר ס'איז אבער שטענדיג געווען א צוויי אדער דריי חברה, וואס האבען זיך פרייוויליג אונטערגענומען צו האלטען דעם פאציענט. אחוץ די אלע קונצען פון די ראטעס אוז פונ'ם געואנג־פאראיין, פלעגען מיר נאכזאגען די תפילות פון די אר־טיגע גלחים, אוז שטענדיג פלעגט מען פאר אונז האלטען א סך רערעם איבער פאליטישע טעמאס. אט די אלע זאכען האבען זיך נעשלאסען איינע אין דער צווייטער; קורץ אוז גוט, ס'איז געווען א גאנצער יריד. צווישען צוויי טויזענט טרעמפס קען מען אפ־זוכען א היבשע ביסעל טאלאנטען. איך געדיינק, מיר האבען געהאט א זעהר וואוילע חברה בייז־באל שפילער אוז אלע זונטאג פלעגען מיר באזוגען די לאקאלע חברות. אמאל א זונטאג פלע־גען מיר דאס דורכמאכען צוויי מאל.

פאר־א־יארען האב איך, אלס לעקטאר, געמאכט א רייזע אי־בער'ן לאנד, אוז בין אנגעקומען קיין דע מאין אין א פולמאן־וואגאן — ניט אין א „פולמאן־וואגאן מיט א טיר אין דער מיט"

האבען זיי ארומגערינגעלט און יענע האבען שוין אנגעפאנגען צו זאגען וידוי. איך געדענק שוין איצט ניט, וואס האט זיי גערא־ טעוועט פונ׳ם טויט, סיידען אפשר דער צוג וואס איז אנגעקומען.

נאר מיר זיינען אויך טרוקען ניט ארוים. אין אייליינש הא־ בען די צוויי מאכס פארגעסען צוטשעפען געגוג וואגאנען. ס׳איז געוועןווינציג פלאץ פאר צוויי טויזענט טרעמפס. פארשטעהט זיך, מיר און די מאכס האבען זיך נאנץ פיין דורכגערעט, געזונגען ליעדער צוואמען און זיי אוועקגעשיקט מיט זייער צוג קיין אמאהא צוריק און ערשט אויפ׳ן צווייטען אינדערפריה זיינען מיר אפגע־ פארען קיין דע מאין. צופום געהן האבען מיר ערשט אנגעפאנגען וועז מיר זיינען אריבערגעפארען דעם טייך מיזורי. און אזוי זיי־ נען מיר שוין געגאנגען און מעהר קיינמאל ניט געפארען. נאר די חתונה האט אפגעקאסט א שעהן ביסעל געלט די אייזענבאן קאמ־ פאניס; ס׳איז זיי דא נעגאנגען אין א פרינציפ, און זיי האבען טאקע געוואונען.

אנדערוואוד, לעאלא, מענדען, אוואקא, וואלנאט, מארנא, אט־ לאנטיק, ווייאטא, אניטא, אדעיר, אדאם, קייזיע, סטוארט, דעקס־ טער, קארלהעם, דע סאטא, וואז מעטער, בונווייל, קאמערם, וואליע, דזשאנקשאן — אט אזוי געהען פארביי די נעמען פון די שטעטלאך אין מיין זכרון בעת איך טראכט זיך אריין אין דער מאפע און דער־ מאן זיך דעם וועג, וואס מיר זיינען דורכגעגאנגען אין דעם פעטען לאנד פון אייאווא! און די גוטהערציגע אייאווא׳ר פארמערס! זיי פלעגען ארויסקומען מיט זייערע וועגענער און קארעטעס, שלעפען אונזער באגאזש; פלעגען אונז מכבד זיין מיט א היים לעפעל גע־ קעכטס מיטאג צייט ביים זייט פון וועג; די שטאט־טאטעס פון פארמעגליכע שטעטלאך פלעגען ארויסקומען און אונז מכבד זיין מיט קבלת פנים דרשות; דעפוטאציעס פון קלייניע מיידל־ לאך און כלה־מיידען פלעגען אונז ארויסגעהן באגעגענען, און די גוטע בירגער פלעגען ארויסקומען אין די הונדערטער, כאפען אונז אונטער די הענט און אזוי ארייגמארשירען מיט אונז אויף זייערע הויפט גאסען. דער טאג וואס מיר זיינען אנגעקומען איז

פרייזען. און טאמער בלייבען מיר דא לענגער — דארף דע מאן סיי ווי מאבען א שטאטישע הלואה, כדי אונז אויסצוהאלטען.

נאר עפעס א לאקאלער גאון האט געלעזט דאס פראבלעם. מיר ווילען ניט געהן צו פוס. זעהר גוט. דארפען מיר פארען. פון דער מאן ביז קעאקקאק, וואס שטעהט נעבען טייך מיסיסיפי, האט געפלאסען דער דע מאן טייך. אט דער שטח פונ'ם טייך האט פארנומען א דריי הונדערט מיל. זאגט דער לאקאלער גאון, אז מיר קענען פארען אויפ'ן טייך. און ווען מיר האבען נאר אייגענע שיפלאך קענען מיר שוין פארען מיט'ן טייך מיסיסיפי ביז'ן טייך אהייא און פון דארטען איבער'ן טייך אהייא און זיך איבערפעקלען מיט די שיפלאך א קורצע שטרעקע און קומען גלייך קיין וואשינגטאן.

דע מאן האט געמאכט א נדבה. פאטריאטישע בירגער האבען מנדב געווען עטליכע טויזענט דאלאר. מען האט איינגעקויפט געהילץ, שטריק, צוועקעס, און פלאקס צו פארקלאפען די שפאלטען. און אויף די כרענען פונ'ם טייך דע מאן האט זיך אנגעפאנגען א גראנדיעזע עפאכע פון שיף־בויאונג. דער דע מאן איז אבער א נישטיג שטראמלע, וואס פארדינט ניט דעם נאמען „טייך". ביי אונז אינ'ם גראמען מערב־לאנד רופט מען דאס א „ריטשקעלע". די עלטערע איינוואוינער האבען געשאקעלט מיט די קעפ און געזאגט, אז מיר'ן דארוף ניט קענען פארען, אז ס'איז ניטא קיין נענוג וואסער צו טראגען אונזערע שיפלאך. אבער די שטאט האט זיך ווייניג צו זיי צוגעהערט, אזוי לאנג זי ווערט פון אונז פטור. מיר ווידער זיינען געווען אזעלבע אנגעפרעסענע אפטימיסטען, אז קיין זאך האט אונז ניט געשראקען.

מיטוואך, דעם נייַנטען מאי, 1894, האבען מיר זיך א לאז געטאן אין וועג און ארויסגעפארען אויף אונזער קאלאסאלען פיק־ניק. דע מאין האט געהאנדעלט א גרויסע מציאה און זי ווען זיכער מוזען אוועקשטעלען א גאלדענע מצבה דעם ארטיגען גאון, וואס האט איהר ארויסגעשלעפט פון אזא צרה. אמת, דע מאין האט געמוזט באצאלען פאר אונזערע שיפלאך; מיר האבען טאקע

נאר טאקע איז אן אמת'ן פולמאן־וואגאן. אויסער'ן שטאט האב איך דערזעהען די אלטע אוויוועז־פאבריק אוו מיין הארץ האט זיך אין מיר צוטאנצט. דאס איז טאקע גענוען דארטען, ביי דער דאזיגער אויוועז־פאבריק, האט די ארמעע, צוריק מיט א צענדליג יאהר, זיך אפגעשטעלט אוו געשוואוירען, אז זי האט שוין קיין פים ניט. אוו זיך א נדר וועטאן ווייטער ניט געהן צופוס. מיר האבען פארכאפט די אויוועז־פאבריק אוו האבען מודיע גענוען דע מאין, אז דא שטעהן מיר, אז מיר וואלטען אריינגעקומען אין שטאט אריין, נאר צופוס פון דארטען געהן מיר שוין ניט ווייטער. דער מאין איז א גאסט־פריינדליכע שטאט, נאר צו גוט קען מען אבער אויך ניט זיין. ס'איז דאך א פשוט'ער חשבון, ליעבער לעזער. צוויי טויזענט טרעמפס, וואס עסען דריי זעטיגע סעודות א טאג, פטר'ן טענליך זעקס טויזענט סעודות, אוו אין איין וואך — צוויי־אוו־פערציג טויזענט סעודות, אוו גאנצע הונדערט אכט־אוו־זעכציג טויזענט סעודות — אינ'ם קורצסטען חודש. איהר פארשטעהט א מהלך! מיר האבען קיין געלט ניט געהאט. דע מאין וואלט דאס אלץ נעמוזט גענוען אויסשטעהן!

דע מאין איז גענוען פארצווייפעלט. מיר זיינען זיך געשטאנען אין לאגער, געהאלטען פאליטישע רעדעס, דורכגעפירט רעליגיעזע קאנצערטען, גערעסען ציין, געשפילט בייז־באל אוו אפענע זיבעטל, אוו אויפגענעסען אלע טאג אונזערע זעקס טויזענט סעודות, אוו דע מאין האט דערפאר באצאלט. דע מאין האט אנגעפאנגען אייניצו'טענה'ן מיט די אייזענבאן פארוואלטער, יענע זיינען אבער גענוען הארטנעקיג; זיי האבען געזאגט, אז מיר וועלען ניט פארען אוו פטור אן עסק. אונז ערלויבען צו פארען — וואלט נעהייסען פעסטשטעלען א פרעצעדענט, אוו דאס האבען זיי ניט גענוואלט. אוו מיר האבען אלץ גענעסען אוו גענעסען. דאס איז גענוען די שרעקליכסטע זאך אין דער גאנצער סיטואציע. מיר האבען סך הכל גענוואלט פארען קיין וואשינגטאן, אוו דע מאין וואלט נעמוזט גענוען ארויסלאזען שטאטישע ווערטה־פאפירען כדי אונז צו באזארגען מיט אייזענבאן בילעטען, אפילו צו רעדוצירטע

געגומען אלע זאפאסען. וואס די פארמערס האבען אנגעגרייט פאר דער נאנצער ארמעע.

א היבשע טייל פון אונזער רייזע האבען מיר זיך געהאלטען אויף האלבען טאג אדער א טאג פאראויס פון דער גאנצער ארמעע. מיר האבען ערנעץ געקאנגען עטליכע אלטע אמעריקאנער פאנען. זיינען מיר צוגעקומען צו א שטעטעל אדער וועג מיר האבען דערזעהן א נרופע פארמערס אויפ'ן ברעג האבען מיר גלייך אויפגעצויגען די פאנען. זיך ערקלערט פאר דער „פעדערשטער שיף" פון דער ארמעע און זיך נאכגעפרעגט ווי פיל פראוויזיע זיי האבען צוזאמענגעקליבען פאר דער ארמעע. מיר זיינען פארשטאנען זיך, נעווען די פארשטעהער פון דער ארמעע און מען פלעגט אונז איבערגעבען די פראוויזיע. קלייניד זיינען מיר אבער קיינמאל ניט גע־ווען. מיר האבען קיינמאל ניט גענומען מעהר ווי פיל מיר האבען געקענט דערטראגען. נאר נעמען פלעגען מיר די סמעטענע פון יע־דער זאר. למשל, האט א פילאנטראפ א פארמער מנדב געווען פאר עטליכע דאלאר טאבאק האבען מיר איהם גאנץ פיין צוגענומען. אויף פוטער, צוקער, קאפע און קאנסערווירטע שפייז זיינען מיר אויך געווען בעלנים; וועז אבער מען פלעגט אונז צוברייננגען עט־ליכע זעק פאסאלים אדער מעהל, אדער נאר א צווייי דריי נעקוילעטע פאקסען. פלעגען מיר דערצו זיך אפילו ניט צורירען. און פארען ווייטער. באפוילענדיג דאס איבערצוגעבען דער אינטענדאנטסטווע. וועז זי וועט צוקומען מיט איהר שיפעל אויף וועלכען זי פארט אונז שטענדיג נאך...

נאט מיינער! אונזער צענדלינג האט באמת דעמאלט געלעבט אויפ'ן שענסטען און בעסטען. א שטיק צייט האט גענעראל קעללי נעמאכט פראבעם אונז אריבערצוגעהן, ס'האט זיך איהם אבער ניט איינגענעבען. ער האט ארויסגעשיקט צוויי חברה־לייט אין א גרינג שיפעל מיט א קיילעכדיגען דעק אונז איבערצוגעהן און אייך־מאל איבער אלע מאל מאכען א סוף צו אונזער גזלנישער קאריערע. די צוויי חברה האבען אונז טאקע איבערגעגאנג, אבער וואס האב־בען זיי מיט אונז נעקענט מאכען? זיי זיינען געווען צוויי און

אויפגענעסען זעקס־און־זעכציג טויזענט סעודות נעבען דער אויוועו־פאבריק; מיר האבען אפילו מיטגענומען נאך צוועלף טויזענט פארציעס, אויס פארזיכטיגקייט ניט צו שטארבען פון הונגער ער־געץ איז דער ווילדערניש; נאר, בארעכענט אליין, וואס דע מאיז וואלט געווען געמוזט פטר'ן, וועו מיר בלייבען דארטען עלף חדשים אנשטאט עלף טעג. און וועו מיר האבען זיך אפגעזעגענט. האבען מיר געזאגט, אז מיר קערען זיך אום צוריק אין שטאט אויב דאס וואסער וועט אונז ניט קענען פירען.

ס'איז געווען א טייערער איינפאל, וואס מיר האבען מיט־געמומען מיט זיך די צוועלף טויזענט פארציעס, אוז די שפייז־משגיחים האבען דערפון זיכער הנאה געהאט; ווייל טאקע באלד איז די שפייז־קאמער אויסגעטריקענט געוואָרען, נאר מיין שיפל אליענפאלס, האט זי שוין מעהר קיינמאל ניט געזעהען. די ארדנונג לויט די ראטעס איז באלד צושטערט געוואָרען אוז די נאנצע רייזע האבען מיר זיך שוין געשלעפט אין אומארדנונג. אין יעדען מענש־ליכען נעזעמל קען מען שטענדיג געפינען א געוויסען פראצענט פויליאקעס, הילפלאזע, געוואוינליכע אוז ענערגישע. אין מיין שי־פל זיינען געווען צען מענשען, די סמעטענע פון דער ראטע ל. יעדער מענש ביי אונז איז געווען ענערגיש. מיר האט מען אריינ־גענומען צוויישען אט די צען חברה צוליב צוויי אורזאכען. ראשית בין איך געווען אזוי גוט אוז ענערגיש ווי יעדער טרעמפ אוז צווי־טענס, האב איך עפעס געהייסען מאטראז דזשעק. איך האב גע־וואוסט, וואס א שיפל איז אוז טאקע געקענט פארען מיט א שי־פל. אונזערע צען חברה האבען גלייך פארגעסען די איבריגע פערציג מאן פון דער ראטע ל. אוז וועו מיר זיינען איינמאל גע־בליבען אהן עסען האבען מיר פארגעסען צו ס'איז נאר דא א שפייז־קאמער אויף דער וועלט. מיר זיינען געוואָרען זעלבסט־שטענדיג. מיר האבען זיך א לאז געמאכט ארעף מיט'ן טייך אונ־טעראיילענדיג אונזערע חברים, איבער געיאגט יעדער שיפל אוז (וועה צו מיר! איך מוז זיך מודה זיין!) מיר האבען אפט צו־

די ארמעע איז דורכגענאנגען. האבען געטאן: עס האט ערוועלט א זיכערהייטס־קאמיטעט. וועז מיר רעכענען פינף פארשוין אויף א פאמיליע — זיינען דארטען סך־הכל געווען זעכציג פאמיליעס. דעם קאמיטעט פונ'ם שטעטעל איז פינסטער געווארען אין די אויגען. וועז ער האט דערזעהען אזא מחנה הונגעריגע טרעמפס אויפ־שטעלען די שיפלאך ביים ברעג. דריי שורות איינע נאך דער אנ־דערער. געגנראל קעללי איז געווען אן ארענטליכער מענש. ער האט כלל ניט בדעה נעהאט א תל מאכען פונ'ם שטעטעל. ער האט אפילו ניט ערווארטעט, אז זעכציג פאמיליעס זאלען צושטעלען צוויי טויזענט פארציעס, אוז א חוץ דעם האט די ארמעע נעהאט אז אייגענע קאסע.

דער זיכערהייטס־קאמיטעט האט אבער פארלאנגט דעם קאפ פאר שרעק. „קיין ערמוטיגונג צום אריינדרינגער", איז געווען זיין פראגראם, אוז וועז געגנראל קעללי האט געוואלט קויפען שפייז. האט איהם דער קאמיטעט ניט געוואלט פארקויפען. ער האט גאר ניט געהאט צו פארקויפען; ביי זיי אין כרך איז געגנראל קעללי'ס געלט ניט געגאנגען. ערשט נאכדעם האט געגנראל קעללי באשלאסען עטוואס צו טאן. מען האט א טרובע געטאן. די ארמעע האט פארלאזט די שיפלאך, ארויף אויפ'ן ברעג אוז זיך אויסגע־שטעלט אין פולער קריגס־אורדנונג פאר'ן קאמיטעט אין די אויגען. די רעדע פון געגנראל קעללי איז געווען קורץ:

„חברה". זאגט ער, וועז האט איהר דאס לעצטע מאל געגע־סען?"

„אייערעכטען". האבען זיי אויסגעשריגען.

„זענט איהר הונגעריג?"

א קרעפטיגע באשטעטיגונג פון צוויי טויזענט העלזער האט צוטריידעלט די לופט. אוז געגנראל קעללי דרעהט זיך אוים צום זיכערהייטס־קאמיטעט אוז זאגט:

„איהר זעהט, מיינע הערען, די לאגע? מיינע מענשען האבען גארניט געגעסען אכט־אוז־פערציג שעה נאכאנאנד. לאז איך זי אפ אויפ'ן שטעטעל בין איך ניט פארענטוואורטליך פאר קיין זאך.

מיר זיינען געווען צען. גענעראל קעלי האט זיי באפאלטעכטינט אונז צו ארעסטירען, אזוי האבען זיי אונז טאקע געזאגט. וועז מיר האבען זיי געענטפערט, אז מיר האבען כלל ניט בדעה צו ווערען ארעסטאנטען, האבען זיי זיך א לאז געטאן פאראוים, צום ערשטען שטעטל, כדי רופען צו הילף די געזעצמעסינג מאכט. לאזען מיר זיך באלד צום ברעג, קריכען אראפ, קאכען אפ א פריע וועטשערע, און וועז ס'איז גוט פינסטער נעווארען לאזען מיר זיך ווידער אוועק מיט'ן שיפל און שווימען פארביי אי דאס שטעטל אי די געזעצמעסינג מאכט.

איך האב געפירט א טאנג־בוך, הגם, ניט אזוי רעגולאר. וואו איך עפען איהם ניט אויף וואלפט זיך מיר באלד אין די אויגען די פראוע: „מיר לעבען אויסגעצייכענט". מיר האבען באמת געלעבט אויסגעצייכענט. ס'פלעגט אונז שוין אפילו ניט אנשטעהן צו טרינקען קאפע, געקאכט אין וואסער. קאפע פלעגען מיר אויפקאכען נאר אין מילך. געהייסען האט ביי אונז אט דער וואונדערליכער געטראנק, אויב איך האב קיין טעות ניט, די „בלאסע וויען".

אט אזוי זיינען מיר אלץ געפארען פאראוים, אראפגענומען די סמעטענע אומעטום, דאס פראוויאנט־שיפל איז ערגעץ פארלאזען געווארען הינטען אוז די הויפט ארמעע, וואס איז געפארען אין דער מיט. איז געשטארבען פון הונגער. איך בין זיך מודה, אז די ארמעע האט נעבעד זעהר געליטען; נאר אונזערע צען זיינען אבער געווען אינדיווידואליסטען. מיר זיינען געווען ענערגישע חברה־לייט אוז האבען געהאט איניציאטיוווע. מיר האבען געלויבט באמונה שלומה, אז די שפייז געהער צו יענעם, וואס קומט נאך איהר פריער, די בלאסע וויען — צום שטארקען, אכט־און־פערציג שטונדען נאכאנאנד האט די ארמעע קיין ביסען אין מויל ניט געהאט; ענדליך איז זי געקומען אין א קליין שטעטל פון א דרייי הונדערט איינוואוינער; דעם נאמען פון אט דעם שטעטל געדיינק איך שוין ניט, הגם מיר דוכט, ס'האט געהייסען רעד ראק. דאס שטעטל האט געטאן, וואס אלע אנדערע שטעטלאך. דורך וועלבע

כיגעז דראָט. פון יענעם טאָג אָן האָב איך שטענדיג א פּאראור־טייל געגעז שטעכיגעז דראָט, און איך האָב צוואמענגעקליבעז סטא־טיסטיק מכח דעם ענין.

זינט געגעראָל קעללי האָט צושיקט אָט די שלוחים פּאראויס פּאר אונז, האָבעז מיר שוין קיין אַרעגטליכעז לעבעז ניט געקאָגט מאָכעז. קערעז מיר זיך אום צוריק צו דער ארמעע און מיר בורעז אויף א רעוואלוציע. עס איז טאקע געווען איבער א קלייניגקייט, נאָר ס'האָט חרוב געמאכט די גאָנצע ראָטע ל. פון דער צווייטער דיוויזיע. דער קאָפּיטאָן פון דער ראָטע ל. האָט זיך ענטזאָגט אונז צו אנערקענעז; געזאָגט, אז מיר זיינעז דערזערטירעז, פּאררעטער, און זשוליקעס; און בעת ער פלעגט נעמעז די פּאַרציעס פון דער אינטענדאָנטסטוואָ פאר דער ראָטע ל. האָט ער אונז ניט געגעבעז אפילו א לעק. דער קאָפּיטאָן האָט אונז ניט ריכטיג אָפּגע־שאָצט, אלא ניט וואלט ער אונז ניט געווען ענטזאָגט קיין שפּייז. רעדעז מיר זיך געהיים צונויף מיט'ן ערשטעז ליוטענאָנט, און ער געהט אריבער אויף אונזער זייט מיט אלע זיינע צעהן מענשעז, וואָס זיינעז ביי איהם אין שיפּעל. מיר ערוועהלעז איהם אלס קאָפּיטאָן פון דער ראָטע מ. וועז דער קאָפּיטאָן פון דער ראָטע ל. האָט דאָס דערהערט, האָט ער געמאכט א גרויס געפּילדער. הכלל, ס'איז אראָפּגעקומעז צו אונז געגעראָל קעללי, פּאלקאָווניק ספּיר אוז פּאלקאָווניק בייקער. אונזערע צוואַנציג חברה האָבעז זיך געהאל־טעז פעסט, און אונזער רעוואלוציע איז באשטעטיגט געוואָרעז.

נאָר מיט דער אינדענדאָנטסטוווע האָבעז מיר זיך שוין מעהר ניט אָנגעקעהרט. קיין פּעפּערס זיינעז אונזערע חברה ניט געווען אוז אונזערע פּאַרציעס פלעגעז מיר קריגעז דירעקט פון די פּאַרמערס. אונזער נייער קאָפּיטאָן אָבער האָט צו אונז קיין צוטרויעז ניט גע־האָט. ער האָט קיינמאל ניט געוואוסט וועז ער וועט אונזער צעגדליג נאכאמאל זעהעז. איינמאל א פּרימאָרגעז וועז מיר האָבעז געוואלט אוועק, רופט ער אריין א שמיד ער זאל איהם באָפּעסטיגעז זיין קא־פּיטאָן ראָנג. נעבעז רודער פון אונזער שיפּעל אויף בייד זייטעז האָט ער געהייסעז אריינקלאָפּעז צווי גראָבע אייזערנע רינגעז.

זיי זיינען געפערליך. איך האב ביי אייך געוואלט קויפען שפייז פאר זיי, האט איהר מיר ענטואנט. איצטער ציה איך צוריק מיין אנבאט. איצט פאדער איך. איהר האט פינף מינוט צייט צו באשליסען. אדער קוילעט זעקס אקסען און גיט מיר פיר טויזענט פארציעס, אדער איך לאז אפ מיינע חברה. פינף מינוט, מיינע הערען".

דער צושראקענער זיכערהייטס־קאמיטעט האט א קוק געטאן אויף די צוויי טויזענט הונגעריגע טרעמפס און האט זיך אונטערגעגעבען. ער האט שוין ניט געווארט קיין פינף מינוט. ער האט מורא געהאט נעמען אויף זיך די אחריות. מען האט געקוילעט די אקסען צוגעגרייט די נויטיגע צאל פארציעס און די ארמיי האט גענעסען ווארעמעס.

און די גאטלאזע אינדיווידואליסטען האבען זיך נעטראגען אלץ וויייטער און וויייטער, און האבען אויפגעקליבען, וואס נאר זיי האבען געזעהען. נאר גענעראל קעללי האט אונז אבער אויך צורעכט געמאכט. ער האט ארויסגעשיקט שלוחים אויף פערד אויף ביידע ברעגען פונ'ם טייך און צופויקט וועגען אונז אומעטום, צוויישען די פארמערס און שטאטיגע איינוואוינער. נישקשה, זיי האבען זייער ארבייט געטאן גרונטליך. און די פארמערס, וואס פלעגען אונז פריער באגעגענען אזוי גאסטפריינטליך, האבען שוין איצטער אויף אונז ניט געווארט קוקען. זיי פלעגען שוין איצטער אנרייצען אויף אונז די הינט אדער ארויסשיקען דעם קאנסטאבל, ווי נאר מיר האבען זיך אפגעשטעלט ביים ברעג, צווויי הינט זיינען מיך אמאל באפאלען און צווישען מיר און דעם טייך איז געווען א פלויט פון שפיציגען דראט. איך האב דעמאלט געטראגען צוויי רעוולווער מיט בלאסע וויען. דעם פלויט האב איך נאר ניט געשעדיגט... נאר קאפע האבען מיר דעמאלט געטרונקען פלעבער־אישע, אויפגעקאכט אין וואלנאדער וואסער, און איך האב געמוזט פארקאטשען די פיס אויף די פלייצעס און געהן זוכען אן אנדער פאר פלויטערן. איך וויים ניט, ליעבער לעזער, צי דיר איז אמאל אויסגעקומען אין אייענים אריבערצושפרינגען א פלויט פון שטע־

און אנטערטהאלבען פוס די טיף. און וועז מען האט צוזאמענגע־
שלאסען אונזערע צוויי שיפלאך, בין איך געזעסען ביים רודער פון
א גאנץ היבשער שיף; צוואנציג חברה האבען געארבייט מיט די
וועסלעס; אחוץ דעם האבען מיר נאך געהאט אן אייגענע אינטענ־
דאנטסטוווע, א קיך מיט אלערליי כלים און א היבשע ביסעל קאל־
דערעס.

נאר געגנראל קעלי האט נאך אלץ פון אונז געהאט צו זינגען
און צו זאגען. די שלוחים אויף די פערד האט ער שוין געהאט צו־
ריקגעשיקט נאר אויף זייער פלאץ האט ער ארויסגעשיקט דריי
פאליציי־שיפלאך. זיי האבען געדארפט פארען פראוים, פאר אלע־
מען, און ניט דערלאזען קיין אנדערע שיפלאך פארביי זיי דורכ־
פארען. די שיפלאך פון דער ראטע מ. האבען זיך געהאלטען איין
איין שפארען צו די פאליציי־שיפלאך. מיר וואלטען זיי געווען
לייכט געקענט אריבעריאגען איז דאס אבער געגען געזעץ. מוזען
מיר זיך, נעבער, האלטען צוריק אויף אן אנשטענדיגער שטרעקע
און ווארטען. געוואוסט האבען מיר, אז אראפ נידעריגער ארום
טייך ליגט א אומבאריהרטע פארמער לאנד, וואו מען האט נאך
קיין מאל ניט געבעטעלט, און וואו מענשען האבען א בריטע האנט;
נאר מיר האבען פונדעסטוועגען געווארט. וואס מיר האבען ge־
דארפט איז וויסע וואסער, פינע, און וועז מיר האבען פון דערווייטען
דערזעהען א שטראם, האבען מיר שוין געוואוסט, וואס עס וועט
שוין פאסירען. קנאק! דאס ערשטע פאליציי־שיפלאך איז ארויף
אויף א שטיין און איז געבליבען שטעהן. האק! דאס צווייטע
פאליציי־שיפלאך האט זיך פארטשעפעט. האפ! דאס דריטע פאליציי־
שיפלאך איז אויך דא. פארשטעהט זיך, אונזער שיפלאך איז זיך אויך
אזוי נוהג; אבער, איינס און צוויי געהן די חברה אריבער פונ'ם
פעדערשטען שיפלאך אינ'ם הינטערשטען; איינס און צוויי לויפען
זיי צוריק אריבער אינ'ם פעדערשטען שיפלאך; און קוים וואס מען
באמערקט מיט'ן אויג, אהא — די חברה, וואס זיינען געזעסען אינ'ם
הינטערשטען שיפלאך זיצען שוין ווידער דארט און מיר פליהען שוין
ווייטער. ווארט אוים, איהר אזוינע און אזוינע!" שרייט מען

אויף דער נאז פון זיין שיפל האט דער שמיד צוגעקלאפט צוויי גרויסע אייזערנע קרוקעס. מען האט צוזאמענגעשטעלט די שיפ־לאך, צוגעשטעפט די קרוקעס צו די רינגען און אונזערע שיפלאך זיינען שוין אזוי געבליבען איינס נעבען אנדערן. אונז האט מען אבער ניט געקאנט בויגען. טאקע פון אונזערע קייטען גופא האבען מיר געמאכט אזא ערפינדונג, וואס האט אונזער שיפל אוועק־געשטעלט העכער פון יעדער אנדער שיפל אין דער גאנצער פלא־טיליע.

ווי אלע גרויסע ערפינדונגען, איז אונזער ערפינדונג געקומען גאנץ צופעליג. מיר האבען זי ענטדעקט ווען מיר זיינען מיט אונ־זערע שיפלאך ארויף אויף א אונטער־וואסער בוים אין א שטיקל שטראם. דאס פאדערשטע שיפל איז ארויף אויפ'ן בוים און האט זיך פארטשעפעט, דאס הינטערשטע שיפל האט זיך געדרעהט אינ'ם שטראם מיטגעשלעפט דאס פעדערשטע ארום דער בוים ווי ארום א צאפען. איך בין געזעסען ביים רודער אין הינטערשטען שיפל און גערודערט. ווי פיל מיר האבען זיך ניט געמוטשעט אראפ פונ'ם בוים האבען מיר ניט געקענט. היים איך די מענשען פונ'ם פעדערשטען שיפל אריבערגעהן צו אונז. פאלגען זיי מיר, און זייער שיפל גליטשט זיך גלייך אראפ פונ'ם בוים, און זיי נעהן צוריק אריבער צו זיך אין שיפל. נאר דעם האבען מיר שוין קיין מורא ניט געהאט פאר קיין אונטער־וואסער בוימער. פאר קיין שטיינער אדער זאמדיגע בערגלאך. ווי נאר דאס פע־דערשטע שיפל זיך אנגעשלאגען אן עפעס זיינען די מענשען גלייך אריבער צו אונז אין שיפל. פארשטעהט זיך, אז דאס פע־דערשטע שיפל איז אריבער די שטערונג און אונזער שיפל האט זיך פארטשעפעט. ווי אויטאמאטען שפרינגען אלע צוואנציג מען־שען אריין אינ'ם פעדערשטען שיפל און דאס הינטערשטע שיפל ווערט אויך באפרייט.

די שיפלאך פון דער ארמיי זיינען געווען אלע גלייך, צונויפגע־קלאפט און ארומגעזעגען. זיי זיינען אלע געווען פלאך און פיער־עקיג. יעדער שיפל איז געווען זעקס פוס די בריים, צעהן פוס די לענג

וואר האָט זיך דאָס געקענט ספּראָווען מיט אונזער פּליטקייט? מיר האָבען אויפגעשטעלט א מאסט, אַנגעצויגען די לייוועט (קאַל־דערעם) און נעפאַרען סך הכל עטליכע שטונדען א טאג; און די ארמיי, נעבעך, האָט געמוזט הארעווען נאָנצע טעג און א שטיק אין דער נאכט כדי אונז כאָטש כאָפּען מיט'ן אויג, ניט צו פּארליירען אונז אינגאנצען. דאמאלט האָט געגערעט קעלי זיך א נעם געטאָן צו דיפלאמאטיע. קיין שיפעל טאר אונז שוין מעהר ניט א ריהר טאָן. מיר זיינען געווען די היציגסטע פון אלע, וואָס זיינען געפאָרען אויפ'ן טייך דע מאין. די פאליציי־שיפלאך האָט מען אפגעשאפט. אויף אונזער שיפעל איז ארויף פאלקאוניק ספּיר, און מיר האָבען געהאט די עהרע מיט אים באָרימטען אפיצער די ערשטע ארייזקומען קיין קעאקאק, וואָס לויגט ארום טייך טיסיסיפי. אין אט דא וויל איך טאקע זאָגען צו געגערעל קעלי און פאלקאוניק ספּיר: אט האָט איהר מיין האָנט! איהר זענט געווען העלדען. איהר ביידע, איהר זענט געווען מענשען! און איך האָב חרטה, אמווינציגסטען אויף צעהן פּראָצענט צרות, וואָס דאָס פערערשטע שיפעל פון דער ראָטע מ. האָט אייך פּארשאפט.

נעבען קעאקאק האָט מען אלע שיפלאך צוואמענגעשלאָסען אין א טין פּליט. א טאג א נאנצען האָבען אונז די ווינטען געשטערט אין אונזער רייזע. נאָכדעם האָט א דאמף־שיף אונזער פּליט צוגעטשעפּט צו זיך מיט א שטריק און אונז צוגעפירט ביז קווינסי, אילינאָיז. דאָרט האָבען מיר צושטעלט אונזער לאָגער אויף גוזאייענר. דעם נעדאנק צו פּארען אויפ'ן פּליט האָבען מיר זיך דא באלד ארויסגעשלאָגען פונ'ם קאָפּ. מען האָט די שיפלאך צוואמענגעשלאָסען אין קלייע גרופּעס צו פיער אין א גרופּע. עמיצער האָט מיר נעזאָגט אז קווינסי איז דאָס רייכסטע צווישען אזעלכע שטעטלאך איבער אלע פּאראייניגטע שטאָטען. אז איך האָב דאָס דערהערט, האָט מיך באלד אַנגענומען א מסוכנ'ער חשק א קאָטשע טאָן דאָרטען אביסעל די פים. קיין איין אמת'ער פּראָפעסיאָנעלער טרעמפּ וואלט ניט פּארבייגעלאָזט אזא שטעטל מיט אזוי פיעל האָפענונגען. פּאר איך אדיבער דעם טייך אין עפּעס א קליין מול־

פון די פאליציי־שיפלאד. „ווי קענען מיר ווארטען? שרייט אויפ'ן טיך"! מיר זיינען ניט שולדיג, שרייען מיר צוריק קלאמפערשט מיט האַרץ־קלעמעניש און דער שטראם טוהט אונז א כאפ אויף און א טראג ווייט אין יענעם גאסטפריינדליכען פארמער־לאנד, וואו מיר פילען ווידער אן אונזער פריוואטע אינטעראנטסטוע מיט דער סאמע סמעטענע פון אלע נדבות. ווידער טרינקען מיר בלאסע וויזן און גלויבען, אז די שפיין קומט טאקע אונז, אז מיר האבען עס טאקע כשר פארדינט.

ארעמער גענעראל קעלליי! ער איז ווידער געפאלען אויף א פלאן. די גאנצע פלאטע איז ארויסגעפארען פאר אונז. די ראטע מ. פון דער צווייטער דיוויזיע האט געמוזט פארנעמען, לויט דער ארדנונג, דעם סאמע לעצטען פלאץ. ס'האט אבער סך הכל גע־דויערט איין טאג און דער גאנצער פלאן זיינער איז צונישט געווא־רען. פינף־און־צוואנציג מייל, די סאמע ערגסטע טייל פונ'ם טיך, שטייניריג און שטראמיג, האבען מיר נאר געדארפט דורכפארען. דאס איז טאקע געווען יענער טייל פון טיך, וואס האט ארויסגערו־פען א צוויפעל אין די מחות פון די אלטע איינוואוינער פון דע מאין. זיי האבען ניט געגלויבט, אז מיר זאלען דאס קענען דורכ־פארען. כמעט צווייי הונדערט שיפלאד זיינען פאר אונז אין אט דעם וואסער ארויינגעפארען, און זיינען דארט פארהאקט געווארען אויפ'ן סאמע וואונדערבארסטען אופן. פון אט די שטיינער און זאמד־בערגלאד האט מען זיך ניט געקענט ארויסדרעהן סיידען ארויף אויפ'ן ברעג און שלעפען די שיפלאד אויף דער יבשה. מיר האבען זיך פון זיי ניט אויסגעדרעהט. מיר זיינען זיי אריבער־געפארען. איינס און צוויי, אויפ'ן פעדערשטען שיפעל, אויפ'ן הינטערשטען, נאכאמאל אויפ'ן פעדערשטען און ווידער אמאל אויפ'ן הינטערשטען שיפעל. יענע נאכט זיינען מיר אוועק שלאפען אויף דער יבשה אליין, און דעם נאנצען צווייטען טאג האבען מיר זיך ארומגעשלייעט אין לאגער. די ארמיי נעבעך האט געמוזט הארע־ווען מיט'ן ביטערען שוויים, אויספאריכטען די לעבער, און זיך וויטער שלעפען ביז זי האט אונז דעריאגט.

באגעגענט מאק־אוואי'ען, פיש'ן, סקאטי'ן און דייווי'ן, וועלכע האבען אויך אפגעצויגען פון דער ארמיי".

„שבת, דעם 26טען מאי. ארום צוויי א זייגער פארטאג האבען מיר זיך ארויפגעכאפט אויף א צוג פון דער הארמאטען־קויל ליניע בעת ער האט זיך אביסל אויסגעהאלטען פאר א שיידע־וועג. סקאטי'ן און דייווי'ן האט מען ארונטערגעווארפען. שפעטער־צו האט מען אונז פיער'ן אויך ארונטערגעווארפען נעבען די בלאפס, א פערציג מיל וויטער. נאכמיטאג האבען מאק־אוואי און פיש זיך ארויפגעכאפט אויף א פראכט־צוג, בעת איך און דער קעסל־מאכער זיינען אוועק זוכען עפעס שפייז".

„זונטאג, דעם 27טען מאי. ארום דריי א זייגער האבען מיר זיך ארויפגעכאפט אויף א צוג פון דער הארמאטען־קויל ליניע. דאס, אויף א בלינדער פלאטפארם טרעפען מיר סקאטי'ן און דייווי'ן. פארטאג האט מען אונז אלעמען ארונטערגעווארפען נעבען דושעקסאנווי'ל. דא לויפט פארבי די ק. און א. ליניע און מיר'ן זיך, מן הסתם, ארויפכאפען אויף א צוג פון אט דער ליניע. דער קעסל־מאכער איז ערגעץ אוועק און איז שוין מעהר ניט צוריק־געקומען. מן הסתם געכאפט א פראכט־צוג".

„מאנטאג, דעם 28טען מאי. דער קעסל־מאכער איז טאקע ניטא. סקאטי און דייווי זיינען ערגעץ אוועק שלאפען און זיינען ניט געקומען אין צייט; זיי האבען אנגעווארעט דעם ק. ק. 3.30־דיגען פאסאזשיר־צוג. איך האב זיך אויף אט דעם צוג ארויפ־געכאפט, אפגעפארען ביז פארטאג, געקומען קיין מייסאן, א שטאט פון 25 טויזענט איינוואוינער. ארויף אויף אן אקסען־צוג און אפ־געפארען די גאנצע נאכט".

„דינסטאג, דעם 29טען מאי. געקומען קיין שיקאגא פונקט זיבען א זייגער אין דער פריה..."

און שפעטער מיט יאהרען, אין כינא, האב איך זיך זעהר גע־נומען צום ארצען בעת איך הצב זיך דערוואוסט, אז אונזער מיטל אריבערצופארען אונטער־וואסער שטיינער—דער מיטל פון א הין און א הער, פונ'ם פעדערשטען שיפל אינ'ם הינטערשטען

טערל צום ברעג אוז שטייג אפ אין קווינסי. נאר צוריק בין איך שוין צוגעפארען אין א גרויסער שיף אנגעפיקעוועט מיט כל טוב. פארשטעהט זיך, דאס גע'לט, וואס איך האב אויסגעבעטע'לט, האב איך אינגאנצען גע'לאזט פאר זיך. איך האב נאר דערפון באצאלט פאר'ן שיפע'ל. איך האב אויך, פארשטעהט זיך, אויסגעק'ליבען דאס בעסטע אונטערוועש, זאקען, צוגעטראגענע מ'לבושים, העמדער, שיך אוז היט'לען; אוז וועז די ראטע מ. האט געזומען ווי פיע'ל זי האט נאר געוואלט, איז נאך איבערגעב'ליבען א גאנץ בכבוד'יגער בארג מיט מציאות פאר דער ראטע ל. וועה! בין איך דאמאלט געווען א יונגער אויסברענגער! א טויזענט פארשידענע „געשיכ־טעס" האב איך אפגעטאקט פאר די גוטע מענשען אין קווינסי, אוז יעדער געשיכטע איז געווען „אגי'ל ואשמח"; וואו נעמט מען איצט די אמאליגע פעהיגקייטען אפדערצעה'לען א זאך אזוי קיי'לעב־דיג, אזוי לעבעדיג ווי אמאל, אין קווינסי, אי'לינאיז!

אין האניבאל, מיזורי, איז אונזער אומבאזיגבארער צענדל'ינג צופאלען געוואלען אויף ברעק־פיצלאך. מיר האבען דאס דוקא ניט געפאנעווועט. מיר האבען זיך צושייט גאנץ נאטירל'יך. איך אוז דער קעסע'ל־מאכער האבען שטי'לערהייט דעזערטירט. דעם זעלבי־גען טאג האבען סקאטי אוז דייווי אויך אריבערגעטאנצט צום אי־לינאיז ברעג; מאק־אוואי אוז שיף האבען זיך אויך אפגעטראגען. האבען מיר א חשבון פון זעקס פון אונזער צענדל'ינג; וואס די איבריגע פיער חברה האבען געטאן — וויים איך ניט. אט דא וועל איך בריינגען א פאר ציטאטען פון מיין טאגע־בוך, וואס איך האב געפיהרט נאך מיין פלימה פון דער ארמיי.

„פרייטאג דעם 25טען מאי. איך אוז דער קעסע'ל־מאכער זיינען אוועק פונ'ם לאגער, אריבער דעם טייך אין א קליין שיפע'ל אויפ'ן אי'לינאי־ברעג; געגאנגען צופוס א זעקס מיי'ל איבער די רעלסען פון דער ק. ב. אוז קיו. ל'יניע ביז צו פע'ל־קריק. מיר זיי־נען אראפ פון אונזער וועג אוז אוועק א זעקס מיי'ל ערגעץ אין א זייט, נאר מיר האבען זיך ארויפגעכאפט אויף א וואבאש־צוג אוז גע־פארען א זעקס מיי'ל ביז דער סטאנציע חול. דארטען האבען מיר

ביקעם

שיפעל און פונ׳ם הינטערשטען אינ׳ם פערערשטען — אט דער מי־
טעל, איז נאר ניט אונזער המצאה. איך האב זיך דערוואוסט, אז
טויזענטער יאהר שוין באנוצען זיך די כינעזישע טייך־פישער מיט
אט דעם מיטעל אין פאל פון „שלעכטער וואסער". נאר מילא צי
מיר האבען דאס ערפינדען צי ניין, א גוטער קונץ איז דאס.

ביקעס.

ווען דער טרענפ זאל, חלילה, פלוצלונג פארשוואונדען פון די פאראייניגטע שטאאטען, וואלטען זעהר אסך פאמיליעס דערפון זיכער געליטען עלענד און נויט. דער טרעמפ גיט א מעגליכקייט טויזענטער מענשען צו ציהען זייער חיונה אויף אן ארענטליכען שטייגער, צו בילדען זייערע קינדער און זיי מדריך זיין אי צו גאט אי צו לייטען. איך רעד ניט פון'ם וועג. איינמאל איז מיין טאטע געווען א קאנסטאבל און ער פלעגט זיך ארומיאגען נאר טרעמפס צוליעב פרנסה. די קהילה האט איהם געצאלט אזוי פיעל און אזוי פיעל פאר יעדען טרעמפ, וואס ער האט געכאפט, א חוץ דעם פלעגט ער, גלויב איך, קריגען אויך רייזע־קאסטען. די פראגע פון פרנסה איז ביי אונז שטענדיג געווען א הארבע, און דאס שטיקל פלייש אויפ'ן טיש, די נייע פאר שיך, די פאסיגע קליידונג, אדער דאס טעקסט־ביכל פאר דער שוהלע זיינען אלץ אפגעהאנגען פון מיין פאטערס גליק אינ'ם געיעג. איך געדיינק די צוריקגעהאלטענע נייגעריגקייט און די אומבאשטימטקייט, מיט וועלכע איך פלעג ווארטען אלע פריהמארגען אויף די רעזולטאטען פון זיין באנאכטיגער פראצע — ווי פיעל טרעמפס ער האט צונויפגעשלעפט און צו איז טאקע א סברה, אז דער ריכטער זאל זיי פאר'משפט'ן. און שפעטער, בעת איך בין שוין אליין געווען א טרעמפ, און ס'איז מיר געלונגען זיך ארויסצורדרהן פון א גזל'נישען קאנסטאבל, האט מיר פשוט וועה געטאן דאס הארץ אויף די קליינע אינגעלאך און מיידלאך וואס דארטען ביים קאנסטאבל אין דער היים; מיר האט געדוכט, אז איך באשווינדעל עפעס אט די אינגעלאך און מיידלאך, איך נעם ביי זיי צו זייער עולם הזה.

פֿאַרבייגעהענדע טרעמפּס זאָגען; „און קיין טרעמפּ פֿאַר׳משפּט׳ן זיי ניט ווינציגער ווי אויף נייניציג מענ". און בעת איך בין גע־קומען קיין ניו־העמפּשייר, בין איך שוין געווען אזוי אָנגעשראָקען מיט אָט די שטיין־ברוכען, אז איך פֿלעג אויסמיידען די אייזענ־באהן־זשאנדארמעריע, „ביקעס" און קאנסטאבלעס; אין מיין לעבען האָב איך זיך פֿאַר אָט דער חברה ניט אזוי געשראָקען ווי איצטער.

עפּעס איינמאָל א פֿארנאכט, אין קאנקארד, געה איך צו צום וואָקזאל און טרעף דאַרטען א פֿראכט־וואגאָן, עפּען אויף די זייטיגע טיר און קריך אריין אינווייניג. געהאָפּט האָב איך זיך אריבערכאָפּען בין אינדערפריה קיין ווייט ריווער. די שטאָט איז טאָקע אין ווער־מאָנט, ניט מעהר ווי טויזענט מיל פון רוטלאנד. נאָר פון דאַרטען וואָלט איך זיך א נעם געטאָן אין צפון־זייט און אלץ ווייטער אוועק פון דער סבנה. אין וואָגאָן טרעף איך א „פֿרעהליך קעצעל", וואָס האָט זיך מסוכן דערשראָקען ביי מיין אָנקומען. ער האָט געמיינט, אז איך בין א קאָנדוקטאָר, און וועז ער האָט זיך דערוואוסט, אז איך בין נאָר א טרעמפּ, האָט ער אָנגעפֿאַנגען צו רעדען וועגען די שטיין־ברוכען אין רוטלאָנד אלס די סבה פון זיין איצטיגען שרעק. ער איז נאָך נעווען א איננער דאַרפֿס־בחור, וואָס פֿלעגט א מאל א פּאָר מאָן ערנעץ אויף א קורצער שטרעקע מיט א זייטיגער ליניע.

דער פֿראכט־צוג טוהט זיך א ריהר. לעגען מיר זיך אוועק אין א ווינקעלע פונ׳ם וואָגאָן און ווערען אנשלאָפען. אין א צוויי אָדער דריי שטונדען ארום, נעבען עפּעס א סטאָנציע, כאָפּ איך זיך אויף פון עפּעס א געוויש; איך טוה א קוק: עס עפּענט זיך אויף שטילינקערהייט די רעכטע טיר פונ׳ם וואָגאָן, האָט „פֿרעהליכע קע־צעל" שלאָפּט. איך טוה זיך אָפּילו ניט קיין ריהר. איך נעם צו־נויף די וויעס, לאָז איבער א קליין שפּעלטיקעל און קוק וואָס וועט זיין שפּעטער. עס רוקט זיך אריין א לאָמטערן, נאכדעם א קאָפּ פונ׳ם קאָנדוקטאָר. דערזעהט ער אונז און קוקט אזוי א ווייל. איך ריכט זיך אויף א וויסטען ווילדען סוף אָדער לכל הפּחות אויפ׳ן נעווענליכען אָנפאל. „מיט׳ן קאָפּ אין ד׳ר ערה, דו זשאבע בן

אט אזוי איז דאס אבער. דער טרעמפ טרעט ארויס געגען דער נעזעלשאפט, און די הינט, די היטער פון דער נעזעלשאפט ציהען פון איהם זייער חיונה. אייניגע טרעמפס האבען אליין ליעב אריינצופאלען אין די הענט פון אט די היטער — ספעציעל ווינטער צייט. פארשטעהט זיך, אזעלכע טרעמפס קלייבען געווהנטליך אוים קהילות, וואו מען צווינגט ניט ארבייטען און, וואו מען קריגט גוטע שפייז. ס'זיינען אויך געווען און, מן הסתם זיינען נאך איצטער אויך דא אזעלכע קאנסטאבלס, וואס צוטיילען מיט'ן טרעמפ וועמען זיי ארעסטירען, די באלוינונג, וואס זיי קריגען. אזעלכע קאנסטאבלס דארפען זיך נאך קיין טרעמפס ניט ארומיאגען. זיי טוען נאר א פייף, אהא — די חברה זיינען שוין דא. ס'איז פשוט אויף חדושים ווי פיעל געלט מען שפארט אף פון טרעמפס, וואס האבען אליין ניט קיין פארבויגענע פעני. דורך דעם נאנצען דרום טייל פון לאנד — אמווינצינגסטען בעת איך בין געווען א טרעמפ — זיינען דא ארעסטאנטען־לאנערס און פלאנטאציעס, וואו די פארמערס קויפען אף די צייט פון די פאר'משפט'ע טרעמפס און, וואו די טרעמפס מוזען פשוט ארבייטען. ס'זיינען דא ווידער אזעלכע פלעצער ווי, למשל, רוטלאנד, וועראנט, ביי די שטיין־ברוכען, וואו מען עקספלואטירט די ענערגיע פונ'ם טרעמפ, וואס ער האט אננעקליבען אומזיסט דורך געהן אין די הייזער און בעט־לעז אויף די גאסען; אט די ענערגיע פון די טרעמפס ווערט אויס־גענוצט טאקע פאר דער אדער יענער קהילה.

איך אליין ווייס, אייגענטליך, גאר ניט מכח די שטיין־ברוכען אין רוטלאנד, וועראנט. ס'טוהט מיר ווייה הנאה, וואס איך ווייס נאר ניט וועגען זיי, וועז איך דערמאן זיך, ווי נאהענט איך בין שוין געווען אהין אריינצופאלען. וואו מען טוהט ניט א וואַרף מיט א שטעקען זיינען פאראן טרעמפס, און פון א טרעמפ אין אינ־אנא האב איך זיך דערוואוסט וועגען די רוטלאנדער שטיין־ברוכען. בין איך שוין געקומען קיין ניו־ענגלאנד האב איך שטענדיג נעהאלטען אין איין הערען וועגען זיי אוז דערצו נאך מיט א וואַרנונג וועגען דער סכנה; „זיי דארפען מענשען צו האקען די שטיינער", פלעגען די

סטראשע, אז אויב מיר טוהען ניט א נישטער נאכ'ן געלט, פאר־שליסט ער אונז אין וואגאן, פיהרט אונז צו ביז ווהייט ריווער און גיט אונז דארטען איבער צו דער פאליציי. ער האט אויך געזוי געררעט וועגען די שטיין־ברוכען אין רוטלאנד.

דער קאנדוקטאר קלערט די גאנצע צייט, אז ער האלט אונז רעכט ביי דער טשאפרינע. אליין שטעהט ער דאך ביי איין טיר און די צווייטע האט ער צוגעקוייטעלט ערשט מיט עטליכע מינוט פרי־הער. בעת ער רעדט אזוי וועגען די רוטלאנד שטיין־ברוכען שרעקט זיך דאס „פרעהליכע קעצעל" אזוי איבער, אז ער פאנגט זיך אן צו רוקען צו דער צווייטער טיר. דער קאנדוקטאר צולאכט זיך הויך און ברייטלאך. „יאג זיך ניט אזוי", זאגט ער. „איך האב די טיר צוגעשלאסען אויף יענער זייט נאך ביי דער לעצטער סטאנציע". ער האט אזוי ערנסט געגלויבט, אז די טיר איז טאקע פארשלאסען, אז זיינע ווערטער זיינען געווען איבערציגענד. דאס „פרעהליכע קעצעל" האט געמיינט, אז דאס איז תורת־לאקשען און ער האט שיער ניט געפלאצט.

דער קאנדוקטאר טראגט אונז אונטער אן אולטימאטום. אדער מיר זאלען איהם גיבען די צווי דאלאר, אדער ער שליסט אונז איין אן וווהייט ריווער גיט ער אונז איבער צו דער פאליציי — נע־הייסען האט דאס ניינציג טעג ביי די שטיינער אין רוטלאנד. איצטער, ליבער לעזער, שטעל זיך פאר אויף א מינוט, אז די צווי־טע טיר איז טאקע צוגעשלאסען. פארטיף זיך אינ'ם אומזיכערקייט פונ'ם מענשליכען לעבען. צוליעב איין דאלאר וואלט מען מיך נאנץ פיין געווען אוועקגעשיקט קיין רוטלאנד צו פראצעווען דריי חדשים ווי א שקלאף. אזוי וואלט אויך פאסירט מיט'ן „פרעהלי־כען קעצעל". מיר רעכען ניט אריין, איך בין דאך סיי ווי א פאר־פאלענער; באטראכט נאר דאס „פרעהליכע קעצעל". ער וואלט אפשר נאך אט די ניינציג טעג ארויסגעקומען א לעבענס־ליינגליכער פארברעכער. ער וואלט דאך אפשר דיר אליין דעם קאפ צושפאל־טען און דיך אפשר באראבעוועט פון קאפ ביז די פיס. און אויב

זשאבע!" אויסגעלאזט האט זיך עם אבער פונקט פארקערט. זעהר פארזיכטיג נעמט ער צוריק ארויס דעם לאמטארן און מאכט צו די טיר שא־שטיל. דאס איז געווען עפעם זעהר אומגעוועהנליך און אויפפאלענד. הער איך זיך ווייטער איין — די טיר רוקט זיך גאנץ ווייכלאד צו צו דער קליאמקע. ער שליסט זי צו אויף א קייטלע. פון אינווייניג קען מען זי שוין מעהר ניט עפענען. איין וועג אויף ארויסצוגעהן פלוצלונג איז שוין אפגעהאקט. ניין, דאס געהט ניט. ווארט איך צו א פאר סעקונדען, קריך צו צו דער לינקער טיר און טוה זי א פרואוו. די טיר איז נאך ניט געווען צוגעשלאסען. עפען איך זי אויף, טאנץ אראפ אויף דער ערד און מאך זי צוריק צו. איך קריך אריבער אויף דער צווייטער זייט פונ'ם צוג, קוימע! צוריק אפ די טיר, וואס דער קאנדוקטאר האט צוגעשלאסען, טאנץ ארויס אין וואגאן און מאך זי ווידער צו. איצטער קען מען זיך שוין ווידער באנוצען מיט ביידע טירען. דאס „פרעהליכע קעצע!" שלאפט נאך אלץ.

דער צוג פאנגט אן צו געהן. ווידער שטעלט ער זיך אפ ביי א סטאנציע. איך דערהער טריט איבער די זאמד־שטיינדלאך. די לינקע טיר פונ'ם וואגאן עפענט זיך אויף ראשיג. עס כאפט זיך אויף דאס „פרעהליכע קעצע!, איך כאפ זיך קלאמפערשט אויך אויף. מיר זעצען זיך אויף און ראטשען אוים אונזערע אויגען אויפ'ן קאנדוקטאר און זיין לאמטארן. ער מאכט ניט קיין חכנות, טרעט צו גלייך צום עסק.

„איך ווי! דריי דאלאר", זאגט ער.

מיר שטעלען זיך אויף, געהן צו נעהענטער זיך דורכצושמועסען. מיר זאגען, אז מיר וואלטען איהם אודאי נעגעבען די דריי דאלאר בכבוד גדול, ערלויבט דאס אבער ניט אונזער ביטער מזל. גלויבט ער אונז ניט, דער קאנדוקטאר. ער פאנגט זיך אן מיט אונז צו דיסקוטירען. ער וועט דאס מאכען פאר צוויי דאלאר. באדויערן מיר זעהר אונזער ארעמקייט. מאכט ער אונז א פאר שלאכבוד'יגע קאמפלימענטען, רופט אונז זשאבעם בני זשאבעם, און שיקט אונז אפ צו אלדי רוחות. נאכדעם טוהט ער אונז א

נאָר נישׂ־קשה, איך האָב איהם צורעכט נעמאכט. איך האָב צופֿאסעווענט זיינע געפיהלען און זיין שטאָלץ פֿאר היבשע עטליכע דאָלאר. פֿרוי־וועט ער מיך אָנשרעקען, זאָגט, אז אָט קומט ער אריין אין וואגאָן און נעמט מיר ארוים די קישקעס פון׳ם בויך. איך בלייב אָבער ניט הינטערשטעליג, זאָג איהם, אז איך צוזעץ איהם די מאָרדע אויב נאָר ער פֿרוי־וועט אריינקריכען אין וואגאָן. מיין פֿאזיציע ערלויבט דאָס טאָקע צו טאָן, ער זעהט דאָס אליין. פֿאר־שטעהט זיך, אז די טיר עפענט ער שוין ניט, און ער רופט צו הילף די איבריגע קאָנדוקטאָרען. הער איך ווי זיי ענטפערע און לויפען שוין צו איהם איבער די זאמד־שטיינדלאָר. און די נאָנצע צייט איז יענע טיר אלץ אָפּגעקייטעלט און דערפון וויים קיינער ניט; דאָס „פרעהליכע קעצעל" איז דערווייל שיער ניט געשטאָרבען פֿאר שרעק.

אָר, ס׳ארא העלד איך בין דאָס געווען — מיט מיין צוריק־טריטס־ליניע הינטער זיך! איך האָב גאָר אמאל מכבד געווען דעם קאָנדוקטאָר שוין מיט זיינע חברים צוזאמען, ביז זיי האָבען ענדליך א עפען געטאָן די טיר; אין דער שיין פון די לאָמטערנס, האָב איך דערזעהן זייערע צורייצטע פּנים׳ער. ביי זיי איז דאָך נעווען נאָנץ פֿשוט: אין וואגאָן זיינען מיר ווי אין א פּאסטקע, קומען זיי אריין און ברעכען אונז אָן די בייגער. טוהען זיי זיך א לאָז. בריקען, בריקע איך קיינעם ניט אין פּנים. איך טוה אָן עפען די צווייטע טיר און מיר, איך און דאָס „פרעהליכע קעצעל", מאָנצען אראָפּ. די באָנדע טוהט זיך א לאָז אונז נאָכלויפען.

טאָנצען מיר אריבער — אויב איך האָב קיין טעות ניט — איבער עפּעם א שטיינערנעם פּארקאָן וואוהין מיר זיינען אריין אבער נעדענק איך זיכער. אין דער פינסטערניש קוליע איך זיך גלייך אריבער איבער א שטיינערנער מצבה. דאָס „פרעהליכע קע־צעל" פּאלט איבער א צווייטען שטיין. מיר הויבען זיך אויף און לויפען מיט אלע אונזערע כחות דורך יענעם בית־הקברות. די מתים האָבען זיך געמוזט א היבשע ביסעל חרוש׳ן אויף אונזער שנעלען לויפען. די באָנדע קאָנדוקטאָרען האָבען אויך אזוי נע־

ניט דיך, וואלט ער מן הסתם אן אנדער אומשולדיגען מענשענ'ס קאפ צובראכען.

די טיר איז אבער ניט געווען צוגעשלאסען, און נאר איך אליין האב דערפון געוואוסט. איך מיט'ן „פרעהליכען קעצעל" בעטען זיך ביים קאנדוקטאר רחמים. איך האב זיך נעבעטען און נעקליאנטשעט גלאט אזוי מסתמא אלס כוואט. נאר נעטאן האב איך דאס מיט נשמה. איך האב אפגעטאקט א „געשיכטע", אז א שטיינערנע ארץ וואלט געדארפט געווען צוגעהן. נאר די געשיכטע האט אבער ניט געריהרט דאס שטיינערנע ארץ פון אט דעם נעלט־דורשטיגען קאנדוקטאר. בעת ער האט זיך איבערצייגט, אז מיר האבען טאקע ניט קיין געלט, האט ער פארמאכט די טיר, זי צוגעקויטעלט און האט אביסעל צוגעוואוירט טאמער האבען מיר איהם גאר גענארט און איצטער וועלען מיר איהם ערשט פארלייגען די צווייי דאלאר.

ערשט איצטער האב איך געעפענט א מויל. איצט האב איך א י ה ם מכבד געווען מיט זשאבע בן זשאבע; אלע זידעל־ווער־טער, וואס ער האט גענוצט געגען מיר, האב איך איהם געשליידערט אין פנים און נאר צוגעגעבען אייגענע א חיבשע ביסעל. איך בין אליין פון דער וועסט, וואו מענשען קענען זיך נוט זידלען און איכ'ל באין אופן ניט דערלאזען אז עפעס א קרעציגער קאנדוקטאר פון א נישטיגער, פארוואלפענער, זייטיגער ניו ענגלאנד אייזענבאהן לייגיע זאל מיך אריבערשטייגען אין לעבעדיגקייט און קרעפטינקייט פון שפראך. אין אנפאנג האט דער קאנדוקטאר זיך דערפון אוים־גלאכט. נאכדעם האט ער א פרואוו געטאן מיר ענטפערן. דאס איז געווען א טעות פון זיין זייט. הכלל, איך האב זיך צולאזט און איהם איינגעשניטען ביז'ן ביין און די וואונדען איינגעריבען מיט פליגעלדיגע, גליהענדע שטעכווערטלאר. דאס איז ניט געווען קיין פאנטאסטישער ליטעראריישער ויכוח; איך בין טאקע באמת געווען אויסער זיך אויף אט דער עקעלהאפטער בריאה, וואס צוליעב א דאלאר האט ער מיך געוואלט פארוואנדלען אין א שקלאף אויף גאנצע דריי חדשים. א חוץ דעם, מיר איז איינגעפאלען, אז ער מיט'ן קאנסטאבל טיילען זיך מיט דער באלוינונג.

אזא קראפט זיינען מיר געווען גלייכגילטיג כמעט צו יעדער זאך, נאר ניט צו דושעף קארר. דער נאמען „דזשעף קארר" האט אזוי געווירקט אויף אונזער פארשטעלונגס קראפט, אזוי א תל געמאכט פון אונזער קראפט, אז מיר האבען מורא געהאט ווי פאר'ן טויט איהם צו באגעגענען.

וועז די „ביקעס" זעהען אוים גרייט זיך „בוצקען" לויפט זיך נאר ניט אריין געהן מיט זיי אין קיין משא־ומתן. די בעסטע זאך איז צו אנטלויפען, און שנעל אנטלויפען. ס'האט געדויערט א היבשע שטיקעל צייט ביז איך בין דערפון געוואהר געוואָרען. נאר גרונטאוונע בין איך די זאך דערנאנגען פון א „ביק" אין דער שטאט ניו יארק. פון יענער צייט אן לויף איך אוטאמאטיש, וועז נאר א „ביק" טוהט זיך א לאז צו מיר. אט דער אוטאמאטישער פראצעס איז ביי מיר געוואָרען א מין הויפט־פרוזשינע שטענדיג אנגעצויגען און גרייט זיך פאנאנדערצולאזען. איך וועל דערפון שוין קיינמאל ניט פטור ווערען. אפילו צו אכציג יאהר, אז איך וועל זיך שוין שלעפען אויף קוליעס און וועז א פאליסמאן וועט פלוצלונג זיך א לאז טאז צו מיר, בין איך זיכער, איך וועל א וואָרף טאן די קוליעס און אנטלויפען ווי א הירש.

צו דער העכסטער מדרגה איז דער קענטענישׂ פון די „ביקעס" בין איך געקומען איינמאל עפעס א זומער בייטאג אין דער שטאט ניו יארק. דאס איז געווען עפעס אין א וואך פון ברענענדיגע היצען. איך האב זיך געמאכט א מנהג אינדערפריה צו בעטלען, און נאכמיטאג צו פארברייננען אין א קליין פארקעל, ביים סאמע ראטהויז און צייטונגס־גאס. טאקע ניט ווייט פון דאָרטען פלעג איך קענען א מאל קויפען אויף שטופ־וועגעלאך פרישע ביכלאך (וואס זיינען עטוואס באשעדיגט געוואָרען אין דרוק אדער ביים אייגבינדער) פאר א דבר שבוש. א חוץ דעם האט מען אין פארק מאקע געקענט קויפען אייז־קאלטע, סטערילייזירטע מילך און מאס־ליאנקע פאר א סענט א גלאז. יעדען נאכמיטאג פלעג איך זיך אוועקזעצען אויף א באנק, לייענען און זשליאקען מילך. יעדען נאכ־

קלערט, ווייל ווען מיר זיינען ארויס פונ׳ם בית־עלמין און אריבער דעם שליאך אין א פינסטערן וואלד, האבען זיי אויפגענעבען זייער געיעג נאר אונז און זיך צוריק אומגעקערט צום צוג. שפעטער צו זיינען מיר צוגעקומען צו׳ן א ברונעם פון עפעס א פארמער און ס׳האט זיך אונז פארגלוסט א טרונק וואסער. דערווייל באמערקטן מיר אז עפעס א דין שטריקל וואס ציהט זיך גלייך אין ברונעם. איז אנגעטשעפעט דארטען ביי דער זייט. מיר ציהען דאס ארויף. דאס איז געווען א גאלאן־קריגל פול מיט סמעטענע. אט אזוי נאהענט בין איך שוין געווען פון די שטיין־ברוכען אין רוטלאנד, וועראנט.

וועו טרעמפס לאזען ארויס א ווארט מכח א שטאט, אז די „ביקעם בוקצען זיך", מייד אויס יענע שטאט, אדער, אויב דו מוזט שוין, גיה זי דורך שא־שטיל. עס זיינען דא אזעלכע שטעטלאד. וואס מען מוז שטענדיג דורגיהן שא־שטיל. אזא שטעטל איז משעין אויף דער יוניאן־פאסיפישער אייזענבאהן ליניע. עס האט געשם׳ט איבערן גאנצען לאנד — און אלץ צולייב דזשעק קארר (אויב איך האב קיין טעות ניט). דזשעק קארר האט מיט׳ן ערשטען בליק דערקענט א טרעמפ. מיט קיין טרעמפ האט ער קיינמאל ניט דעבאטירט. אט האט ער דערקענט דעם טרעמפ און אט האט ער איהם א קנאק געטאן מיט ביידע פויסטען, מיט׳ן פאליציי־שטאק אדער וואס נאר ער האט געהאלטען אין האנט. נאכדעם ווי ער האט אזוי גוט מכבד געווען דעם טרעמפ, האט ער איהם גאנץ פיין ארויסגעפיהרט פונ׳ם שטעטל און צוגעזאגט פארבעסערען אויב נאר ער טרעפט איהם נאר אמאל אין שטעטל. דזשעק קארר האט פארשטאנען א געשעפט. קיין צפון, קיין דרום, קיין מזרח, קיין מערב, צו די עקסטע גרעניצען פון די פאראיניגטע שטאאטען (קאנאדע און מעקסיקא אריינגערעכענט), האבען די געשלאגענע טרעמפס געבראכט די ידיעה, אז מען „בוצקעט" אין טשעין. צום גליק האב איך קיינמאל ניט אנגעטראפען אט דעם דזשעק קארר. דורך טשעין בין איך דורכגעפארען אין א זעווערוכע. דאמאלט זיינען מיט מיר מיטגעפארען נאר פיער־און־אכציג טרעמפס. מיט

שניידען אוֹן מיר מוזען זיך באגעגענען. איך פיהל זיך אזוי אומ־שולדיג, אז ניט קוקענדיג אויף מיין בילדונג אין ביקעם אוֹן זייערע אויפפיהרונגען, האָב איך ניט קיין פּחד. ס'האָט זיך מיר אפילו ניט נע'חלום'ט אז דער „ביק" שארט זיך דאָס צו מיר. איך בין שוין גרייט געווען, אויס רעספּעקט פאר'ן געזעץ, זיך אפּשטעלען אוֹן איהם לאָזען פּארבייגעהן. איך האָב זיך טאקע אפּגעשטעלט, נאָר ניט מיט מיין גוטען ווילען. פּלוצלונג, אהן דער מינדסטער ווארנונג האָט דער „ביק" מיר א קלאַפּ געטאָן מיט ביידע חענט גלייך אין ברוסט. בעת מעשה האָט שוועבעל אוֹן פּער א שאָט גע־טאָן פּוֹן זיין מויל אויף מיינע אבות־אבותי.

מיין נאָנצע פּרייע אמעריקאַנער בלוט האָט אויפגעזאָטען. אלע מיינע פּרייהייטס־ליבענדע עלטערן האָבען אין מיר אויפגעשריען. „וואָס איז דאָס?" פּרעג איך איהם. איהר פּארשטעהט, איך האָב געפּאדערט אז ערקלעהרונג. איך האָב זי טאקע באקומען. קנאַפּ! ער לאָזט אראָפּ זיין פּאליציי־שטאָק סאָמע אויף מיין מח אוֹן איר טוה זיך א וואקעל צוריק אקוראט ווי א שכור, די נייגעריגע פּנים'ער פּון די צושויער טוהען זיך פּאר מיר א הוידע ווי די כוואליעס פּון ס'ים, דאָס טהייער ביכעל מיינם פּאלט ארויס פּון אונטער מיין אָרעם גלייך אויף דער ערד אוֹן דער „ביק" רוקט זיך נעהענטער צו מיר. גרייט מיר נאָכאמאל אראָפּלאָזען זיין שטאָק איבער'ן קאָפּ. אין דעם מאָמענט פּוֹן קאָפּ־שווינדעל אנטפּלעקט זיך פּאר מיר א בילד: דער פּאליציי־שטאָק לאָזט זיך אראָפּ איבער מיין קאָפּ היבש עט־ליכע מאל; א צובלוטיגטער, א צוקלאפּטער, פּוֹל מיט יסורים שטעה איך אין א פּאליציי נעריכט; איך הער, מען באשולדיגט מיך איז שלעכטער אויפּפיהרונג, אוֹן באנוצען זיך מיט זידעל ווערטער, אוֹן וועהרען זיך נעגען א פּאליציי־באאמטען אוֹן אין נאָך עטליכע עבירות, וואָס דער סעקרעטאר לייענט פּאר; איך זעה, מען פיהרט מיך אריבער קיין בלעקוועס־אייל־ענד. אָך, איך בין א בקי אין אט די זאכען. מיט אמאל גלוסטען זיך מיר איבער אלע ערקלע־רונגען. איך בויג זיך אפילו ניט איין אויפצוהויבען מיין ליעב אומגעלייענט ביכעל. איך דרעה זיך אום אוֹן לויף. איך בין א

מיטאג פלעג איך אויסטרינקען פון פינף ביז צעהן גלעזער מילך. ס׳איז דאמאלט נעווען מסוכן הייס.

אזוי ביז איך דאמאלט נעווען א געלאסענער פלייסינער מרעמפ, וועלכער טרינקט מילך, און זעהט ס׳ארא באלוינונג איך האב דערפאר באקומען. איינמאל א נאכמיטאג קום איך צו צום פארק מיט א פרישער בוך־מציאה אונטערן ארעם און א מורא־דיגער דורשט נאך מאסליאנקע אונטער׳ן העמד. אויפ׳ן מיט גאס, פונקט געגנאיבער דעם ראטהויז האב איך באמערקט אן עולם מענשען. איך לאז מיך צו דעם מילך־ביידעל, נאר דער עולם פארשטעלט מיר דעם וועג. שטעל איך זיך אפ צו געווארטן ביז אורזאכע פון אט דעם געזעמעל. אין אנפאנג האב איך נאר ניט געקענט זעהן. שפעטער האב איך פונ׳ם קלינגערייז און פון די פאר בליקען, וואס איך האב געכאפט, זיך אנגעשטויסען, אז דאס איז א באנדע פוסט־און־פאסניקעס און זיי שפילען פיי־ווי. אט די פיי־ווי שפיעל וועלט ניט ערלויבט צו שפילען אויף די גאסען פון ניו יארק. איך האב דערפון גאר ניט געווואוסט, איך בין דאס אבער באלד געווארן געווארעט. ארום א דרייסיג סעקונדען האט געדויערט, ביז איך בין געווארן געווארעט וואס דא טוהט זיך. פלוצלונג טוהט איינער פון די שפילער א געשריי: „א ביק!" די פוסט־און פאסניקעס האבען גוט פארשטאנען זייער עסק. זיי זיינען אנט־לאפען. איך — ניט.

דער עולם צונעהט זיך, וועלט זיך צו די טראטוארען פון ביידע זייטען גאס. איך טוה זיך א לאז צום טראטואר, וואס נע־בען פארק. אוראי א פופציג מענשען פון אט דער מענגע לאזען זיך אזוי אין דער זעלביגער ריכטונג, נאר שוין צוואוארפען. איך באמערק דעם „ביק", א גרויסער פאליסמאן אין א גרויען קאסטיום. ער גענט זיך אזוי אין מיטען גאס, ניט געאיילט, ווי ער וואלט זיך גלאט ארומגעשליאעט. צופעליג באמערק איך ווי ער ענדערט זיין ריכטונג און טוהט זיך א לאז קאסע צום זעלביגען טראטואר, וואו איך נעה. אט אזוי שפאלט ער זיך צווישען דער צוואוארפענער מענגע און איך באמערק, אז אונזערע ריכטונגען מוזען זיך דורכ־

פון אט דער קהילה. דא איז מיין געבורט־שטעטעל. קיין מעשה האב איך, חלילה, ניט פארשטופט. איך בין דאמאלט געווען א סטודענט. אין די צייטונגען פלעגט מען באגעגענען מיין נאמען; קלײדער האב איך געטראגען גוטע, קיין איין מאל אפילו אין זיי ניט געשלאפען. פונדעסטוועגען בין איך געלאפען — בלינד, ווי א משוגע'נער, ווי א איבערגעשראקענער הירש. אזוי ווען איך בין געקומען צו זיך האב איך ערשט באמערקט, אז איך לויף. איך האב בפירוש געמוזט אנשטרענגען מיין ווילען, כדי אפצושטעלען מיינע פיס.

נייז, איכ'ל שוין קיינמאל דערפון ניט פטור ווערען. איך קען דערצו גאר ניט העלפען. שטרעקט א „ביק" אויס זיינע הענט — לויף איך. א חוץ דעם האב איך, ווייזט אויס, אזא אומגליקליכען טאלאנט ארויסצופאלען אין טורמע. איך בין ארויסגעפאלען אין טורמע מעהר מאל זינט איך בין געווארען אויס טרעמפ, ווי אין דער צייט, ווען איך בין געווען א טרעמפ. עפעס איינמאל א זונ־טאג אינדערפריה, פאר איך ארויס אויף א וועלטאפעד־שפאציר מיט א יונגער פריילין. איידער מיר פארען נאך ארויס פון די גרעניצען פון דער שטאט, ארעסטירט מען אונז פאר פארבייפארען א פוס־נעהער אויפ'ן טראטואר. באשלים איך שוין צו זיין מעהר פארזיכטיג. א צווייטען מאל פאר איך אויף א וועלטאפעד ביי נאכט, טרעפט זיך עפעס א סיבה מיט מיין אסעטעלין־לעמפעל. היט איך פארזיכטיג דאס שוואכע פלעמעל פונ'ם לעמפעל כדי ניט איבערצוטרעטען דאס געזעץ. איך האב קיין צייט ניט, נאר איך שלעפ זיך ווי א טשערעפאכע, כדי דאס טונקעלע פלעמעל זאל אינגאנצען ניט אויסגעלאשען ווערען. אט קום איך צו די גרעני־צען פון שטאט; איך בין איצט אויסער דער מאכט פונ'ם געזעץ; איך טוה זיך א לאז מיט אימפעט, כדי אנצוויאגען די פארשפילטע צייט. א האלב מיל ווייטער „פאקט" מיך א „ביק", און אויפ'ן צווייטען פריהמארגען לאז איך פאלען די ערבות אין פאליצייי גע־ריכט. די שטאט האט פארעטעריש ארוק געטאן איהרע גרעניצען אויף א גאנץ מיל ווייטער. איך האב דערפון ניט געוואוסט. מעהר

רעכט ביסעל צוטומעלט. פארוועהטאגט, נאר איך לויף. און איך וועל שוין אזוי לויפען ביז'ן טויט אריין, וועז נאר א „ביק" וועט אנפאנגען צו מאכען ערקלערונגען מיט זיין שטאק.

מיט יאהרען שפעטער, נאר מיין טרעמפ לעבען, בעת איך בין געווען א סטודענט איז דעם אוניווערזיטעט פון קאליפארניע, בין איך אמאל געגאנגען אין א צירק. נאר דער פארשטעלונג, שטעל איך זיך אביסעל אפ קוקען ווי עס ארבייט די טראנספארט־מא־שינעריע פון א גרויסען צירק. דער צירק האט יענע נאכט געזאלט אפפאהרען. דערווייל קום איך אן אזוי צו'ז א פייער ארום וועל־כען עס זיצען א צוואנציג קלייניע אינגלאך. זיצען זיי אזוי אוז שמועסען צווישען זיך, אוז איך ווער געווארה, אז די חברה־לייט וויל־ען אנטלויפען מיט'ן צירק. די באלעבאטים פונ'ם צירק האב־בען אבער זיך ניט געווארט שלעפען מיט אזא כנופיה שקצים; טעלעפאנירען זיי, די באלעבאטים, צו דער פאליציי צו צושטערען זייער פלאן. שיקט מען צו א סקוואד פון צעהן פאליציי־לייט, זיי זאלען ארעסטירען די אינגלאך פאר איבערטרעטען דעם געזעץ ניין א זייגער אויסצולעשען דאס ליכט אוז געהן שלאפען. די פאליציי־לייט רינגלען ארום דאס פייער אוז קריכען אזוי צו שטילינקער־הייט אין דער פינסטער. לויט א סיגנאל טוהען זיי זיך א הויב. לויפען צו, אוז כאפען די חברה אוז טוהען זיי א טראג ווי, למשל, געבונדענע עופות.

איך, פארשטעהט זיך, האב ניט אנגעהויבען צו וויסען, אז די פאליציי קומט; פלוצלונג דערזעה איך ווי פון דער ערד וואקסט ארויס א גאנצע כאפטע „ביקעס" מיט מעשענע קנעפלאך, באפאנ־צערטע, יעדער מיט אויסגעשטרעקטע הענט. ס'איז אין מיר קיין נשמה ניט געבליבען, אויף די פיס האט איך ניט געקענט אייני־שטעהן. ס'איז ביי מיר נאר געבליבען דער אוטאמאטישער פרא־צעס צו לויפען. און איך לויף. איך וויים אפילו ניט אז איך לויף. איך וויים ניט קיין זאך. דאס איז געווען, ווי איך האב געזאגט, אוטאמאטיש. איך האב נאר ניט נעדארפט געווען לויפען. איך בין שוין ניט געווען קיין טרעמפ. איך בין געווען א בירגער

דעם צוג נאך אמאל אוז מען שליידערט מיד ווידער ארונטער. איך האב זיך געמוזט ארויפכאפען אוז פארען „אינדרויסען": דאס איז געווען א דירעקטער צוג אוז אלע טירען פוז די וואגענען זיינען געווען צוגעשלאסען אוז פאר'חתמ'עט.

בעת דער קאנדוקטאר האט מיד דעם צווייטען מאל ארונטער־גשליידערט, ניט ער מיר א גאנצע לעקציע. ער זאגט מיר, אז איך רייזיקיר מיט מיין לעבען, אז דער פראכט־צוג לויפט זעהר שנעל. ענטפער איך איהם, אז איך בין אליין אויך צוגעווען־הנט צו פארען שנעל. עם האט אבער ניט געהאלפען. ער טעהנ'ט, אז ער וועט מיר ניט ערלויבען צו באגעהן זעלבסטמארד אוז איך האב געמוזט ארויפטאנצען, מיט'ן קאפ אין דער ערד. איך „פארצווועקעווע" אבער דעם צוג צום דריטען מאל אוז קריך אריין צווישען די שוץ־קלעצלאך. אט די שוץ־קלעצלאך זיינען געווען די קורצעסטע קלעצ־לאך, וואס איך האב ווען געזעהען. איך רעד ניט וועגען די אייז־זערנע שוץ־קלעצלאך, וואס פאראייניגען זיך מיט אזא באהעפטונגס־האקען אוז קלאפען אוז רייבען איינם אויפ'ן אנדערן; איך רעד דא פון יענע שפאלטן וואס שטארצען ארויס ביי די ברענען פון די וואגענען עטוואס העכער פון די שוץ־קלעצלאך. פארט עמיצער אויף די שוץ־קלעצלאך, שטעלט ער זיך אויף אט די ארויסגעשטאר־צטע ברענען, איין פוס אויף אייז ברענ, דעם צווייטען אויף א צוויי־טען ברענ, אוז די שוץ־קלעצלאך קומען אויס צווישען זיינע פיס עטוואס נידעריגער.

די ברענען אבער אויף וועלכע איך האב זיך איצט ארויפגע־כאפט זיינען ניט נעווען יענע בריייטע גאסט־פריינדליכע ברענען, וואס פלענען געווהנליך ארויססטארטשען פון די פראכט־וואגענען. נייז, זיי זיינען געווען זעהר שמאל — אפשר א צאל אדער אנ־דערטהאלבען צאל די בריייט. אפילו קיין האלבע פאדעשווע האב איך אויף זיי ניט געקענט ארויפשטעלען. ווידער האב איך ניט געהאט קיין זאד אז וואס זיך אנכאפען מיט די הענט. אמת טאקע, עס זיינען נעווען די עקען פון די צוויי פראכט־וואגענען; די עקען זיינען אבער געווען פלאך אוז פערפענדיקולאר. ס'איז ניט נע־

ניט. איך געדיינק, למשל, מיין אומבאשטרייטבארע רעכט פון פרייע רעדע אויף פרידליכע פארזאמלונגען. קריך איך אמאל ארויף אויף א קעסטעל אין גאס כדי אביסעל אויסצולופטערן יענע עקאנאמישע ביהנען, וואס זומען אזוי ארום מיין הי־טעל*). קומט צו געהן א „ביק", נעמט מיך אראפ פונ'ם קעסטעל. פיהרט מיך גאנץ פיין אוועק אין פאליציי־צירקעל, וואו איך האב געמוזט אייגליינען א נעלט־ערבות, כדי פון דארט ארויסנעהן. וויים איך וואס: קיין זאך העלפט ניט. אין קארעא פלענט מען מיך אלע צווי טאג ארעסטירען. אזוי איז געווען אין מאנדזשוריע. וועז איך בין דאס לעצטע מאל געווען אין יאפאן, פאל איך אריין אין טורמע מיט דעם אויסרייד נאר, אז איך בין א רוסישער שפיאן. איך האב דאס, פארשטעהט זיך, ניט אויסגעטראכט, איך בין אבער פארט צוליעב דעם אריין אין טורמע. ס'וועט מיר שוין קיין זאך ניט העלפען. ס'איז מיר שוין, ווייזט אויס, באשערט צו שפילען די ראלע פונ'ם שילאן־ארעסטאנט. דאס איז א מין נביאות.

איך האב אמאל פארהיפנאטיזירט א „ביק" אין דעם פארק באסטאן קאמאנס. ס'איז שוין געווען נאך האלבער נאכט און ער האט מיט מיר געקענט טאן וואס ער האט געוואלט; און איידער ער האט מיך אפגעלאזט האט ער מיר נאך געגעבען א זילבערנע מטבע און אליין געגעבען דעם אדרעס פון א נאכטיגען רעסטאראן. אין בריסטאל, ניו דזשורסי, האט מיך א „ביק" געכאפט און צוריק אפגעלאזט; נאט ווייסט דעם אמת, אז ער האט געהאט גענוג גרונד מיך איינזעצען אין טורמע. ער האט פון מיר געכאפט אזא קנאק, אז אין זיין גאנצען לעבען, מעג איך שווערען, האט ער נאך פון קיינעם אזוי ניט געכאפט. פאסירט האט דאס אזוי. ארום האלבע נאכט „פארצווועקעווע" איך א פראכט־צוג, וואס פארט פון פילא־דעלפיע. די קאנדוקטארען שליידערן מיך ארונטער. דער צוג שלעפט זיך אזוי פאמעלאך צווישען א פלאנטער פון רעלסען און אייזענבאהן וווייסט אינ'ם פראכט־וואקזאל. „פארצווועקע" איך

*) דושעק לאנדאן איז געווען א סאציאליסט.

אראפ, טוהט ער זיך נאר א קאטשע אין זעג־שטויב, איך וואלט אבער צומאלען געווארעט אויף פיץ־פיצלאך וועט איך פאל אונטער די רעדער.

און דער צוג לויפט, ברומט און קוויטשעט, הוידעט זיך ווילד ביי יעדער נייער וועגדונג, דונערט אריבער יעדער בריקעל, איין עק וואגאן שפרינגט אונטער, דער עק פונ׳ם צווייטען וואגאן לאזט זיך אראפ, איינער שטויסט רעכטס א צווייטער לינקס. איך האלט אין איין מתפלל זיין דער צוג זאל זיך אפשטעלען. דער צוג שטעלט זיך אבער ניט. ער דארף זיך ניט אפשטעלען. דאס ערשטע, לעצטע און איינציגע מאל האט מיר דער וועג דערעסען ביז די ביינער. איך פארלאז די שוץ־קלעצלאך און פרוביר זיך ארויפכאפען אויף א זייטיגען לייטערל. די ארבייט איז זעהר אומזיכער. דעם ערשטען מאל טרעף איך אן א וואגאן, וואו מען זאל אזוי ניט קענען זיך אנכאפען אדער אנשפארען א פוס.

דער לאקאמאטיוו טוהט א פייף און איך דערפיל אביסעל אן אפהאלט אין דער שנעלקייט פונ׳ם צוג. איך וויים, אז דער צוג דארף זיך ניט אפשטעלען נאר איך באשלים אבער אראפטאנצען אויב נאר דער צוג וועט זיך נענוג אפהאלטען. פונקט אט דא טוהט זיך דער צוג א דרעה אויף א האלב־קיילעכדיגע וועגדונג, פארט אריבער א בריקעל פון עפעס א קאנאל און שניידט זיך גלייך ארויס אין דער שטאט בריסטאל. אט די קאמבינאציע פארורזאכט א קלענערע שנעליגקייט. איך טשעפע זיך אן אינ׳ם זייטיגען לייטער און ווארט. איך וויים ניט אז דאס דערנעהענטערן מיר זיך צו דער שטאט בריסטאל. איך וויים אויך ניט צולייב וואס דער צוג האלט אפ זיין שנעליגקייט. איין זאך וויים איך: איך וויל אראפטאנצען. איך שטרענג אן מיינע אויגען אין דער פינסטערניש אפצוזוכען עפעס א גאס, וואס דער צוג שניידט דורך, כדי אהין אראפצוטאנצען. מיין וואגאן איז כמעט געווען אויפ׳ן צווייטען עק פונ׳ם צוג און איידער מיין וואגאן איז אריין אין שטאט איז שוין דער לאקאמאטיוו געווען פון יענער זייט סטאנציע און אנגעפאנגען לויפען.

וועז קיין הענטלאָר, קיין זאָר ביי וואָס זיך אַנכאַפּען. איך האָב נאָר געקענט צודריקען מיינע דאָלאָניעס צו די עקען פון די וואַנט־נעז אוז זיך אַביסעל אויפהאָלטען. דאָס וואָלט אויך גוט געווען וועז איך זאָל געווען האָבען אויף וואָס צו שטעהן, די אַרויס־סטאָר־צענדע ברענען זאָלען געווען זייז גענוג בריים.

בעת דער צוג איז אַרויס פון פילאָדעלפיע, האָט ער זיך אַנ־געפאַנגען הינטערצוקוקען. ערשט דאָמאָלט האָב איך פאַרשטאַנען. וואָס דער קאַנדוקטאָר האָט געמיינט מיט'ן זעלבסט־מאָרד. דער צוג איז געלאָפען אַלץ שנעלער אוז שנעלער. דאָס איז געווען א דירעקטער פראָכט־צוג אוז זיך אין ערגעץ ניט געדאַרפט אָפּשטע־לען. אויף יענעם טייל פון דער פענסילוויניע־ליניע ציהען זיך פיער פּאָר רעלסען אוז מיין מזרח־צוג האָט זיך ניט געדאַרפט האַנה'ן טאָמער וועט איהם אַנקומען אַנטקעגען א מערב־פראָכט־צוג; קיין מזרח־שנעל־צוג האָט איהם אויך ניט געדאַרפט אַריבערקומען. די גאַנצע ליניע איז געווען פריי פאָר אונזער פראָכט־צוג. איך בין נעווען אין א זעהר אומזיכערער לאָגע. איך בין געשטאַנען מיט די שפּיץ־פינגער אויף יענע אַרויסגעשטאַרצעטע שמאָלע ברעטען אוז זיך מיט די דאָלאָניעס אַנגעשפּאַרט אויף די פּלאַכע עקען פון די וואַ־גאַנען. אוז די וואַגאַנען האָבען זיך באַוועגט אוז יעדערער באַזונדער אויף אַן אינדיווידועלען שטייגער, אַרויף אוז אַראָפּ, אַהער אוז אַהין. האָט איהר אַמאָל געזעהען א רייטער אין א צירק, וואָס שטעהט אויף צוויי פערד, מיט איין פוס אויף יעדען פערד? אָט דאָס האָב איך טאַקע דאָמאָלט געטאָן מיט א פּאָר אונטער־שיידען. דער רייטער אין א צירק האָט די לייצען אוז האָלט זיך אַז זיי אַז, איך האָב גאָרניט געהאָט. ער שטעהט מיט דער גאַנ־צער פּאַרעשוועי, איך בין נאָר געשטאַנען מיט'ן ברעג פון מיין פּאַ־רעשוועי. ער בייגט איין זיינע פיס, זיין קערפּער אוז דערפון אַליין פיהלט ער זיך שוין שטאַרקער אוז קריגט א נידעריגערן גראַוויטעטס־צענטער אוז שטעהט דאָרום פעסטער, איך האָב אַבער געמוזט שטעהן גלייך, האָלטען גלייך מיינע פיס. ער פּאַרט פּאַראַוים מיט'ן פּנים, איך פּאָר מיט דעם פּנים צו דער זייט. אוז וועז ער פּאַלט

מאט און דאנה וואס אויף דער צווייטער זייט גאס שטעהט, אפשר, חלילה, א שטיינערנע וואנט אדער א טעלעגראף־סלופ. פונקט אין דער רגע טוה איך זיך אן עפעס א קלאפ. א צרה איז מיר! איך דערזעה דאס פונקט אין דער רגע וועז דער אומגליק טרעפט. ראס איז געווען א „ביק", וואס איז דאַרטען געשטאנען אין דער פינסטערניש. פאלען מיר אום ביידע, קאטשען זיך איבער איין אנדערן און נאר א מאל; דער אוטאמאטישער פראצעס איז אויף אזוי פיעל געווען אנטוויקעלט אין אט דער געמיינער בריאה, אז ווי נאר מיר האבען זיך צובוצקעט, האט ער מיר גלייך אנגעכאפט און מיך שוין די גאנצע צייט ניט ארויסגעלאזט פון די הענט. ביידע האבען מיר געכאפט א רעכטען בענטש, און וועז ער האט זיך אויפגעשטעלט, האט ער נאר אלץ צוגעהאלטען א טרעמפ, פרי־עדליך ווי א לעמעלע.

אויב דער „ביק" האט פארמאגט עפעס אביסעל פארשטעלונגס־קראפט, האט ער מיד געמוזט באטראכטען פאר א רייזענדען פון פרעמדע עולמות, פאר א מענשען פונ'ם שטערן מארס, וואס איז נאר וואס אראפגעפאלען; אין דער פינסטער האט ער מיך ניט געזעהען אראפטאנצען פונ'ם צוג. זיינע ערשטע ווערטער זיינען טאקע געווען: „פון וואנען ביסטו אהער אראפגעפאלען?" נאכ־דעם האט ער א זאג געטאן: „איך האב שטארק בדעה דיך אריינ־פאקען". דעם לעצטען געדאנק, גלויב איך, — האט ער ארויסגע־זאגט אוטאמאטיש. באמת אבער האט דער „ביק" געהאט א גוט הארץ, ווייל נאכדעם ווי איך האב איהם דערצעהלט א „פזמון" און אביסעל געהאלפען אפרייניגען זיינע מלבושים, האט ער מיר געגעבען צייט ביז'ן נעקסטען פראכט־צוג אפצופארען פון שטאט. איך האב אבער אויסגענומען צוויי תנאים: ראשית, מוז דער צוג זיין א מזרח־צוג, צווייטענס, טאר דאס ניט זיין קיין דירעקטער פראכט־צוג מיט אלע מירען פאר'חתמ'עט און פארשלאסען. ער האט דערצו אויך מסכים געווען. אט אזוי בין איך נצול געווארען פון טורמע אויפ'ן גרונד פון דעם בריסטאלער אפמאך.

אט דערמאן איך זיך נאך א נאכט, טאקע איז יענעם געגענד,

נאר אט איז א נאס. עס איז צו פינסטער. מען קען ניט וועהן וויי ברייט זי איז, אוו וואס עס טוהט זיך אויף דער צווייטער זייט. איך וויים, אז איך דארף די גאנצע גאס אויב איך וויל נאר בלייבען שטעהן אויף די פים נאכדעם וויי איך מאנץ אראפ. איך וואדף זיך אראפ אויף דער נעהענטסטער זייט פון גאס. מיט די ווערטער: „איך וואדף זיך אראפ" מיין איך אט וואס: ראשית, אזוי ווי איך שטעה אויפ'ן לייטער טוה איך א הוידע מיין גאנצען קערפער פאראוים אין דער זעלבינער ריכטונג וואוהין דער צוג לויפט כדי מיין קערפער זאל א פליה טאן צוריק וואס וווייטער ביים אראפלאזען. אט אזוי הוידע איך זיך אהין אוו צוריק, אהין אוו צוריק אוו לאז זיך אפ אוו בעת מעשה ניב איך זיך אזא בויג צוריק־צו ווי, למשל, איך זאל וועלען זיך אויסציהען אויף דער ערד נאזענדיג. דאס טוה איך מעהר ניט צוליעב דעם, כדי צו מנצח זיין, אויף ווי פיעל דאס איז נאר מעגליך, דעם פארוועדטם־שטוים וואס דער לויפענדער צוג טראנט אריבער צו מיין קערפער. וועז מיינע פים האבען באריהרט די ערד איז מיין נאנצער קערפער נעווען אויסגעבויגען צוריקוועגס אויף א פינף־אוו־פערציג גראד. אט אזוי האב איך פארקלענערט דעם פארוועדטם־שטוים, אוו וועז מיינע פים זיינען אראפ בין איך ניט געפאלען נאזענדיג צו דער ערד. מיין קערפער האט זיך באלד א גלייך געטאן אוו נאכדעם אננעפאנגען זיך אויסבויגען פארוועדטם. באמת איז נאר מיין נאנצער קערפער אונטער דער ווירקונג פון אט דעם פארוועדטם־שטוים, בעת מיינע פים פארליהרען אט דעם אימפעט, וויל זיי באריהרען די ערד. איך מוז אבער דעם זעלבען אימפעט איבערנעבען די פים אויב — א ניט פאל איך. הויב איך זיי אויף אוו לויף אזוי שנעל נאר ווי מעגליך, כדי זיי זאלען שטענדיג זיין אונטער מיין קערפער, וואס ציהט זיך אלץ פארוים. דער סוף איז נעווען, אז איך בין נעפלויגען ווי א פויל פון א בויגען פון איין עק נאס ביז דעם צווייטען. איך האב מורא נעהאט זיך אפשטעלען — א ניט פאל איך מיט'ן פנים צו דער ערד. איך האב נעמוזט לויפען.

אט אזוי פליה איך, ניט ווילענדיג, ווי א באמבע פון א תאר־

עטלעכע נעגערס האבען זיך א שאט געטאן צו דער צווייטער טיר. איך שטעל זיך אפ אויף א רגע'לע און טוה א כאפ א זשמעני געלט פון דער ערד. דאס איז ניט קיין גנבה: אזוי איז דער מנהג. וואר ס'איז נאר ניט געלאפען האט געכאפט. דורך די אויפ־געפראלטע טירען שפארען זיך אריין א גאנצע מחנה „ביקעס". מיר לאזען זיך צו דער צווייטער טיר. אין קאנטאר איז פינסטער און דורך דעם שמאלען טירעל קענען מיר אלע מיט אמאל ניט ארויס אין גאס. ארום טירל איז געוואלרען געדיכטלאר. עפעס א נעגער טאנצט ארויס דורך א פענסטער, שלעפט מיט דעם ראהם; נאר איהם טאנצען אנדערע נעגערס. הינטער אונז צוועקעווען שוין די „ביקעס" ארעסטאנטען. איך און עפעס א לאנגער נעגער טוהען זיך א לאז צו דער טיר, ביידע מיט א מאל. ער איז א סך העכער און שטארקער פון מיר, טוהט ער מיך א דרעה און לויפט ארויס דער ערשטער. אין דער רגע טוהט מען איהם א כמאליע איבער'ן קאפ מיט א פאליציי שטאק און ער פאלט אום ווי א געקוילעטער אקס. אן אנדער מחנה „ביקעס" האבען געוואלרט אויף אונז פון דרויסען. מיט די הענט, האבען זיי געוואוסט, קענען זיי אונז ניט אפהאלטען, האבען זיי געארבייט מיט די שטעקענס. איך קוליע זיך איבער אויפ'ן געפאלענעם נעגער, טוה זיך טאקע אויף איהם א דרעה, כאפ זיך דורך צווישען די פיס פון א „ביק" און בין שוין פריי. נו־נו, האב איך דאס געמאכט א ויברח! פארואוים פאר מיר איז געלאפען עפעס א דארינקער מולאטע, טוה איך זיך א נעהם אין זיין ריכטונג. די שטאט האט ער געקענט בעסער פון מיר, און געוואוסט האב איך, אז וואו ער לויפט איז גוט. ער האט אבער נעמיינט אויף מיר, אז דאס לויפט איהם נאר א „ביק". הינטער זיך האט ער ניט א קוק געטאן. ער איז געלאפען. א גע־זונטער בין איך געווען מיט געזונטע לונגען, לויף איך הינטער איהם און שטעל זיך ניט אפ אויף א רגע. ער איז שיער ניט צוועצט געוואלרען לויפענדיג. ענדליך הויבט ער אן צו הינקען, פאלט אויף די קניע, ווי איינער רעדט, איך בין ביי דיר אין די הענט, טוה מיט מיר וואס דו ווילסט. וועז ער האט אבער אנטדעקט, אז איך

וואו איך בין נצול געוואָרען, זיך ארויסגעגליטשט פון א צווייטען „ביק". וועז איך טרעף אָט דעם „ביק" צוקוועטש איך איהם, ווייל איך בין געפֿליגען פון אויבען אראָפּ, זיך ניט אָנגעהאלטען אז קיין זאך, דערצו נאָך זיינען עטליכע אַנדערע „ביקעס" געווען סך־הכל איין שפּאן הינטער מיר, גרייט מיד א כאפּ צו טאָן. פּאסירט האָט דאָס אזוי. דאמאלט האָב איך געוואוינט אין עפּעס א שטאל אין וואשינגטאָן. אליין בין איך מיר געווען דער „באלעבאס" איבער דער גאנצער שטאל, און דערצו האָב איך געהאָט א סך דערעס פון די פערד. פּאר אזא באקוועמליכקייט פלעג איך אלע אינדערפּריה אכטונג געבען אויף די פערד. איך וואלט דאָרטען נאָך געווען אזוי געווען וועז ניט די „ביקעס".

עפּעס איינמאל אין אבענט, ארום ניין א זייגער קום איך אין שטאל אריין שלאָפען אזוי טרעף דאָרטען א צוהיצטע חברה שפּילען אין קאָרטען. דאמאלט איז גראָד געווען א מארק־טאָג אזוי אלע נעגערס האָבען געהאט געלט. ס'וואלט ניט געווען שלעכט אפּצומאלען דעם גאנצען פּלאץ. דער שטאל איז ארויסגעגאנגען אויף צווויי גאסען. איך קום אריין דורכ'ן פראָנט, געה דורך דעם קאָנטאָר אזי כאפּ זיך אריין אין עפּעס א מין דורכגאנג צווישען צוויי רייהען שטאלען אין דער גאנצער לענג פון דער געביידע. וואָס פיהרט בין דער צווייטער גאס. אין סאמע מיט פון אָט דעם דורכגאנג, ביי דער שיין פון א גאז לעמפּעל, צווישען רייהען פערד, זיינען געווען ארום פערציג נעגערס. געה איך אויך צו זיי צו אזי שטעל זיך קוקען. איך בין אן עני־ואביזי, שפּילען קעז איך ניט. עפּעס איינעס א נעגער האָט דאָס מזל געהאלטען אין איין שיינעז: מיט יעדען קאז האָט זיך זיין באנק פּארגרעסערט אויף צווויי מאל אזוי פּיעל. א היבשע ביסל מטבעות זיינען געלעגען אויף דער ערד. ס'איז פּשוט געווען באצויבערענד. מיט יעדען גאנג האָט יענער נעגער, דער באנקיר, אלץ מעהר שאנסען פּארלאָרען צו געווינען. די אויפרעגונג איז געווען א געוואלדיגע. פּונקט דאמאלט האָבען מיט א דונער זיך אויפגעפּראלט ביידע גרויסע טירען, וואָס האָבען זיך געעפענט צו דער הינטער־גאס.

דער צוג קומט צו קיין באלטימאר. ווי דער שטיינער איז אין די גרויסע מזרח־שטעט ציהט זיך די אייזענבאהן ליניע דורך דער שטאט עטוואס נידעריגער פון די גאסען אויף א מין איינגענגרא־בענעם וועג. אט געהט שוין דער באן צו צום באלויכטענעם וואקזאל. איך קארטשע זיך צונויף ווי נאר איך קען אויף מיין פלאטפארם. באמערקט מיד אבער אן אייזענבאהן זשאנדאר און פאנגט מיד אן צו יאגען. צו איהם שטעהען צו נאר א פאר. מיר זייגען שוין אויף יענער זייט וואקזאל און איך לויף גלייך מיט די רעלסען. דא בין איך עפעס אין א מין פאסטקע. אויף ביידע זייטען פון דער ליניע שטעהען הויכע וועגט. וועג איך פאנג למשל אן צו קלעטערן און עס ניט זיך מיר ניט איין — פאל איך דאך גלייך ארויין צו די „ביקעס" אין די הענט. לויף איך אלץ און לויף, זוך אויף די וועגט טאמער וועל איך געפינען עפעס א באקוועם פלאץ ארויפצו־קלעטערן. ענדליך דערזעה איך אזא פלאץ. דאס איז געווען אויף דער צווייטער זייט פון א בריקעל וואס האט פאראיניגט די איבער־געהאקטע גאס. איך קלאמער זיך איין אן דער וואנט מיט די הענט און פיס און קלעטער. נאר מיר קלעטערן די דריי אייזענבאהן „ביקעס".

אויבען בין איך געבליבען שטעהן אויף עפעס א לידינגען פלאץ. אויף איין זייט איז אט דער פלאץ געווען אפגעטיילט פון דער גאס מיט עפעס א נידעריגער וואנט. זיך צוקוקען און אויס־פארשען איז ניטא קיין צייט. איך לויף צו דער וואנט און טוה א שפרונג. און טאקע אט דא בין איך אזוי נבהל ונשתומם גע־ווארען ווי נאר קיינמאל ניט אין מיין גאנצען לעבען. געווהנטילך קלערט מען אן א וואנט איז אויף דער צווייטער זייט אזוי הויך ווי אויף דער פעדערשטער. אנדערש איז אבער געווען אט די וואנט. דער לעצטער פלאץ איז געווען פיעל העכער פון דער גאס־פלאכע. אויף מיין זייט איז די וואנט טאקע געווען נידעריג, אויף דער צוויי־טער זייט — מילא, איך טאנץ אריבער, האלט זיך אין גאר ניט אן און מיר דוכט איך פאל פאל ערגעץ אין אן אפגרונט. אונטען, אויפ'ן מראטואר אונטער דער שיין פון א גאסען־לאמפ איז נע־

ביז ניט קיין „ביק", ביז איד פון זיינע הענט נצול געווארעז נאר דערפאר, וואס ער איז געבליבען אהן אטעם.

אט דערפאר ביז איד אוועק פון וואשינגטאן — ניט צוליעב'ז מולאט, נאר צוליעב די „ביקעס". איד ביז אוועק צום וואקזאל אוז ארויפגעטאנצט אויף דער ערשטער בלינדער פלאטפארם פון א פענסילוויניע שנעל-צוג. וועז דער צוג האט אנגעפאנגען צו געהז ווי עס באדארף צו זיין אוז איד האב באמערקט זיין שנעליקייט, איז מיר געווארעז עפעס קאלעמוטנע אויפ'ן הארצעז. דאס איז געווען א ליניע פון פיער פאר רעלסעז. וואו דער צוג שעפט אן וואסער לויפענדיג. באקאנטע טרעמפס האבעז מיר געווארענט נאר מיט א צייט צוריק קיינמאל זיך ניט ארויפכאפען אויף דער ערשטער פלאטפארם פון א ציג. וואס שעפט אן לויפענדיג וואסער. איד ווייל דאס דא ערקלערעז. צווישעז די רעלסעז זיינען דא פלאכע מעטאלענע קארעטקעס. בעת דער לאקאמאטיוו לויפט זיך זיין וועג איבער אט די קארעטקעס, לאזט זיך אראפ אין זיי אזא איינגעבויגענע רינע. דער רעזולטאט איז, אז די וואסער לויפט אריין דורך אט דער רינע אוז פילט אן דעם קעסעל.

זיץ איד אזוי אויף דער בלינדער פלאטפארם ערגעץ אויפ'ן וועג צווישעז וואשינגטאן אוז באלטימאר אוז דערפיל עפעס א דינינקער שפרייעלע פאנגט אן אנצופילעז די לופט. וואס הארט דאס מיד? אוז ס'קומט מיר ארויף אויפ'ן נעדאנק, אז דאס שעפעז וואסער לויפענדיג איז נאר ניט אזוי שלעכט אוז ס'איז נאר א נעכטיגער טאג דער גאנצער טאראראם וועגעז אט דעם ענין. וואס פאר א באטרעף האט אזא קליין שפרייעלע? נאכדעם האב איך אנגעהויבעז צו באוואונדערז די גאונות פון דער ערפינדונג. אט דאס הייסט אז אייזענבאז! וואס פאר א פארגלייך איז דאס מיט דייניע פרימיטיווע מערב-אייזענבאנעז, וועז — פונקט דאמאלט איז דער קעסעל פול געווארעז אוז די קארעטקעלאך זיינעז מיר נאך ניט גענאט אריבערגעפארעז. א שטראם וואסער איז אריבער נעפלאסעז פונ'ם קעסעל גלייך אויף מיר. איד ביז דורכגענעצט געווארעז ביז די ביינער ווי איד וואלט נאר וואס געווען ארויס פון א טייד.

איבער די גאַסען אהער אוו אהין, אַנטלויפענדיג פון דער פאַליציי, בין איך צוטומעלט געוואָרען. דעם צוג האָב איך געכאַפט אין א פאַרקערטער ריכטונג. איך האָב פאַרלוירען א גאַנצע נאַכט, בין נאַס געוואָרען דורך־אוו־דורך, זיך אַרומגעיאָגט אוו אַנטלאָפען פונ׳ם מויט, אוו נאָר די אַלע צרות אוו שלעק בין איך ערשט ווידער דאָרט פון וואַנען איך בין אַנטלאָפען. אך נייז, דאָס לעבען אויפ׳ן וואַנדער וועג איז ניט קיין צוקער־לעקאַכל. איך בין שוין אַבער צוריק אין שטאָל ניט געגאַנגען. איך האָב דאָרט א כאַפ געטאָן א היבשע מטבע, אוו ס׳האָט זיך מיר ניט געגלוסט זיך צו רעכענען מיט די נעגערס. כאַפ איך דעם נעקסטען צוג. **איבערבייסען האָב איך שוין נעגעסען אין באַלטימאָר.**

ע נ ד ע.

שטאנען א „ביק". איך גלויב, ס'איז געווען א צעהן פוס ביז'ן טראטואר, נאר אינ'ם אימפעט פליהענדיג אין דער לופטען, האב איך געמיינט, אז ס'איז צוויי מאל אזוי פיעל.

איך גלייך זיך אויס און קוק ארונטער. אין אנפאנג האב איך געקלערט אז איך פאל גלייך אויפ'ן „ביק". מיינע קלוידער האבען איהם טאקע אביסעל באריהרט, בעת איך בין אראפ מיט אזא עקספלאדירענדען אימפעט. איך חדוש זיך פארוואס ער איז ניט געבליבען טויט אויפ'ן ארט פאר שרעק, מחמת ער האט אפילו ניט געהערט בעת איך האב אראפגעטאנצט. דא האט זיך ווידער אי־בערגע'חזר'ט די קונץ פונ'ם מארס־מענשען. דער „ביק" האט זיך ניט א כאפ געטאן, ער האט זיך נאר א רוק געטאן אן א זייט, ווי א פערד פון אן אוטאמאביל; ערשט נאכדעם האט ער זיך נאר מיר א לאז געטאן. איך שטעל זיך אבער ניט אפ צו ערקלערען די זאך, לאז דאס איבער צו מיינע פארפאלגער, וועלכע זיינען גלייך נאך מיר אראפגעשפרונגען. איך האב ארויסגעיאגט פון זיך די נשמה. איך לויף פארבייי איין גאס, א צווייטע, פארדרעה אין א דריטער און בין אויסגעטרוקענט געווארען.

הכלל איך האב פארטאכלעוועט א פאר מטבעות פונ'ם געלט, וואס איך האב אויפגעקליבען ביי דער שפיל, צו'פטר'ט א שטונדע צייט און בין צוריק אוועק צום אייזענבאהן־איינשניט ניט ווייט פון די וואקזאל־לאמפען. איך ווארט שוין אויף א צווייטען צוג. איך האב זיך אביסעל בארוהיגט, נאר צוליעב מיינע נאסע בגדים האט מיר אנגעהויבען צו קלאפען א צאן אן א צאן. ענדליך איז אנגעקומען א צוג צו דער סטאנציע. איך ווארט אביסעל צו אין דער פינסטער און כאפ זיך ארויף אויפ'ן אפגעהענדען צוג, בין שוין איצט פארזיכטיג און זיץ שוין אויף דער צווייטער בלינדער פלאטפארם. איך האב שוין גענוג וואסער געשעפט לויפענדיג. פערציג מייל איז דער צוג אפגעלאפען ביז דער ערשטער סטאנציע. איך גיה אראפ אויף עפעס א ליכטיגען וואקזאל, וואס איז מיר מאדנע באקאנט. איך בין צוריקגעקומען קיין וואשינגטאן.

אינ'ם רעש אין באלטימאר, בעת איך האב זיך אזוי געדרעהט